

YAŞAR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

CEZA HUKUKUNDA ELEKTRONİK İZLEME

SERDAR ÇİFCİ

TEZ DANIŞMANI: DR. ÖĞR. ÜYESİ CANDİDE ŞENTÜRK

KAMU HUKUKU TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

SUNUM TARİHİ: 18.04.2022

BORNOVA / İZMİR
NİSAN 2022

Jüri üyeleri olarak bu tezi okuduğumuzu ve kapsam ve kalite bakımından Yüksek Lisans tezi olarak uygunluğunu onaylıyoruz.

Jüri Üyeleri:

İmza:

Dr. Öğr. Üyesi/Doç./Prof. Dr. Xxx YYY
... Üniversitesi

.....

Dr. Öğr. Üyesi /Doç./Prof. Dr. Xxx YYY
... Üniversitesi

.....

Dr. Öğr. Üyesi/Doç./Prof. Dr.Xxx YYY
... Üniversitesi

.....

Prof. Dr. Yücel Öztürkoğlu
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

ÖZ

CEZA HUKUKUNDA ELEKTRONİK İZLEME

Çifci, Serdar

Yüksek Lisans Tezi, Kamu Hukuku Tezli Yüksek Lisans Programı

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Candide ŞENTÜRK

18.04.2022

Dünyada, ceza infaz kurumlarındaki hükümlü ve tutuklu mevcudundaki artış, ceza infaz kurumlarının caydırıcı etkisinin azalması, ceza infaz kurumlarının kişinin yeniden sosyalleşmesi noktasında başarılı olamaması ve ceza infaz kurumlarının maliyetleri, bu alanda alternatif çare arayışlarını beraberinde getirmiştir. Bu arayışların bir neticesi olarak elektronik izleme karşımıza çıkmaktadır.

5402 sayılı Denetimli Serbestlik Hizmetleri Kanunu'nun 15/A maddesinde düzenlenen elektronik izleme, ülkemizde yükümlülerin toplum içinde denetim ve takibinde 1 Şubat 2013 tarihinden beri kullanılmaktadır. Elektronik izleme ülkemizde soruşturma aşamasında, kovuşturma aşamasında veya kovuşturma aşamasından sonra uygulanabilecek teknik bir yöntemdir.

Elektronik izleme, ceza adaleti çerçevesinde şüpheli, sanık veya hükümlülerin elektronik yöntem ve araçlar ile toplum içinde izlenmesini, gözetim ve denetim altında tutulmasını sağlayan, mağdurun ve toplumun korunmasını destekleyen kararların infaz edilmesinde kullanılan bir yöntemdir.

Tez kapsamında ceza hukukunda elektronik izleme incelenmiş olmakla birlikte elektronik izlemenin ceza hukuku alanı dışındaki kullanımı inceleme dışında bırakılmıştır.

Tez üç bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde, cezanın özellikleri, nitelikleri, amacı ve yaptırım ilişkisi ele alınmış; daha sonra elektronik izlemenin tanımı ve mevzuattaki yeri, tarihsel gelişimi, denetimli serbestlik ile ilişkisi, hukuki niteliği ve amacı, karşılaştırmalı hukuktaki yeri, faydaları ve sakıncaları, kişisel verilerin korunması ile AİHS bağlamında temel hak ve özgürlükler ile ilişkisi incelenmiştir.

İkinci bölümde, ilk olarak elektronik izlemede kullanılan yöntemler ele alınmış; ardından Türkiye'de kullanılmakta olan elektronik izleme üniteleri ve nitelikleri ile Türk ceza hukukunda elektronik izlemenin uygulanma alanları incelenmiştir.

Üçüncü bölümde ise, ilk olarak elektronik izleme kararının alınması, yerine getirilmesi, elektronik cihazların takılması, yükümlülüğün ihlali ve sökülmesi ele alınmış; ardından elektronik izleme kararına karşı kanun yolu ve elektronik izlemenin masrafları incelenerek nihayetinde sonuç kısmında elektronik izlemeye ilişkin olarak değerlendirme ve önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Elektronik izleme, denetimli serbestlik, alternatif tedbirler, yaptırım, infaz

ABSTRACT

ELECTRONIC MONITORING IN CRIMINAL LAW

Çifci, Serdar

Master Thesis, Public Law

Advisor: Assist.Prof.(PhD) Candide ŞENTÜRK

18.04.2022

In the world, the increase in the number of convicts and detainees in penitentiary institutions, the decrease in the deterrent effect of penitentiary institutions, the failure of penitentiary institutions to resocialize the person, and the costs of penitentiary institutions have brought along the search for alternative solutions in this area. As a result of these searches, electronic monitoring emerges.

Electronic monitoring, regulated in Article 15/A of the Probation Services Law No. 5402, has been used in our country since 1 February 2013 in the supervision and follow-up of obliged parties. Electronic monitoring is a technical method that can be applied in our country during the investigation phase, prosecution phase or after the prosecution phase.

Electronic monitoring is a method used in executing decisions that support the protection of the victim and the society, ensuring that suspects, accused or convicts are monitored and kept under surveillance and control in the society with electronic methods and tools, within the framework of criminal justice.

In the scope of the thesis, although electronic monitoring in criminal law has been examined, the use of electronic monitoring outside the field of criminal law has been excluded.

The thesis consists of three parts.

In the first part, the characteristics, qualities, purpose and sanction relationship of the punishment are discussed; Then, the definition of electronic monitoring and its place in the legislation, its historical development, its relationship with probation, its legal nature and purpose, its place in comparative law, its benefits and drawbacks, the protection of personal data and its relationship with fundamental rights and freedoms in the context of the ECHR were examined.

In the second part, firstly, the methods used in electronic monitoring are discussed; Then, electronic monitoring units and their qualifications used in Turkey and the application areas of electronic monitoring in Turkish criminal law were examined.

In the third part, first of all, taking and fulfilling the electronic monitoring decision, installing electronic devices, breach of obligation and dismantling are discussed; Then, legal remedy against the electronic monitoring decision and the costs of electronic monitoring were examined, and finally, in the conclusion part, evaluations and suggestions were made regarding electronic monitoring.

Keywords: Electronic monitoring, probation, alternative measures, sanction, execution

TEŞEKKÜR

Tez alıőmasının planlanmasında, yazılmasında, yürütülmesinde ve tamamlanmasında ilgi ve desteğini esirgemeyen, engin bilgi birikimi ve tecrübelerinden yararlandığım, alıőmamı bilimsel temeller ışığında őekillendiren, sayın hocam Dr. Öğr. Üyesi Candide şENTÜRK'e teőekkürlerimi sunarım.

Serdar IFCI

İzmir, 2022

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunmuş olduğum “CEZA HUKUKUNDA ELEKTRONİK İZLEME” adlı çalışmanın, araştırma aşamasından tamamlanmasına kadar olan tüm süreçte, tarafımdan bilimsel ahlak, gelenek ve temellere uygun olarak yazıldığını ve yararlandığım eserlerin bibliyografyada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla doğrularım.

Serdar Çifci

İMZA

.....

18/04/2022

İÇİNDEKİLER

ÖZ	iii
ABSTRACT	v
TEŞEKKÜR METNİ	vii
YEMİN METNİ	viii
İÇİNDEKİLER	ix
KISALTMA LİSTESİ	xiii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

CEZANIN ÖZELLİKLERİ, NİTELİKLERİ, AMACI VE YAPTIRIM İLİŞKİSİ, ELEKTRONİK İZLEMENİN TANIMI VE MEVZUATTAKİ YERİ, TARİHSEL GELİŞİMİ, DENETİMLİ SERBESTLİK İLE İLİŞKİSİ, HUKUKİ NİTELİĞİ VE AMACI, KARŞILAŞTIRMALI HUKUKTAKİ YERİ, ELEKTRONİK İZLEMENİN FAYDALARI VE SAKINCALARI, KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI İLE AVRUPA İNSAN HAKLARI SÖZLEŞMESİ BAĞLAMINDA ELEKTRONİK İZLEME

I.	CEZANIN ÖZELLİKLERİ, NİTELİKLERİ, AMACI VE YAPTIRIM İLİŞKİSİ	3
	A. Genel Olarak	3
	B. Cezanın Özellikleri ve Nitelikleri	4
	C. Cezanın Amacı	5
	1. Mutlak Ceza Teorileri	6
	2. Nisbi Ceza Teorileri	7
	3. Birleştirici Teoriler	9
	D. Yaptırım	11
II.	ELEKTRONİK İZLEMENİN TANIMI, KAPSAMI, TÜRK HUKUKUNDA YERİ VE ELEKTRONİK İZLEME MERKEZİ	13
	A. Tanım, Kapsam ve Türk Hukukunda Yeri	13
	B. Elektronik İzleme Merkezi	24
III.	ELEKTRONİK İZLEMENİN TARİHSEL GELİŞİMİ	27
IV.	DENETİMLİ SERBESTLİK VE ELEKTRONİK İZLEME İLİŞKİSİ	29

V.	ELEKTRONİK İZLEMENİN HUKUKİ NİTELİĞİ, CEZA HUKUKU ALANINDA KULLANIMI VE AMACI	36
	A. Hukuki Niteliği	36
	B. Ceza Hukuku Alanında Kullanımı ve Amacı	40
VI.	KARŞILAŞTIRMALI HUKUKTA ELEKTRONİK İZLEME	46
	A. İngiltere ve Galler	46
	B. İskoçya	48
	C. Amerika Birleşik Devletleri	49
	D. Kanada	50
	E. Güney Kore	51
	F. Avrupa Birliği Ülkeleri	51
VII.	ELEKTRONİK İZLEMENİN FAYDALARI VE SAKINCALARI	55
	A. Faydaları	55
	B. Sakıncaları	59
VIII.	KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI İLE AVRUPA İNSAN HAKLARI SÖZLEŞMESİ BAĞLAMINDA ELEKTRONİK İZLEME	61
	A. Kişisel Verilerin Korunması Bağlamında	61
	B. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Bağlamında	66

İKİNCİ BÖLÜM

ELEKTRONİK İZLEMEDE KULLANILAN YÖNTEMLER, TÜRKİYE'DE KULLANILMAKTA OLAN ELEKTRONİK İZLEME ÜNİTELERİ VE NİTELİKLERİ İLE TÜRK CEZA HUKUKUNDA ELEKTRONİK İZLEMENİN UYGULANMA ALANLARI

I.	ELEKTRONİK İZLEMEDE KULLANILAN YÖNTEMLER VE TÜRKİYE'DE KULLANILMAKTA OLAN ELEKTRONİK İZLEME ÜNİTELERİ VE NİTELİKLERİ	70
	A. Elektronik İzlemede Kullanılan Yöntemler	70
	1. Genel Olarak	70
	2. Radyo Frekansı (RF) Yöntemi	72
	3. Global Pozisyon Sistemi (GPS)	73
	a. Aktif Sistem	75
	b. Pasif Sistem	75

c. Karma (Hibrid) Sistem	76
4. Uzaktan Alkol İzleme Yöntemi	76
5. Otomatik Raporlama (Kiosk Raporlaması) Yöntemi	77
B. Türkiye’de Kullanılmakta Olan Elektronik İzleme Üniteleri ve Nitelikleri	78
II. TÜRK CEZA HUKUKUNDA ELEKTRONİK İZLEMENİN UYGULANMA ALANLARI	85
A. Adli Kontrol Tedbirleri	85
B. Kısa Süreli Hapis Cezasına Seçenek Yaptırımlar	91
C. Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması	96
D. Hapis Cezasının Konutta İnfazı	99
E. Denetimli Serbestlik Tedbiri Uygulanarak Cezanın İnfazı	103
F. Mükerrirlere ve Bazı Suç Faillerine Özgü İnfaz Rejimi	108
G. Koşullu Salıverilme	110

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ELEKTRONİK İZLEME KARARININ ALINMASI, YERİNE GETİRİLMESİ, ELEKTRONİK İZLEME MÜDAHALE EKİBİ, ELEKTRONİK CİHAZLARIN TAKILMASI, YÜKÜMLÜLÜĞÜN İHLALİ VE SÖKÜLMESİ, ELEKTRONİK İZLEME KARARINA KARŞI KANUN YOLU, ELEKTRONİK İZLEMENİN MASRAFLARI

I. ELEKTRONİK İZLEME KARARININ ALINMASI VE YERİNE GETİRİLMESİ	114
A. Elektronik İzleme Kararının Alınması	114
B. Elektronik İzleme Kararının Yerine Getirilmesi	117
II. ELEKTRONİK İZLEME MÜDAHALE EKİBİ, ELEKTRONİK CİHAZLARIN TAKILMASI, YÜKÜMLÜLÜĞÜN İHLALİ VE SÖKÜLMESİ	118
A. Elektronik İzleme Müdahale Ekibi	118
B. Elektronik Cihazların Takılması, Kurulması ve Yükümlülüğün İhlali	119
C. Elektronik Cihazların Sökülmesi ve İzlemenin Sonlandırılması	122
III. ELEKTRONİK İZLEME KARARINA KARŞI KANUN YOLU	123

A. Elektronik İzleme Kararının Alınması Aşamasında Kanun Yolu	123
B. Elektronik İzlemenin Yerine Getirilmesi Aşamasındaki Kararlar Bakımından Kanun Yolu	124
IV. ELEKTRONİK İZLEMENİN MASRAFLARI	126
SONUÇ	128
KAYNAKÇA	132
ÖZGEÇMİŞ	145

KISALTMA LİSTESİ

AIHM	: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AIHS	: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
AIÖK	: Avrupa İşkenceyi ve İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamele ve Cezayı Önleme Komitesi
AKEİTK	: Avrupa Konseyi Elektronik İzleme Tavsiye Kararı
AÜHFD	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
AY.	: Anayasa
AYM	: Anayasa Mahkemesi
BİOSİS	: Biyometrik İmza Yöntemi ile Takip Sistemi
Bkz.	: Bakınız
BM	: Birleşmiş Milletler
B.N.	: Başvuru Numarası
C.	: Cilt
CD	: Ceza Dairesi
CEP	: Avrupa Denetimli Serbestlik Birliği
CGTİK	: Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun
CMK	: Ceza Muhakemesi Kanunu
CMUK	: Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu
CPT	: European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment
Çev.	: Çeviren
ÇKK	: Çocuk Koruma Kanunu
DSHK	: Denetimli Serbestlik Hizmetleri Kanunu
DSHY	: Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği
E.	: Esas
EAÜ	: Elektronische Aufenthaltsüberwachung
EPK	: Elektronische Präsenzkontrolle
f.	: fıkra
GPS	: Global Positioning System (Uydu Takip Sistemi, Küresel Konumlama Sistemi)
HAGB	: Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması
K.	: Karar
K.T.	: Karar Tarihi

m.	: madde
RF	: Radio Frequency (Radyo Frekansı)
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
ss.	: Sayfa Sayısı
TBB	: Türkiye Barolar Birliği
TCK	: Türk Ceza Kanunu
vb.	: Ve benzeri
vd.	: Ve devamı
Vol.	: Volume
vs.	: Versus
Y.	: Yıl

GİRİŞ

Günümüzde, ceza infaz kurumlarındaki doluluk oranları, cezaevlerinin suç okuluna dönüşerek cezanın caydırıcı etkisini azaltması, cezaevlerinin yeniden sosyalleşme noktasında başarılı olamaması ve artan cezaevi maliyetleri nedenleriyle alternatif tedbirler öne çıkmış ve buna yönelik olarak çeşitli infaz usulleri kabul edilmiştir.

Dünyada teknolojinin, adalet sistemine entegre olmaya başlamasıyla birlikte birçok ülkede ceza hukukunda elektronik izleme senelerdir uygulanmaktadır. Elektronik izlemenin Avrupa'da ve Amerika'daki uygulanma geçmişi, Türkiye'ye göre daha eskidir. Yabancı ülke mevzuatlarında elektronik izleme, kendisine daha geniş bir uygulama alanı bulmakla birlikte Türkiye'de de bu ivme giderek artmaktadır. Ülkemizde, 5402 sayılı Denetimli Serbestlik Hizmetleri Kanunu'na 2012 yılında eklenen 15/A maddesiyle, elektronik izleme ile şüpheli, sanık ve hükümlülerin toplum içinde izlenmesi, gözetimi ve denetimi mümkün hale gelmiştir. 2020 yılında 5402 sayılı Denetimli Serbestlik Hizmetleri Kanunu'nun 15/A maddesine eklenen cümle ile elektronik izleme, rıza dahilinde, yükümlüye ait elektronik cihazlar kullanılmak suretiyle de uygulanabilir hale gelmiştir. Elektronik izlemeye, gözetim ve denetime ilişkin esas ve usuller Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliğinde düzenlenmiştir.

Tez kapsamında ceza hukukunda elektronik izleme incelenmiş olmakla birlikte elektronik izlemenin ceza hukuku alanı dışındaki kullanımı inceleme dışında bırakılmıştır.

Tez üç bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde, cezanın özellikleri, nitelikleri, amacı ve yaptırım ilişkisi ele alınmış; daha sonra elektronik izlemenin tanımı ve mevzuattaki yeri, tarihsel gelişimi, denetimli serbestlik ile ilişkisi, hukuki niteliği ve amacı, karşılaştırmalı hukuktaki yeri, faydaları ve sakıncaları, kişisel verilerin korunması ile AİHS bağlamında temel hak ve özgürlükler ile ilişkisi incelenmiştir.

İkinci bölümde, ilk olarak elektronik izlemede kullanılan yöntemler ele alınmış; ardından Türkiye’de kullanılmakta olan elektronik izleme üniteleri ve nitelikleri ile Türk ceza hukukunda elektronik izlemenin uygulanma alanları incelenmiştir.

Üçüncü bölümde ise, ilk olarak elektronik izleme kararının alınması, yerine getirilmesi, elektronik cihazların takılması, yükümlülüğün ihlali ve sökülmesi ele alınmış; ardından elektronik izleme kararına karşı kanun yolu ve elektronik izlemenin masrafları incelenerek nihayetinde sonuç kısmında elektronik izlemeye ilişkin olarak değerlendirme ve önerilerde bulunulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

CEZANIN ÖZELLİKLERİ, NİTELİKLERİ, AMACI VE YAPTIRIM İLİŞKİSİ, ELEKTRONİK İZLEMENİN TANIMI VE MEVZUATTAKİ YERİ, TARİHSEL GELİŞİMİ, DENETİMLİ SERBESTLİK İLE İLİŞKİSİ, HUKUKİ NİTELİĞİ VE AMACI, KARŞILAŞTIRMALI HUKUKTAKİ YERİ, ELEKTRONİK İZLEMENİN FAYDALARI VE SAKINCALARI, KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI İLE AVRUPA İNSAN HAKLARI SÖZLEŞMESİ BAĞLAMINDA ELEKTRONİK İZLEME

I. CEZANIN ÖZELLİKLERİ, NİTELİKLERİ, AMACI VE YAPTIRIM İLİŞKİSİ

A. Genel Olarak

Kanunlar, bireysel yaşam süren insanların, topluluk halinde yaşam sürmelerini temin eden şartları belirler. İnsanlar, uyum, güven ve düzen içerisinde yaşamak maksadıyla, belirli koşullarda özgürlüğün bir kısmından ödün vermişlerdir. Bu düzeni sağlayabilmek için her bireyin belirli koşullarda taviz verdiği özgürlük, birleşerek ulusun egemenliğini meydana getirir. “*Egemen kişi, ulusal egemenliğin yasal emanetçisi ve uygulayıcısıdır*¹”. Toplum olarak düzenli ve sürdürülebilir bir biçimde yaşamamanın anahtarlarından birisi cezadır. Cezalar, eski dönemlerden bugüne kadar değişmiş ve çeşitlenmiştir. Beşerin, hukukun, anlayışların, fikirlerin de etkisiyle bu değişim ve gelişim halen devam etmektedir. Zira insan sosyal ve düşünen bir varlıktır. Ceza² kavramı, Adalet Bakanlığı hukuk sözlüğünde “*Kanunun suç işleyen kimseye uygulanmasını öngördüğü müeyyide*” olarak tanımlanmıştır³. Öğretide, birçok farklı ceza kavramı tanımı mevcuttur⁴. Ceza en genel tanımıyla, suçlunun meydana getirdiği fiilleriyle topluma verdiği zararın karşılığında, devletin son çare olarak, kanunla koyduğu ve suçluyu birtakım yoksunluklara maruz bırakmak ve böylece toplumun bu hareketleri onaylamadığını ifade etmek üzere, yargı kararıyla, kusur karşılığı olarak,

¹ BECCARIA, Cesare, Suçlar ve Cezalar Hakkında, (Çev: SELÇUK, Sami), 6. Baskı, İmge Kitabevi, Ankara, 2016, s. 25.

² “*Ceza, Arapça bir sözcüktür. Arapça anlamı gerek iyi ve gerek kötü olabilen bir karşılıktır, ödül yerine de kullanılır. Türkçede yalnız kötülükte karşılık verme anlamını taşır. Latince ceza sözcüğünün karşılığı olan “poena” sözcüğü azap, ızdırıp, elem, vicdan azabı anlamlarına gelmektedir.*” DÖNMEZER, Sulhi/ERMAN, Sahir, Nazarî ve Tatbikî Ceza Hukuku, Cilt I, 14. Baskı, Der Yayınları, İstanbul, 2020, s. 5. ; ARTUK, M. Emin/ GÖKCEN, Ahmet/ ALŞAHİN, M. Emin/ ÇAKIR, Kerim, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 14. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2020, s. 823.

³ T.C. Adalet Bakanlığı Hukuk Sözlüğü, (<https://sozluk.adalet.gov.tr>, Erişim Tarihi: 30/09/2021), benzer tanım için bkz: YILMAZ, Ejder, Hukuk Sözlüğü, 1. Baskı, Doruk Yayınları, Ankara, 1976, s.65.

⁴ ÖZBEK’in tanımlamasıyla “*Tipe uygun, hukuka aykırı kusurlu insan davranışı olarak tanımlanan suç karşılığında uygulanan yaptırıma ceza denir.*” ÖZBEK, Veli Özer, İnfaz Hukuku, 13. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021, s. 89 ; CENTEL’in tanımlamasıyla “*Ceza, suç karşılığında devlet tarafından uygulanan yaptırımdır.*” CENTEL, Nur, “*Cezanın Amacı ve Belirlenmesi*”, Prof. Dr. Turhan Tufan Yüce’ye Armağan, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayını, İzmir, 2001, ss. 337-372, s. 337.

suçlunun sorumluluk derecesiyle orantılı olmak üzere uygulanan korkutucu bir yaptırım olarak tanımlanabilir⁵.

Tez konusu kapsamında, elektronik izleme kurumunun tahlil edilmesi, ortaya çıkışının değerlendirilebilmesi bakımından; cezanın özellikleri, nitelikleri, amacı ve yaptırım kavramlarının genel olarak incelenmesi isabetli olacaktır.

B. Cezanın Özellikleri ve Nitelikleri

Cezanın tanımından hareketle, cezanın özelliklerini ve niteliklerini incelemek yerinde olacaktır. Ceza, niteliği itibariyle acı ve ızdırap vericidir, baskılayıcı ve korkutucudur⁶, yalnızca kanunla konulabilir⁷, cezaya bir yargı kararı ile hükmedilebilir ve ceza kusurun karşılığı olarak faile yöneliktir. Ceza, acı ve ızdırap verici özelliğinin yanında, süreç olma ve son çare olma (*ultima ratio*) özelliklerini de barındırmalıdır⁸.

Kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı kimse cezalandırılmaz, suçsuz ceza olmaz. Suç sebep, ceza neticedir. Suç topluma karşı bireyin eylemi iken ceza da bireye karşı toplumun aksiyon almasıdır. Ceza, bir ödetme olduğu için “*ödetici adaletin bir gereği*” olarak ortaya çıkmaktadır. Cezalar, bireyin eylemine uygun, eylem ile orantılı yani eylemin ağırlığı ve kusur derecesi ile orantılı olmalıdır. Anayasa’nın 38. maddesine göre ceza sorumluluğu şahsidir. Yani ceza, o eylemi gerçekleştiren bireye yöneliktir. Anayasa m. 38/10’a göre, hukukumuzda ölüm cezası verilemez. Anayasa m. 17/3 ise işkence ve eziyetin yasak olduğunu ve kimsenin insan haysiyeti ile bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamayacağını hüküm altına almıştır.

⁵ BATTAGLINI, La Peine dans Le Systéme des Sanctions Juridiques (RIPD,1924, no.1 s.52)’den, yapılan eklerle nakleden DÖNMEZER, Sulhi/ERMAN, Sahir, Nazarî ve Tatbikî Ceza Hukuku, Cilt III, 14. Baskı, Der Yayınları, İstanbul, 2020, s. 4 ; DEMİRBAŞ, Timur, Ceza Hukuku Genel Hükümler, (Ceza Hukuku Genel Hükümler), 11. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2016, s. 557 ; ÖZTÜRK, Bahri/ERDEM, Mustafa Ruhan, Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku, 20. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020, s. 482 ; ÖZBEK, Veli Özer/DOĞAN, Koray/BACAKSIZ, Pınar, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 11. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020, s. 573. ; SÜSLÜ, Güven, Ceza İnfaz Kurumlarında Hükümlülük, Seçkin Yayıncılık, 1. Baskı, Ankara, 2016, s. 107. ; ARTUK/ GÖKCEN/ ALŞAHİN/ ÇAKIR, s. 824.

⁶ DÖNMEZER/ERMAN, C. III, s. 4 ; DEMİRBAŞ, Ceza Hukuku Genel Hükümler, s. 562. ; ARTUK/ GÖKCEN/ ALŞAHİN/ ÇAKIR, s. 824.

⁷ AY m. 38, TCK m. 2, 61/7.

⁸ ÖZTÜRK/ ERDEM, s. 483 ; ARTUK/ GÖKCEN/ ALŞAHİN/ ÇAKIR, s. 824. ; MAHMUTOĞLU, Fatih Selami/KARADENİZ, Serra, Türk Ceza Kanunu Genel Hükümler Şerhi, 1. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2017, s. 1118.

Belirtmek gerekir ki cezalardaki acı ve ızdırap verici nitelikler, toplumlarda medeniyet boyutu ilerledikçe azalma eğilimi göstermiştir⁹.

Cezanın niteliği gereği, bazı nitelikleri barındırması elzemdir. Çağdaş ceza hukukuna göre cezada bulunması gereken nitelikleri aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür¹⁰.

- 1) *Ceza insan onuru ve haysiyeti ile bağdaşır bir nitelikte olmalıdır*¹¹.
- 2) *Cezalar şahsi olmalı ve ceza suçlu bakımından etkili olmalıdır.*
- 3) *Ceza bireyselleştirilebilir, bölünebilir ve infaz edilebilir olmalıdır.*
- 4) *Adli hata ihtimalleri de göz önüne alınarak ceza neticeleri açısından tamir edilebilmeli ve geri alınabilir olmalıdır.*
- 5) *Ceza, devlete mümkün oldukça az yük getirmelidir.*
- 6) *Ceza, mutlaka kanunla düzenlenmelidir.*

C. Cezanın Amacı

İnsanların bir arada yaşamalarını izleyen ilkel çağlardan, dönemlerden itibaren cezalara gereksinim duyulmuş ve tarihin her aşamasında farklı özelliklerde cezalar var olmuştur¹². Cezanın amacı¹³, hukuk sisteminin mevcudiyetinin meşruiyetine ilişkin bir problemdir¹⁴. Cezaların amaçları bakımından öne sürülen görüşleri tarihte iki ana akım olarak ifade etmek mümkündür. Bunlardan ilki, cezanın geçmişe yöneldiğini yani geçmişte işlenen ihlal, fiil nedeniyle cezaya hükmedildiğini savunmaktadır. İkinci

⁹ DÖNMEZER/ERMAN, C. III, s. 4-5. ; KOCA, Mahmut/ÜZÜLMEZ, İlhan, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 13. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020, s. 564. ; DEMİRBAŞ, Ceza Hukuku Genel Hükümler, s. 562-563.

¹⁰ DÖNMEZER/ERMAN, C. III, s. 27-28 ; DEMİRBAŞ, Ceza Hukuku Genel Hükümler, s. 563-564, DEMİRBAŞ, Timur, İnfaz Hukuku, (İnfaz Hukuku), 7. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020, s. 76. ; BECCARIA, s. 31 vd. ; AKBULUT, Berrin, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 7. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2020, s. 926-927. ; MAHMUTOĞLU/KARADENİZ, s. 1118-1119. ; ÖZBEK/DOĞAN/BACAĞSIZ, s. 577. ; ARTUK/ GÖKCEN/ ALŞAHİN/ ÇAKIR, s. 830 vd.

¹¹ “İnsanca yaşama hakkı esas kabul edilmelidir. Bu hak gelişmeyi de kapsar. Tabii ihtiyaçlar bakımından olduğu kadar insan haysiyetine uygun yaşamayı da kapsayan bu hakkın yoksa elde edilmesi, varsa korunması gereklidir.” EREM, Faruk, Ümanist Doktrin Açısından Türk Ceza Hukuku, C: 1 Genel Hükümler, 11. Baskı, Sevinç Matbaası, Ankara, 1976, s. 10.

¹² MAHMUTOĞLU/KARADENİZ, s. 1120. ; KOCA/ÜZÜLMEZ, s. 564-565.

¹³ “O halde, cezaların amacı, suçlunun kendi yurttaşlarına karşı zarar vermelerini engellemekten ve başkalarının benzer eylemde bulunmalarını önlemekten başka bir şey değildir. Bu nedenlerle söz konusu cezaların oranları ve onların uygulanma yöntemleri öyle seçilmelidir ki, bunlar insanların ruhları, zihinleri üzerinde pek çok kalıcı, ama suçlunun bedeni üzerinde en az üzücü iz bırakacak biçimde olsunlar.” BECCARIA, s. 69-70.

¹⁴ AYDIN, Melike Belkıs, “Kant’ın ve Hegel’in Felsefesinde Cezanın Amacı”, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 11, S. 1, 2020, ss. 126-138, s. 126.

görüş cezanın geleceğe yöneldiğini, gelecekte işlenebilecek suçları da göz önüne alarak gelecekte meydana gelecek bir ihlali, fiili önleme amacıyla ve gelecekte beklenen fayda nedeniyle uygulandığını savunmaktadır. Karma görüş, yukarıda belirtilen iki ana görüşü bağdaştırmaktadır. Bugün öğretilerde ve çağdaş ceza hukukunda, karma görüş (birleştirici teoriler)¹⁵ egemendir.

1. Mutlak Ceza Teorileri

Mutlak ceza teorileri, *Kant* ve *Hegel* tarafından kurulmuştur. Bu teori, çağdaş devletin şiddet tekeli ve yetkisi etrafında meydana gelmiştir¹⁶. Mutlak ceza teorilerine göre ceza sosyal bir amaca hizmet etmemekle birlikte esas maksat kötülüğü ödetmektir. Bu amaç çerçevesinde ceza geçmişe yöneliktir¹⁷. Meydana gelen fiilin haksız olması ve failin bu yöndeki kusuru, aynı kriter ve ölçüde bir kötülüğün uygulanması ile karşılanmaktadır. Ceza ile karşılanan bu kötülük ile ceza adaletinin amacını gerçekleştirmeye yönelik olarak, adalet tesis edilmektedir. Bu teoriye göre ceza, failin fiil ve hareketlerine tepki ile meydana gelen haksızlığın, ortaya çıkan kusurun denkleştirilmesi ile sınırlıdır. Ödetme (kefare, *retribution*) vasıtasıyla, failin beşerî ve sosyal tarafı, dokunulmazlık ve dürüstlüğü yeniden tesis etmiş olacaktır¹⁸. *Kant* ve *Hegel*, ödetme ile ortaya konulan cezalandırmanın, mağdurca intikama çevrilmesini meşru görmemiştir. Bu açıdan mutlak teori, cezanın devlet eliyle gerçekleştirilmesinin gerekçesini ortaya koymaktadır. Cezanın belirli bir amacı yoktur, cezanın kendisi bir amaçtır. Bu amaç, suç neticesinde topluma verilen zararın ödetilmesidir¹⁹. Teori, ismini buradan almaktadır²⁰.

Bu teoriye göre, ceza vasıtasıyla suçludaki kusur ortadan kaldırılabılır. Devlet, cezayı toplumsal huzur ve barışı tesis etmek için uygular. Suç, ceza vasıtasıyla ödetilir.

¹⁵ ÖZTÜRK/ ERDEM, s. 487. ; ÖZBEK/DOĞAN/BACAĞSIZ, s. 574. ; ÇETİNTÜRK, Ekrem/TÖNGÜR, Ali Rıza, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2020, s. 366. ; DÖNMEZER/ERMAN, C. III, s. 20-21. ; ARTUK/ GÖKCEN/ ALŞAHİN/ ÇAKIR, s. 829.

¹⁶ AYDIN, s. 126 vd. ; ÖZTÜRK/ ERDEM, s. 483.

¹⁷ ÖZBEK, İnfaz Hukuku, s. 89. ; ARTUK/ GÖKCEN/ ALŞAHİN/ ÇAKIR, s. 825.

¹⁸ ÖZBEK, İnfaz Hukuku, s. 90. ; AKTAŞ, Sururi, “Cezalandırmanın Amacı Üzerine”, Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XIII, S. 1-2, 2009, ss. 1-25, s. 16.

¹⁹ DEMİRBAŞ, Ceza Hukuku Genel Hükümler, s. 558. ; AYDIN, s. 127-128. ; ÇETİNTÜRK/TÖNGÜR, s. 364. ; KOCA/ÜZÜLMEZ, s. 565-566.

²⁰ ÖZTÜRK/ ERDEM, s. 483. ; “Ceza hukuku, yalnızca adalet fikri ile faili cezalandırmak üzere hukuksal faydaları koruma fonksiyonundan saparsa ceza, meşruluk zeminini kaybeder.” Mutlak ceza teorilerinin eleştirisi için bkz: ÖZTÜRK/ ERDEM, s. 484 vd. ; CENTEL, s. 338 vd. ; CENTEL, Nur/ZAFER, Hamide/ÇAKMUT, Özlem, Türk Ceza Hukukuna Giriş, 9. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2016, s. 537 vd. ; “Ödetici ceza teorisi” şeklinde isimlendirme için bkz: MAHMUTOĞLU/KARADENİZ, s. 1120.

Bu teoride amaç, işlenmiş suçun kefaretinin ödettirilmesi. Bu ceza geçmiş dönemlerde ve zamanlarda ölüm cezası olarak ortaya çıkabilirken, günümüzde bu durum esneyerek hürriyeti bağlayıcı cezalar söz konusu olmuştur²¹.

2. Nisbi Ceza Teorileri

Faydacı, nisbi²² teorisinin ortaya çıkışı, eski Yunan'a dayansa da ilk defa *Jeremy Bentham* tarafından kuvvetli bir felsefi akım olarak sahneye taşınmıştır²³. Faydacılık, ahlaki ölçüleme yaparken, ölçümlemenin objesi olarak bireyi ele alır. Bu teori, temelde en üst seviyede, bireyin mutluluğu formülünü benimsemiştir. Nisbi ceza teorilerine göre cezada maksat, ileride işlenecek suçları önlemek, bu suretle toplumun nizamını muhafaza etmektir. Ceza, ileriye dönüktür²⁴. Bu teoriye göre ceza, sadece kusuru ve haksızlığı denk vaziyete getirmekle açıklanamamaktadır. Cezanın, önleyicilik sağladığı kişi açısından nisbi teori içerisinde ikiye ayrılmaktadır. Toplumun geneli bakımından önleyici etki ortaya çıkıyorsa genel önlemeden, şahsi olarak failin başkaca suçları işlemekten esirgenmesi söz konusu ise özel önlemeden bahsedilebilmektedir²⁵.

Buna göre cezanın amaçları *genel önleme (korkutma-önleme)*, *özel önleme (korkutma-uslandırma)* olarak belirtilebilir²⁶.

Genel önleme (korkutma-önleme), cezanın uhdesinde barındırdığı korkutucu niteliği ile başka bir bireyin de olası suçunu önleyeceği ve böylece genel önleyici tedbir olarak ceza korkusunun, suça yönlendiren etkilerini kaldıracağını öne sürmektedir. Bir başka deyişle genel önleme, cezanın maksadını, toplumun geneli üstünde etki ortaya koymak suretiyle potansiyel failerin suç işlemekten

²¹ DEMİRBAŞ, Ceza Hukuku Genel Hükümler, s. 559. ; Mutlak teorilerin ayrımı için bkz: CENTEL, s. 338 vd. ; CENTEL/ZAFER/ÇAKMUT, s. 536.

²² "Rölatif" teori şeklindeki isimlendirme için bkz: AYDIN, s. 127 vd., *Önleyici ceza teorisi* şeklinde isimlendirme için bkz: MAHMUTOĞLU/KARADENİZ, s. 1120. ; Önleyici ya da faydacı teorisinin Bentham ve Beccaria tarafından geliştirildiğine ilişkin bkz: ÖZBEK, İnfaz Hukuku, s. 90.

²³ ŞAHİN CEYLAN, Şule, "Nesiller Arası Adalet Faydacı Yaklaşım", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, S:61 (2), 2012, ss. 749-771, s. 759.

²⁴ ŞAHİN CEYLAN, s. 759-760. ; ÖZBEK, İnfaz Hukuku, s. 90. ; CENTEL/ZAFER/ÇAKMUT, s. 539. ; KOCA/ÜZÜLMEZ, s. 566.

²⁵ ÖZTÜRK/ ERDEM, s. 485. ; ÇETİNTÜRK/TÖNGÜR, s. 364-365. ; ARTUK/ GÖKCEN/ ALŞAHİN/ ÇAKIR, s. 827-828.

²⁶ Cezanın, *tasfiye (yok etme)* amacının da olduğu yönünde değerlendirme için bkz: DEMİRBAŞ, Ceza Hukuku Genel Hükümler, s. 564.

esirgenmesinde görmektedir²⁷. Ceza, toplumu korkutma (olumsuz anlamda) yoluyla ya da toplumun hukuk bilincini ve hukuka olan güvenini artırmak (olumlu anlamda) suretiyle hukuka uygun davranış sergilemeye yönlendirir. Ceza, toplumu hem korkutmaya hem de hukuk bilincinin artmasına sevk eder²⁸.

Özel önleme (korkutma-uslandırma), cezanın suçluyu uslandırıp topluma uyum sağlamış, toplum kurallarına uygun davranan ve adapte olmuş bir birey olarak geri dönmesi işlevini gördüğünü öne sürmektedir. Böylece suçlunun ileride yeniden suç işlemesinin (tekerrürün) önüne geçilmesi hedeflenmiştir. Özel önleme teorileri, 18. yüzyıla kadar kabul görmeye başlanmıştır. Bu teori 19. yüzyılda *Franz Von Liszt* tarafından tekrar gün yüzüne çıkarılmıştır. Suçlu, ceza infaz kurumlarında birtakım yoksunluklara maruz bırakılarak aynı vakitte bireyin iyileştirilmesi ve sosyalleşmesi ile yeniden topluma kazandırılması hedeflenmektedir²⁹. Özel önleme, modern ceza hukukunda, *yeniden sosyalleştirme (resosyalizasyon)* yani faili tekrardan topluma dahil etme, kazandırma şeklinde öne çıkmıştır³⁰. Bu durum, cezanın “yaptırım” anlayışından “treatment³¹” anlayışına gelmesinin de nedeni olarak ifade edilebilmektedir³².

²⁷ “Genel önlemenin, çağdaş ceza hukukundaki anlayışının hümanist (insancıl) nitelik taşıdığını söylemek doğru olur.” DÖNMEZER/ERMAN, C. III, s. 22-23. ; ÖZTÜRK/ ERDEM, s. 485. ; ÖZBEK/DOĞAN/BACAĞSIZ, s. 576. ; ARTUK/ GÖKCEN/ ALŞAHİN/ ÇAKIR, s. 827-828.

²⁸ “Genel önleme teorileri, özel önleme teorilerinin aksine yeniden suç işleme tehlikesi olmamasına rağmen, failin niçin cezalandırıldığını açıklayabilmektedir. Bununla birlikte teorisinin zayıf kalan yönü, cezanın ağırlığını sınırlandırma konusunda bir ölçü vermemesidir.” ÖZTÜRK/ ERDEM, s. 486.

²⁹ ÖZTÜRK/ ERDEM, s. 485. ; CENTEL/ZAFER/ÇAKMUT, s. 540. ; ÖZBEK/DOĞAN/BACAĞSIZ, s. 575. ; ARTUK/ GÖKCEN/ ALŞAHİN/ ÇAKIR, s. 828.

³⁰ Bu görüşün eleştirisi için bkz: ÖZTÜRK/ ERDEM, s. 485. ; ARTUK/ GÖKCEN/ ALŞAHİN/ ÇAKIR, s. 829.

³¹ “Tretman” sözcüğü, iyileştirici muamele anlamına gelen *treatment (En.)* ve *trattamento (It.)* sözcüklerinin karşılığı olarak Türkçede kullanılmaktadır.” DOĞAN, Duygu Çağlar, Hapis Cezasına ve İnfazına Seçenek Kurumlar, (Danışman: GÜNGÖR, Devrim), (Yayınlanmış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2020, Ankara, s. 12. ; “Bir ceza siyaseti olarak yeniden sosyalleştirme, iyi işleyen bir ceza adaleti sisteminin, kişileri, yalnızca davranışlarıyla sınırlı olmaksızın değiştirebileceği varsayımına dayanır” JAHİC, Galma, “Ceza Adaleti Sistemini Kullanarak Suçu Önlerken Adaleti Sağlamak”; Hukuk ve Adalet Eleştirel Hukuk Dergisi, S.5, Günışığı Yayıncılık, İstanbul, Nisan 2005, s. 173’ten nakleden YAKIŞIR, Berivan, Türkiye’de Tutuklu ve Hükümlülerin Yeniden Sosyalleştirilmesi, (Danışman: JAHİC, Galma), (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Bilgi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2006, s. 25.

³² DÖNMEZER/ERMAN, C. III, s. 23-24 ; DEMİRBAŞ, Ceza Hukuku Genel Hükümler, s. 565. ; Nisbi teorilerin eleştirisi için bkz: CENTEL, s. 341 vd. ; CENTEL/ZAFER/ÇAKMUT, s. 540 vd. ; ARTUK/ GÖKCEN/ ALŞAHİN/ ÇAKIR, s. 828.

3. Birleştirici Teoriler

Mutlak ya da nisbi teorilerden hiçbirisi münferiden değerlendirildiğinde yeterli değildir. Bu nedenle bu teorileri birbirleriyle bir araya getirmek gerekmektedir. Farklı teorileri eşit düzeyde yan yana getiren *eşitlikçi birleştirici teori*, özel ve/veya genel önleme maksadını ön plana alan *önleyici birleştirici teori*, nihayet ödetme fikrini öne çıkaran *ödetici birleştirici teori* olmak üzere üç alt kategori ihdas edilmiştir. Ödetici birleştirici teorilerin, daha evvel ön planda olduğu söylenebilmektedir. Cezanın farklı maksatlarını *kombine etmek* ve geleneksel ceza teorilerinin zayıf noktalarından kaçınmak üzere, birleştirici teorilerin ulaştığı neticeler şunlardır: Ödetici ceza, genel ve özel önleme açısından en etkili cezadır. Cezanın esas maksadı, suçların önlenmesidir. Önleme maksadı adaletin çerçevesi içinde hareket etmelidir. Bu nedenle kusur ile sınırlıdır. Birleştirici teorilere göre ceza, geçmişe ve geleceğe yönelik olmakla birlikte, toplumu suçtan korumayı da amaçlamaktadır³³.

Türk ceza hukukunda da birleştirici, uzlaştırıcı bir amaç izlenmektedir. Cezanın kefaret maksadı, ceza hukuku ne ölçüde insanileşse de terk edilemez³⁴. Bu teori, cezanın hem geçmişe hem geleceğe yönelik olduğunu ifade etmekte ve toplumu suçtan muhafaza etmeyi amaçlamaktadır³⁵.

AKTAŞ'ın ifade ettiği üzere: “Cezayı sadece geçmişle ilgili görenler, cezanın ya geçmişteki suçun karşılığı için verilmiş bir kefaret ya da bozulan sosyal düzeni yeniden onaran bir çare olarak görürler. Cezayı başlı başına bir amaç ve sadece kefaret olarak görenler, cezanın geleceğe dönük fonksiyonlarını ihmal ederler³⁶.”

Bugün öğretilerdeki baskın görüş, ödetici ve önleyici amaçları kombine eden karma görüştür. Bütün bu açıklamalar ışığında, kanımızca da cezanın amacını birleştirici teorilerle açıklamak yerindedir. Ancak kombinenin nasıl yapılacağı

³³ ÖZTÜRK/ERDEM, s. 487. ; CENTEL/ZAFER/ÇAKMUT, s. 547. ; ARTUK/GÖKCEN/ALŞAHİN/ÇAKIR, s. 829.

³⁴ “Ceza, toplumsal yaşamı saldırılara karşı korumada önemli bir araçtır; yani ceza, korkutuculuk şeklindeki genel önleme fonksiyonuna sahip olmak zorundadır. Bunun yanında ceza, özel önleme fonksiyonuna da sahip olmalı, yani suçluyu uslandırarak onun yeniden sosyalleştirilmesini, yani toplum kurallarına uyum gösteren bir kişiliğe kavuşmasını da sağlamalıdır.” DEMİRBAŞ, Ceza Hukuku Genel Hükümler, s. 562. ; ÖZBEK/DOĞAN/BACAĞIZ, s. 577.

³⁵ CENTEL, s. 347. ; ARTUK/GÖKCEN/ALŞAHİN/ ÇAKIR, s. 830.

³⁶ AKTAŞ, s. 17.

hususunda tam bir görüş birliği bulunmamaktadır³⁷. Bu açıklama ışığında, birleştirici teorinin içerisindeki birinci yaklaşım “*adaleti göz önünde bulundurmakla birlikte toplumsal faydaya üstünlük tanımakta*”, ikinci yaklaşım ise “*toplumsal faydayı dikkate almakla birlikte adalet prensibine üstünlük tanımaktadır*”³⁸.

Ceza Kanununun Amacı başlıklı, Türk Ceza Kanunu’nun 1. maddesinde cezanın amacı açıklanmıştır. Bu maddeye göre; “*Ceza Kanununun amacı; kişi hak ve özgürlüklerini, kamu düzen ve güvenliğini, hukuk devletini, kamu sağlığını ve çevreyi, toplum barışını korumak, suç işlenmesini önlemektir.*” TCK m. 1, cezanın amacını açıklaması bakımından önemli bir yeri haizdir. Bu maddedeki amaçlar bütün olarak değerlendirildiğinde, cezanın ödetme ve ıslah edici gayeleri maddenin lafzında yer almasa bile Türk Ceza Kanunu’nun ruhunda bu gayelerin olduğu inkâr edilemez³⁹.

Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun’un 3. maddesinin başlığı *İnfazda Temel Amaç* şeklindedir. Bu maddeye göre: “*Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazı ile ulaşılmak istenilen temel amaç, öncelikle genel ve özel önlemeyi sağlamak, bu maksatla hükümlünün yeniden suç işlemesini engelleyici etkenleri güçlendirmek, toplumu suça karşı korumak, hükümlünün; yeniden sosyalleşmesini teşvik etmek, üretken ve kanunlara, nizamla ve toplumsal kurallara saygılı, sorumluluk taşıyan bir yaşam biçimine uyumunu kolaylaştırmaktır*”. Maddede yer alan ifadelerin niteliği itibariyle, bu madde esasen cezanın amaçlarını ifade etmektedir⁴⁰.

Cezanın infazı ile birlikte, genel ve özel önleme gayesi, hükümlünün yeniden suç işlemesini engelleyici etkenleri güçlendirmek ve toplumu suça karşı koruma gayesi yasa koyucunun *önlemeye* verdiği önemin yansımasıdır. En nihayetinde cezanın amacına ilişkin olarak, günümüzde öğretide baskın görüş, karma görüştür.

³⁷ÖZBEK, İnfaz Hukuku, s. 89. ; ÖZBEK/DOĞAN/BACAĞSIZ, s. 574. ; MAHMUTOĞLU/KARADENİZ, s. 1121.

³⁸ AKTAŞ, s. 21-22. Birleştirici (karma) teorilerin bir diğer yönü için bkz: AKTAŞ, s. 22.

³⁹ AKTAŞ, s. 1. ; ÖZBEK, İnfaz Hukuku, s. 42.

⁴⁰ 26131 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 06/04/2006 tarihli Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi İle Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük’ün 4. maddesinde de aynı yönde tanım yer almaktadır. ; UMUDUM, C. Erdem, Denetimli Serbestlik Bağlamında Elektronik İzleme, 1. Baskı, Oniki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2021, s. 30.

Cezanın faili ıslah etmek, faili resosyalize etmek maksadı yanında toplumu suçtan muhafaza etmek ve potansiyel suçluları caydırma maksadı da bulunmaktadır⁴¹.

D. Yaptırım

Ceza adalet sisteminde, hukuki menfaatler yaptırımın önleyici tesiri ile muhafaza edilmektedir. Ceza hukuku bağlamında yaptırımlar devlet (egemen) tarafından uygulanmaktadır⁴². Yaptırım, Adalet Bakanlığı Hukuk Sözlüğünde “*Hukuk kurallarının uygulanmasını sağlamak ve zorlamak için yasalara konulan hükümler; bir kuralın emir ve yasaklarına uyulmadığı zaman karşılaşılabilecek olan tepki; müeyyide*⁴³” olarak tanımlanmaktadır. “*Yaptırım, suç karşılığında uygulanan bir kavramdır.*” Suçun karşılığında uygulama alanı bulan yaptırımlar, “*iki izlilik*” biçiminde ifade edilmekle birlikte cezalar ve güvenlik (emniyet) tedbirleri olarak ikiye ayrılmaktadırlar⁴⁴. Türk Ceza Kanunu da ceza ve güvenlik tedbirlerinden oluşan iki izli sistemi benimsemiştir⁴⁵. Yaptırım fikrinin, günümüzde gevşediği söylenebilmektedir. Zira vücuda karşı cezalardan, özgürlüğü sınırlayan cezalara ve son olarak alternatif yaptırımlara evrilen gelişim bu durumu gözler önüne sermektedir. TCK’da, mağdur zararlarının giderilmesi açısından onarıcı adalet, kendisini üçüncü bir iz olarak göstermeye başlamaktadır⁴⁶. Ceza yaptırımı, toplumsal disiplini sağlamada en kuvvetli araç olma noktasındaki ehemmiyetinden ödün vermemiştir⁴⁷.

Türk Ceza Kanunu sistematüğinde, üçüncü kısmın başlığı *yaptırımlar* olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle yaptırımlar, cezaları ve güvenlik tedbirlerini kapsar niteliktedir⁴⁸. *İki izli* olarak nitelediğimiz Türk Ceza Hukukunda, suç karşılığı olarak uygulanabilecek cezalar *hapis cezası* ve *adli para cezasından* oluşmaktadır. Belirtilenler dışında suç karşılığında uygulanan bir ceza bulunmamaktadır⁴⁹. TCK m.

⁴¹ UMUDUM, s. 30. ; CENTEL/ZAFER/ÇAKMUT, s. 554. ; ÖZBEK, İnfaz Hukuku, s. 44 vd. ; ÖLMEZ, Gökhan/ ÜNAL, Osman Gazi/ KARABULAT, Efe Can/ KAYA, Funda, İnfaz Hukuku, (Editörler: ÖZGENÇ, İzzet/ ŞAHİN, Cumhur), 4. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021, s. 21-22.

⁴² AKBULUT, s. 925. ; DOĞAN, Duygu Çağlar, Hapis Cezasına ve İnfazına Seçenek Kurumlar, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021, s. 98.

⁴³ T.C. Adalet Bakanlığı Hukuk Sözlüğü, (<https://sozluk.adalet.gov.tr>, Erişim Tarihi: 08/10/2021),

⁴⁴ DEMİRBAŞ, Ceza Hukuku Genel Hükümler, s. 557. ; KOCA/ÜZÜLMEZ, s. 561. ; ÖZGENÇ, İzzet, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 16. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020, s. 721.

⁴⁵ Ölüm cezasının, mevzuatımızdan kaldırılmasına ilişkin değerlendirmeler için bkz: DEMİRBAŞ, İnfaz Hukuku, s. 78 vd. ; ÖZTÜRK/ERDEM, s. 488 vd.

⁴⁶ ÖZBEK vd., s. 594’ten aktaran UMUDUM, s.32. ; KOCA/ÜZÜLMEZ, s. 561.

⁴⁷ DÖNMEZER, Sulhi/ ERMAN, Sahir, C: I, s. 16. ; DOĞAN, s. 21 vd.

⁴⁸ UMUDUM, s. 33. ; AKBULUT, s. 926.

⁴⁹ ÖZTÜRK/ ERDEM, s. 488. ; ÖZBEK/DOĞAN/BACAKSIZ, s. 579.

50’de *kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırımlar* düzenlenmiştir. Bu madde ceza hukukunda bir diğer izin işareti olarak değerlendirilebilmekle birlikte, kamu yararına çalışma, belirli yerlere gitmekten veya belirli etkinlikleri yapmaktan yasaklanma, meslek veya sanat edinmek amacıyla eğitim kurumuna devam etme, gibi seçenek yaptırımlar ceza yahut güvenlik tedbiri olarak değil, hapis cezasına seçenek yaptırım olarak ortaya konulmuştur⁵⁰.

Eski TCK’da güvenlik tedbirlerinden açıkça bahsedilmemekle birlikte güvenlik tedbiri niteliğinde yaptırımlar bulunmakta idi⁵¹. *ARTUK*, güvenlik tedbirlerinin tanımını şu şekilde yapmıştır: “*Güvenlik tedbirleri kanunda öngörülen toplumsal savunma vasıtaları olup, toplum için tehlike oluşturan suçun işlenmesinden sonra hâkim tarafından hükmedilen yaptırımlardır*”⁵².” Güvenlik tedbirleri ile failin yeniden suç işlemesinin önüne geçmek ve faili ıslah etmek suretiyle topluma kazandırılması amaçlanmaktadır. Böylece güvenlik tedbirlerinin önleme maksadı olduğu ve geleceğe yönelik olduğu söylenebilir⁵³.

Güvenlik tedbirleri TCK’nin 2. bölümünde, m. 53’ten itibaren düzenlenmiştir. Cezadan ayrıca güvenlik tedbirlerine yer verilmesinin sebebi, ceza hukukunun koruma gayesine, yalnız başına ceza vasıtasıyla yeteri ölçüde erişilemeyeceği fikridir⁵⁴. Türk ceza hukukunda, güvenlik tedbirleri olarak; *hak yoksunluğu, eşya ve kazanç müsaderesi, akıl hastalarına özgü güvenlik tedbirleri, çocuklara özgü güvenlik tedbirleri, tekerrür, tüzel kişilere yönelik güvenlik tedbirleri ve sınır dışı edilme*, sayılmaktadır.

Özgürlüğü kısıtlayıcı cezalar, kanunda gösterilen neden ve sürelerle, en son çare olarak başvurulabilen bir yaptırım çeşididir⁵⁵. Daha evvel belirtildiği üzere, özgürlüğü kısıtlayıcı cezalar günümüzde yumuşamıştır⁵⁶. Günümüzde adaleti tesis

⁵⁰ UMUDUM, s. 35. ; AKBULUT, s. 933 vd. ÖZBEK/DOĞAN/BACAKSIZ, s. 616.

⁵¹ DÖNMEZER, Sulhi/ ERMAN, Sahir, C: I, s. 163. ; ÖZBEK/DOĞAN/BACAKSIZ, s. 616.

⁵² ARTUK, Mehmet Emin, “*Güvenlik Tedbirleri*”, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XII, S. 1-2, 2008, ss. 461-492, s. 466.

⁵³ CENTEL/ZAFER/ÇAKMUT, s. 694. ; ÇETİNTÜRK/TÖNGÜR, s. 412.

⁵⁴ ÖZTÜRK/ ERDEM, s. 572. ; HAKERİ, Hakan, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 22. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2019, s. 666.

⁵⁵ AYGÜN EŞİTLİ, Ezgi, “*Kısa Süreli Hapis Cezası ve Kısa Süreli Hapis Cezasına Seçenek Yaptırımlar*”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 65 (1), 2016, ss. 63-100, s. 65.

⁵⁶ “*Hapsetmeyle amaçlananların çoğuna, başka yöntemler kullanılarak daha etkili şekilde ulaşılabilir. Alternatifler hem aksi halde hapsedilecek olanların insan haklarını daha az ihlal edip, hem de daha*

etme fikri acı çekmekten, resosyalizasyon ve ıslah ile topluma dönme yönünde ilerlemektedir⁵⁷. Çağdaş ceza hukukunda en sık rastlanan özgürlüğü kısıtlayıcı cezalar mümkün olduğu kadar başkaca seçeneklere çevrilme yönünde seyretmektedir. Özgürlüğü kısıtlayıcı cezalar, suçlu bakımından yarardan çok zarar getirmektedir. Bu zararlardan birkaçı olarak; suçlunun toplum dışına itilmesi, aile düzeninin bozulması, iş kaybı, yüksek cezaevi maliyeti, itiyadi suçlularla beraber ceza infaz kurumunda kalma sayılabilir. Ceza infaz kurumlarındaki *tretman* konusundaki ilerlemeler de bu zararlı yanları giderememektedir. Denetim ve etkisi yüksek fakat daha hafif cezaların, mevcut cezaların yerine ikame edilebileceği söylenebilir⁵⁸.

Denetimli serbestlik, seçenek yaptırımlar ve elektronik izleme gibi müesseselerin yaygınlaştırılması ve geliştirilmesi, karşılaştırmalı hukuktaki değişim ve gelişimi görmek ve buna entegre olmak bakımından, ayrıca cezanın amacı ile ceza adalet sisteminin kapsama alanını daraltacak genel stratejilerin terk etmek edilmesine katkı sunması⁵⁹ açısından oldukça önem arz etmektedir.

II. ELEKTRONİK İZLEMENİN TANIMI, KAPSAMI, TÜRK HUKUKUNDA YERİ VE ELEKTRONİK İZLEME MERKEZİ

A. Tanım, Kapsam ve Türk Hukukunda Yeri

Dünyada her ülkede hapishaneler bulunmaktadır. Hapsetmek, cezalandırmanın temel ve doğal bir şekli olarak kabul görmemelidir. Hafif suçlar ile suçlananlar ve bazı hassas grupların (*vulnerable groups*) rehabilite edilmesi ve topluma yeniden kazandırılması noktasında hapsetmenin ters etki yaptığı görülmektedir. Cezaevleri nüfusu her geçen gün artmaktadır⁶⁰. Mahpus mevcudunun artması, cezaevlerinde aşırı

---

ucuz olabilir. İnsan haklarının korunması ve maliyet gibi standartların karşına hapsetme yöntemi konup tartıldığında, hapsin son çare olarak görüldüğü durumlar hariç hapsetmeye başvurulmaması yönündeki savlar çok kuvvetlidir.” SMIT, Dirk van Zyl, Hapsetmenin Alternatifleri Temel İlkeler ve Umutveren uygulamalar Elkitabı, (Çev: ALPAR, Danende Zeynep), Birleşmiş Milletler Yayını, Newyork, 2007, s. 6.

⁵⁷ AKKAYA, Aybüke, Türk Hukukunda Denetimli Serbestlik, (Danışman: ÖZBEK, Veli Özer, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2016, İzmir, s. 2.

⁵⁸ DÖNMEZER/ERMAN, C: I, s. 7. ; KAMER, Vehbi Kadri, “Ceza ve Adalet İnfaz Sistemi İçinde Denetimli Serbestlik Sisteminin Önemi”, Adalet Dergisi, Yıl:99, S:31, 2008, ss. 69-86, s. 73. ; UMUDUM, s. 37.

⁵⁹ SMIT, s. 1.

⁶⁰ WALMSYLEY, R., World Prison Population List, (Dünya Hapishane Nüfusu Listesi), International Centre of Prison Studies, King’s College, London, 2005, nakleden; SMIT, s. 3.

kalabalıklaşmaya sebep olmaktadır. Mevcut sayısının her geçen gün artması, koşulların zayıflamasına, insan hakları ihlallerinin artmasına ve bu anlamda Birleşmiş Milletler standartlarının ve diğer standartların ihlal edilmesine zemin hazırlamaktadır⁶¹. Hürriyeti bağlayıcı cezalar, her durumda etkili olmamakla birlikte olumsuz ve zararlı yönleri olabilen bir cezadır⁶².

Cezaevlerindeki hükümlü ve tutuklu sayısındaki artış ve cezaevleri mevcudunun artışı, cezaevlerinin suç okuluna dönüşerek cezanın caydırıcı etkisini azaltması⁶³, cezaevlerinin yeniden sosyalleşme noktasında başarılı olamaması, mali kaynakların yoksunluğu⁶⁴ nedenleriyle uzun zamandan beri bu alanda alternatif çareler aranmaktadır. Anılan çareler kapsamında, hapsedmenin son çare olması (*ultima ratio*) ilkesi de nazara alınarak ceza infazına alternatif yaptırımlar tartışmaya açılmıştır. Son çare ilkesi, ceza ve infaz politikalarına yön vermektedir⁶⁵. Alternatif yaptırım ve yöntemler, ceza adaleti sisteminin tüm seviyelerinin ve aşamalarının elzem bir parçası konumundadır⁶⁶.

Avrupa Konseyinin 1989 yılında yürürlüğe giren, İşkencenin ve İnsanlık Dışıya da Onur Kırıcı Ceza Veya Muamelenin Önlenmesine Dair Avrupa Sözleşmesi uyarınca kurulan ve AİHS'in 3. maddesine dayanan Avrupa İşkenceyi ve İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamele ve Cezayı Önleme Komitesi (AİÖK)⁶⁷, tutukluluk halinin yalnızca son çare olarak uygulanması ilkesi ile her şeyden önce, mümkün olduğu kadar hapis dışı tedbirlerin uygulanması gerektiğini belirtmektedir. Bu tedbirler, yargılama öncesi tutukluluğun şartlı olarak askıya alınması, kefalet, ev hapsi, elektronik izleme,

---

⁶¹ SMIT, s. 3.

⁶² KAMER, s. 73.

⁶³ IŞIKTAÇ, Yasemin, "Ceza Adaleti Açısından Hapis Cezası ve Rehabilitasyon İlişkisi", İÜHFİM, C. LXXI, S.1, ss. 625-638, s. 631.

⁶⁴ DEMİRBAŞ, Timur, "Cezaevlerinde Yeniden Sosyalleştirme (Tretman) Sorunları", İnfaz Hukukunun Sorunları Semineri, Ankara, 24/25.11.2000, s. 394. ; DEMİRBAŞ, Timur, "Cezaevleri Gerçeği", Prof. Dr. Seyfullah edis'e Armağan, Dokuz Eylül Üniversitesi Rektörlük Matbaası, İzmir, 2000, ss. 235-247, s. 238.

⁶⁵ WALTER, Michael, "Ev Hapsinde Elektronik Gözetleme (Electronic Monitoring) Kapasitenin Üstünde Dolu Cezaevlerine Bir Çözüm", (Çev: ARTUK, Mehmet Emin/NUHOĞLU, Ayşe), İstanbul Barosu Dergisi, C:75, S:1-2-3, 2001, ss. 17-34, s. 17. ; KANGAL, Zeynel T., "Ceza Hukukunda Elektronik İzleme", Prof. Dr. Çetin ÖZEK Armağanı, Galatasaray Üniversitesi Yayınları, No:32, İstanbul, Haziran 2004, ss. 525-560, s. 525.

⁶⁶ SMIT, s. 7.

⁶⁷ İngilizce söylenişi: European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT).

belirli emirlere uyma zorunluluğu, adli denetim, pasaportların kaldırılması vb. gibi geniş bir önlem yelpazesinin mevcudiyetini gerektirmektedir⁶⁸.

1800'ler boyunca cezalar; intikam ve caydırıcılıktan büyük ölçüde etkilenmiştir. 1900'lerin başından itibaren denetimli serbestlik kullanımı artması, cezalandırma hedeflerini rehabilitasyona yönüne çevirmiştir. Günümüzde cezalandırmada daha çok refah temelli yaklaşımlar kullanılmaktadır. *Ernest A.Cote Q.C*, Alberta'daki John Howard Topluluğuna yaptığı bir konuşmada şunları söylemiştir⁶⁹:

“Belki de geçmişteki ceza adaleti ile günümüz arasındaki temel fark, cezalandırma, caydırıcılık ve kötülüğün kınanması kavramlarının yavaş yavaş terk edilmesi ve yavaş yavaş gerçekçi olarak kabul edilen sosyal bilim kavramlarının yerini almasıdır.”

Cezaevi nüfusunun artmasının, insan haklarının tesis edilmesi ve ceza infaz kurumlarının etkin yönetimi bakımından, ceza adaleti sistemi için büyük bir zorluk olduğu dikkate alındığında, şüphelilerin, sanıkların veya hükümlülerin çoğunluğunun toplum içinde bulunduğu çözüm arayışları⁷⁰ ülkelerin mevzuatlarında kendisine yer bulmuştur.

Avrupa Konseyi de hürriyeti bağlayıcı cezalara alternatif tedbir ve yöntemlerin getirilmesini, bu yöntem ve tedbirlerin uluslararası insan hakları belgeleri de nazara alınarak geliştirilmesini desteklemekte ve bu yönde tavsiye kararlar yayınlamaktadır. Tavsiye kararlarında, ceza hukuku alanında elektronik izlemenin kullanılmasına ve

---

⁶⁸ AİHM'in 3. maddenin ihlal edildiğine ilişkin kararlarının ardından, bazı üye devletler, gözaltı merkezlerindeki ve hapisanelerdeki aşırı kalabalık sorununu çözmek için alınacak önlemler arasında elektronik izlemeyi değerlendirdi. Bu konuda bazı AİHM kararları için bkz: Kehayov ve Diğerleri v. Bulgaristan kararı, Torreggiani ve Diğerleri v. İtalya kararı, Vasilescu vs. Belçika kararı, IstvanGabor Kovacs vs. Macaristan kararı. (<https://hudoc.echr.coe.int>), (Erişim Tarihi:14/10/2021); <http://help.elearning.ext.coe.int> , Human Rights Education for Legal Professionals, Council of Europe HELP online platform, Online Courses, Alternative Measures to Detention, Section of Electronic Monitoring, (Erişim Tarihi: 14/10/2021).

⁶⁹ SCHULZ 1995:34'ten nakleden ARDLEY, Jenny, "The Theory, Development and Application of Electronic Monitoring In Britain", Internet Journal of Criminology, 2005, s. 12.

⁷⁰ Council of Europe, Recommendation CM/Rec(2014)4 of the Committee of Ministers to Member States on Electronic Monitoring, Başlangıç.

teşvik edilmesine sistematik bakış açısıyla bakıldığında aşağıdaki yansımalar ve avantajlar ortaya çıkmaktadır⁷¹;

- 1) Ceza infaz kurumlarının kalabalıklaşmasının azalması (aşırı kalabalıklaşma ile mücadele)
- 2) Hapsetmenin zararları yönlerini azaltma ve cezaevlerinin suç okulu vasfının önüne geçilmesi
- 3) Masumiyet karinesinin muhafaza edilmesi
- 4) Ailenin korunması
- 5) Hapsetmenin yüksek maliyetinden tasarruf etme ve kamu kaynaklarının verimli kullanılması.
- 6) İyileştirme, topluma kazandırma ve toplum güvenliğini korumak.

Bunun bir görünümü ve yansıması olarak karşılaştırmalı hukukta tutuklamanın veya hapsetmenin alternatifi mahiyetinde, ceza muhakemesi evresinin çeşitli aşamalarında, “elektronik izleme” uzun yıllardır uygulanmaktadır.

Elektronik izleme, ceza hukukunda kullanımının yanında, ceza hukuku dışında canlı bir varlığın ya da cansız bir nesnenin bulunduğu konumu veya hareketlerini, izlemekte olduğu güzergahı belirlemek ve saptamak için de kullanılmaktadır⁷².

Tezin kapsamını, ceza hukukunda elektronik izleme oluşturmaktadır. Bu nedenle elektronik izlemenin ceza hukuku alanı dışında kullanımı, tez konusunun incelemesi dışında bırakılmıştır.

Elektronik izleme⁷³, şüpheli, sanık veya hükümlülerin elektronik yöntem ve araçlar ile toplum içinde izlenmesini, gözetim ve denetim altında tutulmasını sağlayan,

---

⁷¹ MAES, Eric/ DE MAN, Benjamin Mine Caroline/ VAN BRAKEL, Rosamunda, “Belçika’da Elektronik İzlemenin Tutuklama Çerçevesinde Ceza İnfaz Kurumlarının Kalabalıklaşmasına Bir Çözüm Olup Olmayacağı Konusunda Düşünme”, (Çev: USTA, İbrahim/ALICI, Burhan), Adalet Dergisi, S: 45, 2013, ss. 36-62, s. 44.

⁷² ÇETİN, Soner Hamza, Türk Ceza Hukukunda Elektronik İzleme, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ocak, 2020, s. 35. ; Aynı eserde bkz: Elektronik izlemenin ceza hukuku dışında kullanıldığı alanlar, s. 35 vd.

⁷³ Elektronik izleme teriminin bazı yabancı dillerde karşılıkları: İngilizce söylenişi: “*Electronic Monitoring*”, Almanca söylenişi: “*Elektronische Überwachung*”, Fransızca söylenişi: “*Surveillance Électronique*”; İsveç hukukundaki söylenişi için bkz: ÇETİN, s. 34. ; Genellikle, yabancı ülke mevzuatlarında elektronik izleme, “*electronic monitoring*” olarak ifade edilmekle birlikte, “*electronic tagging*” ya da “*tagging*” kelimeleri de elektronik izleme kavramı ile eş anlamlıdır. “*Alternatives to*

mağdurun ve toplumun korunmasını destekleyen kararların infaz edilmesinde kullanılan bir yöntemdir⁷⁴. Elektronik izleme, müstakil bir ceza tedbiri türünden ziyade bir dizi farklı teknoloji ve yöntemi kapsayan genel bir terim haline gelmiştir⁷⁵.

Avrupa Konseyi'nin elektronik izlemeye ilişkin temel belgesi, yani Bakanlar Komitesi'nin 19 Şubat 2014'te Bakanlar Komitesi tarafından kabul edilen ve 40 kural içeren elektronik izleme hakkında üye Devletlere CM/Rec(2014) 4 sayılı Tavsiyesi (AKEİTK), üye devletlerin mevzuatlarını ve uygulamalarını uyumlu hale getirmeleri amacıyla temel ilkeleri ortaya koymaktadır⁷⁶. Bu tavsiye yasal olarak bağlayıcı olmamakla birlikte, Konsey'e üye devletler açısından etkili bir "yumuşak hukuk" (*soft law*) biçimidir. Tavsiye kararının amacı, ulusal makamların ceza adaleti süreci

---

Detention for Asylum Seekers and People in Return Procedures", European Union Agency for Fundamental Rights, ss. 1-23, s. 2.

⁷⁴ Adalet Bakanlığı, Strateji Geliştirme Başkanlığı, 2020 Yılı Faaliyet Raporu, Denetimli Serbestlik Hizmetlerinde Elektronik İzleme, Ankara, Şubat 2021, s. 93. ; GRAHAM, Hannah/MCIVOR, Gill, "Electronic Monitoring In The Criminal Justice System", (Criminal Justice System), INSIGHTS A Series of Evidence Summaries, Scottish Centre for Crime & Justice Research, No:40, s. 4 vd. ; GRAHAM, Hannah/MCIVOR, Gill, "Scottish and International Review of the Uses of Electronic Monitoring", (Scottish), The Scottish Centre for Crime & Justice Research, Report No:8/2015, University of Sterling, August, 2015, s. 15. ; NELLIS, Mike, "Standards and Ethics In Electronic Monitoring", Council of Europe, Handbook for Professionals Responsible for the Establishment and the Use of Electronic Monitoring, June, 2015, s. 10. ; ÇETİN, s. 27. ; PEKEL ULUDAĞLI, Nilay, "Hükümlülerin Denetiminde ve Toplum Kazandırılmasında Yeni Bir Yöntem Olarak Elektronik İzleme", AÜHFD, 61 (4), 2012, ss. 1337-1368, s. 1339-1340.

⁷⁵ GRAHAM/MCIVOR, Scottish, s. 15. ; Aynı eserde: Elektronik izleme yönteminin uygulandığı kişiye "izlenen kişi" (*monitored person*) şeklinde isimlendirme için bkz: s. 16. ; Elektronik izlemenin farklı bir versiyonu, "Omniscient" isimli, 2020 yılında Netflix platformunda yayınlanan bilimkurgu dizisinde de karşımıza çıkmaktadır. George ORWELL'in 1984 romanına göz kırpan bu mini dizide, elektronik izleme kurumunun toplum geneline yaygınlaştırılmış hali söz konusudur. Bu dizide, şehrin bir kısmındaki tüm insanların bireysel bir drone'u bulunmaktadır. İnsanlar doğumlarından itibaren çok ufak boyuttaki drone'ler tarafından izlenmektedir. Tüm şehrin güvenliği drone'ler ile sağlanmaktadır. Kişinin herhangi bir kriminal faaliyetinde drone, kişiyi suçüstü yakalamakta, cezalar da sistem tarafından belirlenmektedir. *Omni sistem* isimli gözetleme şirketi aracılığıyla şehirdeki kişiler, 7/24 kesintisiz gözetlenmektedir. Bu nedenle şehirde kaydedilen suç oranı çok düşüktür. Dizide kullanılan elektronik izleme yöntemi, önleme amaçlı, suç önlemek amacıyla, aralıksız ve kesintisiz kullanılmaktadır. (www.netflix.com/Omniscient) (Erişim Tarihi:21/20/2021) ; Omniscient, "Sınırsız bilgiye sahip olan, her şeyi bilen" demektir. (<https://dictionary.cambridge.org/tr/sözlük/ingilizce/omniscient>), (Erişim Tarihi: 21/10/2021) ; "Her şeyi bilme, tam veya maksimum bilgiye sahip olma özelliğidir. Her şeye gücü yeten ve mükemmel iyilikle birlikte, genellikle merkezi ilahi niteliklerden biri olarak kabul edilir." (<https://plato.stanford.edu/entries/omniscience/#DefiOmni>), (Erişim Tarihi: 21/10/2021). Söz konusu dizi bilimkurgu dizisi de olsa böylesine yoğun ve tehlikeli bir kullanımın sakıncaları yadsınamaz. ; Ayrıca bkz: "Kitlesel dinleme ve iletişim hizmeti sağlayıcılarından iletişim verilerinin alınması rejimi, özel hayatı ve ifade özgürlüğünü ihlal eder." AIHM Büyük Dairesi, Big Brothers Watch ve diğerleri vs. Birleşik Krallık kararı. (Çevrimiçi: <https://anayasagundemi.com/2021/06/25/iham-buyuk-dairesinin-big-brother-watch-ve-digerleri-v-birlesik-krallik-kararinin-ozet-cevirisi-kitlesel-dinleme-ve-iletisim-hizmeti-saglayicilarindan-iletisim-verilerinin-alinmasi/>), (Erişim Tarihi: 29/10/2021).

⁷⁶ <http://help.elearning.ext.coe.int>, Human Rights Education for Legal Professionals, Council of Europe HELP online platform, Online Courses, Alternative Measures to Detention, Section of Electronic Monitoring, (Erişim Tarihi: 14/10/2021).

çerçevesinde farklı elektronik izleme biçimlerinin adil, orantılı ve etkin bir şekilde kullanılmasını sağlayan etik konular ve mesleki standartlarla ilgili bir dizi temel ilkeyi tanımlamaktır⁷⁷.

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin, 19 Şubat 2014 tarihli Bakanlar Kurulu'nun 1192. Bakan Vekilleri toplantısında kabul edilen Elektronik İzleme Hakkında Üye Devletlere CM/Rec(2014)4 Sayılı Tavsiye Kararı'nda⁷⁸, "*Elektronik izleme, ceza adaleti süreci çerçevesinde kişilerin konumlarını, hareketlerini ve belirli davranışlarını izlemek için kullanılan gözetim biçimlerine atıfta bulunan genel bir terimdir. Mevcut elektronik izleme biçimleri radyo dalgası, biyometrik veya uydu izleme teknolojisine dayanmaktadır. Bu yöntemler, genellikle kişiye takılan bir cihazı ve kişilerin uzaktan izlenmesini ihtiva eder.*" şeklinde tanımlanmaktadır. "*Ceza adaleti süreci çerçevesinde kullanılan elektronik izlemenin, şüpheli ve suçluların toplum içinde etkin bir şekilde denetlenmesini sağlarken ve böylece suçun önlenmesine yardımcı olurken, özgürlükten yoksun bırakmaya başvurmayı azaltmaya yardımcı olabileceği*" de vurgulanmaktadır.

Anılan tavsiye kararının maksadı, ulusal otoritelerin ceza adaleti süreci etrafında farklı elektronik izleme yöntemlerinin *adil, orantılı ve etkin* bir biçimde kullanılmasını sağlayan etik konular ve mesleki standartlarla ilgili bir dizi temel ilkeyi tanımlamaktır⁷⁹.

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin CM/Rec(2014)4 Sayılı Tavsiye Kararı, elektronik izlemeyi tanımlamanın yanında, ceza yargılamasının farklı aşamalarındaki uygulama koşullarının yanı sıra bazı temel ilkeleri, gündeme getirilen etik sorunları, veri koruma hususlarını ve elektronik izlemeye dahil olan personele ilişkin bazı kılavuzları da ortaya koymaktadır. Ayrıca, genel kamuoyunun elektronik izleme kullanımının etik ve teknolojik yönleri, etkinliği, amacı ve şüpheli, sanık veya

⁷⁷ HUCKLESBY, Anthea/BEYENS, Kristel/ BOONE, Miranda/ DÜNKEL, Freider/ MCIVOR, Gill/ GRAHAM, Hannah, "*Creativity and Effectiveness in the use of Electronic Monitoring: A Case Study of Five Jurisdictions*", (Five Jurisdictions), May 2016, s 31.

⁷⁸ Council of Europe, Recommendation CM/Rec(2014)4 of the Committee of Ministers to Member States on Electronic Monitoring, (Çevrimiçi: <https://pjp-eu.coe.int/documents/41781569/42171329/CMRec+%282014%29+4+on+electronic+monitoring.pdf/c9756d5b-be0e-4c72-b085-745c9199bef4>), (Erişim Tarihi: 15/10/2021)

⁷⁹ Council of Europe, Recommendation CM/Rec(2014)4.

hükümlünün özgürlüğünü kısıtlama aracı olarak değeri hakkında bilgilendirilmesi gerektiğini belirtmektedir⁸⁰.

Elektronik izlemenin ortaya çıkışı, yükümlü denetimine yönelik geleneksel yaklaşımlara meydan okumaktadır⁸¹. Elektronik izleme son yıllarda giderek daha fazla kullanılmaktadır. Birçok ülke elektronik izlemenin kullanımına ilişkin halihazırda kendi mevzuatını ve politikasını geliştirmiştir. Bazı ülkelerde ise elektronik izleme ya yeni uygulamaya konmuştur ya da yakın zamanda uygulamaya konması planlanmıştır. Elektronik izlemenin kullanımı ve sınırlamaları ile denetimli serbestlik hizmetlerinin bu bağlamda oynaması gereken rol konusunda ülkeler ve diğer aktörler arasında etkileşim devam etmektedir⁸².

Bakanlar Komitesi'nin, 19-21 Şubat 2014 tarihli, Elektronik İzleme Taslağı Yorumu Hakkında Üye Devletlere CM/Rec(2014) Taslak Tavsiye Kararı'nda⁸³, *“Denetimli serbestliğin bir kişinin iç kontrolünü geliştirmeye yardımcı olduğunu, yani bir kişinin saldırganlığa, şiddete ve suça karşı direnç geliştirmesine yardımcı olduğunu, elektronik izlemenin ise yetkili makamlar tarafından bir kişi üzerinde dış kontrole yardımcı olmak için kullanıldığını”* vurgulamaktadır. *“Bu nedenle elektronik izleme, kullanıldığı dönem için etkili bir caydırıcı araç olabilir. Elektronik izleme, ceza sürecinin tüm aşamalarında kullanılabilir.”* şeklinde bir değerlendirme yapmıştır.

Avrupa Denetimli Serbestlik Birliği (CEP), 1998 yılından beri elektronik izleme ile ilgili konferanslar düzenlemektedir⁸⁴. Avrupa Denetimli Serbestlik Birliği (CEP) Elektronik İzleme Konferans Raporlarına göre elektronik izleme, ceza sistemleri için geliştirilmiş, yaygın olarak bulunan dijital teknolojinin özelleştirilmiş

---

⁸⁰ <http://help.elearning.ext.coe.int>, Human Rights Education for Legal Professionals, Council of Europe HELP online platform, Online Courses, Alternative Measures to Detention, Section of Electronic Monitoring, (Erişim Tarihi: 14/10/2021).

⁸¹ CECEP, Mustafa, *“In What Ways Is The Electronic Monitoring (EM) of Offenders Supportive of Traditional Ways of Supervising Offenders In The Community, and In What Ways Does It Threaten Them?”*, Mayıs, 2015, s. 4.

⁸² <http://help.elearning.ext.coe.int>, Human Rights Education for Legal Professionals, Council of Europe HELP online platform, Online Courses, Alternative Measures to Detention, Section of Electronic Monitoring, (Erişim Tarihi: 14/10/2021).

⁸³ Minister's Deputies CM Documents, 1192 Meeting, 19-21 February 2014, European Committee On Crime Problems (CDPC), Draft Commentary. (Çevrimiçi: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016805c6829) (Erişim Tarihi: 14/10/2021).

⁸⁴ ROOSEN, Marijke/PENN, Caroline, The CEP 10th Electronic Monitoring Conference Final Report, 19-21 April 2016, Riga, Latvia, s. 3.

bir uygulamasıdır. Elektronik izlemenin cazibesi ve ivmesi, sorunları etkin bir şekilde çözmek isteyen cezai politika yapımcılar kadar küresel dijital altyapının sağladığı olanaklarla belirlenir⁸⁵.

Türk hukukunda elektronik izleme temel olarak 20/07/2005 yürürlük tarihli 5402 sayılı Denetimli Serbestlik Hizmetleri Kanunu'nda düzenlenmiştir⁸⁶. Belirtmek gerekir ki elektronik izleme, anılan kanuna, 05/04/2012 tarihli ve 6291 sayılı Kanun'un 4. maddesi ile 15/A hükmü olarak eklenmiştir. “*Elektronik cihazların kullanılması suretiyle takip*” başlıklı bu maddeye göre;

(1) “*Şüpheli, sanık ve hükümlülerin toplum içinde izlenmesi, gözetimi ve denetimi elektronik cihazların kullanılması suretiyle de yerine getirilebilir. (Ek cümle: 14/4/2020-7242/59 md.) Bu izleme, rızası alınmak koşuluyla şüpheli, sanık ve hükümlüye ait elektronik cihazlar kullanılmak suretiyle de yapılabilir.*

(2) *İzleme, gözetim ve denetime ilişkin esas ve usuller yönetmelikle düzenlenir”.*

DSHK'ye göre, elektronik izleme şüpheli, sanık ve hükümlü hakkında uygulanabilmektedir. CMK'nin “*Tanımlar*” başlıklı 2. maddesinde, şüpheli ve sanık tanımlarına yer verilmiştir.

CMK m. 2/1-a: “*Şüpheli: Soruşturma evresinde, suç şüphesi altında bulunan kişiyi,*”

CMK m. 2/1-b: “*Sanık: Kovuşturmanın başlamasından itibaren hükmün kesinleşmesine kadar, suç şüphesi altında bulunan kişiyi ifade eder.*”

Hükümlü, “*hakkındaki mahkûmiyet hükmü kesinleşmiş olan kimseyi*” ifade eder⁸⁷.

⁸⁵ NELLIS, Mike, “*Devices And Desires- Shaping Electronically Monitored Punishment In A Digital Era*”, The CEP 10th Electronic Monitoring Conference, 2016, s. 2.

⁸⁶ Kanunun ismi “Denetimli Serbestlik ve Yardım Merkezleri ile Koruma Kurulları Kanunu” iken 05/04/2012 tarihli ve 6291 sayılı Kanun'un 6. maddesi ile ifade edildiği şekilde değiştirilmiştir.

⁸⁷ T.C. Adalet Bakanlığı Hukuk Sözlüğü, (<https://sozluk.adalet.gov.tr>, Erişim Tarihi: 28/10/2021) ; Council of Europe, Recommendation CM/Rec(2014)4 of the Committee of Ministers to Member States on Electronic Monitoring, (Çevrimiçi: <https://pjp-eu.coe.int/documents/41781569/42171329/CMRec+%282014%29+4+on+electronic+monitoring.pdf/c9756d5b-be0e-4c72-b085-745c9199bef4>), (Erişim Tarihi: 15/10/2021).

Elektronik izleme, gözetim ve denetime ilişkin usul ve esaslar 10/11/2021 tarihli Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği'nin "*Elektronik Cihazların Kullanılması Suretiyle Takip*" başlıklı yedinci kısmında, 97. madde ve devamında düzenlenmiştir⁸⁸.

5402 sayılı Kanun'un 15/A maddesine, 14/04/2020 tarihli ve 7242 sayılı Kanun'un 59. maddesi ile bir cümle eklenmiştir⁸⁹. Buna göre elektronik izleme, rıza dahilinde, yükümlüye ait elektronik cihazlar kullanılmak suretiyle de yapılabilecektir⁹⁰. Kanundaki bu düzenlemenin ardından Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği değiştirilmiş ve Yönetmeliğin yedinci kısım, birinci ve ikinci bölümlerinin 97-103. maddelerinde elektronik izleme sistemine ilişkin düzenlemeler yapılmıştır. 10/11/2021 tarihli Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği'nin "*Yükümlüye ait elektronik cihazlar kullanılmak suretiyle elektronik izleme*" başlıklı 103. maddesi, 5402 sayılı Kanun'un 15/A maddesine 7242 sayılı Kanun'un 59. maddesi ile eklenen cümle ile paralel olarak ihdas edilmiştir.

Belirtilen kanuni düzenlemenin dışında, 20/03/2012 yürürlük tarihli ve 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un "*Teknik yöntemlerle takip*" başlıklı 12. maddesinde aile içi şiddet (*domestic violence*) mağdurlarına yönelik olarak düzenlenme yapılmıştır. Bu hükme göre:

⁸⁸ 10/11/2021 tarihli ve 31655 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği ile 05/03/2013 tarihli ve 28578 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği yürürlükten kaldırılmıştır. Çevrimiçi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2021/11/20211110-1.htm> ,(Erişim Tarihi:10/11/2021).

⁸⁹ TBMM Başkanlığı'na sunulan 7242 sayılı Kanun'un teklif ve gerekçe metninde, yapılan değişikliğin gerekçesi 60. maddeye tekabül etmektedir. 5402 sayılı Kanun'un 15/A maddesine eklenen cümlelerin gerekçesi şu şekildedir: "*Maddeyle, 5402 sayılı Kanun'un 15/A maddesinin birinci fıkrasına hüküm eklemek suretiyle, teknolojiadaki gelişmeler doğrultusunda, hükümlünün rızası alınmak kaydıyla, kendisine ait elektronik cihazlar üzerinden takibinin yapılabilmesine imkân sağlamaktadır.*" <https://mevzuat.tbmm.gov.tr/mevzuat/faces/kanunmaddeleri?pkanunlarno=271580&pkanunnumarasi=7242> (Erişim Tarihi: 18/10/2021)

⁹⁰ Adalet Bakanlığı'nın 2020 Faaliyet Raporu'nda, Kanun'a belirtilen cümlelerin eklenmesi sonrasında, denetimli serbestlik tedbirlerinin uygulanması hususunda işleyişin daha verimli ve etkin bir şekilde yürütülmesi, bu alanda yükümlülerin daha çağdaş, adil ve insan onuruna saygı ilkesine bağlı olarak takibi ve denetlenmesi ile çağın teknolojik gelişmelerinden daha fazla faydalanılmasını teminen, ***Biyometrik İmza Yöntemi ile Takip Sistemi Projesi'nin (BİOSİS)*** yürütülmekte olduğu ifade edilmiştir. Yükümlülerin cep telefonlarının kullanılması ile herhangi bir başka donanıma ihtiyaç duyulmadan yüz doğrulama yöntemi ve telefonun GPS yardımı ile tüm yükümlülerin etkin ve verimli bir şekilde takip edilmesinin mümkün olabileceği belirtilmiştir. Bu sayede, yükümlülerin takibinin maliyetinin çok düşük olan bir sistemle yapılabileceği ifade edilmektedir. Adalet Bakanlığı, Yargı Reformu Stratejisi, Mayıs 2019, s. 42.

(1) “Bu Kanun hükümlerine göre verilen tedbir kararlarının uygulanmasında hâkim kararı ile teknik araç ve yöntemler kullanılabilir. Ancak, bu suretle, kişilerin ses ve görüntüleri dinlenemez, izlenemez ve kayda alınamaz.

(2) Teknik araç ve yöntemlerle takibe ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.”

6284 sayılı Kanun bakımından, madde başlığı ve içeriğinde yer alan, teknik yöntemlerle takip ve teknik araç ve yöntemlerle takip şeklindeki anlatımı, elektronik izleme olarak dikkate almak gerekmektedir⁹¹.

6284 sayılı Kanun’da yer alan kapsamda, teknik araç ve yöntemlerle takibe ilişkin usul ve esasları düzenleyen “6284 sayılı Kanun Kapsamında Teknik Yöntemlerle Takip Sistemlerinin Kullanılmasına Dair Yönetmelik”, 04/09/2021 tarihli Resmî Gazete’de yayımlanmıştır. Bu Yönetmelik ile aile içi şiddet mağdurlarının korunması ve kadına karşı şiddetin önlenmesini teminen elektronik izleme yönteminin uygulama ve kullanımının ayrıntıları düzenlenmiştir.

Son olarak elektronik izlemeye, 11/04/2013 yürürlük tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’nda yer verilmiştir. 24/12/2019 tarihli ve 7196 sayılı Kanun’un 78. maddesi ile 6458 sayılı Kanun’a 57/A maddesi eklenmiştir. “İdari gözetime alternatif yükümlülükler” başlığını taşıyan maddeye göre:

(1)” 57’nci maddenin ikinci fıkrasında sayılan yabancılara ya da idari gözetimi sonlandırılan yabancılara aşağıdaki idari gözetime alternatif yükümlülükler getirilebilir:

...

f) Elektronik izleme.

En nihayetinde, Türk hukukunda elektronik izlemenin üç kanunda düzenlenmektedir.

1) 5402 sayılı Denetimli Serbestlik Hizmetleri Kanunu,

---

⁹¹ ÇETİN, s. 31-32.

- 2) 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun,
- 3) 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu.

Kanımızca, tanımlamalar ve belirtilen kanunlardaki düzenlemeler ışığında, daha kapsayıcı olması nedeniyle, elektronik izleme yönteminin uygulandığı kişiyi “yükümlü”⁹² olarak ifade etmek isabetli olacaktır.

Elektronik izleme, mevzuatımızdaki bazı hükümlerde “*elektronik kelepçe*” olarak zikredilmektedir⁹³. Ancak 10/11/2021 tarihinde Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliğinde “*elektronik kelepçe*” teriminin kullanımı kanımızca isabetli olarak terk edilmiştir. Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliğinin 18/7-c maddesinde, Denetim Bürosu’nun görevleri arasında “*Yükümlülere elektronik izleme cihazlarını takmak ve kurmak*”⁹⁴. sayılmıştır. Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği’nin 42/2 maddesinde, yükümlülerin uyması gereken kurallardan birisi olarak “*Yükümlülüğün elektronik cihazlar kullanılmak suretiyle yerine getirilmesine karar verilmesi durumunda yükümlü, denetiminde kullanılacak olan elektronik cihazları usulüne uygun olarak kullanmak ve korumak zorundadır*”⁹⁵. şeklinde düzenleme mevcuttur. Yine Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği’nin 57/5 maddesinde, 74/9 maddesinde ve 101. maddelerinde “*elektronik kelepçe*” terimi teriminin kullanımının terk edildiği görülmektedir. Buna paralel olarak Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliğinin 101. maddesinin başlığı “*Elektronik cihazların takılması ve kurulması*”⁹⁶ olarak 102. maddesinin

---

⁹² DSHY m. 4/1-z: “*Yükümlü: Haklarında yükümlülük kararı verilen, denetim altına alınan veya tedbir kararı verilen ve denetimli serbestlik müdürlüğüne toplum içinde denetim, takip ve iyileştirilmesi yapılan şüpheli, sanık veya hükümlüyü, ifade eder.*”

⁹³ DEMİRBAŞ, Timur, “*Denetimli Serbestlik Tedbiri Uygulanarak Hapis Cezasının İnfazı (CeGTİK m. 105A)*”, Türkiye’de Denetimli Serbestlik 10. Yıl Uluslararası Sempozyumu, 8-10 Aralık 2015, ss. 27-31, s. 29. ; SAĞLIK, Durmuşali/KURT, Emine Büşra, “*Denetimli Serbestlik Sisteminde Penolojik Yaklaşımlar*”, Türkiye’de Denetimli Serbestlik 10. Yıl Uluslararası Sempozyumu, 8-10 Aralık 2015, ss. 122-129, s. 127.

⁹⁴ DSHY m. 18/7-c’nin 10/11/2021 tarihli Yönetmelik değişikliğinden evvelki hali: “*Yükümlülere elektronik kelepçe takmak ve elektronik izleme cihazlarını kurmak.*” şeklindedir.

⁹⁵ DSHY m. 42/2’nin 10/11/2021 tarihli Yönetmelik değişikliğinden evvelki hali: “*Yükümlülüğün elektronik cihazlar kullanılmak suretiyle yerine getirilmesine karar verilmesi durumunda, yükümlü elektronik kelepçe ve diğer cihazlar ile ilgili üniteyi usulüne uygun olarak kullanmak ve korumak zorundadır.*” şeklindedir.

⁹⁶ Bu madde, yürürlükten kaldırılan Yönetmelikte 105. maddeye tekabül etmekle birlikte yürürlükten kaldırılan Yönetmelikte madde başlığı “*Elektronik cihazların kurulması ve kelepçe takılması*” şeklindedir.

başlığı ise “*Elektronik cihazların sökülmesi, izlemenin sonlandırılması*”⁹⁷ olarak değiştirilmiştir.

Kanımızca eski Yönetmelikte yer alan “*elektronik kelepçe*” kullanımının terk edilmesi yerinde olmuştur zira elektronik kelepçe, elektronik izleme yönteminin yükümlü üzerinde uygulanmasını sağlayan bir araçtır. Bu sebeple elektronik izleme, elektronik kelepçeyi de uhdesinde barındıracak şekilde geniş bir anlamı haizdir⁹⁸.

B. Elektronik İzleme Merkezi

Elektronik izlemenin yerine getirilebilmesi için gerekli olan teşkilatlanma ve yönetim, bağlı bulunduğu kurum açısından ülkeden ülkeye değişkenlik gösterebilmektedir. Elektronik izleme bazı ülke sistemlerinde, cezaevi hizmetleri (Fransa ve Katalonya), bazılarında denetimli serbestlik hizmetleri (Belçika, Danimarka, Hollanda, İsviçre, Türkiye), bazılarında ise denetimli serbestlik ve polis hizmetleri (İngiltere ve Galler ve İsveç) tarafından müştereken yönetilmektedir. Diğer ülkelerde, İçişleri Bakanlığı (İtalya) ve gençler açısından gençlik servisleri (İngiltere ve Galler, İsveç) gibi diğer yetkili devlet kurumları elektronik izleme ile ilgili faaliyetleri yürütmektedir⁹⁹.

Bazı ülkelerde genel yönetim, kamu hizmetlerine ayrılmışken, elektronik izleme bir hizmet sağlama sözleşmesi kapsamında özel şirketler tarafından uygulanmaktadır (İtalya, Birleşik Krallık). Avusturya'da, Baden-Württemberg'de (Almanya) ve Hollanda'da elektronik izleme, Adalet Bakanlığı ile bir sözleşme kapsamında bir STK tarafından yürütülen denetimli serbestlik hizmeti tarafından uygulanmaktadır. Rusya Federasyonu'nda elektronik izleme, cezayı infaz eden kurumlar tarafından uygulanmaktadır¹⁰⁰.

⁹⁷ Bu madde, yürürlükten kaldırılan Yönetmelikte 106. maddeye tekabül etmekle birlikte yürürlükten kaldırılan Yönetmelikte madde başlığı “*Elektronik cihazların ve kelepçenin sökülmesi*” şeklindedir.

⁹⁸ ÇETİN, s. 32. ;

⁹⁹ <http://help.elearning.ext.coe.int> , Human Rights Education for Legal Professionals, Council of Europe HELP online platform, Online Courses, Alternative Measures to Detention, Section of Electronic Monitoring, (Erişim Tarihi: 14/10/2021)

¹⁰⁰ <http://help.elearning.ext.coe.int> , Human Rights Education for Legal Professionals, Council of Europe HELP online platform, Online Courses, Alternative Measures to Detention, Section of Electronic Monitoring, (Erişim Tarihi: 14/10/2021)

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin CM/Rec(2014)4 Sayılı Elektronik İzleme Hakkında Tavsiye Kararı'nın tanımlar kısmında, elektronik izleme merkezi olarak tanımlanabilecek “*Elektronik izleme altındaki kişileri denetlemekten sorumlu kurum: Yetkili makamlar tarafından bir şüphelinin veya bir suçlunun konumunu, hareketini veya belirli davranışlarını belirli bir süre denetlemekle görevlendirilen bir kamu kurumu veya özel şirket.*” tanımına yer verilmiştir¹⁰¹. Bu tanımdan hareketle, elektronik izlemeyi denetleyen kurumun kamu kurumu ya da özel şirket olabildiği yahut bu kurumun ülkelerdeki teşkilatlanması yönünden ülkeden ülkeye farklılık gösterdiği söylenebilmektedir.

Türkiye’de elektronik izleme yönteminin uygulamalarına başlanılmadan evvel, Adalet Bakanlığı tarafından diğer ülke uygulamaları tetkik edilmiş ve gerekli alt yapı çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Elektronik izleme sistemine geçişte teknik altyapının oluşturulması ve sistemin kurulması amacıyla ihale yapılarak 19 Ekim 2012 tarihinde üç yıllık bir sözleşme imzalanmıştır. Sözleşme gereğince; şüpheli, sanık veya hükümlülerin elektronik yöntem ve araçlarla toplum içinde izlenmesi, gözetimi ve denetimi için Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü, Denetimli Serbestlik Daire Başkanlığı bünyesinde Elektronik İzleme Merkezi¹⁰² kurulmuştur. 18 Kasım 2011 tarihinde “*Denetimli Serbestlik Altındaki Kişilerle Yürütülecek Elektronik İzleme Pilot Uygulaması Hakkında İşbirliği Protokolü*” kapsamında başlatılan pilot uygulama ile 25 Şubat 2012 tarihinde elektronik izleme sistemine ilişkin pilot uygulamalar gerçekleştirilmiştir. Pilot uygulama sonrasında elde edilen tecrübeler ışığında, gerekli yasal düzenlemeler yapılmış, 20 Ocak 2013 tarihinde Elektronik İzleme Merkezi'nin kurulumu tamamlanmıştır. Yükümlülerin toplum içinde denetim ve takibinde 1 Şubat 2013 tarihinden itibaren aktif olarak *elektronik izleme cihazları* kullanılmaya başlanmıştır.

Elektronik İzleme Merkezi, Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği'nin 98.¹⁰³ maddesinde düzenlenmiştir. Bu alandaki en son teknoloji kullanılarak kurulmuş

---

¹⁰¹ Council of Europe, Recommendation CM/Rec(2014)4 of the Committee of Ministers to Member States on Electronic Monitoring, (Çevrimiçi: <https://pjp-eu.coe.int/documents/41781569/42171329/CMRec+%282014%29+4+on+electronic+monitoring.pdf/c9756d5b-be0e-4c72-b085-745c9199bef4>), (Erişim Tarihi: 15/10/2021).

¹⁰² DSHY m. 4/1-1: “*İzleme merkezi: Şüpheli, sanık veya hükümlülerin elektronik yöntem ve araçlarla toplum içinde izlenmesi, gözetimi ve denetimi için oluşturulan elektronik izleme merkezini ifade eder.*”

¹⁰³ **Elektronik izleme merkezi**

MADDE 98 – “(1) Yükümlülerin elektronik yöntem ve araçlarla toplum içinde izlenmesi, gözetimi ve denetimi için elektronik izleme merkezi oluşturulur.

olan izleme merkezi, aynı anda 5.000 kişiyi izleyecek kapasiteye sahip olup; yedi gün, yirmi dört saat esasına göre dört vardiya şeklinde çalışmalarına devam etmektedir. Elektronik İzleme Merkezi'nin giriş ve çıkışları elektronik sistemlerle kontrol edilmekte, çalışan personelin yükümlülerle yaptıkları görüşmeler ve diğer tüm işlemler kayıt altına alınmaktadır. Bilgi güvenliği ve kişisel verilerin korunması UYAP sistemi tarafından sağlanmaktadır. Merkez'de elektronik izleme alanında özel eğitim almış 45 elektronik izleme memuru görev yapmaktadır¹⁰⁴.

6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun hükümlerine göre verilen tedbir kararlarının teknik araç ve yöntemlerle takibine ilişkin usul ve esasları düzenlemek üzere, Kanun'un 12. maddesine dayanılarak hazırlanan ve 31588 sayılı, 04/09/2021 tarihli Resmî Gazetede yayımlanan 6284 Sayılı Kanun Kapsamında Teknik Yöntemlerle Takip Sistemlerinin Kullanılmasına Dair Yönetmelik'in "*Tanımlar*" başlıklı 3/1-h maddesine göre "*İzleme merkezi: İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesinde kurulu, şiddet mağduru ve yükümlünün teknik araç ve yöntemlerle takibi, olası takip kararı ihlallerinin engellenmesi ve tespiti amacıyla oluşturulan elektronik izleme merkezini ifade eder.*" Aynı Kanun'un 4. maddesinde, *İzleme merkezi* düzenlenmiştir¹⁰⁵.

---

(2) *İzleme merkezinde bu konuda eğitim almış yeteri kadar denetimli serbestlik memuru yirmi dört saat esasına ve vardiya usulüne göre çalışır. Daire Başkanlığının ilgili şube müdürlüğüne her vardiya için izleme merkezinin çalışmalarından sorumlu bir personel belirlenir.*

(3) *İzleme merkezinde görevli bir personelin kaç yükümlünün takibinden sorumlu olacağı Daire Başkanlığının ilgili şube müdürlüğüne belirlenir.*

(4) *Genel Müdürlüğün izni olmadan görevli ve yetkililer hariç, üçüncü kişiler izleme merkezine giremez. İzleme merkezi çalışanlarının, izleme merkezine cep telefonu, bilgisayar, fotoğraf makinesi gibi araçlarla girmeleri yasaktır.*

(5) *İzleme merkezi çalışanları, yükümlülerle yaptıkları iletişimi, yükümlülerin ihlal ve elektronik cihazların arıza durumlarını tutanak altına alarak Daire Başkanlığının ilgili şube müdürlüğüne aynı gün iletirler.*"

¹⁰⁴ <https://cte.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/elektronik-izleme>. (Erişim Tarihi: 14/10/2021). ; Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü, 2016 Yılı Birim Faaliyet Raporu, Ar-Ge Bürosu, Rapor No:2017/1, Denetimli Serbestlik Hizmetlerinde Elektronik İzleme, Ankara, 2016, s. 141 vd. ; Adalet Bakanlığı, Strateji Geliştirme Başkanlığı, 2020 Yılı Faaliyet Raporu, Denetimli Serbestlik Hizmetlerinde Elektronik İzleme, Ankara, Şubat 2021, s. 93 vd. ; ÇETİN, s. 133 vd.

¹⁰⁵ **İzleme merkezi**

MADDE 4 – “(1) Teknik yöntemlerle takip kararlarının gereği, İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğünde kurulu izleme merkezinde yerine getirilir.

(2) *Takip işlemleri izleme merkez amiri ve izleme personeli tarafından yedi gün yirmi dört saat esasına göre yürütülür.*

(3) *Takip işlemleri Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığının uygun gördüğü, gerekli vasıflara sahip yeterli sayıda izleme personeli tarafından gerçekleştirilir.*

(4) *Gerçekleştirilen iş ve işlemler uygulama ekibi ve ŞÖNİM ile koordineli biçimde yürütülür.*

6284 Sayılı Kanun Kapsamında Teknik Yöntemlerle Takip Sistemlerinin Kullanılmasına Dair Yönetmelik'e göre, elektronik izleme kararlarının gereği, Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü, Denetimli Serbestlik Daire Başkanlığı bünyesinde kurulan Elektronik İzleme Merkezi'nde değil, İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğünde kurulu izleme merkezinde yerine getirilir.

III. ELEKTRONİK İZLEMENİN TARİHSEL GELİŞİMİ

Ev hapsinin¹⁰⁶ tarihi ve kökeni, elektronik izlemeye göre çok daha eskiye dayanmaktadır. Roma döneminde, *Saint Paul*'un (The Apostle) ev hapsine mahkûm edildiği söylenmektedir. Rönesans döneminde Engizisyon Mahkemesi'nin *Galileo* 'yu, Çarlık Rusya'nın ise *Lenin*'i ve 1917 yılında *Nikolay Aleksandroviç Romanov*'u (*Çar II. Nikolay*) ve ailesini ev hapsine mahkûm ettiği bilinmektedir. Bu yöntemin; Polonya, Güney Kore, Hindistan ve Sovyetler Birliği gibi ülkeler tarafından muhalif kesimi pasifize etmek ve susturmak amacıyla kullanıldığı belirtilmektedir¹⁰⁷.

---

(5) İzleme merkezince, teknik yöntemlerle takip sistemine dâhil tüm vakalara ilişkin bilgilerin yer aldığı veri sistemi oluşturulur. Verilere ilişkin iş ve işlemler 20 nci maddede düzenlenen hükümler doğrultusunda yerine getirilir.

(6) Görevli ve yetkililer hariç, üçüncü kişiler izleme merkezine giremez; izleme merkezine ziyaretçi kabul edilmez. İzleme merkezine mobil telefon, kamera, bilgisayar, fotoğraf makinesi, flaş bellek gibi elektronik ve görsel kayıt alma özelliği bulunan cihazlarla girilmez.

(7) İzleme merkezinde izlemenin yapıldığı ekranlar sürekli açık ve güncel halde tutulur ve ilgili personel tarafından takip edilir.

(8) Sistemin çalışırılığı ile güncelliği sürekli olarak takip edilir.

(9) Takibi yapılan kişiler ile ilgili genel bilgiler düzenli olarak dosyalanır ve arşivlenir.

(10) Takibi yapılan kişilere ilişkin yapılacak acil aramalar için iletişim listesi hazırlanır ve sürekli güncel tutulur.

(11) İzleme sırasında ihlalin tespit edilmesi halinde 13 üncü maddede düzenlenen uyarı, ihlal ve müdahale prosedürleri uygulanır.

(12) İhlal tespit edilmesi halinde öncelikle yükümlü ile irtibata geçilerek gerekli ihlal prosedürleri izlenir. İhlalin devam etmesi durumunda ilgili kolluk birimleri ile irtibata geçilerek yükümlünün ve şiddet mağdurunun bulunduğu bölgenin koordinat bilgisi paylaşılır ve müdahale prosedürleri izlenir.

(13) Şiddet mağduru ile irtibata geçilerek mağdurun güvenli bir konuma geçmesi amacıyla gerekli yönlendirme yapılır; mağdurun güvende olduğu bilgisi teyit edilir.

(14) İhlale ilişkin tespit tutanağı düzenlenerek ivedilikle ilgili kolluk birimi ile ŞÖNİM'e ulaştırılır."

¹⁰⁶ Eş anlamlı İngilizce söyleyişleri: "home incarceration", "house arrest" ve "home detention". NELLIS, Mike, "Surveillance and Confinement: Explaining and Understanding The Experience of Electronically Monitored Curfews", (Surveillance and Confinement), European Journal of Probation, Vol. 1, No. 1, 2009, ss. 41-65, s. 41-42.

¹⁰⁷ LILLY, J. Robert/BALL, Richard A., "A Brief History of House Arrest and Electronic Monitoring", Northern Kentucky Law Review, Volume:13, Number:3, 1987, ss. 343-375, s. 359-360'tan nakleden IŞIK, s. 33. ; WHITFIELD, Dick, Tackling The Tag, Waterside Press, Winchester London, s 31'den nakleden ÇETİN, s. 93.

Elektronik izleme teknolojilerinin kökeni ve fiili olarak ilk kullanımı, Harvard Üniversitesi Psikolojik Deneyle Bilim Komitesi'nden Dr. Ralph Schwitzgebel'in 1960'lı yıllarda (1964-1970 arası) Massachusetts'te şartlı tahliye edilenlerin, akıl hastalarının ve araştırma gönüllülerinin yerlerini izlemek için yapmış olduğu çalışmasına dayanmaktadır¹⁰⁸. Araştırma grubu, tıbbi telemetri ve izleme sistemlerinin geliştirilmesi üzerinde çalışmıştır. Deneylelerinin bir parçası olarak, birkaç gönüllü elektronik olarak izlenmiş ve araştırmacılarından biri, ekipmanın psikoterapiye yardımcı olarak kullanılabilceğini ve hesap verebilirliği artırmak için başvurulabileceğini öne sürmüştür. Bu çalışmaların ardından Schwitzgebel, 1964'te bir kişinin giyebileceği bir kilogramlık bir Radyo Telemetri Cihazı geliştirmiştir. Cihaz, 400 metre mesafeye kadar kullanıcının bir ekrandaki yerini belirleyen takip ünitesine sinyaller iletmiştir.

1970'lerde bu tür bir izlemenin anayasal etkileri tartışılmış olsa da on yıl boyunca yeni uygulamalara girişilmemiştir. *Saint Paul* döneminden beri kullanılan elektronik destekli yaptırım olmadan ev hapsi, 1970'lerin sonlarında ve 1980'lerin başlarında önemli bir gelişme ve ilerleme yaşamıştır.

1980'lerin başında, üç şirket, kablolu telefon hatlarına bağlı ve suçluların evlerine yerleştirilmiş, ayak bileğine takılan radyo vericilerinden ve programlanabilir alıcılardan oluşan izleme sistemlerini denemiştir. Suçlular tarafından giyilen cihazlar sürekli olarak izlendiğinden, bunlara "*sürekli sinyalizasyon*" sistemleri denmiştir. Sistem, belirli aralıklarla, devamsızlık veya başka bir şüpheli olay meydana geldiğinde, alıcıların otomatik olarak izleme kurumlarına çağrı yapacağı şekilde dizayn edilmiştir¹⁰⁹.

1983 yılında ise, Örümcek Adam çizgi romanından esinlenen New Mexico'da Jack Love isimli Amerikan Yargıç, şartlı tahliyeyi ihlal eden bir suçlunun ayak bileğine bağlanan sigara paketi boyutundaki cihaz vasıtasıyla elektronik izleme yöntemi ile izlenmesine karar vermiştir. Amerikan Ulusal Adalet Enstitüsü, gözaltına

---

¹⁰⁸ BLACK, Matt/SMITH, Russell G., "*Electronic Monitoring in the Criminal Justice System*", Australian Institute of Criminology, No. 254, Mayıs 2003, ss. 1-6, s. 1. ; PATERSON, Craig, "*Commercial Crime Control and the Development of Electronically Monitored Punishment: A Global Perspective*", (Editörler: NELLİS, Mike/BEYENS, Kristel/KAMİNSKİ, Dan), *Electronically Monitored Punishment: International and Critical Perspectives*, 2012, ss. 211-227, s. 213.

¹⁰⁹ RENZEMA, Marc/MAYO-WILSON, Evan, "*Can Electronic Monitoring Reduce Crime for Moderate to High-Risk Offenders?*", *Journal of Experimental Criminology*, 2005:1, ss. 215-237, s. 216.

kıyasla elektronik izlemenin ceza adalet sisteminde önemli tasarruflar sağladığını belirterek, ekipman ve teknolojiden memnun kaldığını ve ev hapsinin kabul edilebilir bir teklif olduğunu bildirmiştir. Bu gelişmeler, toplum temelli yaptırımların daha yaygın hale geldiği ve cezaevi nüfusunu azaltmanın daha büyük önem kazandığı bir zamanda gerçekleşmiştir¹¹⁰.

IV. DENETİMLİ SERBESTLİK VE ELEKTRONİK İZLEME İLİŞKİSİ

Tez kapsamında elektronik izlemenin hukukumuzdaki yerini ve niteliğini anlayabilmek bakımından, elektronik izleme ile denetimli serbestlik sistemi ilişkisinin incelenmesi yerinde olacaktır.

Denetimli serbestlik İngilizce’de “*probation*” kelimesi ile ifade edilmektedir¹¹¹. Denetimli serbestlik sistemi Türkiye’de, 20/07/2005 tarihinde Remi Gazete ‘de yayımlanarak yürürlüğe giren 5402 sayılı Denetimli Serbestlik Hizmetleri Kanunu’nda (DSHK) düzenlenmiştir. DSHK’ye ilişkin usul ve esaslar ise Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği’nde (DSHY) düzenlenmiştir.

DSHY m. 4/1-f’de yer alan mevzuatımızda tek denetimli serbestlik tanımına göre “*Şüpheli, sanık veya hükümlünün toplum içinde denetim ve takibinin yapıldığı, iyileştirilmesi ve topluma kazandırılması için ihtiyaç duyulan her türlü hizmet, program ve kaynakların sağlandığı alternatif bir ceza ve infaz sistemini ifade eder.*”

Denetimli serbestlik, uluslararası belgelerde de kendisine yer bulmuştur. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin Üye Devletlere, Cezanın Ertelenmesi, Denetimli Serbestlik ve Hapis Cezasına Diğer Alternatifler Hakkında R (65) 1 Sayılı Tavsiye Kararı, denetimli serbestlik ve diğer benzer tedbirler de yer alan ve hapsedilmeyi gereksiz kılan belirli tedbirlerin değerini göz önüne alarak, ilk defa suç işleyenler veya özel bir ağırlığı olmayan herhangi bir suçu işleyenler hakkında,

¹¹⁰ BLACK/ SMITH, s. 1 ; ARDLEY, Jennny, "The Theory, Development and Application of Electronic Monitoring In Britain", Internet Journal of Criminology, 2005, s. 2 vd. ; GABLE, Robert S., "The Ankle Bracelet Is History: An Informal Review of the Birth and Death of a Monitoring Technology", The Journal of Offender Monitoring, Civic Research Institute, 2015, s. 2 vd. ; YÜCEL, Mustafa Tören, Türk Ceza Siyaseti ve Kriminolojisi, 4. Baskı, Türkiye Barolar Birliği Yayınları: 126, Şen Matbaa, Ankara, 2007, s. 272. ; MAIR, George/NEE, Claire, Electronic Monitoring: The Trials an Their Results, Home Office Research Study, No: 120, 1990, London, s. 4.

¹¹¹ YAVUZ, Hakan A., "Denetimli Serbestliğin Türk Ceza Adalet Sistemi İçerisindeki Genel Görünümü Üzerine", Adalet Dergisi, S:42, 2012, ss. 58-75, s. 59.

özgürlüğü bağlayıcı bir cezanın yerine veya infaz edilmeden önce böyle bir cezanın infazının yerine, yetkili makamlara şartlı bir tedbire karar verme yetkisi verilmesini tavsiye etmiştir¹¹².

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin Üye Devletlere veya Şartlı Cezalandırılanların Tahliye Sonrası Gözetimi ve Korunması İçin Alınan Tedbirlerin Pratik Organizasyonu Hakkında R (70) 1 Sayılı Tavsiye Kararı, üye devletlerin birçoğunda denetimli serbestlik, şartla tahliye ve tretmanı sağlayan benzer tedbirlerin geliştirilmekte olduğunu göz önüne alarak, bu kurumun iyileştirilmesi ve mevcuda nazaran geliştirilmesi için tavsiyede bulunmuştur¹¹³.

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin Üye Devletlere, Cezaevinin Aşırı Kalabalıklaşması ve Cezaevi Mevcudu Enflasyonu Hakkındaki R (99) 22 sayılı Tavsiye Kararı'nda, cezaevi sistemi üzerinde ağır bir yük olarak yer alan uzun süreli hürriyeti bağlayıcı cezaları içeren mahkumiyetlere başvurunun azaltılması ve kısa süreli özgürlüğü bağlayıcı cezaların kamusal ceza ve tedbirlerle ikame edilmesi için çaba harcanmasını ve bu bağlamda kişinin bir hapis cezasına hükmedilmeksizin müstakil bir yaptırım olarak denetimli serbestlik altında tutulması konusunda üye devletlere tavsiyede bulunmuştur¹¹⁴.

20 Ocak 2010 tarihindeki Bakan Yardımcılarının 1075. toplantısında Bakanlar Komitesi tarafından kabul edilen Avrupa Birliği Bakanlar Komitesinin Üye Devletlere Avrupa Konseyi Denetimli Serbestlik Kurallarına İlişkin CM/Rec(2010)1 No.lu Tavsiye Kararı'nda da denetimli serbestliğin tanımı yapılmıştır. Buna göre denetimli serbestlik: *“Kanunca tanımlanan ve bir hükümlüye verilen yaptırımların ve tedbirlerin toplumda uygulanmasına ilişkindir. Hükümlünün sosyal katılımını ve ayrıca toplum güvenliğine katkıda bulunmayı hedefleyen denetimi, rehberliği ve yardımı içeren bir faaliyet ve müdahale yelpazesini içerir”*¹¹⁵.

Denetimli serbestlik hizmetleri, toplumsal yaptırımları ve önlemleri uygulamak ve suçluları toplum içinde denetlemek, onlara yardım etmek ve onların

¹¹² (<https://cte.adalet.gov.tr/Resimler/Dokuman/19820191603232.pdf>), (Erişim Tarihi: 24/10/2021)

¹¹³ (<https://cte.adalet.gov.tr/Resimler/Dokuman/19820191602483.pdf>), (Erişim Tarihi: 24/10/2021).

¹¹⁴ (<https://cte.adalet.gov.tr/Resimler/Dokuman/198201915412711.pdf>), (Erişim Tarihi: 24/10/2021).

¹¹⁵ (https://cte.adalet.gov.tr/Resimler/Dokuman/1982019151805AB_DS_kurallari_turkce.pdf) (Erişim Tarihi: 24/10/2021).

toplumsal yeniden bütünleşmelerini desteklemek amacıyla kurulmaktadır. Bu bağlamda, denetimli serbestliğin bir kişinin iç kontrolünü geliştirmeye yardımcı olduğunu, yani bir kişinin saldırganlığa, şiddete ve suça karşı direnç geliştirmesine yardımcı olduğunu, elektronik izlemenin ise yetkili makamlar tarafından bir kişi üzerinde dış kontrole yardımcı olmak için kullanıldığını vurgulamak gerekmektedir¹¹⁶.

DSHK'nin ikinci kısmında, m. 6 ve devamında denetimli serbestlik hizmetlerinin kuruluş, teşkilat ve görev alanı hüküm altına alınmıştır. Buna göre bu Kanunda belirtilen görevleri yerine getirmek üzere, Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü bünyesinde Denetimli Serbestlik Daire Başkanlığı kurulmuştur. Adalet komisyonunun bulunduğu yerlerde ise denetimli serbestlik müdürlüğü ile koruma kurulu kurulmuştur (DSHK m. 6/1). Denetimli serbestlik ve yardım ile koruma hizmetlerine ilişkin danışma organı olarak Adalet Bakanlığı'nda Denetimli Serbestlik Hizmetleri Danışma Kurulu oluşturulmuştur (DSHK m. 6/2). Denetimli serbestlik ve yardım ile koruma hizmetleri, Bakanlık merkez teşkilâtında daire başkanlığı, taşra teşkilâtında müdürlükler ve koruma kurulları tarafından yürütülmektedir (DSHK m. 7).

Denetimli serbestlik, doğrudan hapis cezası haricinde hakkında alternatif yaptırıma hükmedilen kişilerle, koşullu salıverilen, cezası bütünüyle yahut kısmen ertelenen veya şartlı cezaya mahkûm olunan kişilerin, düzenli olarak bir merkez tarafından denetimi, gözetimi ya da tedavisine tabi olmak üzere belirlenen yaptırımlara tabi tutulmasıdır¹¹⁷.

Denetimli serbestlik ve benzeri kurumlar, suçluya karşı merhamet duygusu içeren af işlemleri niteliğinde değildir. Suç oranını düşürmekte ve suçluyu ıslah etme, topluma yeniden entegre etme, topluma kazandırma ve yeniden sosyalleştirmede meydana çıkan "*ceza hukuku önlemleridir.*" Bu önlemler, ceza hukukunun faydacı yapısına uygundur¹¹⁸. Denetimli serbestlik, ceza adaleti sisteminde ümanist

¹¹⁶ <http://help.elearning.ext.coe.int> , Human Rights Education for Legal Professionals, Council of Europe HELP online platform, Online Courses, Alternative Measures to Detention, Section of Electronic Monitoring, (Erişim Tarihi: 14/10/2021).

¹¹⁷ DEMİRBAŞ, İnfaz Hukuku, s. 603.

¹¹⁸ DÖNMEZER/ERMAN, C. III, s. 219. ; BAYRAK, Adem, Denetimli Serbestlik Kapsamındaki Seçenek Yaptırımlar, (Danışman: ARIKAN, Cengiz), (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2013, Kırıkkale, s. 28. ; İLGÜN, Candaş, Türk Hukukunda Denetimli Serbestlik ve Uygulamaları, (Danışman: ŞAFAK, Ali), (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, 2010, Ankara, s. 6. ; ŞAHİN, Cumhuriyet, "*Tahliye*

yaklaşımın bir ürünü olarak ortaya çıkmıştır¹¹⁹. Denetimli serbestlik uygulamaları, toplumda huzur ve barış ortamının tesisine ve adalet duygusunun bilinçli olarak gelişmesine katkı sunmaktadır¹²⁰.

DÖNMEZER/ERMAN'ın tanımlamasıyla “Denetimli serbestlik, özel şekilde seçilmiş suçlular hakkında kamu davasının açılmasının veya duruşma yapılmasının ya da cezaya hükmedilmesinin şartlı olarak geri bırakılmasını ve serbest bırakılan suçlu hakkında onun kişiliğini hedef tutan bir denetim, yöneltme ve idare sisteminin uygulanmasını belirleyen bir tedbirdir¹²¹.”

YAVUZ'un tanımıyla denetimli serbestlik kavramının özü “bir suç isnadıyla karşı karşıya kalan kişinin infaz kurumuna “kapatılmak” suretiyle toplumdan uzaklaştırılması yerine, toplum içerisinde belirli şartlar altında serbest bırakılarak denetlenmesi anlayışına dayanmaktadır. Denetimli serbestlik bu anlamıyla ne bir yaptırım türü ne de bir infaz rejimi niteliğindedir. Bununla birlikte denetimli serbestlik; ceza adalet sisteminin bir parçası, bir ceza adalet yöntemi, aracı, kurumudur¹²².”

Türk ceza hukukunda denetimli serbestlik müstakil bir yaptırım tarzı olarak düzenlenmemiş, daha çok toplum içinde uygulanan yaptırım ve tedbirlerin yerine getirilmesine ilişkin “tamamlayıcı bir ceza adalet aracı” olarak düzenlenmiştir.

Öncesi ve Sonrası hükümlüye ve Eski Hükümlüye Yardım”, Ceza ve Tedbirlerin İnfazında İnsan Haklarının Korunması konulu 15. Hukuk İhtisas Semineri Tebliği, s. 8.

¹¹⁹ DÖNMEZER/ERMAN, C. III, s. 221. ; Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun A/ Neb/45/110 sayılı ve 2 Nisan 1991 Tarihli Tavsiye Kararı ile kabul edilen Hapis Dışı Tedbirlere İlişkin Birleşmiş Milletler Minimum Standart Kuralları (Tokyo Kuralları) ; “Hapsin alternatiflerinin, suçluların treatment bakımından hem kendileri hem de içerisinde buldukları toplum için en üst seviyede yarar sağlayacak etkili bir metot olabileceğini ve ceza adalet sisteminin nihai amacının suçlunun topluma yeniden kazandırılması” olduğunu belirtmiştir. Tokyo Kurallarının 8. maddesi, cezalandırma şekilleri arasında, denetimli serbestliğe de yer vermiştir. (<https://cte.adalet.gov.tr/Resimler/Dokuman/198201915564914.pdf>), (Erişim Tarihi: 24/10/2021). ; DÖLDÖŞ, Necmettin, Denetimli Serbestlik ve Yardım Hizmetlerinde Elektronik İzleme Kurumunun Uygulanması, (Danışman: NUHOĞLU, Ayşe), (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2018, İstanbul, s. 21.

¹²⁰ KAPLAN, Hasan, Denetimli Serbestlik ve Türkiye Uygulaması, (Danışman: İSBİR, Eyyub Günay), (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019, İstanbul, s. 49. ; APAYDIN, Cengiz/KAPLAN, Hasan, “Ceza İnfaz Sistemi ve Denetimli Serbestlik”, İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Yıl:5, S. 2, 2019, Aralık, ss. 185-207, s. 204.

¹²¹ DÖNMEZER/ERMAN, C. III, s. 227.

¹²² YAVUZ, Hakan A., Ceza Adalet Sisteminde Denetimli Serbestlik, (Doktora Tezi), (Danışman: ÖZGENÇ, İzzet), (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2011, Ankara, s. 31.

Denetimli serbestlik, başlı başına bir yaptırım türü değil, yaptırım ve tedbirlerin infazına yönelik bütüncü bir yöntemdir¹²³.

Denetimli serbestlik sistemine ilişkin temel ilkeler DSHK m. 4'te hüküm altına alınmıştır. Bunlar: 1) İnsan onuruna saygı ve dürüstlük, 2) Gizlilik, 3) Tarafsızlık 4) Çocuğun üstün yararı ilkeleridir¹²⁴.

Türk ceza mevzuatında, farklı maddelerde denetimli serbestlik tedbirine yer verilmiştir. Buna göre Türk hukukunda denetimli serbestlik uygulamaları şu şekilde sıralanabilir;

- 1) Adli kontrol bağlamında,
- 2) Kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın almak, kabul etmek veya bulundurmaya ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmak suçu bağlamında,
- 3) Hükümün açıklanmasının geri bırakılması bağlamında,
- 4) Kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırımlar bağlamında,
- 5) Hapis cezasının ertelenmesi bağlamında,
- 6) Hapis cezasının konutta infazı bağlamında,
- 7) Örgütlü suçlarda etkin pişmanlık bağlamında,
- 8) Adli para cezası karşılığı kamuya yararlı bir işte ücretsiz çalıştırma bağlamında,
- 9) Denetimli serbestlik uygulanarak cezanın infazı bağlamında,
- 10) Koşullu salıverilme bağlamında,
- 11) Mükerrer ve özel tehlikeli suç faillerine özgü tedbirler bağlamında¹²⁵.

---

¹²³ YAVUZ, Doktora Tezi, s. 33. ; TURHAN, Faruk/ ALTIKAT, Abdurrahim, "Yeni Bir Ceza İnfaz Usulü Olarak Denetimli Serbestlik ve Bu Usulden Yararlanma Şartları", Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 2, S. 2, 2012, ss. 1-46, s. 5.

¹²⁴ **Madde 4** – "(1) Denetimli serbestlik ve yardım ile koruma hizmetlerinde aşağıdaki ilkeler dikkate alınır:

a) İnsan onuruna saygı ve dürüstlük: Bu Kanunun uygulanmasında görev alanlar; insan haklarına saygı, dürüstlük ve kararlılık çerçevesinde hareket eder; görevlerini yerine getirirken aşağılayıcı, onur kırıcı veya küçük düşürücü davranışlarda bulunamaz.

b) Gizlilik: Bu Kanunun uygulanmasında görev alanlar; suçtan zarar gören, şüpheli veya sanık, hükümlü ya da bunların ailesi hakkında öğrenmiş olduğu bilgilerin gizliliğini korumak zorundadır. Bu bilgiler kanunun zorunlu kıldığı hâller dışında hiçbir kurum ve kişiye verilemez.

c) Tarafsızlık: Bu Kanunun uygulanmasında görev alanlar; görevleri ile ilgili belgeleri inceleyebilir, ancak buradan elde ettiği bilgilerle ilgili olarak soruşturmanın gizliliği ilkesine uymak, tarafsızlığına gölge düşürecek davranış ve ilişkilerden kaçınmak ve davanın taraflarına eşit uzaklıkta olmak zorundadır".

Çocuğun üstün yararı ilkesi, DSHY m. 6'da hüküm altına alınmıştır.

¹²⁵ DÖNMEZER/ERMAN, C. III, s. 224. ; UMUDUM, s. XVI.

DSHY'nin 4. maddesinde hüküm altına alınan denetimli serbestlik tanımı dışında TCK, CMK, CGTİK, DSHK'de ya da 2006 tarihli İnfaz Tüzüğünde *denetimli serbestlik tedbiri* hakkında herhangi bir tanım bulunmamaktadır. TCK'nin “suçta tekerrür ve özel tehlikeli suçlular” başlıklı 58. maddesinde, “kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın almak, kabul etmek veya bulundurmak ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmak” başlıklı 191. maddesinde ve suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçuyla alakalı “etkin pişmanlık” başlıklı 221. maddesinde olmak üzere anılan bu üç maddede “*denetimli serbestlik tedbiri*” ifadesi kullanılmaktadır. CMK'de düzenlenen hükmün açıklanması ve hükmün açıklanmasının geri bırakılması başlıklı 231. maddede, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin öngörülen yükümlülüklerin de bu isim altında düzenlendiği görülmektedir. Buna göre TCK m. 58 ve 221 maddelerindeki tedbirler güvenlik tedbiri niteliğinde, TCK m. 191 ile CMK m. 231 maddelerinde düzenlenen tedbirlerin ise *kendine özgü* tedbir mahiyetinde oldukları görülmektedir¹²⁶. CGTİK'de hüküm altına alınan denetimli serbestlik hükmü, hapis cezasının infazı aşamasında bu süreci tamamlayan kurum mahiyetindedir.

Türk ceza mevzuatında hüküm altına alınan düzenlemeler çerçevesinde, hukukumuzda soruşturma evresinde, kovuşturma evresinde, doğrudan cezanın infazı sürecinde yahut cezanın infazından sonra denetimli serbestlik tedbirine hükmedilebilir¹²⁷.

Denetimli serbestlik kararı; şüpheli, sanık veya hükümlüler hakkında verilen seçenek ceza veya tedbirler ile denetimli serbestlik müdürlüğünce belirlenen tedbir veya yükümlülükleri ifade eder (DSHY m. 4/1-g). Şüpheli, sanık ve hükümlülerin toplum içinde izlenmesi, gözetimi ve denetimi elektronik cihazların kullanılması suretiyle de yerine getirilebilir (DSHK m. 15/A).

DSHY m. 100/3'e göre: “*Elektronik cihaz takılması önerilen yükümlünün bilgileri Daire Başkanlığına iletilir. Şube müdürlüğünce, izleme merkezinin kapasitesi, yükümlünün durumu, yargı mercii kararının niteliği ve infaz kabiliyeti teknik yönden değerlendirilerek yükümlünün elektronik cihaz ile izlenip izlenmemesine*

¹²⁶ YAVUZ, Doktora Tezi, s. 175.

¹²⁷ DÖNMEZER/ERMAN, C. III, s. 224-225.

karar verilir.” Buna göre, Türk ceza mevzuatında belirtilen bazı adli kararlardaki yükümlülüklerin elektronik izleme vasıtası ile yerine getirilmesi kararını hâkim değil, elektronik izleme şube müdürlüğü vermektedir. Yükümlülüğün elektronik izleme yöntemi ile yerine getirilmesi kararının alınmasının akabinde yükümlülüğün yerine getirilmesi ve uygulanması denetimli serbestlik müdürlüğünce sağlanmaktadır. Yükümlü bakımından, elektronik izleme yönteminin uygulanıp uygulanmayacağına ilişkin kararın elektronik izleme şube müdürlüğü tarafından verilmesi gerektiğine ilişkin hükmün¹²⁸ iki istisnası bulunmaktadır. Bu istisnalar:

- 1) 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun ve
- 2) 6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunudur.

Daha evvel ifade edildiği üzere 6284 sayılı Kanun’un 12. maddesi teknik yöntemlerle takibi düzenlemektedir. Bu maddeye göre, 6284 sayılı Kanun hükümlerine göre verilen tedbir kararlarının uygulanmasında hâkim kararı ile teknik araç ve yöntemler kullanılabilir (6284 s. K. m. 12/1).

6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun hükümlerine göre verilen tedbir kararlarının teknik araç ve yöntemlerle takibine ilişkin usul ve esasları düzenlemek üzere, Kanun’un 12. maddesine dayanılarak hazırlanan ve 31588 sayılı, 04/09/2021 tarihli Resmî Gazetede yayımlanan 6284 Sayılı Kanun Kapsamında Teknik Yöntemlerle Takip Sistemlerinin Kullanılmasına Dair Yönetmelik’in “Tanımlar” başlıklı 3/1-1 maddesine göre: “*Karar: Kanun kapsamında verilen tedbir kararlarının etkin uygulanması amacıyla Kanunun 12 nci maddesine dayanılarak teknik araç ve yöntemler kullanılabileceğine ilişkin hâkim tarafından verilen kararı ifade eder*”. 6284 sayılı Kanun’un “Tanımlar” başlıklı 2/1-c maddesine göre: “*Hâkim: Aile mahkemesi hâkimini ifade eder.*” Görüleceği üzere, 6284 sayılı Kanun kapsamında elektronik izlemeye ilişkin kararı, elektronik izleme merkezi değil, aile mahkemesi hâkimi vermektedir.

İkinci istisna, 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’nda düzenlenmiştir. 6458 sayılı Kanun’un 57/A maddesinde, idari gözetime alternatif

---

¹²⁸ ÇETİN, s. 193.

yükümlülükler kapsamında düzenlenmiştir. 6458 sayılı Kanun'un 57/2. maddesine göre: “*Hakkında sınır dışı etme kararı alınanlardan; kaçma ve kaybolma riski bulunan, Türkiye'ye giriş veya çıkış kurallarını ihlal eden, sahte ya da asılsız belge kullanan, kabul edilebilir bir mazereti olmaksızın Türkiye'den çıkmaları için tanınan sürede çıkmayan, kamu düzeni, kamu güvenliği veya kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanlar hakkında valilik tarafından idari gözetim kararı alınır ya da 57/A maddesi uyarınca idari gözetime alternatif yükümlülükler getirilir.*” 6458 sayılı Kanun'un 57/4 maddesine göre: “*İdari gözetimin devamında zaruret olup olmadığı, valilik tarafından her ay düzenli olarak değerlendirilir.*” Görüleceği üzere 6458 sayılı Kanun kapsamında elektronik izlemeye ilişkin karar, valiliklerce alınmaktadır.

Elektronik izleme, denetimli serbestlik ile yakından alakalı ve iç içe geçmiş vaziyettedir. Elektronik izleme kararının alınması, kararın yerine getirilmesi, takibi ve teknik meseleler, anılan bu iki istisna dışında Denetimli Serbestlik Daire Başkanlığı bünyesinde kurulan Elektronik İzleme Merkezi sorumluluğunda ve gözetimindedir¹²⁹.

V. ELEKTRONİK İZLEMENİN HUKUKİ NİTELİĞİ, CEZA HUKUKU ALANINDA KULLANIMI VE AMACI

A. Hukuki Niteliği

Elektronik izlemenin hukuki niteliği ile incelenen, bunun ceza mevzuatında nerede konumlandığı, ceza, güvenlik tedbiri veya geçici koruma tedbiri olup olmadığı yahut bunlardan ayrı bir yerde tanımlanıp tanımlanamayacağıdır. Elektronik izleme, her bir ülke mevzuatı ve politikası açısından farklı hukuki niteliği haiz olabilmektedir¹³⁰.

Belçika ve Fransa gibi ülkelerde elektronik izleme, ülke mevzuatına göre *hapis cezası yerine infazın bir yöntemi* olarak kabul edilmektedir¹³¹. Belçika'da 3 yıl veya daha az hapis cezası almış hükümlüler, cezalarını elektronik izleme şeklinde infaz etme imkanına sahiplerdir. Bu infaz da çoğu zaman öncesinde hapsedilme olmaksızın

¹²⁹ ÇETİN, s. 194.

¹³⁰ ÇETİN, s. 61.

¹³¹ Minister's Deputies CM Documents, 1192 Meeting, 19-21 February 2014, European Committee On Crime Problems (CDPC), Draft Commentary. (Çevrimiçi: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016805c6829) (Erişim Tarihi:14/10/2021).

yerine getirilmektedir. 3 yıldan daha fazla hapis cezasına mahkûm olan hükümlüler açısından ise elektronik izleme şartlı tahliyeden veya mahkumiyetin bitiminden evvel serbest kalmanın, diğer bir deyişle “arka kapı” stratejisi olarak uygulanmaktadır. 3 yıl ve daha az mahkumiyetler için elektronik izleme kararı ceza infaz kurumu idaresi kendisi verirken, 3 yıl üstü cezalar açısından ise bu kararı yargısal makamlar vermektedir¹³².

NELLIS, elektronik izlemenin “*alternatif bir ceza hukuku yaptırımı*” olduğunu savunmaktadır¹³³.

Günümüzde birçok ülke mevzuatında, elektronik izleme genel itibariyle müstakil bir ceza, güvenlik tedbiri ya da adli kontrol olarak değil, hapis, güvenlik tedbiri yahut adli kontrolün yerine getirilme şekli olarak kullanılmaktadır¹³⁴.

Büyük Britanya’da *Criminal Justice Act 1991*’de *Criminal Justice and Public Order Act 1994* ile yapılan değişiklik neticesinde elektronik izleme altında evde olma, asli bir ceza olarak düzenlenmiştir. Bu ceza, basit suçlarda uygulanmakla birlikte, cezaya yargıç hükmetmektedir. Büyük Britanya dışında Avustralya’nın Yeni Güney Galler ve Kuzey Toprakları Eyaletleri ve Kanada’nın Saskatchewan Eyaleti de elektronik izlemeye, asli bir ceza olarak yer vermektedir¹³⁵.

1989 yılında Büyük Britanya’da tutuklamaya alternatif bir tedbir olarak dava öncesinde veya sırasında şüpheli veya sanıklar hakkında elektronik izleme uygulanması kabul edilse de uygulama alanı bulamamış ve terk edilmiştir¹³⁶.

Fransa’da 2000 yılında CMUK’a eklenen madde ile, elektronik izlemenin tutuklamaya alternatif bir tedbir olarak uygulanabilmesine yasal zemin hazırlanmıştır.

¹³² MAES/ DE MAN/ VAN BRAKEL, s. 39.

¹³³ NELLIS, s. 196’dan aktaran ÇETİN, s. 61.

¹³⁴ NELLIS/BEYENS/KAMINSKI s. 5’ten aktaran ÇETİN, s. 63. ; KOÇ, Ziya, “*Elektronik İzleme ile Hapis Cezasının Konutta Çektirilmesi*”, Ankara Barosu Dergisi, 2013/2, ss. 171-220, s. 177. “*Elektronik izleme ile konutta hapis, ABD’de yaptırım teorisinde “intermediate sanctions (ara yaptırım)” şeklinde adlandırılmakta olup, yeni bir yaptırım şekli olarak kabul edilmektedir. Ara yaptırımlar, yaptırım sisteminde hapis cezası ile doğruluğu sabit oluncaya kadar cezanın ertelenmesi arasında yer almaktadır. Suçlunun işlemiş olduğu fiil nedeni ile hapis cezası ile mahkûm edilmesinin ve cezasını infaz kurumunda çekmesinin istenmediği ancak serbest bırakılmasının da uygun görülmediği durumlarda ara bir yaptırım olarak karşımıza çıkmaktadır.*”

¹³⁵ KANGAL, s. 546.

¹³⁶ KANGAL, s. 546.

Bu tedbire, özgürlükler ve tutuklama hâkimi karar vermektedir. Elektronik izlemenin bu anlamda uygulanabilmesi için sanığın rızası alındıktan sonra ve ailevi durumu göz önüne alınarak karar verilebileceği hüküm altına alınmıştır. Hollanda'da, çocuklar açısından, eğitimlerine devam etmelerini teminen, elektronik izleme adı altında geceleri evde bulunma, tutuklamaya alternatif olarak kabul edilmiştir¹³⁷.

Elektronik izleme 2003 yılından beri Amerika Birleşik Devletleri'nde asli bir ceza olarak uygulanmaktadır ve genellikle hapisaneden biraz daha *yumuşak* ancak denetimli serbestlikten daha *sert* olarak kabul edilir. Amerikan Adalet İstatistikleri Bürosu'ndan alınan rakamlar, 1998'de Amerika Birleşik Devletleri'nde elektronik olarak izlenen denetimli serbestlikte 19.677 kişinin olduğunu göstermektedir.

Kuzey Bölgesi'nin programına göre elektronik izleme, "*hapsedilmeye doğrudan bir alternatiftir*". Mahkeme, suçluyu önce hapis cezasına çarptırır, ardından suçlunun rızasını alır ve uygun görürse, gözetimli ev hapsi yoluyla ceza infaz edilebilir. Benzer bir durum, elektronik izleme uygulanan bir konutta gözaltı planının mevcut olduğu Yeni Güney Galler'de de mevcuttur. Ancak, bir suçlu hakkında yalnızca hapis cezasına çarptırıldıktan sonra böyle bir seçenek değerlendirilebilmektedir¹³⁸.

Cezaevi sonrası aşama, mahpusun topluma erken salıverilmesinde elektronik izlemeyi içerebilir. Örneğin, Birleşik Krallık'ta "*hapis cezasının sonuna doğru, hapisaneden topluma geri geçişin bir biçimi olarak*" kullanılır. Benzer şekilde Yeni Zelanda'da, elektronik izleme ile belirli mahkumların erken tahliyesi 1999'dan beri mevcuttur.

Güney Avustralya'da, bir hapis cezasının son altı ayında elektronik izleme uygulanabilmektedir. Mahkûm elektronik bir izleme koşuluyla toplum içine karışmaktadır. Queensland da benzer bir program uygulamaktadır. Hapis cezalarının sonuna doğru mahpuslar hakkında elektronik izleme ile ev hapsinin uygulanması mümkündür¹³⁹. Bu uygulamaya, öğretilerde "*arka kapı uygulaması*" denilmektedir.

---

¹³⁷ KANGAL, s. 547.

¹³⁸ BLACK/SMITH, s. 3.

¹³⁹ BLACK/SMITH, s. 3.

Elektronik izleme çok yönlü penolojik cihazlardan birisidir¹⁴⁰. Elektronik izleme bazı yükümlüler açısından, cezaevine gerçek bir alternatif niteliğindedir¹⁴¹. Elektronik izlemenin, hapis cezasının yerine müstakil bir ceza olarak kullanılması durumunda, bu cezanın süresi, koşulları ve ayrıntıları kanunla düzenlenmelidir¹⁴².

Anayasa'ya ve TCK'ye göre, elektronik izlemenin bir cezalandırma yöntemi yahut güvenlik tedbiri olarak uygulanabilmesi için bu durumun TCK'de açıkça gösterilmesi gerekmektedir¹⁴³.

Ceza hukuku alanında elektronik izlemenin Avrupa'da ve Amerika'daki uygulanma geçmişi, Türkiye'ye göre daha eskidir. Yabancı ülke mevzuatlarında elektronik izleme, kendisine daha geniş bir uygulama alanı bulmaktadır. Türkiye'de de bu ivme giderek artmaktadır. Kanaatimizce Türkiye'de teknolojinin değişmesi ve gelişmesi, insan hakları temelli yaklaşım ile elektronik izlemenin kullanılmasındaki temel sebepler nazara alındığında elektronik izlemenin altyapısı ve kullanım alanı daha da genişleyecek ve yaygınlaşacaktır.

Türk ceza hukukunda elektronik izleme, soruşturma aşamasında, kovuşturma aşamasında veya kovuşturma aşamasından sonra uygulanabilecek teknik bir yöntemdir¹⁴⁴.

KOÇ'un tanımıyla: "Hapis cezasının konutta çektirilmesi, ceza infaz hukukunda cezanın infaz kurumunda hapsedme şeklindeki geleneksel biçimine alternatif teşkil etmektedir. Elektronik izleme tek başına bir ceza değildir. Hukukumuzda elektronik izlemenin bir ceza yaptırımından ziyade yükümlüsü hakkında hükmedilen tedbirin, yaptırımın yerine getirilmesinde kullanılan usullerden biridir.

---

¹⁴⁰ GEIRAN, Vivian/DURNESCU, Ioan, Implementing Community Sanctions and Measures, Council of Europe, December, 2019, s. 63.

¹⁴¹ RENZEMA/MAYO-WILSON, s. 215.

¹⁴² Council of Europe, Recommendation CM/Rec(2014)4 of the Committee of Ministers to Member States on Electronic Monitoring, (Çevrimiçi: <https://pjp-eu.coe.int/documents/41781569/42171329/CMRec+%282014%29+4+on+electronic+monitoring.pdf/c9756d5b-be0e-4c72-b085-745c9199bef4>), (Kural: 23), (Erişim Tarihi: 15/10/2021).

¹⁴³ ÇETİN, s. 65.

¹⁴⁴ IŞIK, s. 34-35.

Elektronik izleme, hapis cezasının konutta çektirilmesinde de kullanılabilen gözetim, izleme araçlarındadır. Başka bir deyişle, yaptırımın yerine getiriliş şeklidir¹⁴⁵.”

Türk ceza hukukunda elektronik izleme, yükümlüsü olan kişinin hareket serbestisini sınırlamak ve onu izlemek maksadıyla uygulanan *bir infaz hukuku aracı, yaptırımın infaz şeklidir¹⁴⁶*.

B. Ceza Hukuku Alanında Kullanımı ve Amacı

Elektronik izleme, ceza sürecinin tüm aşamalarında (soruşturma aşamasında, kovuşturma aşamasında, kararın kesinleşmesinin ardından) kullanılabilir. Konutta infaz, ceza veya güvenlik tedbirinin uygulanmasını sağlamak için bir araç olarak kullanılabilir veya tek başına bir ceza olarak kullanılabilir. Elektronik izleme, mahpusları cezaevindeyken, örneğin cezaevi izindeyken veya cezaevi çevresi dışında çalışırken veya sosyal hizmet uzmanı, müstakbel işveren veya denetimli serbestlik görevlisi ile dışarıda toplantılara katılmaları istendiğinde, tahliye hazırlamak için kullanılabilir. Düşük riskli kişiler için tek başına bir önlem olarak veya yüksek riskli kişiler için yoğun bir denetim programının bir parçası çeşitli yükümlülere uygulanabilirler. 1980'lerin başında Amerika Birleşik Devletleri'nden başlayarak Kanada, Avustralya ve Avrupa'ya ve en son olarak Kore, Latin Amerika'ya yayılarak dünya çapında yaklaşık 40 ülkede elektronik izleme kullanılmaktadır. Bu sayı günümüzde giderek artmaktadır¹⁴⁷.

Elektronik izleme, tabiatı gereği bir kontrol biçimidir, tam bir özgürlükten yoksun bırakma olmasa bile bir kısıtlamadır, ancak nasıl kullanıldığına, ceza adaleti sürecinde kullanıldığı noktaya ve hangi önlemlerle birleştirildiğine bağlı olarak, çeşitli şekillerde iyileştirici, cezalandırıcı (veya caydırıcı) ve toplumu koruma amaçlarına hizmet eder. Herhangi bir ülkede, elektronik izlemenin nasıl kullanılması gerektiği ve hatta bunun yararlı veya etik bir yöntem olup olmadığı konusunda farklı profesyonel

¹⁴⁵ KOÇ, s. 179.

¹⁴⁶ KOÇ, s. 178. ; PEKEL ULUDAĞLI, s. 1337.

¹⁴⁷ NELLIS, Mike, Surveillance-Based Compliance Using Electronic Monitoring, (Surveillance-Based) Palgrave Macmillan, a Division of Macmillan Publishers Limited 2013, s. 143. ; Minister's Deputies CM Documents, 1192 Meeting, 19-21 February 2014, European Committee On Crime Problems (CDPC), Draft Commentary. (Çevrimiçi: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016805c6829) (Erişim Tarihi:14/10/2021).

gruplar arasında farklı bakış açılarının bir arada bulunması muhtemeldir. Elektronik izleme bağlamında birçok Avrupa ülkesinde cezalandırma ve rehabilitasyon birbiriyle bağdaşmayan cezai amaçlar değildir; herhangi bir yaptırımın ya da infaz aracının birden fazla amacı olabilir.

Uzun süredir yerleşmiş ve yaygın olarak kullanılan “*yarı özgürlük*” terimi, elektronik izlemenin dayattığı kontrol türünü oldukça iyi yakalamaktadır. Bu, kendi başına elektronik izlemeyi doğası gereği cezalandırıcı yapmaz. Elektronik izleme kullanılarak, yargılama öncesi aşamada (soruşturma aşaması), hüküm giymemiş kişilere meşru bir şekilde uygulanabilir. Amaç şüphelinin, diğer şüpheli ve/veya tanıklara müdahale riskini azaltmaktır¹⁴⁸.

Elektronik izleme teknolojisinin kendisi başlı başına rehabilite edici değildir. Uzun vadede tutum ve davranışları kalıcı olarak değiştiremez ancak iyileştirici ve geliştirici olması adına bireyin saldırganlıktan vazgeçmeyi teşvik etmek için gerekli olan öz disiplinin sağlanması noktasında amaçlanan önlemlere yardımcı olabilir. Elektronik izlemede bir periyodu takip eden herhangi bir uzun vadeli olumlu değişiklik, teknolojiyi deneyimlemenin bir sonucu olmaktan çok tesadüfi olabilir. Uzun vadeli bir değişiklik isteniyor ve amaçlanıyorsa rehabilite, iyileştirme ve destek programları gibi diğer müdahale yöntemleri de kullanılmalıdır.

Elektronik izleme, kalite gerekliliklerini karşılamak için farklı disiplinlerden gelen uzmanlığın önemli olduğu bir ceza adaleti ürünüdür. Elektronik izlemenin uygulanması, yalnızca karar vericilerin takdirine ve/veya teknolojilerin yeteneklerine bırakılmamalıdır. Özellikle bilim insanlarının/araştırmacıların bu hususlara dikkat etmeleri çağrısının giderek daha fazla duyulduğu görülmektedir¹⁴⁹.

Nihayetinde, elektronik izlemenin yalnızca korkuyla ilişkilendirilebileceğini düşünmek yanlış olur. Elektronik izlemeyi umut ve güven duygusu uyandıracak şekilde kullanmak mümkün olabilir ki bu da rehabilitasyon müdahalelerini açıkça tamamlayıcı olacaktır¹⁵⁰.

---

¹⁴⁸ NELLIS, Standards and Ethics, s. 16-17.

¹⁴⁹Çevrimiçi:<https://www.cep-probation.org/electronic-monitoring-transition-from-tool-to-knowledge-product/>, (Erişim Tarihi: 23/11/2021)

¹⁵⁰ NELLIS, Standards and Ethics, s. 16-17. ; “*Elektronik izleme ister cezai ister iyileştirici amaçlarla veya ikisinin birleşimi için kullanılmalı, deneyimin zahmeti hafife alınmamalıdır. Elektronik izleme uygulamasının belirli bir süre boyunca kullanılması ve yükümlüye uygulanan uzamsal ve zamansal*

Elektronik izleme, belirli koşullar altında (örneğin, belirli bağımlılıklar için eğitime katılmak veya tedavi görmek vb. için) kullanılabilir. Yine elektronik izleme, hapis cezasını çekmiş belirli tipteki suçluların (örneğin ciddi cinsel suçlular) nerede olduklarını kontrol etmek için de kullanılabilir¹⁵¹.

Ülkelerin kendi mevzuatlarına bağlı olarak, elektronik izleme aşağıdaki yollardan biri veya birkaçı için kullanılabilir¹⁵²:

- Soruşturma aşaması öncesinde veya soruşturma aşamasında,
- Hapis cezasının ertelenmesi veya infazı için şart olarak,
- Bir cezai yaptırımın veya tedbirin infazını denetlemenin bağımsız bir yolu olarak,
- Diğer denetimli serbestlik müdahaleleriyle birlikte,
- Cezaevinden şartlı tahliye çerçevesinde,
- Serbest bırakıldıktan sonra belirli türdeki suçlular için yoğun bir rehberlik ve denetim önlemi olarak,
- Açık cezaevindeki mahpusların cezaevindeki hareketlerini izlemenin bir yolu olarak,
- Belirli suç mağdurlarını, şüpheli, sanık ya da hükümlülerden korumak için bir araç olarak.

---

kısıtlamaların ciddiyetinin kademeli olarak gevşetilmesi, elektronik izlemenin başarıya ulaşmasında yardımcı olabilir. Böylece yükümlüye uygulanan elektronik izlemede sona yaklaştıkça kısıtlamaların kademeli olarak azaltılması, elektronik izlemeye uyum için ek bir teşvik işlevi görebilir.” NELLIS, Standards and Ethics, s. 17.

¹⁵¹ Minister's Deputies CM Documents, 1192 Meeting, 19-21 February 2014, European Committee On Crime Problems (CDPC), Draft Commentary. (Çevrimiçi: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016805c6829) (Erişim Tarihi: 14/10/2021).

¹⁵² Council of Europe, Recommendation CM/Rec(2014)4 of the Committee of Ministers to Member States on Electronic Monitoring, (Çevrimiçi: <https://pjp-eu.coe.int/documents/41781569/42171329/CMRec+%282014%29+4+on+electronic+monitoring.pdf/c9756d5b-be0e-4c72-b085-745c9199bef4>) , (Erişim Tarihi: 15/10/2021).

Elektronik izleme, öncelikle bireyin belirlenmiş bir yerde kalmasını ve oradan ayrılmamasını sağlamak için kullanılabilir. Bu, elektronik izlemenin ilk ve en çok uygulanan kullanımlarından birisidir. İkinci olarak elektronik izleme, bir bireyin yasaklı alanlara girmemesini veya yükümlünün, potansiyel mağdurlar ve hatta yükümlünün suç ortakları gibi belirli kişilere yaklaşmamasını sağlamak için kullanılabilir. Son olarak elektronik izleme, yetkililerin bir kişiyi hareketlerini fiilen kısıtlamadan sürekli olarak izleyebilmeleri için kullanılabilir¹⁵³.

Elektronik izleme, ceza adalet sisteminde hem “ön kapı” (*front door*) hem de “arka kapı” (*back door*) olarak kullanılmaktadır¹⁵⁴. Elektronik izlemenin yaygın bir türü, kısa süreli hapis cezasına alternatif olarak ceza süresinin konutta geçirilmesidir. Bu tabir öğretide, bireyin ceza infaz kurumuna girmesine engel olmak amacıyla kullanıldığı durumda “ön kapı” uygulaması olarak isimlendirilmektedir. Ön kapı uygulaması Avrupa'da birçok ülkede uygulanmaktadır. Yaygın olan ikinci uygulama hükümlünün elektronik izleme şartıyla, ceza infaz kurumundan erken salıverilmesidir. Bu tabir de öğretide “arka kapı” uygulaması olarak isimlendirilmektedir¹⁵⁵. 2015 verilerine göre İskoçya hem ön kapı uygulaması olarak hem de arka kapı uygulaması olarak elektronik izlemeyi en çok kullanan ülke olmuştur¹⁵⁶.

NELLIS/BEYENS/KAMINSKI'ye göre, denetimli serbestlik ve toplum hizmetinden farklı olarak, elektronik izleme, ceza adaleti sisteminde, soruşturma ve kovuşturma aşamasında, hapis cezasının infazı için bir yöntem olarak veya erken tahliye tedbiri olarak çeşitli aşamalarda uygulanmıştır. Hatta çok küçük ölçekte, cezaevleri içindeki mahkûm hareketlerini izleme aracı olarak veya açık cezaevleri

---

¹⁵³ BLACK/ SMITH, s. 1-2. ; FITZALAN-HOWARD, Flora, “*Experience of Electronic Monitoring and the Implications for Effective Use*”, The Howard Journal Vol. 59, No.1, March 2020, ss. 17-43, s. 18.

¹⁵⁴ Renzema 2012:251'den aktaran CECEP, Mustafa, “*In What Ways Is The Electronic Monitoring (EM) of Offenders Supportive of Traditional Ways of Supervising Offenders In The Community, and In What Ways Does It Threaten Them?*”, s. 5.

¹⁵⁵ MARKLUND, Fredrik/HOLMBERG, Stina, Effects of Early Release from Prison Using Electronic, 2009, s. 42'den aktaran PEKEL ULUDAĞLI, s. 1345. ; Öğretide, ön kapı ve arka kapı uygulamaları tahdidi olarak sayılmamıştır. “*Elektronik izlemenin “ön uç” (ön kapı) kullanımları, mahkeme öncesi, mahkeme öncesi yönlendirme, denetimli serbestlik ve ara yaptırımları içerir. “Arka uçta” (arka kapı), yani hapsedme sonrasında, elektronik izleme şartlı tahliye edilenlerin yeniden topluma kazandırılmasının sorumluluklarını kademeli olarak artırma girişimi olarak kullanılmıştır.*” CECEP, s. 4-5. ; ÇETİN, s. 45.

¹⁵⁶ Ayrıntılı şema ve diğer ülkelere ilişkin veriler için bkz: BEUMER, Soraya/ ØSTER, Marianne Kylstad, Survey of Electronic Monitoring in Europe: Analysis of Questionnaires, 10th CEP Electronic Monitoring Conference, 2016, s. 3.

çevresinde de kullanılmıştır. Hem Avrupalı hem de ABD'li politika yapıcılar arasında “ön kapı” ve “arka kapı” terimleri, elektronik izlemenin cezaevine girmeden önce veya cezaevinden çıktıktan sonrası için bir önlem olarak kullanımını belirtmek için kullanılmıştır. *NELLIS/BEYENS/KAMINSKI*, bu terimlerin anlaşılması açısından sınırlı analitik değere sahip *kaba* terimler olduğunu belirtmektedir¹⁵⁷.

Ceza hukukunda elektronik izleme, temel olarak aşağıda belirtildiği şekilde kullanılmaktadır¹⁵⁸;

- 1- Haklarında belirli yerlere gitmekten yasaklama kararlarının infazı için,
- 2- Belli yerlere devam etmeye dair verilen kararların infazı için,
- 3- Belirlenen konut, yer veya bölgeden çıkmama şeklinde kararların infazı için,
- 4- Belirlenen kişilere yaklaşmamaya dair verilen denetimli serbestlik kararlarının infazı için ve
- 5- Alkol kullanımı izleme ünitesi şeklinde kullanım için.

Belirtilen temel amaçları teminen, ceza ve tedbirlerin yerine getirilmesinde teknik bir araç olarak uygulanan¹⁵⁹ elektronik izlemenin kullanılmasındaki bazı nedenleri de incelemek yerinde olacaktır¹⁶⁰.

- 1- **Elektronik izleme, yükümlünün belirlenen bir yerde kalmasını sağlamak üzere ve bir kısım sınırlamaların infazında kullanılabilir.** Bu duruma örnek olarak tutukluluğun konutta yerine getirilmesi, belli yer veya bölgelerden çıkmama, elektronik izlemenin asli bir ceza olarak uygulandığı ülkeler bakımından hapis cezasının konutta infazı örnek gösterilebilir¹⁶¹.

---

¹⁵⁷ NELLIS, Mike/ BEYENS, Kristel/ KAMINSKI, Dan, “Introduction: Making Sense of Electronic Monitoring”, *Electronically Monitored Punishment International and Critical Perspectives*, 2013, ss. 1-18, s. 2-3.

¹⁵⁸ DSHY m. 100/1. ; CMK m. 109/3-j, k ,l ; CGTİK m. 105/A-5/b,c,d ; CGTİK m. 110/2 ; TCK m. 50/1-d ; CMK m. 231/8-c ; ÖZYÖRÜK, Deniz, *Electronic Monitoring Application in Turkey*, Workshop,19-21 Riga Latvia, April, 2016, s. 16. ; Çevrimiçi: <https://cte.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/elektronik-izleme>, (Erişim Tarihi: 29/10/2021). Türk ceza hukukunda elektronik izlemenin, 10/11/2021 tarihli Resmî Gazetede yayımlanan Denetimli Serbestlik Yönetmeliğinin 103/3-d ve 103/4 maddeleri kapsamında kullanıldığı alanlar için bkz: 2. Bölüm, II. Başlıkta yer alan “Türk Ceza Hukukunda elektronik İzlemenin Uygulanma Alanları.”

¹⁵⁹ IŞIK, s. 34.

¹⁶⁰ Detaylı bilgi için bkz: ÇETİN, s. 46 vd.

¹⁶¹ NELLIS, s. 194’ten aktaran ÇETİN, s. 48.

- 2- **Elektronik izleme, şartlı salıverilen hükümlünün yoğun gözetim altında bulundurulması amacıyla kullanılabilir.** Bu anlamdaki elektronik izleme kullanımı, literatürde “*arka kapı*” (*back door*) olarak tanımlanmaktadır¹⁶². AKEİTK’ye göre, şartlı tahliye halinde elektronik izlemenin kullanılabilmesi belirtilmiştir. Avrupa Konseyi’nin (2003) 22 sayılı Tavsiye Kararının başlangıç kısmında, şartlı tahliyenin, mahkûmun topluma planlı, yardımcı ve gözetimli bütünleşmesini sağlayarak, yeniden suç işlemeyi önlemede ve topluma yeniden katılmayı desteklemede en etkili ve yapıcı araçlardan birisi olduğu belirtilmiştir¹⁶³.
- 3- **Elektronik izleme, mağdurun tehlike arz eden failden korunması için ve cinsel suçlar bakımından mağdur küçüklerin korunmasında kullanılabilir.** Aile içi şiddet veya cinsel saldırı mağdurları açısından, olayın faileri mağdurlara yaklaştığında mağdurun uyarılması şeklinde mağdurun güvenliğini sağlamak üzere, suçluların mağdura yaklaşımını belirlemek için elektronik izleme uygulanabilmektedir¹⁶⁴. Örneğin ABD’nin Michigan eyaletinde cinsel suçlular yaşam süresince elektronik izleme ile takip edilebilmektedir¹⁶⁵.
- 4- **Elektronik izleme, cezaevi nüfusunun azaltılması amacıyla kullanılabilir.** Ceza infaz kurumlarındaki mevcudun artışı, yadsınamaz bir gerçektir. Nitekim Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin Üye Devletlere, Cezaevinin Aşırı Kalabalıklaşması ve Cezaevi Mevcudu Enflasyonu Hakkındaki R (99) 22 sayılı Tavsiye Kararı, bu durumu ortaya koymak ve üye devletlerin bu duruma yönelik çözümler geliştirmesini tavsiye etmektedir¹⁶⁶. Elektronik izlemenin uygulanmasının temel nedenlerinden

¹⁶² ÇETİN, s. 49.

¹⁶³ Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi’nin Üye Devletlere Şartlı Tahliye Hakkında Bakanlar Komitesi’nin R (2003) 22 Sayılı Tavsiye Kararı, Çevrimiçi: <https://cte.adalet.gov.tr/Resimler/Dokuman/198201915183913.pdf>, (Erişim Tarihi: 30/10/2021).

¹⁶⁴ PEKEL ULUDAĞLI, s. 1340, 1348.

¹⁶⁵ PEKEL ULUDAĞLI, s. 1347.

¹⁶⁶ Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin Üye Devletlere, Cezaevinin Aşırı Kalabalıklaşması ve Cezaevi Mevcudu Enflasyonu Hakkındaki R (99) 22 sayılı Tavsiye Kararı, Çevrimiçi: <https://cte.adalet.gov.tr/Resimler/Dokuman/198201915412711.pdf>, (Erişim Tarihi: 30/10/2021).

birisi, ceza infaz kurumlarının mevcudunun azaltılmasıdır¹⁶⁷.

5- **Elektronik izleme, delil toplama sürecinde kullanılabilir.** Öğretide bir görüşe göre, elektronik izleme kanıt toplamayı kolaylaştırmak için kullanılabilir¹⁶⁸. Etik açıdan tartışmalı olmakla birlikte, bu yönde bir kullanımın, kişinin yerini ve güzergahını saptamada işlevsel olması nedeniyle kullanışlı olduğu ifade edilmektedir¹⁶⁹.

VI. KARŞILAŞTIRMALI HUKUKTA ELEKTRONİK İZLEME

A. İngiltere ve Galler

İngiltere’de hapisane nüfusunu azaltmak amacıyla elektronik izlemenin kullanılması tartışmaları ilk olarak 1981’de Tom Stacey tarafından başlatılmıştır. Stacey, kişiye sabitlenerek izlenen bir elektronik cihazın *"suçluyu caydıracağını, hapisanenin yıkıcı etkisini koruyacağını ve halkın korunma ve cezalandırma gerekliliğini karşılayacağını"* ileri sürmüştür. İçişleri Bakanlığı, Stacey’in fikirlerini reddederek, fikirlerini daha fazla araştırmak için fon sağlanması talebini reddetmiştir¹⁷⁰.

1980’ler boyunca Birleşik Krallık’ta hapisane nüfusu hızla artmıştır. Avam Kamarası İçişleri Komisyonu’nun Nisan 1987’deki “Cezaevinin Durumu” hakkındaki raporu, İçişleri Bakanı Lord Caithness’in elektronik izlemenin etkilerini araştırmak için Amerika Birleşik Devletleri’ni ziyaret etmesini tavsiye etmiştir¹⁷¹.

¹⁶⁷ KANGAL, s. 554.

¹⁶⁸ RENZEMA/MAYO-WILSON s. 232’den aktaran ÇETİN, s. 55.

¹⁶⁹ Bu yöntemin kullanılmasının etik olduğu yönündeki görüş için bkz: NELLIS, s. 197’den aktaran ÇETİN, s.56. ; NELLIS, s. 197,203’ten aktaran ÇETİN, s. 55.

¹⁷⁰ RUSSELL, K./LILLEY, R. (1988), Electronic Monitoring of Offenders, Leicester Polytechnic Law School, Leicester’den aktaran ARDLEY, s. 3-4.

¹⁷¹ ARDLEY, s. 4.

1988'de İngiltere hükümeti elektronik izlemeyi kabul etmiştir¹⁷². Az sayıda insanın izlenmesi ile ilk denemeler Ağustos 1989'da başlamış, ancak çok başarılı olamamıştır¹⁷³.

İngiltere ve Galler, 1989'da dönemin elektronik izleme teknolojisini kullanan ilk Avrupa ülkesidir. 1989 yılından beri elektronik izlemenin kullanımı sayısal açıdan ve yöntem çeşitliliği açısından artmıştır. İngiltere ve Galler, dünyadaki en büyük ve en etkin elektronik izleme uygulayıcılarından biri olmaya devam etmektedir. İngiltere ve Galler'de elektronik izleme çoğunlukla sokağa çıkma yasağı infazının takibinde kullanılmaktadır¹⁷⁴.

Avrupa Komisyonu tarafından finanse edilen bir proje kapsamında İngiltere ve Galler'de gerçekleştirilen araştırma; elektronik izlemenin ceza adaletinin güvenilir bir aracı haline geldiğini, elektronik izlemenin hapisaneye alternatif olarak faaliyet göstererek maliyet tasarrufu sağladığını, bu yöntemin nüfusun farklı kesimlerinde adil bir şekilde uygulanmasını ve kullanılmasını sağlamaya yönelik politika ve uygulamaların yetersiz olduğunu ortaya koymaktadır¹⁷⁵.

Elektronik izleme, İngiltere ve Galler'de ceza adaleti sürecinin üç aşamasında da kullanılmaktadır: Bunlardan birincisi kefalet şartı olarak duruşma öncesi, bir diğeri asli bir ceza olarak ve sonuncusu ise cezaevinden erken tahliye olarak kullanımdır¹⁷⁶.

1980'lerin sonlarında uygulanmaya başlanmasından bu yana İngiltere ve Galler'de Adalet Bakanlığı, elektronik izlemenin işletmesini tamamen özel yüklenicilere devretmiştir. Sözleşme kapsamında Elektronik İzleme Hizmetleri, Adalet Bakanlığı'nın sorumluluğundaki tüm elektronik izleme kullanımlarını işletmektedir¹⁷⁷.

---

¹⁷² ARDLEY, s. 5.

¹⁷³ ARDLEY, s. 6.

¹⁷⁴ HUCKLESBY, Anthea/ HOLDSWORTH, Ella, Electronic Monitoring in England and Wales, Criminal Justice Programme of the European Union, May, 2016, s. 3 ; ARDLEY, s. 2.

¹⁷⁵ HUCKLESBY/HOLDSWORTH, s. 3.

¹⁷⁶ HUCKLESBY/HOLDSWORTH, s. 5.

¹⁷⁷ HUCKLESBY/HOLDSWORTH, s. 5.

İngiltere ve Galler'de elektronik izlemede GPS sistemi, RF sistemi ve alkol izleme ünitesi kullanılmaktayken mağdur koruma programı kapsamında ise elektronik izleme kullanılmamaktadır¹⁷⁸.

B. İskoçya

İskoçya'da benimsenen yaklaşım, elektronik izlemenin özel bir şirkete devredildiği İngiltere ve Galler'de de kullanılan, özelleştirilmiş hizmet sunumu olarak ifade edilen '*Anglophone modeli*' ile uyumludur. Buna karşılık, Hollanda, Almanya ve Belçika gibi diğer ülkeler, elektronik izlemenin kamu kurumları tarafından uygulandığı ve özel şirketlerin rolünün örneğin bir taşeronla sınırlı olduğu daha kıta Avrupası yaklaşımı olarak adlandırılabilir bir yaklaşımı benimsemektedir¹⁷⁹. İskoçya'da 1997 tarihli Ceza Yasası, elektronik izlemeyi uygulanabilir kılmıştır¹⁸⁰.

Elektronik izleme mevzuatı ve politikası, İskoç Hükümeti tarafından ulusal olarak belirlenmektedir. Elektronik izleme, halihazırda İskoç Hükümetiyle yapılan sözleşme kapsamında G4S isimli özel bir hizmet sağlayıcı tarafından uygulanmaktadır¹⁸¹.

Elektronik izlemeye erişim, İskoçya genelinde gözlemlenen coğrafi ve kurumsal farklılıklarla birlikte, ilgili karar vericiye bağlıdır. İskoçya'daki bazı yargı görevlileri ve mahkemeler, elektronik izlemeye yönelik mahkeme kararlarını sıklıkla kullanırken, bazıları ise nadiren kullanmaktadır. 2015 yılında, Glasgow'daki elektronik izleme kullanım oranı, Edinburgh'taki muadillerinden yüzde 256 daha yüksektir. Bazı yargı bölgelerinde elektronik izlemenin kullanımında belirgin bir artış olmuştur. İskoçya'da birey hakkında elektronik izleme yapılabilmesi için, kişinin onayı şarttır, insanlar rızaları olmaksızın bu yöntem uygulanmamaktadır¹⁸².

---

¹⁷⁸ HUCKLESBY/BEYENS/ BOONE/ DÜNKEL/ MCIVOR/ GRAHAM, s. 7. ; "İngiltere ve Galler hem RF hem de GPS yöntemini sağlayacak bir "hibrit" sistemi tartışmıştır. Teoride bu yöntem, her iki teknolojinin dezavantajlarının üstesinden gelebilecek durumdadır. Pil ömrü ile ilgili sorunları ele alan bir RF cihazı olarak çalışması ve izlenen kişilerin sokağa çıkma yasaklarını ihlal etmesi durumunda GPS'e geçmesi ve böylece yetkililerin onları izlemesine ve bulmasına izin vermesi öngörülmüştür. Uygulamada, üretimdeki gecikmeler ve zorluklar, projenin terk edilmesine neden olmuştur." HUCKLESBY/BEYENS/ BOONE/ DÜNKEL/ MCIVOR/ GRAHAM, s. 12.

¹⁷⁹ MCIVOR, Gill/ GRAHAM, Hannah, Electronic Monitoring in Scotland, Criminal Justice Programme of the European Union, (Scotland), May, 2016, s. 6.

¹⁸⁰ ÇETİN, s. 176.

¹⁸¹ MCIVOR/GRAHAM, Scotland, s. 6.

¹⁸² MCIVOR/GRAHAM, Scotland, s. 2.

C. Amerika Birleşik Devletleri

Elektronik izlemenin dünya çapındaki fikri temelleri Amerika'da 1960'lı yıllarda yapılan çalışmalara dayanmaktadır. 1980'lerin başlarında Amerika Birleşik Devletleri, eyaletleri ile birlikte elektronik izlemenin ceza hukuku alanında uygulandığı ilk ülke olmuştur¹⁸³.

1983 yılında New Mexico'da Jack Love isimli Amerikan Yargıç, bir kişinin elektronik izleme yöntemi ile izlenmesine karar vermiştir. 1984 yılında ise Florida eyaletinde elektronik izlemenin ilk kullanımı kaydedildikten sonra bu rakam giderek artmıştır¹⁸⁴.

ABD'de 1980'li yıllarda ev hapsi uygulaması elektronik izleme ile infaz edilmeye başlanmıştır. 1989 yılında 33 eyalette elektronik izleme kullanılmaya başlanmıştır. Bunun ardından diğer eyaletlerde de hızlı bir yayılma olmuştur. Amerika'da elektronik izleme yalnızca denetimli serbestlik durumlarında değil, ayrıca kısa süreli hapis cezasının (bir yıla kadar) veya tutuklamanın infazı aşamasında da uygulanmaktadır¹⁸⁵.

1988 yılına gelindiğinde, elektronik izleme uygulanan kişi sayısı üç bini bulmuştur. 1990 yılından itibaren tüm eyaletlerde elektronik izleme kullanılır vaziyete gelmiştir. Cezaevleri mevcudunun fazla olması, yeni yahut ara yaptırım arayışları ve bu teknolojiyi öne süren özel şirketler, 1980'li yıllarda ABD'de bu sistemin gelişmesinin üç unsurunu oluşturmaktadır¹⁸⁶.

ABD'de kimi yazarlar elektronik izlemeyi bağımsız bir yaptırım şekli olarak değil, çoğunlukla konutta infazın yahut geceleri konutta infazın uygulanmasına aracılık eden bir teknoloji olarak kabul etmektedir. Bir kısım yazarlar ise bu yöntemi tam manasıyla bağımsız bir yaptırım olarak ifade etmektedir¹⁸⁷.

---

¹⁸³ IŞIK, s. 35.

¹⁸⁴ PEKEL ULUDAĞLI, s. 1342.

¹⁸⁵ DEMİRTAŞ, Soner, "Elektronik Cihazların Kullanılması Suretiyle Şüpheli, Sanık veya Hükümlülerin Toplum İçinde İzlenmesi", Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XIX, S. 3-4, 2015, ss. 23-55, s. 39.

¹⁸⁶ KANGAL, s. 527.

¹⁸⁷ KANGAL, s. 528.

ABD’de elektronik izleme evveleminde, bir ceza ve denetim aracı olarak uygulanmaktadır. Bu yöntemde destek ve yardım programları da eşlik etmektedir. ABD’de bu yöntem, sosyo-ekonomik durumu iyi suçlulara yönelik olması nedeniyle eleştirilmektedir¹⁸⁸.

D. Kanada

Kanada’da elektronik izlemenin gelişimi diğer ülkelere kıyasla daha yavaş olmuştur. Kanada elektronik izleme teknolojisinin şiddetli tartışmalarına yeni yeni yetişmeye ve dahil olmaya başlamıştır. Bir diğer yönden ülkenin federal yapısı neticesinde, elektronik izleme ülke genelinde çok farklı şekillerde ele alınmaktadır. Kanada’da elektronik izleme ilk olarak Ağustos 1987’de *British Columbia* eyaletinde uygulanmıştır. Daha az riskli suçlular için hapis cezasına alternatif olarak elektronik izleme kullanılmıştır¹⁸⁹.

2000 senesinde Kanada’da alınan Yargıtay kararının akabinde sokağa çıkma yasağı ve ev hapsi uygulamalarında elektronik izleme kullanımı yükselmiş ve ülkenin birçok bölgesinde elektronik izleme ağı genişlemiştir. 2012 senesinde, 10 eyaleti bulunan Kanada’nın *British Columbia, Saskatchewan, Ontario, Newfoundland & Labrador, Nova Scotia, Alberta* eyaletleri elektronik izleme yöntemini uygulayan eyaletler olmuşlardır. *Manitoba* eyaleti ise yüksek riskli sayılan grup için GPS tabanlı pilot proje geliştirmiştir¹⁹⁰.

Kanada’da elektronik izleme; kefaletle serbest bırakmada hükümlünün takibinde, şartla salınan yahut konutta hapis uygulanan hükümlülerin takibinde, yüksek riskli kişiler bakımından denetimli serbestlik tedbiri olarak ve geçici salıverme programı kapsamında yükümlünün izlenmesinde uygulanmaktadır¹⁹¹.

---

¹⁸⁸ KANGAL, s. 528.

¹⁸⁹ GÜLER, Zafer, “*Elektronik İzleme Sistemlerinin Farklı Ülkelere Göre İncelenmesi*”, Türkiye’de Denetimli Serbestlik 10. Yıl Uluslararası Sempozyumu, 8-10 Aralık 2015, ss. 206-213, s. 208.

¹⁹⁰ GÜLER, s. 208.

¹⁹¹ GÜLER, s. 208.

E. Güney Kore

Güney Kore’de ceza adalet sisteminin batılı yönlerini görmek mümkündür. Fakat yetişkin kişiler için denetimli serbestlik uygulamaları, batıda olduğu kadar eskiye dayanmamaktadır¹⁹².

Güney Kore’de, suçluların elektronik olarak izlenmesi ilk olarak 2008 yılında yürürlüğe konmuştur. ABD örneğinden farklı olarak, Güney Kore hiçbir zaman RF teknolojisini kullanmamış elektronik izlemeyi GPS teknolojisi ile uygulamıştır. 2010 yılında yapılan kanun değişikliği ile cinsel suçlardan hapis yattıktan sonra salıverilen kişiler, GPS tabanlı teknoloji ile toplum içinde izlenmeye başlamıştır. Kanuna göre cezasını çeken ve belirli bir şartları sağlayan suçluların ayak bileği cihazı takmaları zorunludur. Yetkililer, bu suretle yükümlünün konumlarını takip edebilmektedir¹⁹³.

Güney Kore’de, 2010 yılının temmuz ayında yapılan kanun değişikliği ile suçluların azami izlenme süresi on yıldan otuz yıla çıkarılmış, suçun mağduru on üç yaşın altındaki bir çocuksa, bu asgari süre iki katına çıkarılmıştır. Bu değişiklik, artan cinsel şiddet olaylarının ve suçta tekrürün yüksek olmasının bir neticesidir. Elektronik izleme uygulanan suçların kapsamı hızla genişlemektedir. Güney Kore’de elektronik izleme teknolojisi, her geçen gün gelişmekte ve değişmektedir. Yükümlünün ayak bileğine takılan monitörünün varlığı, yükümlüde suç işleme isteğini bastırmaya yardımcı olan zihinsel bir baskı işlevi görmektedir¹⁹⁴.

F. Avrupa Birliği Ülkeleri

Almanya’nın yaptırım sistemi, yükümlünün suçluluğuna dayalı cezai yaptırımlar ile suçlunun tehlikesine dayalı rehabilitasyon ve güvenlik tedbirleri arasında bir ayırım yapmaktadır. Almanya’da elektronik izleme, bağımsız bir cezai yaptırım veya önlem değildir. Bununla birlikte, Alman yaptırım sisteminde elektronik izleme kullanımı için bazı yasal dayanaklar bulunmaktadır¹⁹⁵.

---

¹⁹² GÜLER, s. 212.

¹⁹³ CARUANA, Omar, The Use of Electronic Monitoring of Offenders in The Maltese Criminal Justice System: A Proposal for Implementation, Doctoral Thesis, University of Malta, July, 2018, s. 76.

¹⁹⁴ CARUANA, s. 77.

¹⁹⁵ DÜNKEL, Frieder/THIELE, Christoph/TREIG, Judith, Electronic Monitoring in Germany, Criminal Justice Programme of the European Union, May, 2016, s. 1.

Almanya’da elektronik izleme; davranış denetimi tedbiri (*Führungsaufsicht*) bağlamında tehlikeli suçlular için bir direktif olarak, ertelenmiş bir ceza ile birlikte bir şart olarak, cezaevinden erken salıverilen suçlular için bir şart olarak, bir sanığın duruşma öncesi tutukluluktan kaçınması için bir yöntem olarak, hapis hane rejiminin gevşetmeleri (*Vollzugslockerungen*) kapsamında cezaevi izinleri yoluyla cezaevinden tahliye hazırlanmak için hapis cezalarının infazı sırasında yahut para cezası ödeyenlerin hapis cezalarının infazının alternatif bir şekli olarak uygulanmaktadır. Almanya’da elektronik izlemenin temelini teşkil eden yasalar, oldukça tartışmalıdır¹⁹⁶.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin (M. vs. Almanya kararı, no. 19359/04) önleyici gözaltı yönteminin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ni ihlal ettiğini belirten kararıyla elektronik izlemeye duyulan ihtiyaç *acil* hale gelmiştir¹⁹⁷.

Genel olarak, Almanya'daki suçluların elektronik olarak izlenmesi iki uygulama alanına ayrılabilir:

Tüm Alman federal eyaletlerinde kabul edilen tek elektronik izleme biçimi “*elektronik konum izlemedir*” (*Elektronische Aufenthaltsüberwachung, EAÜ*). EAÜ'nün amacı, ciddi cinsel veya şiddet içeren suçları (tehlikeli suçlular) işleyen failerin cezaevinden veya adli kurumdan tahliye edildikten sonra yeniden suç işleme riskini en aza indirmektir. EAÜ, GPS teknolojisini kullanır ve böylece elektronik izleme altına alınan kişinin konumunun sürekli olarak izlenmesini sağlar¹⁹⁸.

Elektronik izlemenin Almanya'daki diğer tezahürü Hessen federal eyaletinde 2000 yılından beri uygulanan ve “*elektronik varlık izleme*” (*Elektronische Präsenzkontrolle, EPK*) olarak adlandırılan bir pilot projedir. EAÜ ve EPK, birbirinden çok farklıdır. EAÜ'den farklı olarak, bu pilot uygulamada EPK'nin kullanımını belirli bir uygulama alanıyla sınırlı değildir. (EAÜ, davranış denetimine ekli bir yönerge olarak uygulanmaktadır). EPK farklı bir bağlamda uygulanabilir ve bu nedenle bir dizi farklı yasal hükümlere tabidir¹⁹⁹.

---

¹⁹⁶ DÜNKEL/THIELE/TREİG, s. 1.

¹⁹⁷ DÜNKEL/THIELE/TREİG, s. 1.

¹⁹⁸ DÜNKEL/THIELE/TREİG, s. 1.

¹⁹⁹ DÜNKEL/THIELE/TREİG, s. 4.

İsveç, Avrupa’da elektronik izleme sistemini kısa süreli hapis cezalarına bir alternatif olması amacıyla kullanan ilk ülkelerden birisi konumundadır. Bu anlamda Elektronik İzleme ve Yoğun Denetim Programı (ISEM) 1994 yılında 6 adet denetimli serbestlik noktasında denenmiştir. 2 yılın akabinde bütün İsveç’e yayılmış ve 1999 senesinde İsveç Ceza Kanununa eklenmiştir. Bu sistemin temel maksadı, diğer Avrupa ülkelerinde de olduğu gibi cezaevine gerçek bir alternatif olması maksadıyla ve hapsedmenin menfi neticelerine sebep olmaksızın ceza adaletini tesis edecek bir sistem ihtiyacıdır. Diğer maksat ise, cezaevi maliyetlerini düşürmektir²⁰⁰.

[ ]
SEP

Fransa’da elektronik izleme 1997 yılının Aralık ayında yürürlüğe girerek uygulanmaya başlansa da etkili olarak uygulanması 2000 yılının Ekim ayında gerçekleşmiştir. Hükümlülerin elektronik izleme çerçevesinde takibi ve izlenmesi için 2012 yılına kadar 2000, 2002, 2004, 2005, 2008 ve 2009 yıllarında olmak üzere 6 adet reform meydana gelmiştir. Günümüzde elektronik izlemenin uygulanması işlemi duruşma öncesi veya sonrasında olabildiği gibi mahkeme tarafından da zorunlu hale getirilebilmektedir. Fransa’da elektronik izleme gençlere ve yetişkinlere uygulanmaktadır²⁰¹.

Hollanda’da elektronik izleme, Amerika Birleşik Devletleri’nde tartışılmaya başlandıktan sonra ilk olarak 1987’de konuşulmaya başlanmıştır. Bu dönemde, Hollanda hükümeti hapsededeki aşırı kalabalık ve hücre kıtlığını hafifletmek için çözümler aramıştır. 1988 yılında, elektronik ev hapsinin, hapsedmeye bir alternatif sağlama potansiyelini araştırmak üzere “*Schalken Komitesi*” adında bir çalışma grubu kurulmuştur²⁰². 1994 yılında, yeni kurulan bir proje grubu, Adalet Bakanı’na bir tavsiye sunarak, hapis cezasına alternatif olarak veya denetimli serbestlik altında elektronik ev hapsi ile pilot uygulama başlatılmasını önerdi²⁰³. 1995-1997 yılları arasında 120 kişinin elektronik izleme ile infazı sağlanmış ve %90 oranında başarılı olunmuştur. Bu gelişmenin ardından 1997 yılında Hollanda Adalet Bakanlığı

---

²⁰⁰ GÜLER, s. 209.

²⁰¹ GÜLER, s. 210.

²⁰² BOONE, Miranda/ van der KOOIJ, Matthijs/ RAP, Stephanie, “*The Highly Reintegrative Approach of Electronic Monitoring in the Netherlands*”, *European Journal of Probation*, Vol. 9(1), 2017, ss. 46-61, s. 49.

²⁰³ BOONE/ van der KOOIJ/ RAP, s. 50.

tarafından elektronik izleme, ülke geneline yaygınlaştırılmıştır²⁰⁴. Hollanda'da elektronik izleme kapsamında bulunmayan suç yoktur²⁰⁵.

Belçika'da Bakanlar Kurulu, 20 Aralık 1996'da tarihinde ceza infaz kurumlarındaki kalabalıkla mücadeleye yönelik tedbir paketini kabul etmiştir. Bu pakette yeni cezaevleri inşasının yanında elektronik izleme kapsamında konutta infaz denemeleri yapılacağı belirtilmiştir. 1 Nisan 1998'de hayata geçirilen pilot uygulamanın, 1 Ekim 1999'a kadar sürdürülmesi hedeflenmiştir²⁰⁶. Belçika'da elektronik izleme, konutta infaz ile diğer geleneksel yaptırımlar içerisinde ara bir çözüm olarak ifade edilmektedir. 2000 yılında Adalet Bakanlığı elektronik izleme uygulamasını tüm Belçika'da yaygınlaştırmıştır. 2000 yılının sonbaharında Belçika Adalet Bakanlığı İnfaz Kurumları Genel Müdürlüğü içerisinde Elektronik İzleme Ulusal Merkezi kurulmuş ve faaliyetlerine başlamıştır²⁰⁷. Elektronik İzleme Ulusal Merkezi 24 saat esasına göre çalışmaktadır. Acil bir alarm durumunda yükümlü telefon vasıtasıyla Merkez ile iletişime geçebilmektedir²⁰⁸.

Belçika'da elektronik izlemenin uygulanması 2006 yılından sonra artmıştır. 2010 yılında bu kapsamda izlenen kişi sayısı 1000'in üstündedir²⁰⁹.

Malta'da elektronik izlemeyi tanıtmak için ilk kez 2009'da bir girişimde bulunulmuştur. Onarıcı Adalet Görev Gücü raporunda elektronik izlemenin ceza adaleti sisteminin yargılama öncesi, hüküm verme ve tutukluluk sonrası aşamalarında yer alması tavsiye edilmiştir²¹⁰.

Elektronik izleme, Malta'da suç stratejisinde hiçbir zaman önemli bir konu olmamıştır. Geçmişte konuyu tartışmak için sadece birkaç girişimde bulunulmuş ve bu düşünceler çoğunlukla mağdur destek örgütleri ve kriminologlar tarafından teşvik

---

²⁰⁴ WHITFIEL s. 64'ten aktaran ÇETİN, s. 185.

²⁰⁵ BOONE/ van der KOOIJ/ RAP, s. 50 vd.

²⁰⁶ KANGAL, s. 540. ; KOÇ, 178.

²⁰⁷ KANGAL, s. 540. ; KOÇ, s. 193.

²⁰⁸ GÜLER, s. 211.

²⁰⁹ GÜLER, s. 211.

²¹⁰ CARUANA, s. 86.

edilmiştir. 2016 yılı sonu itibarıyla elektronik izleme, Avrupa Konseyi'nin 47 üye devletinden 26'sında²¹¹ uygulanmış veya en azından yasalaşmıştır²¹².

Bununla birlikte elektronik izleme, şartlı tahliyenin bir koşulu olarak, 2011'deki Malta Onarıcı Adalet Yasası taslağında yer almıştır. Bu nedenle, elektronik izlemenin Malta'daki tek yasal kullanımı şartlı tahliye denetimi içindir. Uygulamaya ilişkin tartışmalar, uygulamanın idari yönü ile sınırlı olan bakanlık düzeyinde yapılmıştır. Ekipmanın temini ve bakımı konusunda birçok firma teklifte bulunmuş, ancak bu öneriler hiçbir neticeye ulaşmamış ve “*uygun fiyatlı*” olmadığı düşünülerek tüm sistem rafa kaldırılmıştır. Bu nedenle elektronik izleme Malta hukukunda sistem uygulanmamıştır²¹³.

Malta'da konuyla ilgili literatür mevcut değildir. Gerçekten de elektronik izlemenin kullanımına ilişkin anayasallık ve diğer yasal düzenlemeler hakkında tam anlamıyla bir tartışmanın şimdiye kadar yapılmamış olduğu görülmektedir²¹⁴.

VII. ELEKTRONİK İZLEMENİN FAYDALARI VE SAKINCALARI

A. Faydaları

Elektronik izlemenin toplum açısından, devlet açısından, mağdur açısından ve yükümlü açısından yadsınamaz birçok faydası bulunmaktadır.

Elektronik izleme yükümlülerin toplum içerisinde kontrol altında tutulmaları ve toplumun korunması bakımından diğer denetim araçlarına nazaran daha etkilidir. Araştırmalar, elektronik izlemenin ceza infaz kurumlarına kıyasla maliyet açısından daha ekonomik olduğunu göstermektedir. Aynı zamanda hapsedmeye mühim bir

---

²¹¹ Arnavutluk, Avusturya, Belçika, Bulgaristan, Hırvatistan, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Estonya, Finlandiya, Fransa, Yunanistan, İzlanda, Letonya, Litvanya, Lüksemburg, Moldova, Karadağ, Hollanda, Norveç, Portekiz, Sırbistan, İspanya, İsveç, İsviçre, Türkiye ve Birleşik Krallık (İngiltere/Galler ve İskoçya)

²¹² CARUANA, s. 86.

²¹³ CARUANA, s. 86-87. ; ØSTER, Marianne Kylvstad/ CAIADO, Nuno Franco Survey of Electronic Monitoring in Europe: Analysis of Questionnaires, 11th CEP Electronic Monitoring Conference, 2018, s. 1.

²¹⁴ CARUANA, s. 87.

alternatif olması nedeniyle ceza infaz kurumlarındaki kalabalıklaşmayı önlemekte ve ceza infaz kurumlarındaki idareyi kolaylaştırmaktadır²¹⁵.

Elektronik izlemenin yükümlü bakımından da birçok sosyal faydası bulunmaktadır. Evde infaz veya belirli saatlerde evde bulunma kararları ile birlikte verilen elektronik izleme tatbikatı yükümlülerin aileleri ile birlikte olma ve vakit geçirebilmelerini, işe yahut eğitime devam etmeleri sebebiyle rehabilitasyonlarına fayda sağlamaktadır. Menfaat dengelemesi yapıldığında, elektronik izleme cihazını taşıma yükümlü açısından damgalanma ve psikolojik bir baskı oluşturabilse de hapsedilmesinin menfi psikolojik etkilerini de yok edebilmektedir. Nihayetinde elektronik izleme ile kişinin takip edilmesi de özgürlüğü kısıtlayıcı niteliktedir. Suça sürüklenen çocuklar açısından da elektronik izleme oldukça faydalıdır. Zira araştırmalar ceza infaz kurumunda olmanın suç okulu vasfı nedeniyle suç işlemeyi artırdığı, elektronik izlemenin ise bu yönden suç işlemeyi azalttığı belirtilmiştir²¹⁶.

Elektronik izlemenin tekerrürün önlenmesini güçlendirmeye elverişli olduğu da belirtilmektedir. Bu düşünce, iki ana gerekçeye dayanmaktadır. Birincisi, bu uygulamanın yükümlünün ceza infaz kurumuna girmeksizin toplum içinde denetlenmesi gelişme teşkil etmektedir. Böylece, kişinin cezaevine girmesi ve toplum dışına itilmesi nedeniyle ortaya çıkabilecek zararlardan kaçınılmış olunacaktır. İkincisi ise, elektronik izleme teknolojilerinde gelişmeler vasıtasıyla yükümlünün gerçek anlamda ve etkin bir şekilde denetimini sağlamaktır. Böylece, kamuoyunda elektronik izleme ciddi ve gerçek bir ceza imajı yaratacaktır. Zira yükümlünün özgürlüğü zamansal ve mekânsal olarak kısıtlanmaktadır. Bu anlamda elektronik izleme, cezanın bireyselleştirilmesinde ve tekerrürün önlenmesinde önemli bir araç olarak görülmüştür²¹⁷.

Avrupa'da yapılan bazı araştırmalar, elektronik izlemenin diğer cezai yaptırım türlerine kıyasla yeniden suç işleme üzerinde mütevazı bir pozitif etki sağladığına işaret etmektedir. İsveç'te elektronik izleme, hapsedmeye alternatif olarak veya erken tahliye bağlamında izlenen kişilerin rehabilitasyon ve yeniden entegrasyonlarıyla ilgili

---

²¹⁵ PEKEL ULUDAĞLI, s. 1344 ; KOÇ, s. 189. ; KANGAL, s. 551. ; WALTER, s. 30-31. ; BLACK/SMITH, s. 4.

²¹⁶ ØSTER/CAIADO, s. 7. ; PEKEL ULUDAĞLI, s. 1344.

²¹⁷ KANGAL, s. 550. ; CECEP, s. 1.

faaliyetlere katılımlarını gerektirmektedir. Elektronik izleme ile cezaevinden erken tahliye edilenlerin verileri bir kontrol grubunun verileriyle karşılaştırılmış ve tahliyeyi takip eden üç yıllık dönemde elektronik izleme uygulamasının yeniden suç işleme oranları noktasında önemli ölçüde daha düşük olduğunu tespit etmiştir. Araştırmalar, elektronik izleme ve sokağa çıkma yasaklarının bazı durumlarda; suçlu ya da suç potansiyeli olan insanlarla, yerlerle ve ağlarla olan bağlantılarını azaltarak ve onları aile ve istihdam gibi vazgeçmeyle ilişkili etkilerle bağlantı kurmaya ve teşvik etmeye yönlendirerek, bu suretle vazgeçme süreçlerine katkıda bulunulabileceğini göstermektedir²¹⁸.

Elektronik izlemenin, yeniden suç işlemeyi azaltmada çok az etkisi olduğunu veya hiç etkisinin olmadığını iddia eden çalışmaların aksine, bu iddiaları çürüten olumlu ve yeni araştırma bulguları mevcuttur. Örneğin, Arjantin'de Buenos Aires'te cezaevinden çıktıktan sonra tekrar suç işleme ve elektronik izleme üzerine bir çalışmada, *Di Tella ve Schargrodsky*, cezaevinde infazın elektronik izlemeye kıyasla '*suçluların tekerrürü üzerinde büyük bir olumsuz nedensel etkiye*' sahip olduğunu tespit etmiştir²¹⁹. Danimarka'da yapılan araştırmalar, elektronik izlemenin yeniden suç işlemeyi azaltabileceğini ve dolaylı olarak suçtan vazgeçmeyi teşvik edebileceğini belirtmektedir. Bu anlamda Danimarka'da elektronik izleme, cezaevine (%38) kıyasla çok daha düşük bir tekrar suç işleme oranına (%17) sahiptir²²⁰. ABD'nin Florida eyaletinde yapılan bir araştırma da elektronik izlemenin yeniden suç işlemeyi azalttığını ortaya koymaktadır²²¹.

Bazı yazarlar, elektronik izleme uygulanan dönemi, yükümlülerin geçmişleri ve gelecekleri üzerine düşünmek için bir "boşluk" veya bir "mola" fırsatı olarak nitelendirmiştir. Bu anlamda elektronik izleme, sosyal destek programları ile desteklendiğinde yükümlünün riskli yerlerden veya insanlardan kaçınmasına yardımcı olabilir ve önceki rutinlerinden ve akran gruplarından ayrılma fırsatı sunarak motivasyonu teşvik etmek suretiyle öz disiplin, kontrol ve organizasyon becerileri geliştirebilir. İngiltere'de, çoğu sokağa çıkma yasağı kapsamında, gece boyunca

---

²¹⁸ GRAHAM/MCIVOR, Scottish, s. 10-11.

²¹⁹ GRAHAM/MCIVOR, Scottish, s. 65.

²²⁰ GRAHAM/MCIVOR, Scottish, s. 59.

²²¹ GRAHAM/MCIVOR, Scottish, s. 68.

(genellikle 19.00- 07.00) kısıtlamalar uygulayarak gün içinde istihdamı daha kolay hale getirmektedir. Bu da elektronik izlemenin faydaları arasında sayılabilmektedir²²².

Rehabilitasyon, eğitim yoluyla normal yaşama dönmek olarak tanımlanır. Mevcut aşırı kalabalık oranı göz önüne alındığında, cezaevi ortamında rehabilitasyon olanakları sınırlıdır. Hükümlüyü "normal hayata" döndürmeye teşvik etmek, büyük ölçüde sosyal desteği gerektirir. Rehabilitasyona giren bireyler, suç işlemeyi bırakmak için yaşam tarzlarını değiştirmeye çalışacaklardır. Bu değişiklikleri başarmak için çok kurumsal yardıma ihtiyaçları olacaktır. Bir elektronik izleme şirketi olan Geographix'ten bir sözcü, '*Elektronik izleme, yalnızca suçluyu izleyen bir teknoloji parçasıdır, etkin bir hizmetle desteklenmelidir*' şeklinde bu durumu ifade etmiştir²²³. Hükümlüler, davranışlarına rağmen hala bir toplum içinde bireylerdir ve insanca muamele görme hakları vardır²²⁴.

Hapishane, yüksek personel ve işletme maliyetleri ile çok pahalı bir ceza şeklidir ve herhangi bir ülkenin ceza sistemi bütçesinin büyük bir bölümünü oluşturur²²⁵. İngiltere'de uzun vadede kabaca mevcut gözaltı maliyetlerine (hapishane inşa programında ve işletme maliyetlerinde azalma olarak gerçekleşen) dayanan potansiyel tasarruf, yılda 20.000.000 £ ile 30.000.000 £ arasında olabilmektedir. Elektronik izleme maliyetlerine karşı kıyaslandığında, bu, yılda birkaç milyon sterlinlik genel bir tasarruf anlamına gelir²²⁶.

Bir suçluyu Kanada hapishanesinde tutmanın yıllık ortalama maliyeti 115.000 doların üzerindedir. Karşılaştırıldığında, bir yıllık elektronik izlemeyi sürdürmenin maliyeti yaklaşık 37.626\$'dır²²⁷. Elektronik izlemenin masrafları günlük 33,83 Euro iken, cezaevinde günlük 96 Euro'dur²²⁸. Danimarka ve ABD'nin Florida eyaletinde yapılan araştırmalar, elektronik izleme hapishaneden çok daha ucuz olduğu

---

²²² HOWARD, s. 25.

²²³ ARDLEY, s. 15.

²²⁴ ARDLEY, s. 23.

²²⁵ ARDLEY, s. 3.

²²⁶ ARDLEY, s. 27.

²²⁷ GACEK, James, "*In the Era of E-Carceration: Criminal Justice Trends and Concerns with Electronic Monitoring*", (Edited by: KOHM, Steven/WALBY, Kevin/ GORKOFF, Kelly/ MAIER, Katharina), The Annual Review of Interdisciplinary Justice Research, Vol. 9, 2020, ss. 31-56, s 35.

²²⁸ NELLIS, Mike/ ROSELL TORRES, Núria, Electronic Monitoring and Probation: Offender Rehabilitation and the Reduction of Prison Populations, Conference Report, 7th European Electronic Monitoring Conference, 2011, s. 6.

belirtilmektedir²²⁹.

Son olarak mağdur bakımından elektronik izlemenin faydaları olduğunu da belirtmek gerekmektedir. Nitekim, failin mağdura belli mesafeden fazla yaklaşmamasına ilişkin kararın elektronik izleme ile infazı, etkin bir şekilde uygulanması durumunda hayati ve koruyucu önemi haizdir²³⁰.

B. Sakıncaları

Elektronik izlemenin faydalarının yanında, bazı yazarlara göre sakıncaları da bulunmaktadır.

Bu sakıncaların başlıcaları; yükümlüler arasında ayrımcılık yapılabilme ihtimali, ihlallere neden olabileceği, duygusal anlamda bazı olumsuz etkiler yaratabileceğidir²³¹.

WALTER, elektronik izlemenin bazı sakıncalarını şu şekilde ortaya koymuştur²³²:

- 1) Evi ve telefonla entegrasyon sağlanan cihazlar bakımından telefon bağlantısı olmayan yükümlüler açısından sorun yaşanabilecektir.
- 2) Elektronik izleme uygulaması bireyler üzerinde sosyal kontrolün genişletilmesi neticesini doğurabilecektir.
- 3) Elektronik olarak izlenen yükümlüler açısından haber verilmeksizin yapılan aramalar ve ziyaretler önemli baskı aracı olabilmekte ve yükümlünün psikolojisi ve çevresi bu durumdan olumsuz anlamda etkilenebilmektedir.
- 4) Kola veya bacağa takılan elektronik izleme cihazı, dışarıdan bakıldığında

---

²²⁹ GRAHAM/MCIVOR, Scottish, s. 59,68.

²³⁰ ÇETİN, s. 69.

²³¹ IŞIK, s. 39.

²³² WALTER, s. 30.

üçüncü bir kişi tarafından görüldüğünde, toplumdaki dışlanmayı kolaylaştırarak damgalanma etkisi yapabilecektir.

Elektronik olarak izlenen insanlar, aile üyeleriyle daha fazla vakit geçirebilmektedir. Ancak bu durum bazen aile ilişkileri açısından sorunları beraberinde getirebilmektedir. Evde daha fazla zaman geçirmek, gerginliğe neden olabilmektedir. Bu nedenle evden çıkamamak, tartışmalardan kaçmayı zorlaştırabilecektir. Örneğin, bir araştırmada katılımcıların önemli bir süre boyunca (potansiyel olarak 18-20 saat) evlerine hapsedikleri Kanada'da, özellikle çocukların hareketleri üzerindeki etkiler hakkında değerlendirmelerde bulunmuşlardır. ABD'de, gece boyunca tüm ev halkını rahatsız edebilecek kontrol aramaları yapılabilmektedir²³³.

Elektronik izleme, uygulamada kullanılan teçhizatlar bakımından yükümlü için damgalayıcı, mahcup edici ve utanç verici olabilmektedir. Bu anlamda yükümlüler, korku ve stres yaşayabilmektedir. Bazı araştırmalarda yükümlülerin izleme cihazını diğerlerinden saklamaya çalıştıklarını veya en azından saklamak istediklerini ortaya koyulmuştur²³⁴.

Aynı araştırmada, yükümlüler, kişisel seçimlerden yoksun olduklarını ve başkalarına fazla bağımlı olduklarını belirtmişlerdir. Bu katılımcılardan bazıları, yeniden çocuk gibi hissettiklerini, ihtiyaçlarını karşılamak için başkalarına bağımlı olduklarını ve kendi yaşamlarında sorumluluk veya güce sahip olmadıklarını bildirmişlerdir²³⁵.

Öğretide bazı yazarlar, elektronik izlemenin kullanımının suçluların yeniden suç işlemesi noktasında etkili olmadığını ifade etmektedir²³⁶.

Bir görüşe göre de elektronik izlemenin, cezaevinde hükümlü mevcudunun azaltılmasında etkili olmadığı, özellikle mevcudu artıran suçların genellikle cezası ağır olan suçlar olduğu, daha az cezayı gerektiren suçlar için kabul edilen önlem ile

---

²³³ HOWARD, s. 26.

²³⁴ HOWARD, s. 26-27.

²³⁵ HOWARD, s. 28.

²³⁶ KANGAL, s. 555.

hedeflenen hükümlü mevcudunun azaltılmasının tam anlamıyla sağlanamayacağı belirtilmiştir²³⁷.

Elektronik izlemenin faydaları ve sakıncaları bir bütün halinde değerlendirildiğinde, kanımızca elektronik izlemenin uygulanması noktasında olumlu özellikler ve faydalar daha ağır basmaktadır.

VIII. KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI İLE AVRUPA İNSAN HAKLARI SÖZLEŞMESİ BAĞLAMINDA ELEKTRONİK İZLEME

A. Kişisel Verilerin Korunması Bağlamında

Yükümlü hakkında elektronik izleme uygulanmasına karar verilmesi ve bu kararın infaz edilmesi durumunda, yükümlü ile ilgili kişisel verilere ulaşılması kaçınılmazdır²³⁸. Bu bilgilerin elde edilmesi, veri güvenliği, kişisel verilerin depolanması ve işlenmesi konularını akıllara getirmektedir.

AKEİTK’de bu durum, çerçeve tavsiye olarak “*Temel Prensipler*” başlığıyla düzenlenen 12. kuralında ve “*Veri koruması*” başlığıyla 29 ila 32. kuralları arasında düzenlemiştir²³⁹.

²³⁷ ALLANDE, s. 30’dan aktaran KOÇ, s. 187.

²³⁸ ÇETİN, s. 350.

²³⁹ “III. *Temel prensipler*

12. *İlgili kurumlar tarafından, elektronik izleme yaptırımına ve bunun infazına ilişkin verilerin elde edilmesi, paylaşılması ve kullanılması yasa tarafından özel olarak düzenlenmelidir.*”

“VI. *Veri koruması*

29. *Elektronik izleme kullanımı sırasında toplanan veriler, verilerin saklanması, kullanılması ve paylaşılmasına ilişkin ilgili uluslararası standartlara dayalı özel düzenlemelere tabi olacaktır.*

30. *Ceza soruşturmaları ve kovuşturmaları çerçevesinde bu tür verilerin kullanımı ve paylaşımının sıkı bir şekilde düzenlenmesine özel önem verilecektir.*

31. *Bu tür verilerin dikkatsiz veya kasıtlı olarak kötüye kullanılması veya ele alınması durumunda etkili bir yaptırım sistemi uygulanacaktır.*

32. *Elektronik izleme ekipmanı sağlayan veya elektronik izleme altındaki kişilerin gözetiminden sorumlu özel kuruluşlar, ellerinde bulunan verilerin işlenmesine ilişkin aynı kural ve düzenlemelere tabidir.*” Council of Europe, Recommendation CM/Rec(2014)4 of the Committee of Ministers to Member States on Electronic Monitoring, (Çevrimiçi: <https://pjp-eu.coe.int/documents/41781569/42171329/CMRec+%282014%29+4+on+electronic+monitoring.pdf/c9756d5b-be0e-4c72-b085-745c9199bef4>), (Erişim Tarihi: 15/10/2021)

Bakanlar Komitesi'nin, 19-21 Şubat 2014 tarihli, Elektronik İzleme Taslağı Yorumu Hakkında Üye Devletlere CM/Rec(2014) Taslak Tavsiye Kararı'nda²⁴⁰ bu kuralların gerekçelerine ayrıntılı olarak yer verilmiştir. Buna göre;

“Veri korumayla ilgili bir dizi ayrıntılı ve bağlayıcı uluslararası standart vardır. Örneğin, bu tür ilk belge, Kişisel Verilerin Otomatik İşlenmesine İlişkin Bireylerin Korunmasına İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesidir. Ayrıca AİHS'in 8. maddesinin 1. fıkrasında "Herkesin özel ve aile hayatına, konutuna ve yazışmasına saygı gösterilmesi hakkı vardır" denilmektedir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, ilgili içtihatlarında bu hakların her birinin kullanımının sınırlarını ve özellikle de kamu makamlarının ne ölçüde müdahale etme hakkına sahip olduğunu belirlemiştir.

Elektronik izleme dahil modern teknolojilerin gelişimi, bir suçlunun özel ve aile hayatına izinsiz girmeyi ve büyük miktarda kişisel veriyi toplamayı, saklamayı, işlemeyi ve paylaşmayı giderek daha fazla mümkün kılmaktadır. İlgili kişilerin haklarını koruyan belirli ilke ve standartlardan oluşan sağlam bir çerçeve oluşturmak, toplumsal yaşamın diğer tüm alanlarında olduğu gibi ceza adaletinde de vazgeçilmezdir.

Denetimli serbestlik, cezaevi ve özellikle polis, ceza adaleti süreci çerçevesinde toplanan ve saklanan çok büyük miktarda bilgiye erişebilir. Bu tür verileri kullanma yetkisine ve olanağına sahiptirler ve bu nedenle, bir yandan bu tür kurumların daha geniş çalışma yetkisini ve kişinin haklarına müdahale edebilecek kişisel verileri kullanma konusundaki daha yüksek sorumluluklarını yansıtan katı kurallar getirilmelidir. Bu kurallar, veri toplamanın meşru amaçlarını belirtmeli ve bu tür verilerin otomatik olarak işlenmesini, saklanmasını ve paylaşılmasını ve belirli bir süre sonra silinmesine ilişkin prosedürleri düzenlemelidir.

Ayrıca, mevcut Tavsiye Kararının elektronik izlemenin sınır ötesi yönleriyle ilgilenmediği, ancak aynı zamanda teknolojinin hızlı gelişimiyle elektronik olarak

---

²⁴⁰ Minister's Deputies CM Documents, 1192 Meeting, 19-21 February 2014, European Committee On Crime Problems (CDPC), Draft Commentary. (Çevrimiçi: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016805c6829) (Erişim Tarihi:14/10/2021).

izlenen şüphelilerin ve suçluların ülke sınırlarının ötesinde izlenmesinin mümkün olduğu akılda tutulmalıdır.

Kural 31, kuralların sadece verilerin toplanması, saklanması ve paylaşılmasını düzenlemek için gerekli olmadığına, aynı zamanda bu tür kuralların kasıtlı veya dikkatsizce ihlali için etkili yaptırımlar ve önlemler alınması gerektiğine dikkat çekmektedir. Uyumsuzluğa karşı yaptırımlar ve önlemler sağlanmadan hiçbir standart ve yasaklara etkin veya etkili bir şekilde uyulamaz.

Elektronik izleme altındaki kişilerin denetiminin özel şirketlere verildiği ülkelerde, kamu kurumlarında olduğu gibi yasa dışı veya dikkatsizce verilerin toplanması, işlenmesi veya paylaşılmasına karşı etkili yaptırımlar ve önlemler sağlanması gerekmektedir.

Ayrıca, izleme teknolojisi sağlamaya veya suçluları denetlemeye dahil olan özel şirketlerin, kamu kurumlarından veri saklamasının bazı yargı alanlarında gerekli ve yasal olarak izin verilebilir olabileceği de belirtilmelidir. Örneğin bazı sistemlerde denetimli serbestlik hizmetlerine, suçlunun genel olarak nerede olduğu takip edilen bir GPS ayrıntılarına izin verilmeyebilir, yalnızca bu kişinin yasaklı bölge sınırlarını ihlal etmesine izin verilebilir. Ancak bu veriler, erişilebilmesi için yasal olarak belirlenmiş bir süre boyunca saklanabilir ve saklanmalıdır da. Zira herhangi bir cezai takibatla ilgili olarak bu veriler delil olabilmektedir. Özel kurumların suç teşkil eden davranışları önlemek veya yaptırım uygulamak ya da mağdurları korumak için gerekli olabilecek verileri saklamasını önlemek için bu konuda da yaptırımların sağlanması gerekmektedir.”

AKEİTK’de yer alan veri korumasıyla ilgili tavsiye maddeleri ve Taslak Tavsiye Kararındaki gerekçeler bir arada değerlendirildiğinde, kanaatimizce yol gösterici ve tavsiye niteliğindeki bu çerçeve kurallar diğer temel belgeler ve sözleşmeler ile uyumlu, yerinde ve isabetlidir.

Elektronik izleme kapsamında GPS (küresel konumlama sistemi), RF (radyo frekansı) ve yükümlüye ait elektronik cihazların kullanılması yöntemlerinin kullanılması suretiyle yükümlü bakımından birtakım kişisel veriler elde edilmektedir.

Bu kişisel veriler arasında; yükümlünün konum bilgileri, yükümlünün kimliğinin belirlenmesi için kullanılan biyometrik veriler kapsamında el geometrisi, imza, yüz tanıma sistemi, parmak izi gibi veriler bulunmaktadır. Kişisel verilerin korunması bağlamında örneğin hapis cezasının konutta infazında elektronik izlemenin kullanılması halinde, yükümlünün evin içinde olduğu bilgisini aşacak biçimde veri toplanmamalıdır²⁴¹. Yükümlüye ait elektronik cihazların kullanılması suretiyle elektronik izlemede ise örneğin yükümlüye ait elektronik cihazdaki mesajlara, fotoğraflara, uygulamalara ve elektronik izlemenin niteliğinin gerektirdiği konum bilgisi dışında maksat ve kapsamı aşan herhangi bir veriye erişim sağlanmamalıdır. Nihayetinde elektronik izlemede kullanılan cihazlar ses kaydetmemelidir.

Avrupa ülkeleri, elektronik izleme kapsamında elde edilen verileri kimin depoladığı, kimin verilere erişimi olduğu ve verilerin ne kadar süreyle tutulduğu ile ilgili olarak verilerin kullanımına ve saklanmasına yönelik farklı yaklaşımlar belirlemiştir. GPS teknolojileri bireylerin hareketleri hakkında çok daha ayrıntılı veri toplamakla birlikte genel olarak hem radyo frekansı yöntemi (RF) hem de GPS yöntemi yükümlü hakkında 7/24 veri toplamaktadır. Bireylerin hareketleri hakkında bilgi toplama potansiyeli, bu verilerin nasıl kullanılabileceğine ilişkin önemli yasal ve etik sorunların yanı sıra elektronik izlemenin kapsamı ve amacı dışında bilgilere erişebilme durumunu gündeme getirecektir. Avrupa'da elektronik izlemenin kullanım alanı genişledikçe bu durum verilerin uygun kullanımı ve saklanmasıyla ilgili soruları daha acil hale getirmektedir. Almanya'nın katı veri koruma kuralları, bir ceza davasında delil olarak gerekli olmadığı sürece, elektronik izleme ile ilgili tüm coğrafi verilerin iki ay sonra ve elektronik izlemenin sona ermesinin ardından bir yıl sonra imha edilmesini gerektirmektedir. İngiltere, Galler ve İskoçya'da ise elektronik izleme neticesinde elde edilen veriler süresiz olarak depolanmaktadır²⁴².

Kanaatimizce İngiltere, Galler ve İskoçya'da kişisel verilerin süresiz olarak depolanması, bu ülkelerde elektronik izlemenin özel yükleniciler aracılığıyla yerine getirildiği de göz önüne alındığında, verilerin amacı dışında kullanılabilme ve

---

²⁴¹ DEMİRTAŞ, s. 36.

²⁴²HUCKLESBY/BEYENS/BOONE/DÜNKEL/MCIVOR/GRAHAM,
HUCKLESBY/HOLDSWORTH, s. 50. ; DÜNKEL/THIELE/TREİG, s. 31.

sızdırılabilme ihtimalini gündeme getirebilecek ve bu durum kişisel verilerin korunması alanında uluslararası düzenlemeleri de ihlal edecektir.

Türk ceza hukukunda, bu konu DSHK m. 4/1-b’de düzenlenmiştir²⁴³. Buna göre: “Gizlilik: Bu Kanunun uygulanmasında görev alanlar; suçtan zarar gören, şüpheli veya sanık, hükümlü ya da bunların ailesi hakkında öğrenmiş olduğu bilgilerin gizliliğini korumak zorundadır. Bu bilgiler kanunun zorunlu kıldığı hâller dışında hiçbir kurum ve kişiye verilemez.”

Öğretide ÇETİN’in ifade ettiği üzere ve bizim de katıldığımız bu görüşe göre, anılan Kanun maddesi, yukarıda belirtilen tavsiye kurallarına aykırıdır. Tavsiye kararına göre, bu tarz veriler yalnızca cezai bir takibat kapsamında kullanılabilir ve ilgili makamlarla paylaşılabilir. Bu yönde bir kullanımın çok sıkı kurallara bağlı olarak uygulanması, ciddi bir dikkat ve özeni gerektirmektedir. DSHK m. 4/1-b’ye göre ise genel geçer bir ifade kullanılarak “kanunun zorunlu kıldığı hâller dışında” kullanım yasaklanmaktadır²⁴⁴.

ÇETİN’in ifade ettiği diğer bir husus ise, DSHK’nin ilgili maddesinin DSHY’ye açıkça aykırı olduğudur. DSHY m. 5/1-b’ye göre: “Gizlilik: Bu Yönetmeliğin uygulanmasında görev alanlar; mağdur, şüpheli, sanık, hükümlü ya da bunların ailesi hakkında öğrenmiş olduğu bilgilerin veya düzenlediği raporların gizliliğini korumak zorundadır. Bu bilgiler Kanunun veya bu Yönetmeliğin zorunlu kıldığı hâller dışında hiçbir kurum ve kişiye verilemez.” DSHY m. 126/4’e göre: “Kişisel verilerin kaydı ve paylaşılmasında bu verilerin yetkisiz kişilerce elde edilmesini veya hukuka aykırı kullanılmasını önlemek için her türlü tedbir alınır.”

Yönetmeliğin belirtilen maddeleri, Kanun maddesini aşmaktadır. Kanun’da yalnızca kanuni açıdan bir düzenleme söz konusu iken Yönetmeliğin 5. maddesinde, kanun ifadesinin yanına “veya bu Yönetmeliğin” ifadesi eklenerek, Yönetmeliğin kişisel verilerin işlenmesi, paylaşılması ve kullanılması noktasında Kanun’a nazaran uygulama alanının genişlediği görülmektedir. Bu nedenle, kanaatimizce ilgili

---

²⁴³ ÇETİN, s. 350.

²⁴⁴ ÇETİN, s. 351.

Yönetmelik ve Kanun maddesi, AKEİTK'ye uygun olarak daha dar kapsamlı düzenlenmelidir²⁴⁵.

Kişisel veriler kapsamında elde edilen konum verileri bakımından, bu verileri saklama süreleri ve bu sürelerin sonunda verilerin imha prosedürü de kanunda hüküm altına alınmalıdır.

Kişisel verilerin işlenmesinde özel hayatın gizliliği ve bireylerin temel hak ve hürriyetlerinin korunmasını düzenleyen²⁴⁶ 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun "*Özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi şartları*" başlıklı 6. maddesine göre; (1) *Kişilerin ırkı, etnik kökeni, siyasi düşüncesi, felsefi inancı, dini, mezhebi veya diğer inançları, kılık ve kıyafeti, dernek, vakıf ya da sendika üyeliği, sağlığı, cinsel hayatı, ceza mahkûmiyeti ve güvenlik tedbirleriyle ilgili verileri ile biyometrik ve genetik verileri özel nitelikli kişisel veridir. (2) Özel nitelikli kişisel verilerin, ilgilinin açık rızası olmaksızın işlenmesi yasaktır.*

Belirtmek gerekir ki kişisel verilerin kullanılması, işlenmesi ve paylaşılması ile ilgili olarak tüm özel kuruluşlar ve kamu kurumları çok titiz davranmakla yükümlüdür.

B. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Bağlamında

Teknolojinin ilerlemesiyle birlikte, devletin bireylerin özel yaşamlarına orantısız bir şekilde müdahalesi gündeme gelebilecektir. Bu durum da kişilerin temel haklarına saygı problemini gündeme getirmektedir. Elektronik izleme ile kişinin izlenmesi ve takibi de bu kapsamda sayılabilmektedir²⁴⁷.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) elektronik izlemeyi düzenlememektedir. Ancak AİHS'in tutuklular için kabul ettiği temel haklar elektronik izleme için de geçerlidir²⁴⁸.

Bazı yazarlara göre, elektronik izleme AİHS'in birçok maddesini ihlal edebilecektir. Bu maddelere, "*İşkence yasağı*" başlıklı m. 3, "*Özgürlük ve güvenlik*

---

²⁴⁵ ÇETİN, s. 351-352.

²⁴⁶ ÇETİN, s. 352.

²⁴⁷ KANGAL, s. 553.

²⁴⁸ KOÇ, s. 190.

hakki” başlıklı m. 5, “*Özel ve aile hayatına saygı hakki*” başlıklı m. 8, “*Ayrımcılık yasağı*” başlıklı m. 14 örnek gösterilebilir²⁴⁹.

AKEİTK’de temel hak ve özgürlüklerle ilişkilendirilebilecek birçok tavsiye maddesi bulunmaktadır²⁵⁰. Bu maddelere örnek olarak tavsiye kararının 6, 7, 27 ve 28. maddeleri gösterilebilir. AKEİTK maddeleri incelendiğinde, AİHS bağlamında temel hak ve özgürlüklere ilişkin çıkarımlar yapılabilmektedir.

AİHS m. 5’e göre yetkili mahkeme tarafından verilen bir karara istinaden ceza muhakemesi hukuku bağlamında yakalamanın söz konusu olduğu hallerde, mahkemenin belirlemiş olduğu yükümlülüğün ihlal edilmesi halinde bu yükümlülüğü yerine getirmek üzere kişi özgürlüğünden yoksun bırakılabilecektir. Fakat kişi özgürlüğünden yoksun bırakılmaksızın söz konusu süreç yürütülebiliyorsa ilgili tedbirlere başvurulmaması gerekmektedir. Ceza infaz kurumunda yahut nezaret altında tutulma üzerine inşa edilmiş bu infaz sisteminde, elektronik izlemenin de aynı rejime tabi tutulmasında isabet bulunmaktadır²⁵¹. Elektronik izleme, kişi özgürlüğünün kısıtlanması üzerindeki etkisi sebebiyle, genellikle şüphelinin tutuklu yargılanması gereken durumlara alternatif olarak adli kontrol tedbirleri bağlamında uygulanmaktadır²⁵². Özellikle, bazı yargılama öncesi durumlarda, normalde tutuklu

²⁴⁹ KANGAL, s. 554. ; KOÇ, s. 190-191.

²⁵⁰ Council of Europe, Recommendation CM/Rec(2014)4 of the Committee of Ministers to Member States on Electronic Monitoring, (Çevrimiçi: <https://pjp-eu.coe.int/documents/41781569/42171329/CMRec+%282014%29+4+on+electronic+monitoring.pdf/c9756d5b-be0e-4c72-b085-745c9199bef4>), (Erişim Tarihi: 15/10/2021)

²⁵¹ UMUDUM, s. 115.

²⁵² Anayasa Mahkemesi M.S. Başvurusu, Başvuru No: 2018/25505, Karar Tarihi:25/02/2021. Anayasa Mahkemesi M.S. Başvurusunda, somut olayı kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlali açısından değerlendirmiştir. §62’de “Başvurucu; hakkında verilen adli kontrol tedbirinin elektronik izleme yöntemleri kullanılarak uygulanmasının kişi özgürlüğüne bir müdahale oluşturduğunu, bu müdahalenin hem kanunda öngörülmesi olması hem de kanunda öngörülen biçimde gerçekleştirilmesi gerektiğini, yine kişi özgürlüğüne müdahale oluşturan kanunun da erişilebilir, belirli ve öngörülebilir olması gerektiğini, buna karşılık somut olayda adli kontrol kararının elektronik izleme yöntemiyle yerine getirilmesinin dayanağını oluşturan Yönetmelik’in kişi özgürlüğüne yönelik müdahalenin koşullarını ve sınırlarını belirtmediğini, uygulamayı idari organların tamamen keyfi tutumuna bağlı kıldığını, yine elektronik kelepçe uygulamasına dayanak oluşturan genelgenin de yayımlanmadığını ve ulaşılabilirlik, öngörülebilirlik, keyfiliğe karşı güvence oluşturma bakımından yetersiz olduğunu, kişi özgürlüğüne yapılan müdahalenin izlenen amaçla karşılaştırıldığında orantısız olduğunu belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini” ileri sürmüştür.

Başvurucu, bu suretle Anayasa’nın 19. maddesinde yer alan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına müdahale edildiğini, konutu terk etmeme tedbirinin elektronik izleme yöntemlerine başvurmak suretiyle uygulanmasının kanuni bir temeli olmadığını, 5402 sayılı Kanun’da elektronik kelepçenin hangi durumlarda uygulanacağı yönünde bir açıklamanın bulunmadığını, bunun takdirinin Yönetmelik’le idari bir organ olan denetimli serbestlik müdürüne bırakıldığını ve bu suretle kanunilik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Somut olayda Mahkeme, başvuru yönünden mevzuat çerçevesinde bir uygulama yapıldığı görüşüyle elektronik kelepçe uygulamasının da kanuni bir dayanağının bulunduğu

kalmayacak olan şüpheliler için adli kontrol bağlamında elektronik izleme uygulanabilmektedir. Bu durum, AİHS m. 5 ile çelişebilir. Bunun yanı sıra elektronik izleme ile infazın mümkün olduğu hallerde başkaca bir infaz şekline karar verilmesi, tutuklu yargılama yapılması ve gerekçesinin ilgiliye açıklanmaması halinde de AİHS m. 5'in ihlali gündeme gelebilecektir²⁵³.

Elektronik izleme yükümlünün özel ve aile hayatı bakımından, kişisel veri depolamayı mümkün kılmaktadır. Bu anlamda elektronik izlemenin özel hayatı ve aile mahremiyetini ihlal etme olasılığı da mevcuttur. AİHS m. 8'e göre kişinin özel hayatına, konutuna ve haberleşmesine kural olarak müdahale edilemez. Fakat bu hak, zorunlu miktarda ve yasayla öngörülmüş olmak koşuluyla sınırlanabilir.

Elektronik izlemede hareket alanı kısıtlanan kişi, yükümlüdür. Bu nedenle aile üyelerinin özgürlüklerine ve mahremiyetlerine zarar gelmemesi gerekmektedir. Buradaki "aile" kavramı geniş kapsamlı anlaşılmaktadır²⁵⁴. Bu konu, AİHS m. 8 ile alakalıdır. Hapis cezasının konutta infazında elektronik izlemenin uygulandığı hallerde, elektronik izlemenin yapılacağı yerde yaşayan aile üyelerinden ve kişilerden, onay alınması isabetli olacaktır²⁵⁵.

AİHM, kişisel veriler bağlamında "özel yaşam" teriminin dar yorumlanmaması gerektiğini belirtmektedir²⁵⁶. Yükümlüye ait elektronik cihazların kullanılması suretiyle elektronik izlemede örneğin yükümlüye ait elektronik cihazdaki mesajlara, fotoğraflara, uygulamalara ve elektronik izlemenin niteliğinin gerektirdiği konum bilgisi dışında maksat ve kapsamı aşan herhangi bir veriye erişim sağlanması ve/veya bu verilerin işlenmesi, paylaşılması durumunda AİHS m. 8'in ihlali gündeme

---

sonucuna ulaşmıştır. Mahkeme, somut olayda başvuru hakkında elektronik kelepçe kullanımı kararı verilmesinin de keyfi ve temelsiz olmadığı gerekçesiyle başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

²⁵³ Khodorkovskiy vs. Russia, 31.05.2011, 5829/04. , KOÇ, s. 191. ; "Koşullu salıverilen kişinin düzenli aralıklarla belli bir kuruma bilgi verme yükümlülüğü, yabancıların belirli bir bölgeye girmesinin yasaklanması, gece dışarı çıkma yasağı gibi işlemler özgürlükten yoksun kılma sayılmaz. AİHM içtihadına göre, haftanın 7 günü ve 24 saat süren ev hapsi özgürlüğün kısıtlanması iken (Nikolova/Bulgaristan, 30.09.2004), kişinin işe gitme imkanına sahip olarak günde 12 saat ve haftasonları ev hapsinde tutulması, AİHS m. 5 anlamında özgürlük kısıtlaması değildir. (Trijonis/Litvanya, kabul edilemezlik kararı, 17.03.2005)" TEZCAN, Durmuş/ERDEM, Mustafa Ruhan/SANCAKDAR, Oğuz/ÖNOK, Rifat Murat, İnsan Hakları El Kitabı, 9. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021, s. 237.

²⁵⁴ TEZCAN/ERDEM/SANCAKDAR/ÖNOK, s. 464-465.

²⁵⁵ KOÇ, s. 190-191. ; NELLIS, Surveillance and Confinement, s. 54.

²⁵⁶ TEZCAN/ERDEM/SANCAKDAR/ÖNOK, s. 433.

gelebilecektir²⁵⁷.

Elektronik izleme ile ilgili uygulamalarda cinsiyet, ırk, renk, milliyet, dil, din, cinsel tercih, siyasi düşünce, fiziksel ya da zihinsel durum nedeniyle ayrımcılık yapılmamalıdır. AİHS m. 14'te yer alan sayım sınırlayıcı değil örnekleyicidir²⁵⁸. Bunun yanında elektronik izleme yükümlünün evindeki telefon bağlantısı kullanılarak da uygulanabilmektedir. Yükümlünün evinde telefon bağlantısının olması gerektiği²⁵⁹ durumlarda da bu durumun yükümlüye bir külfet olabileceği ve yükümlünün bunlara sahip olamama ihtimali AİHS m. 14'ün ihlalini gündeme getirebilecektir²⁶⁰. Bu hallerde devletin, infazı mümkün kılacak şekilde gereken önlemleri alması gerekmektedir²⁶¹.

Elektronik izleme ekipmanı hiçbir koşulda yükümlüye fiziksel veya zihinsel zarar vermek yahut acı çektirmek için kullanılmamalıdır.

İnsan haklarına ilişkin tüm bildireler ve sözleşmeler, işkence, insanlık dışı ve aşağılayıcı muamelelerin yasaklanmasına ilişkin hükümler içermektedir. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin 5. maddesi *“Hiç kimse işkenceye, zalimane ceza, muameleye veya insanlık dışı ya da aşağılayıcı muameleye tabi tutulamaz”* şeklindedir. İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesi'nin 3. maddesi ve Uluslararası Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi'nin 7. maddesi de aynı hükmü içermektedir²⁶².

AİHM'in yerleşik içtihatlarına göre AİHS m. 3'ün koruma alanından faydalanabilmek için fiilin en az belli bir ağırlıkta ve düzeyde olması gerekir. Madde metninde yer alan işkence, insanlık dışı ceza veya muamele ve küçük düşürücü ceza

---

²⁵⁷ Özel yaşama ilişkin video görüntülerinin sızdırılması ile ilgili AİHS m. 8'in ihlal edildiği yönünde karar için bkz: Khadija/İsmayilova vs. Azerbaycan (Başvuru No: 65286/13, Karar Tarihi: 10.01.2019), TEZCAN/ERDEM/SANCAKDAR/ÖNOK, s. 461.

²⁵⁸ TEZCAN/ERDEM/SANCAKDAR/ÖNOK, s. 694.

²⁵⁹ UMUDUM, s. 116.

²⁶⁰ KOÇ, s. 192. ; Ayrıca bkz: KOÇ'a göre, *“elektronik izleme ile evde hapis masumiyet karinesi ile çelişebilmekte, böylece AİHS m. 6/2'nin ihlali gündeme gelebilmektedir. Yükümlü, elektronik izlemenin soruşturma yahut kovuşturma aşamasında kabul edilmesi halinde tedbirlere uymaması, tespit edilen yerde olmaması, kişi hakkında muhakeme makamında olumsuz bir fikir oluşmasına sebep olabilir. Bu durum masumiyet karinesi ile çelişmektedir. Yine sistemden kaynaklanan problemlerde yükümlü belirlenen yerde olup olmadığını kanıtlamak durumunda kalabilir. Bunun yükümlüden beklenmesi masumiyet karinesi ile çelişebilir.”* bkz: KOÇ, s. 192. ; ABD'de hükümlünün konutu uygun değilse, hükümlü kamuya ait bir yerde zorunlu ikamete tabi tutulabilmektedir. KOÇ, s. 193.

²⁶¹ UMUDUM, s. 116.

²⁶² MAMPAEY/RENAUD, s. 80.

veya muamele açısından bu asgari eşik aranmaktadır²⁶³. Elektronik izleme ekipmanlarının, kamu gücünü kullanan bir görevlinin himayesi altında kişiye acı ve eza verecek şekilde bir teknoloji donanımıyla kullanılması (elektroşok vb.) AİHS m. 3 başta olmak üzere yukarıda belirtilen insan haklarına ilişkin diğer sözleşme ve bildirelerin de ihlal edilmesine yol açacaktır. Nitekim eğer bir davranış bedensel ya da ruhsal açıdan şiddetli acı meydana getiriyorsa “insanlık dışı muamele” sayılır²⁶⁴. Şüphesiz ki elektronik izleme ekipmanlarında böyle bir kullanım, ceza hukukunun temel ilkeleriyle de bağdaşmamaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

ELEKTRONİK İZLEMEDE KULLANILAN YÖNTEMLER, TÜRKİYE’DE KULLANILMAKTA OLAN ELEKTRONİK İZLEME ÜNİTELERİ VE NİTELİKLERİ İLE TÜRK CEZA HUKUKUNDA ELEKTRONİK İZLEMENİN UYGULANMA ALANLARI

I. ELEKTRONİK İZLEMEDE KULLANILAN YÖNTEMLER VE TÜRKİYE’DE KULLANILMAKTA OLAN ELEKTRONİK İZLEME ÜNİTELERİ VE NİTELİKLERİ

A. Elektronik İzlemede Kullanılan Yöntemler

1. Genel Olarak

Ceza adaleti sistemi içerisinde elektronik izlemenin uygulanmasına yardımcı olabilecek bir dizi teknoloji mevcuttur²⁶⁵. Elektronik izleme, uygulama yöntemi olarak tek bir teknolojiden ibaret değildir. Elektronik izlemede kullanılan teknoloji ve yöntemler, ülkeden ülkeye değişkenlik ve çeşitlilik gösterebilmektedir. Her ülke, teknolojik altyapısına göre bir ya da birden fazla yöntemi kullanabilmektedir²⁶⁶.

²⁶³ TEZCAN/ERDEM/SANCAKDAR/ÖNOK, s. 157.

²⁶⁴ TEZCAN/ERDEM/SANCAKDAR/ÖNOK, s. 158.

²⁶⁵ BLACK/SMITH, s. 2.

²⁶⁶ YILDIRIM, Nilay/ VAROL, Asaf, “Türkiye ve Dünya’da Elektronik İzleme Yöntemleri ve Elektronik İzlemede Kullanılan Cihazlar Üzerine Bir Araştırma”, Türkiye’de Denetimli Serbestlik 10. Yıl Uluslararası Sempozyumu, 8-10 Aralık 2015, ss. 195-205, s. 195.

Elektronik izlemede kullanılan yöntemler genel itibariyle radyo frekansı²⁶⁷ (RF) yöntemi, uydu takip sistemi (küresel konumlama sistemi, GPS²⁶⁸), uzaktan alkol izleme yöntemi²⁶⁹ ve otomatik raporlama yöntemidir²⁷⁰.

Radyo frekansı sistemi genel olarak Avrupa'da yerleşik hale gelmekle birlikte GPS sistemi ise Amerika'da yaygın olarak uygulanmaktadır²⁷¹.

Elektronik izleme açısından biyometrik veriler son derece önem arz etmektedir. Zira parmak izi, ses doğrulama²⁷², görüntü doğrulama, yüz tanıma, el geometrisi, iris ve retina (göz) tanıma yükümlünün kimliğinin tespitinde ve elektronik olarak izlenmesinde kullanılabilir²⁷³.

Belirtilen yöntemlerin haricinde, minyatür izleme cihazları diye tabir edilen ve hekimler tarafından cerrahi operasyonla derinin altına implante edilebilen cihazlar

²⁶⁷ İngilizce söylenişi: *Radio Frequency*.

²⁶⁸ İngilizce söylenişi: *Global Position System*.

²⁶⁹ İngilizce söylenişi: *Remote Alcohol Monitoring*.

²⁷⁰ GRAHAM/MCIVOR, *Criminal Justice System*, s. 4-5. ; HUCKLESBY/BEYENS/BOONE/DÜNKEL/ MCIVOR/ GRAHAM, s. 11. vd. ; HOWARD, s. 17. ; NELLIS/ BEYENS/ KAMINSKI, s. 5. vd. ; NELLIS, *Surveillance and Confinement*, s. 41. vd. ; NELLIS, *Surveillance-Based*, s. 143. vd. ; GRAHAM/MCIVOR, *Scottish*, s. 44 vd. ; NELLIS, Mike, “*Understanding the Electronic Monitoring of Offenders in Europe: Expansion, Regulation and Prospects*” , (*Understanding the Electronic Monitoring*), *Crime, Law and Social Change An Interdisciplinary Journal*, Vol. 62, No. 4, 2014, ss. 489-510, s. 490 vd. ; BALES, William/ MANN, Karen/ BLOMBERG, Thomas/ GAES, Gerry/ BARRICK, Kelle/ DHUNGANA, Karla/ MCMANUS, Brian, *A Quantitative and Qualitative Assessment of Electronic Monitoring, Final Report*, The Florida State University, College of Criminology and Criminal Justice, Centre for Criminology and Public Policy Research, May, 2010, s. 22. vd.

²⁷¹ NELLIS, *Understanding the Electronic Monitoring*, s. 490'dan aktaran UMUDUM, s. 110. ; YILDIRIM/VAROL, s. 195. ; Gürcistan, Letonya ve İsveç'te sadece radyo frekansı (RF) teknolojisi kullanılmaktayken yalnızca GPS teknolojisini kullandığını rapor eden tek ülke Litvanya'dır. ØSTER/ CAIADO, s. 2.

²⁷² Sesli doğrulama teknolojisi, potansiyel olarak daha ucuz ve daha az damgalayıcı bir sabit konum izleme yöntemi olarak radyo frekansı yönteminden hemen sonra geliştirilmiştir. Giyilebilir ve dışarıdan bakıldığında görünür bir cihaza ihtiyaç yoktur. Yükümlüler, biyometrik sesleri ile tanımlanıp bu sesler bilgisayara aktarılmak suretiyle yükümlü izleme merkezi tarafından her arandığında yükümlü ile sistemdeki ses eşleştirilmektedir. NELLIS/BEYENS/KAMINSKI, s. 18. ; NELLIS, Mike/ LEHNER, Dominik, *Scope and Definitions*, *European Committee on Crime Problems*, Council for Penological Cooperation, Strasbourg, October, 2012, s. 4.

²⁷³ ÇETİN, s. 102. ; HUCKLESBY/BEYENS/BOONE/ DÜNKEL/ MCIVOR/ GRAHAM s. 33. ; HOWARD, s. 17-18. ; MAMPAEY, Luc/ RENAUD, Jean-Philippe, *Prison Technologies*, European Parliament, Luxemburg, July 2000, s. 28 vd. ; CROWE, Ann H./ SYDNEY Linda/ BANCROFT, Pat/ LAWRENCE, Beverly, *Offender Supervision with Electronic Technology: A User's Guide*, American Probation and Parole Association Council of State Governments, October 2002, s. 58-59. ; BLACK/SMITH, s. 2.

(çipler²⁷⁴) ile bir bireyin konumunu takip etmenin yanı sıra fizyolojik belirtileri de izlenebilmektedir. Ancak cerrahi operasyonun veya implantın kendisi, yükümlü açısından fiziki acının yanında olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir. Birleşik Krallıkta hükümet, pedofiliden hüküm giymiş kişiler bakımından deri altına implante edilen minyatür izleme cihazlarının kullanılmasını tartışmıştır²⁷⁵.

Avrupa Birliği ülkelerinde benzer şekilde, bazen yükümlülerin konumlarının izlenmesinin giyilebilir cihazlardan ziyade deri altına yerleştirilen çiplerle daha verimli bir şekilde gerçekleştirilebileceği öne sürülmektedir. İnsan vücuduna çip yerleştirmek, adli bir müdahaleden ziyade tıbbi bir müdahale olarak kabul edilebilir. Genel anlamda, implantlardan kaynaklanan tehlikeler, Yeni Teknolojilerde Etik ve Bilim Avrupa Grubu tarafından değerlendirilmiştir. Çipler, izleme cihazları olarak sınırlı bir menzile sahiptir ve küçük giyilebilir cihazlara nazaran belirgin veya zorlayıcı hiçbir avantaj göstermemiştir. Giyilebilir cihazların yapmayacağı şekilde vücut bütünlüğünü etkileyen potansiyel olarak zararlı bu elektronik izleme biçimleri, kişinin rızasıyla meşrulaştırılmaz²⁷⁶.

AKEİTK'nin *Etik konular* başlıklı 5. bölümün 27. tavsiye kuralı, “*Elektronik izleme ekipmanı hiçbir koşulda şüpheli, sanık ya da hükümlüye kasıtlı olarak fiziksel veya zihinsel zarar vermek veya acı çektirmek için kullanılamaz.*” şeklindedir.

Bu sebeple, elektronik izleme cihazının yükümlünün sağlığı açısından herhangi bir hasar bırakması olası ise böyle bir uygulama kabul edilemez²⁷⁷.

2. Radyo Frekansı (RF) Yöntemi

Radyo Frekansı (RF) teknolojisi dünyada birçok ülkede kullanılan basit ve istikrarlı bir elektronik izleme yöntemidir²⁷⁸. Dünya çapında radyo frekansı teknolojisi elektronik izlemenin "birinci nesli" olarak adlandırılmaktadır ve gelişen teknoloji,

²⁷⁴ TONRY, Michael, *The Future of Imprisonment*, Oxford University Press, 2004, s. 4-5. Çevrimiçi: https://books.google.com.tr/books?id=lnXMXOUGQQgC&dq=m+tonry,+the+future+of+imprisonment&lr=&hl=tr&source=gbs_navlinks_s, (Erişim Tarihi: 06/11/2021)

²⁷⁵ BLACK/SMITH, s. 2.

²⁷⁶ Minister's Deputies CM Documents, 1192 Meeting, 19-21 February 2014, European Committee On Crime Problems (CDPC), Draft Commentary. (Çevrimiçi: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016805c6829), (Erişim Tarihi: 14/10/2021).

²⁷⁷ ÇETİN, s. 103.

²⁷⁸ GRAHAM/MCIVOR, *Scottish*, s. 4.

performansı, güvenilirliği ve kullanım kolaylığı ile en yaygın yöntem olmuştur²⁷⁹.

Radyo frekansı yönteminde, yükümlünün ayak bileğine veya kol bileğine, alıcıya sinyal ileten küçük bir verici takılmaktadır. Böylece verici, alıcıdan sinyal alınabilmesini sağlar. Alıcı-vericiye yakın olduğu sürece, yükümlünün evdeki varlığı ya sabit hat ya da cep telefonu sistemi aracılığıyla izleme merkezinde kaydedilmektedir²⁸⁰. Yükümlü, belirlenen süreler boyunca menzil dışına çıkarsa verici, merkeze bir uyarı sinyali iletir²⁸¹.

Radyo frekansı teknolojisi ev hapsini, sokağa çıkma yasağını, tutukluluk kararının evde infazını izlemek için kullanılabilir. Almanya Hesse’de, yükümlünün denetimli serbestlik programlarının bir parçasını oluşturan faaliyetlere katılması için adreslerinden ayrılıp ayrılmadıklarını belirlemek için de radyo frekansı yöntemi kullanılmaktadır²⁸². Radyo frekansı yöntemi ile, yükümlünün hareketleri izlenemez yani kişinin nerede olduğu tam olarak tespit edilemez²⁸³. Yükümlünün konumunun tespit edilememesi, bu sistemdeki en önemli dezavantajlardandır²⁸⁴.

Radyo frekansında kullanılan cihazlar, içinden optik fiber geçen sertleştirilmiş plastikten yapılmıştır ve bu fiber kesilirse cihazın çalışması durmaktadır. Kayışlar, içinden çelik bantlar geçen malzemeden de yapılabilmektedir. Bunlar yalnızca güçlü cıvata kesicilerle kesilebilir ve kullanıcının çıkarması çok daha zordur²⁸⁵. Genel olarak cihazlar, koparılmaya ve kırılmaya karşı dayanıklı teknoloji içerir²⁸⁶.

3. Global Pozisyon Sistemi (GPS)

Global pozisyon sistemi, küresel konumlama sistemi ve uydu takip sistemi ile aynı anlama gelmektedir. Dünyada birçok ülke, “birinci nesil” teknoloji olarak kabul edilen radyo frekansı yöntemini hiç kullanmadan, “ikinci nesil” teknoloji olarak adlandırılan global pozisyon sistemini (GPS) kabul etmiştir²⁸⁷.

---

²⁷⁹ NELLIS/LEHNER, s. 4.

²⁸⁰ NELLIS/LEHNER, s. 4.

²⁸¹ HOWARD, s. 17. ; BALES/MANN/BLOMBERG/GAES/BARRICK/DHUNGANA/MCMANUS, s. 21-22.

²⁸² HUCKLESBY/BEYENS/BOONE/ DÜNKEL/ MCIVOR/ GRAHAM s. 11.

²⁸³ GRAHAM/MCIVOR, Criminal Justice System, s. 4-5. ; NELLIS/LEHNER, s. 4.

²⁸⁴ YILDIRIM/VAROL, s. 196.

²⁸⁵ NELLIS/LEHNER, s. 4.

²⁸⁶ GRAHAM/MCIVOR, Scottish, s. 17-18.

²⁸⁷ NELLIS/LEHNER, s. 4.

GPS, yükümlünün konumunu gerçek zamanlı olarak izlemek için uyduları kullanan küresel bir navigasyon sistemidir. GPS, uydulardan gelen yayınları alan ve sinyallerin kuvvetlerine göre konum tanımlayan bir sistemdir. Bu sistem, konum bilgileri elektronik izleme merkezindeki bilgisayarlara gerçek zamanlı olarak ileterek, yükümlünün hareketlerinin konumlara ve zamanlara göre çizilmesini sağlar²⁸⁸. GPS, dünya üzerinde yer alan uygu cihazlarından oluşmaktadır. Bu uyduların vericileri, GPS alıcısı ile tespit edilen frekanslar üretmektedir²⁸⁹.

GPS yöntemi ile izlenen yükümlüler genellikle her bir kişiye özel olarak ayarlanmış konum kısıtlamalarına sahiptir. Yükümlünün, öngörülen süreler boyunca mağdurun evi, işyeri veya okulu çevresinde veya belirli diğer yasak alanlara girişini veya çevrede bulunmasını engellemek amacıyla kullanılmaktadır. Ayrıca, yükümlü bu bölgelere girdiyse, yasaklı bölgeye yaklaştığına dair uyarılar oluşturması için elektronik izleme hizmetleri sağlayıcısını uyaran, yasak bölgeleri çevreleyen 'tampon bölgeler' de bulunmaktadır²⁹⁰. Bu teknoloji ile yükümlüler nereye giderlerse gitsinler takip edebilmekte ve izlenebilmektedir²⁹¹.

Radyo frekansından daha fazla esneklik ve özgürlük sağlayan GPS cihazının, günlük olarak yeniden şarj edilmesi için bir güç kaynağına bağlanmasının gerekliliği ve belirli konumlarda sinyalin çekmemesi bu sistemin dezavantajı olarak ifade edilmektedir²⁹².

Bazı yazarlara göre, GPS izleme yöntemi, RF yönteminden daha “müdahaleci” olduğu için yüksek riskli suçlularda uygulanmalıdır. Ancak yeniden suç işlemeyi azaltmak ve toplumu korumak için daha düşük risk taşıyanların da rutin olarak

²⁸⁸ GRAHAM/MCIVOR, Criminal Justice System, s. 5.

²⁸⁹ WISE, S. S. (2004). Global Positioning System (GPS) Technology Use in Monitoring the Activities of Probationers. State of Florida USA: The Florida Senate Committee on Criminal Justice Interim Project Report 2005-126'dan aktaran, YILDIRIM/VAROL, s. 196.

²⁹⁰ GRAHAM/MCIVOR, Criminal Justice System, s. 5. ; 6284 Sayılı Kanun Kapsamında Teknik Yöntemlerle Takip Sisteminin Kullanılmasına Dair Yönetmelik'in "Tanımlar" başlıklı 3. maddesinde, tampon bölge ve yasak bölge tanımlanmaktadır. Buna göre "*Tampon bölge: Mahkeme kararında belirtilen yasak bölgeye ilaveten, kolluk birimlerince vakaya hızlı ve etkin müdahaleyi sağlamak ve şiddet mağdurunu güvenli bölgeye ulaştırmak amacıyla izleme merkezi ve uygulama ekibi tarafından koordineli olarak belirlenen ek ya da ara bölgeyi ifade eder.*", "*Yasak bölge: Yükümlünün; Karara göre şiddet mağduruna yaklaşmasının yasak olduğu, şiddet mağdurunun konutu, işyeri, okulu ve benzeri yerleri ifade eder.*" ; NELLIS/LEHNER, s. 4.

²⁹¹ NELLIS, Surveillance-Based, s. 148. ; NELLIS, Standard and Ethics, s. 38-39.

²⁹² GRAHAM/MCIVOR, Criminal Justice System, s. 5. ; HUCKLESBY/BEYENS/BOONE/DÜNKEL/ MCIVOR/ GRAHAM, s. 11-12.

izlenmesi mümkün olmalıdır. GPS teknolojisinin doğası gereği RF'den daha "müdahaleci" olduğu fikri yanıltıcı olabilir. Zira GPS, belli kurallar çerçevesinde harekete izin verir. RF'de ise kişi belirli bir yerden ayrılamamaktadır²⁹³. Türkiye'de GPS ve RF yöntemlerinin her ikisi de kullanılmaktadır²⁹⁴. GPS yöntemi, aktif, pasif ve karma (hibrid) olarak üçe ayrılmaktadır.

a. Aktif Sistem

Aktif GPS sistemi, yükümlülerin konumlarını gerçek zamanlı olarak gösteren bir teknolojidir. Elektronik izleme merkezindeki görevliler, yasak alanlara girerek denetim koşullarını ihlal edip etmediklerini belirlemek için bilgisayar ekranından yükümlülerin tam yerlerini takip edebilmektedir. Görevliler, bir yükümlünün girmesine izin verilmeyen bölgeleri oluşturmak için GPS bilgisayar yazılımını kullanabilir. Örneğin, bir mağdurun çevresi GPS'de yasak alan olarak programlanabilir. Yükümlüler, alan ve sınırları ihlal ettiğinde izleme merkezine otomatik olarak uyarı gönderilir²⁹⁵. Günümüzde GPS yöntemi ile izlemede daha çok aktif GPS yöntemi kullanılmaktadır²⁹⁶.

Aktif GPS sistemi pasif GPS sistemi ile aynı yöntemi kullanır, yalnızca yükümlünün konumunu gerçek zamanlı raporlaması açısından farklılaşmaktadır²⁹⁷. Aktif GPS cihazları, gerçek zamanlı olarak konum ve verileri, izleme merkezlerindeki bilgisayarlara gönderen kablosuz hücresel iletişim ağı teknolojisini kullanmaktadır²⁹⁸.

b. Pasif Sistem

Pasif GPS sistemi, verileri gün boyunca depolar ve tüm güne ait verileri izleme merkezine iletir. Sistem, bir önceki gün boyunca oluşturulan uyarıları tanımlar ve bunları uygun şekilde gözden geçirme ve eylem için denetleme görevlisine iletir.

---

²⁹³ NELLIS, Standard and Ethics, s. 38.

²⁹⁴ ÇETİN, s. 108.

²⁹⁵ BALES/MANN/BLOMBERG/GAES/BARRICK/DHUNGANA/MCMANUS, s. 22.

²⁹⁶ DEMİRTAŞ, s. 25.

²⁹⁷ WISE'den aktaran, YILDIRIM/VAROL, s. 197.

²⁹⁸ ARMSTRONG, G. S./FREEMAN, B. C., "Examining GPS Monitoring Alerts Triggered by Sex Offenders: The Divergence of Legislative Goals and Practical Application in Community Corrections", Journal of Criminal Justice, 39(2011), ss. 175-182'den aktaran YILDIRIM/VAROL, s. 197.

Verilerin günlük olarak kontrol edilmesi neticesinde ihlal olup olmadığı belirlenmektedir. Amerika’da 2001’de uygulanan bu teknoloji, aktif GPS’ye kıyasla daha maliyetli olması nedeniyle Nisan 2006’da durdurulmuştur²⁹⁹.

c. Karma (Hibrid) Sistem

GPS yönteminde, farklı izleme üniteleri (tek parça üniteler, iki parça üniteler) ve farklı rejim türleri (aktif/sürekli gerçek zamanlı izleme veya hareketlerin pasif/geriye dönük kontrolü ve hibrit – ikisinin karışımı) bulunmaktadır³⁰⁰.

Karma sistemde, aktif GPS ve pasif GPS yöntemleri bir arada kullanılmaktadır³⁰¹. Bu sistem, yükümlünün önceden tanımlanmış alanları ihlal ettiğinde pasif moddan aktif moda geçen ve izleme merkezine aynı anda uyarı gönderen takip sistemidir³⁰². Günümüzde karma sistemler en çok tercih edilen sistemlerdir³⁰³.

4. Uzaktan Alkol İzleme Yöntemi

Bazı yükümlülerin toplum içerisinde alkol kullanımının denetlenmesi amacı ile alkol izleme yöntemi kullanılmaktadır. Alkol kullanımını izlemek için kullanılan teknoloji henüz gelişme aşamasındadır. Geliştirilen yöntemlerin hedefi alkol testi yapılan kullanıcının kimlik tespitini doğru olarak yapabilmek, doğru test sonucu almak ve bunu doğru şekilde rapor edebilmektir. Alkol oranını belirleme amacı ile test yapan cihazların güvenliği ve doğruluğu bilimsel olarak onaylanmış ve kanıtlanmış olması gerekmektedir³⁰⁴.

²⁹⁹ BALES/MANN/BLOMBERG/GAES/BARRICK/DHUNGANA/MCMANUS, s. 22.

³⁰⁰ NELLIS, Surveillance-Based, s. 148.

³⁰¹ ÇETİN, s. 104.

³⁰² ALBRECHT (2009) ; HUCKLESBY, 2009 ; International Association of Chiefs of Police, 2008 ; VERHOEFF, 2007’den aktaran PEKEL ULUDAĞLI, s. 1343.

³⁰³ BIÇAKÇI, Yunus Serhat/ ŞEKER, Dursun Zafer, “Elektronik İzleme Teknolojisi ve Türkiye’de Uygulanması”, Türkiye’de Denetimli Serbestlik 10. Yıl Uluslararası Sempozyumu, 8-10 Aralık 2015, ss. 214-218, s. 216.

³⁰⁴ YILDIRIM/VAROL, s. 197. ; HUCKLESBY/BEYENS/BOONE/DÜNKEL/ MCIVOR/ GRAHAM, s. 12.

Uzaktan alkol izleme yöntemi iki şekilde karşımıza çıkmaktadır. Birincisinde, bir alkol ölçer cihaz yükümlünün evine yerleştirilir. Yükümlü, izleme merkezi tarafından rastgele aranır ve neticesi sabit hatla anlık olarak iletilebilen cihaza üfleme istenir. Alkol ölçeri kullanan yükümlünün kimliği sesli doğrulama teknolojisiyle, fotoğraflama ile veya biyometrik yüz tanıma teknolojisiyle tespit edilir³⁰⁵.

İkinci uzaktan alkol izleme yöntemi mobildir ve yükümlünün belirli bir yerde olmasını gerektirmez. Yükümlünün, sistemindeki alkol varlığını deri yoluyla “transdermal olarak” algılayan, analiz eden ve bu verileri cep telefonu sistemi aracılığıyla periyodik olarak izleme merkezine aktaran bir ayak bilekliği takması gerekmektedir. Uzaktan alkol izleme yöntemi, yükümlülerin yargı organlarının denetim süresi boyunca alkol kullanmalarını yasakladığı durumlarda kullanılmaktadır³⁰⁶.

Hollanda, 2014 yılında uzaktan alkol izleme yöntemi ile ilgili pilot uygulama yürütmüş ancak uygulama devam ettirilmemiştir. İngiltere ve Galler’de, alkol izleme sistemi için yeni bir mevzuat çıkarılmıştır. Mevzuata göre, alkol kullanımını dermatolojik olarak algılayan ve ayak bileğine takılan cihaz teknolojisi kullanılmaktadır. Almanya’da alkol kullanımını izlemek için bir alkol ölçer sistemi kullanılmaktadır. Ancak Almanya’da da bu uygulama pratikte kullanılmamıştır. Buna karşılık, İskoçya’da uzaktan alkol izlemenin başlatılması için çok az destek bulunmaktadır³⁰⁷. Alkol izleme ünitesi ülkemizde de kullanılmakta olan elektronik izleme cihazlarındanır.

5. Otomatik Raporlama (Kiosk Raporlaması) Yöntemi

Otomatik raporlama yönteminde kullanılan cihazlar, genellikle banka vezne makineleri (ATM) görünümündedir. Bu sistem, telefon tabanlı ya da bilgisayar tabanlı olabilmektedir³⁰⁸. Bu yöntem, düşük riskli suçluların takibinde kullanılan bir elektronik izleme yöntemidir.

³⁰⁵ NELLIS/LEHNER, s. 4-5. ; Ses ile kullanıcının alkollü olup olmadığının tespiti için kullanılan yöntem için bkz: YILDIRIM/VAROL, s. 197.

³⁰⁶ NELLIS/LEHNER, s. 4-5. ; GRAHAM/MCIVOR, Criminal Justice System, s. 5. ; HOWARD, s. 17. ; NELLIS, Surveillance-Based, s. 143.

³⁰⁷ HUCKLESBY/BEYENS/BOONE/ DÜNKEL/ MCIVOR/ GRAHAM, s. 12.

³⁰⁸ CROWE/ SYDNEY/ BANCROFT/ LAWRENCE, s. 58. ; YILDIRIM/VAROL, s. 198.

Telefon tabanlı sistemde yükümlü daha önce tespit edilen zamanla ile belirlenen telefonu aramakta ve otomatik üretilen soruları yanıtlamakta, bu sırada da ses doğrulaması yapılmaktadır. Bu yöntemde yükümlünün yalnızca telefona ihtiyacı bulunmaktadır. Diğer otomatik raporlama yönteminde yükümlü bilgisayar ekranında sorulan sorulara yanıt vermekte ve bu sırada konum ve kimlik kontrolü de yapılmaktadır³⁰⁹.

B. Türkiye’de Kullanılmakta Olan Elektronik İzleme Üniteleri ve Nitelikleri

Elektronik izleme, suç ayırımı yapılmaksızın kararın niteliğine göre yükümlülerde kullanılabilir³¹⁰. Mevzuatımızda, elektronik izlemeyi gerçekleştirecek cihazların niteliğine ilişkin herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Elektronik izlemede kullanılacak teknoloji ve cihazlar teknik bir mesele olarak, Adalet Bakanlığı’nın kontrolünde ve yetki alanındadır³¹¹.

Türkiye’de elektronik izleme kapsamında 4 çeşit izleme ünitesi kullanılmaktadır. Bunlar³¹² :

- 1) Ev Hapsi Ünitesi (Yükümlünün belirli saatlerde belirlenen konutta olup olmadığının kontrolü yapılmaktadır.)
- 2) Anlık Takip Ünitesi (Yükümlünün anlık olarak coğrafi konumunun takibi yapılmaktadır.)
- 3) Alkol İzleme Ünitesi (Yükümlünün konutunda alkollü olup olmadığının tespiti amaçlı takibi yapılmaktadır.)
- 4) Mağdur İzleme Ünitesi’dir. (Yükümlünün mağdura yaklaşım yaklaşmadığının takibi yapılmaktadır.)

Elektronik izleme sisteminin ihalesi 2020-2021 yılları için yenilenmiştir. 3.000 kişilik izleme kapasitesine sahip elektronik izleme sistemi ile sözleşmede belirlenen cihaz sayısı dikkate alınarak denetim ve takip işlemi yapılmaktadır³¹³.

³⁰⁹ YILDIRIM/VAROL, s. 198. ; NELLIS/LEHNER, s. 5.

³¹⁰ Adalet Bakanlığı, Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı, 2020 yılı Bakanlık Faaliyet Raporu, Şubat, 2021, s. 94. ; Çevrimiçi: <https://cte.adalet.gov.tr/Home/SSSorularDetay/3>, (Erişim Tarihi: 27/11/2021)

³¹¹ ÇETİN, s. 138-139.

³¹² Çevrimiçi: <https://cte-ds.adalet.gov.tr/elektronik-izleme>, (Erişim Tarihi:07/11/2021.)

³¹³ Adalet Bakanlığı, Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı, 2020 yılı Bakanlık Faaliyet Raporu, Şubat, 2021, s. 150.

2022-2024 Yıllarına İlişkin Elektronik İzleme Sistemi Hizmeti Alımında Uygulanacak İdari Şartnameye göre, bu yıllara ilişkin olarak 2610 adet ev hapsi ünitesi, 325 adet anlık takip ünitesi, 60 adet mağdur izleme ünitesi ve 5 adet alkol izleme ünitesi olarak toplam 3000 adet cihaz alımı yapılacaktır³¹⁴.

Elektronik izleme cihazlarının bazı özellikleri haiz olması gerekmektedir. 2022-2024 yılları için alım yapılacak Elektronik İzleme Sistemi Hizmet Alımına İlişkin Teknik Şartnameye göre yüklenici firma, radyo frekansı (RF), global pozisyon sistemi (GPS), alkol testi vb. teknolojileri içermelidir. Ayrıca sistem, yükümlülerin anlık izleme ile takip edildiği durumlarda gerçek zamanlı (aktif GPS) ve geçmişe dönük (pasif GPS) olarak karma (hibrid) teknoloji ile izlemeye tabi bir kişinin yerini ve hareket güzergâhını zaman bilgileri ile rapor edebilmelidir. Sistem, haritanın kullanıldığı ara yüz ile coğrafi konum olarak serbest ve yasak bölgeler oluşturabilmeli, yükümlünün bu bölgeleri ihlali halinde sistemin uyarı üretebilme yeteneği olmalıdır. Elektronik izleme teknolojisini sağlayacak firma, haritalama için kullanılan servis sağlayıcıyı teklifinde bildirmeli ve yine teklifinde izleme sisteminin herhangi bir nedenle internet bağlantısının kesilmesi durumunda (güvenlik, gizlilik, mahkeme kararı veya diğer nedenlerle) sisteminin bu kesintiden nasıl etkileneceğini belirtmelidir³¹⁵.

Uzun sürelerle yükümlü üzerinde kullanımı söz konusu olacak kelepçe ve diğer tüm ekipmanlar aşırı gerilime ve patlamaya karşı korumalı, sahada görevli personel ya da yükümlünün sağlığına zarar vermeyen, sağlık ve alerji riski olmayan malzemeden üretilmiş olmalıdır. Yükümlülerin üzerinde taşıyacakları ekipmanlar yükümlünün gündelik, sosyal hayatına engel olacak ve sağlığına zarar verecek nitelikte olmamalı, tasarım, üretim ve entegrasyon faaliyetleri bu hususa uygun olarak gerçekleştirilmelidir. Ekipmanlar, x ray vb. radyasyon üreten cihazlardan etkilenmeden çalışmasına devam edebilmelidir³¹⁶.

³¹⁴ 2022-2024 Yıllarına İlişkin Elektronik İzleme Sistemi Hizmeti Alımında Uygulanacak İdari Şartname, Çevrimiçi: <https://cte.adalet.gov.tr>, (Erişim Tarihi: 25/09/2021), s. 1.

³¹⁵ Elektronik İzleme Sistemi Hizmet Alımına İlişkin Teknik Şartname, Çevrimiçi: <https://cte.adalet.gov.tr>, (Erişim Tarihi: 25/09/2021), s. 8-9.

³¹⁶ Elektronik İzleme Sistemi Hizmet Alımına İlişkin Teknik Şartname, Çevrimiçi: <https://cte.adalet.gov.tr>, (Erişim Tarihi: 25/09/2021), s. 16. ; Elektronik izlemede kullanılan cihazların, işlevsellik, renk, giyilebilirlik ve tasarım açısından da ihtiyaçları en iyi şekilde karşılaması gerektiği yönünde bkz: ØSTER/CAIADO, s. 3.

Belirtmek gerekir ki, elektronik izleme cihazına zarar verilmesi durumunda, suçun unsurlarının varlığı halinde TCK m. 152/1-a'da hüküm altına alınan kamu malına zarar verme suçu meydana gelecektir³¹⁷.

Ev hapsi ünitesi, kolay kurumlu olmalı ve elektrik akımına uygun olmalıdır. Ev hapsi ünitesi, yakın çevrede bulunan yabancı/misafir kelepçe seri numaralarını tespit ve rapor edebilmeli, yükümlünün konut sınırlarını algılayabilmeli, elektrik kesintileri gibi durumlarda en az 24 saat kendi güç kaynağı ile çalışmaya devam edebilmelidir³¹⁸.

³¹⁷ Yargıtay 23. Ceza Dairesi 2015/18875 E., 2016/10717 K., 14.12.2016 K.T. “İşlediği bir suç nedeniyle hakkında Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Kanunu 105/a maddesi gereğince elektronik kelepçe uygulanmak suretiyle 20.00-06.00 saatleri arasında konutu terk etmeme yükümlülüğü verilen sanığın 18/09/2013 günü 20.00 eve gelmediğinin tespit edilmesi üzerine Denetimli Serbestlik Şube Müdürlüğü tarafından haber verilen polis memurlarınca yapılan soruşturmada sanığın elektronik kelepçeyi kırarak attığının tespit edildiği bu suretle kamu malına zarar verme suçunu işlediği iddia ve kabul olunan olayda; iddia, sanığın tevil yollu ikrar içeren savunması, tutanaklar ve tüm dosya kapsamından, sanığın mala zarar verme eyleminin sabit olduğu anlaşıldığından mahkumiyeti yönündeki mahkeme kabul ve uygulamasında bir isabetsizlik görülmemiştir. ... Temyiz itirazlarının reddiyle hükmün ONANMASINA oybirliği ile karar verildi.” (<https://www.sinerjimevzuat.com.tr>) ; Adana Bölge Adliye Mahkemesi 8. Ceza Dairesi 2018/787 E., 2020/1050 K., 24/06/2020 K.T. “Sanık hakkında... Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanununun 105/a maddesi gereğince denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezasının infazına karar verildiği, Mersin Denetimli Serbestlik Müdürlüğüne yapılan araştırma ve değerlendirme neticesinde sanığın yüksek riskli çıktığı ve denetim planında 21:00-07:00 saatleri arasında konutu terk etmeme yükümlülüğü verilen sanığa bu yükümlülüğünün denetimi için Denetimli Serbestlik Daire Başkanlığınca gönderilen kamu malı sıfatını taşıyan elektronik kelepçenin takıldığı... Mersin Denetimli Serbestlik Şube Müdürlüğü denetim bürosu tarafından 20/07/2016 tarihinde yapılan kontrolde sanığın N1 nolu elektronik kelepçe kayışının kesik şekilde iade etmek suretiyle zarar verdiğinin tespit edildiği, suçtan kaynaklanan zararın giderilmediğinden bahisle açılan kamu davasında, sanığın elektronik kelepçe uygulaması ile denetimli serbestliğe tabi tutulduğu ve kendisine teslim edilen elektronik kelepçe sistemini nasıl muhafaza edileceği ve zarar vermesi halinde kamu malına zarar vermekten işlem yapılacağına ilişkin ihtarda bulunduğu, ancak 18/07/2016 tarihli tutanağa göre ev ünitesinin sağlam bir şekilde kelepçe kayışının ise kesik bir şekilde teslim alındığı ve yapılan yazışma sonunda kelepçe kordonunun toplam 250,28 TL bedelli olduğu tesbit edildiği, sanığın kelepçe kordonuna zarar vermediğini savunmuş ise de kordonun kesik olarak alındığı tutanakla tesbit edildiğinden sanığın isnat edilen suçu işlediği... özellikle kordonun kesik olması nedeni ile kasıtlı bir eylem ile gerçekleştiği ihmali bir davranıştan bahsedilmeyeceği kasten zarar verme suçunun işlendiğinden bahisle açılan kamu davasında eylemine uyan 5237 S. TCK'nun 152/1-a maddesi gereğince suçun işleniş biçimi, kullanılan araç, suçun işlendiği zaman ve yer, suç konusunun önem ve değeri, meydana gelen zararın ağırlığı, amaç ve saiki göz önüne alınarak takdiren 1 yıl hapis cezası ile cezalandırılmasına, sanığın suçtan sonraki ve mahkeme aşamasındaki tutum ve davranışları ve tevilli ikrarı lehine değerlendirilerek TCK 62. maddesi gereğince sanığın cezasından takdiren 1/6 oranında indirim yapılarak sanığın 10 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına,” karar verilmiştir. Sanık, karara karşı istinaf başvurusunda bulunmuştur. Sanık hakkında Mersin 7. Asliye Ceza Mahkemesinin 2017/294 esas, 2017/459 karar sayılı ilamı ile kamu malına zarar verme suçundan verilen hükmün usul ve yasaya uygun olduğu, istinaf itirazının yerinde olmadığı anlaşılmakla istinaf talebinin ESASTAN REDDİNE... kesin olarak oy birliğiyle karar verildi.” (<https://www.lexpera.com.tr>)

³¹⁸ Elektronik İzleme Sistemi Hizmet Alımına İlişkin Teknik Şartname, Çevrimiçi: <https://cte.adalet.gov.tr>, (Erişim Tarihi: 25/09/2021), s. 18.

Anlık takip ünitesi, tek parça ya da iki parçalı ekipman olarak yükümlünün coğrafi konum bilgisini, haberleşmenin kesilmesi durumunu kayıt ve rapor etmelidir. Ünite/Üniteler, şarj edilip edilmediklerini sisteme rapor edebilmeli ve düşük pil uyarısı gönderebilmelidir. Ünite/üniteler, kolay ve hızlı şarj edilebilmeli, pil ömrü uzun olmalıdır³¹⁹.

Alkol izleme ünitesi, yükümlüde bulunan alkol seviyesini rastgele ya da önceden belirlenen zamanlarda hesaplayabilmeli ve merkeze rapor edebilmelidir. Ünite, yükümlünün kimliğini doğru bir şekilde teyit edebilmelidir. Alkol izleme ünitesi, ev hapsi ünitelerine entegre ya da bağımsız ve tek olarak kullanılabilir³²⁰.

Mağdur izleme ünitesi, bir ya da daha fazla parçadan oluşabilir. Ünite, mağdur ve yükümlü coğrafi konumlarının anlık olarak tespitini ve kişilerin birbirlerine yaklaşımlarının engellenmesini sağlamalıdır³²¹.

Belirtilen üniteler dışında DSHK m. 15/A-1'e 7242 sayılı Kanun'un 59. maddesi ile eklenen ek cümle ile elektronik izlemenin, rızası alınmak koşuluyla yükümlüye ait elektronik cihazlar kullanılmak suretiyle de yapılabileceği hüküm altına alınmıştır.

Bu düzenlemenin ardından, ***Biyometrik İmza Yöntemi ile Takip Sistemi Projesi'nin (BIOSİS)*** ile yükümlülerin cep telefonlarının kullanılması ile herhangi bir başka donanım ihtiyacı duyulmadan yüz doğrulama yöntemi ve telefonun GPS yardımı ile tüm yükümlülerin etkin ve verimli bir şekilde takip edilmesinin mümkün olabileceği belirtilmiştir. Bu sayede, yükümlülerin takibinin maliyetinin çok düşük olan bir sistemle yapılabileceği ifade edilmektedir. 2020 yılı içerisinde Adana, Ankara, Ankara Batı, Antalya, Diyarbakır, Erzurum, İstanbul, İstanbul Anadolu, İzmir ve Trabzon Denetim Serbestlik Müdürlüklerinde yapılan yapılan pilot uygulamalarda 615 yükümlü üzerinde denemelerin başarı ile gerçekleştirildiği belirtilmiştir³²².

³¹⁹ Elektronik İzleme Sistemi Hizmet Alımına İlişkin Teknik Şartname, Çevrimiçi: <https://cte.adalet.gov.tr>, (Erişim Tarihi: 25/09/2021), s. 19.

³²⁰ Elektronik İzleme Sistemi Hizmet Alımına İlişkin Teknik Şartname, Çevrimiçi: <https://cte.adalet.gov.tr>, (Erişim Tarihi: 25/09/2021), s. 20.

³²¹ Elektronik İzleme Sistemi Hizmet Alımına İlişkin Teknik Şartname, Çevrimiçi: <https://cte.adalet.gov.tr>, s. 20, (Erişim Tarihi: 25/09/2021).

³²² Adalet Bakanlığı, Strateji Geliştirme Başkanlığı, 2020 Yılı Faaliyet Raporu, Denetimli Serbestlik Hizmetlerinde Elektronik İzleme, Ankara, Şubat 2021, s. 100.

DSHK m. 15/A-1'e eklenen cümle ile yükümlüye ait elektronik cihazların kullanılması suretiyle takibin kanuni zemini hazırlanmıştır.

10/11/2021 tarihli ve 31655 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan yeni Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği'nin "Tanımlar" başlıklı 4/1-c maddesinde ilk defa biyometrik imzanın tanımı yapılmıştır. Buna göre: "*Biyometrik imza: Şüpheli, sanık veya hükümlülerin denetimleri amacıyla elektronik cihazlar ile izlenmesinde, kişinin ses, yüz, parmak izi ve benzeri biyometrik kimlik bilgilerinin kullanılarak kimliğinin doğrulanması yöntemini, ifade eder.*"

Bu anlamda biyometrik imzanın, yükümlüye ait elektronik cihazların kullanılması suretiyle elektronik izlemede bir araç konumunda olduğu söylenebilmektedir.

10/11/2021 tarihli DSHY'nin 103. maddesinde "*Yükümlüye ait elektronik cihazlar kullanılmak suretiyle elektronik izleme*" ilk defa yer almıştır³²³.

---

³²³ **MADDE 103** – "(1) *Elektronik izleme; rızası alınmak koşuluyla yükümlüye ait elektronik cihazlar kullanılmak suretiyle de yapılabilir.*

(2) *Yükümlünün bu izlemeden yararlanabilmesi için, sisteme uyumlu elektronik cihaz, GSM hattı, internet ve gerektiğinde program aboneliği gibi izleme için gerekli diğer ihtiyaçları karşılaması gerekir.*

(3) *Soruşturma, kovuşturma ve infazın bütün aşamalarında niteliği itibarıyla elektronik izlemeye uygun bütün tedbir ve yükümlülükler hakkında yükümlüye ait elektronik cihazlar kullanılmak suretiyle izleme yapılabilir. Bu kapsamda;*

a) *Mevzuatta düzenlenen; konutu terk etmemeye, bir konut veya bölgede denetim ve gözetim altında bulundurulmaya ve hapis cezasının konutta çektirilmesine ilişkin kararların infazı, kişinin yaşadığı konutun çevresi sistem haritası üzerinde kısıtlı alan haline getirilerek, kararda belirtilen zaman dilimi içerisinde yükümlünün konutunda bulunup bulunmadığı izlenmek suretiyle yerine getirilir.*

b) *Adli kontrole ilişkin kararlar da dâhil olmak üzere soruşturma, kovuşturma ya da infazın diğer aşamalarında, hâkim, diğer yargı mercileri ya da denetimli serbestlik müdürlüğü tarafından belirlenen yerlere, belirtilen süreler içinde düzenli olarak başvurmak yükümlülüğü elektronik izleme yöntemiyle yerine getirilebilir. Bu yükümlülük;*

1) *Karar bir yargı mercii tarafından verilmiş ise kararı veren yargı merciinin bulunduğu il sınırları,*

BİOSİS, cezaların infazında alternatif çözümlerin yaygınlaşmasına katkı sağlayacak yenilikçi bir sistemdir. Bu sistem, cep telefonu dışında herhangi bir donanıma ihtiyaç duymadan yüz ve/veya sesli doğrulama yöntemi ve telefon konum bilgisi (GPS) yardımıyla yükümlülerin etkin bir şekilde izlenmesini sağlamaktadır. Sistemin uygulanması için yükümlünün rızası şarttır. Yükümlü yeni yöntemle izlenmeyi kabul ederse, uygulama cep telefonuna yüklenerek takip yapılabilecektir. Mevcut elektronik izleme teknolojileri ile sınırlı sayıda yükümlü izlenebilmektedir. BİOSİS ile hem yüzlerce yükümlünün takibi yapılabilecek hem de takip daha düşük maliyetli olacaktır. Mevcut sistemde elektronik izleme için gerekli olan ekipmanların kurulum, bakım ve onarımı için harcanan işçilik ve maliyetler BİOSİS ile azaltılabilecektir. Bu sistem, standart elektronik izlemeden daha az müdahalecidir. Bu nedenle BİOSİS, yükümlünün toplum içinde damgalanmadan izlenmesini sağlamakla birlikte insan onuruna da saygılıdır. BİOSİS, DSHK m. 15/A-1'e eklenen cümle ve

---

2) Karar denetimli serbestlik müdürlüğü tarafından verilmiş ise denetimli serbestlik müdürlüğünün bulunduğu il sınırları,

3) Yükümlü, kararı veren merciin yargı çevresi ya da görev alanı dışında bir yerde ikamet ediyor ise ikametinin bulunduğu il sınırları, sistem haritası üzerinde kısıtlı alan haline getirilip, yükümlünün başvuru yapması gereken zaman diliminde, bu bölgeden coğrafi konumu alınarak biyometrik imza yöntemiyle kararda belirtilen sayıda imza atması suretiyle yerine getirilir.

c) Belirli yerlere gitmekten yasaklanma, belirlenen yer veya bölgeden çıkmama yükümlülükleri; kararda belirtilen yer veya bölgenin sistem haritası üzerinde kısıtlı alan haline getirilerek, kararın niteliğine göre yükümlünün bu yer ya da bölgeye girip girmediği ya da bu bölgeden çıkıp çıkmadığı izlenmek suretiyle yerine getirilir.

ç) Belirlenen kişilere yaklaşmamaya dair verilen denetimli serbestlik tedbirleri; karar kişinin konutu ya da iş yeri gibi belirli bir bölgeye yaklaşmamak şeklinde ise bu bölgeler sistem haritası üzerinde kısıtlı alan haline getirilip yükümlünün bu bölgeye girip girmediği tespit edilmek suretiyle yerine getirilir. Karar, kişiye belirli bir mesafeden fazla yaklaşmaması yönünde ise izleme, kişinin rızası bulunmak koşuluyla biyometrik imza ile takip sistemine ilişkin yazılımın, kişinin elektronik cihazına da kurularak her iki cihaz arasındaki mesafenin tespiti ve yükümlünün belirlenen mesafeden daha fazla kişiye yaklaşp yaklaşmadığının belirlenmesi suretiyle yerine getirilir.

d) Eğitim, kamu yararına çalışma, bir iş sözleşmesine dayanarak çalışma ve kendi işini kurarak işletme gibi yükümlünün belirli zamanlarda belirli bölgelerde bulunmasının zorunlu olduğu hâllerde bu izleme, belirtilen bölgeler sistem haritası üzerinde kısıtlı alan haline getirilerek yükümlünün belirlenen zaman dilimi içerisinde bu bölgede bulunup bulunmadığını tespit etmek suretiyle yerine getirilir.

(4) Niteliği itibarıyla elektronik izlemeye uygun diğer denetimli serbestlik karar ve tedbirleri de bu maddede düzenlenen biyometrik imza ile takip sistemi uygulanmak suretiyle yerine getirilebilir.”

10/11/2021 tarihli DSHY m. 103 ile birlikte Türkiye’de Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından kullanılabilir hale gelmiştir³²⁴.

Yükümlünün bu izlemeden yararlanabilmesi için, sisteme uyumlu donanım ve cihazlar ile gerekli diğer ihtiyaçları karşılaması gerekmektedir. İlk olarak bakıldığında, maddi açıdan bu donanıma sahip olmayan kişiler bakımından dezavantajlı bir durum gibi gözükse de bu donanımı olmayan kişinin elektronik izlemeden hiç faydalanamayacağı söylenemeyecektir. Zira bu donanıma sahip olmayan yükümlü hakkında, diğer elektronik izleme teknolojileri kullanılabilir olacaktır. Bunun yanında yükümlüye ait cihazlar ile elektronik izlemede, yükümlü ayak ya da kol bileğine bileklik şeklinde takip cihazı takmayacağı için, damgalanma ihtimali de ortadan kalkacaktır.

DSHY m. 103/3’e göre suç ayırımı yapılmamakla birlikte soruşturma, kovuşturma ve infazın bütün aşamalarında niteliği itibarıyla elektronik izlemeye uygun bütün tedbir ve yükümlülükler hakkında yükümlüye ait elektronik cihazlar kullanılmak suretiyle izleme yapılabilir olacaktır.

DSHY m. 103/4’e göre diğer denetimli serbestlik karar ve tedbirleri bakımından da niteliğine uygun düştüğü ölçüde BİOSİS yöntemi uygulanabilir olacaktır.

Kanımızca, Kanun ve Yönetmelik’te yapılan bu yeni düzenleme, elektronik izlemenin olası sakıncalarını ortadan kaldırmakla birlikte, daha sınırlı kullanım alanına sahip diğer elektronik izleme cihazlarının ötesinde, yükümlünün kendi elektronik cihazı ile entegre edilerek izlenebilmesini ve denetlenebilmesini sağlayacaktır. Böylece elektronik izleme yönteminin çok daha fazla kişi bakımından yükümlülüklerin kapsamı genişletilerek uygulanabilmesi, ayrıca bir maliyet olmaksızın (elektronik izleme cihazı masrafı, kurulum, teknik gereksinim vb.) mümkün olacaktır³²⁵. Bu nedenle mevzuatımızdaki bu gelişme ceza adaleti açısından

³²⁴ Çevrimiçi: <https://www.cep-probation.org/electronic-tracking-and-monitoring-via-biometric-verification-method-biosis/>, (Erişim Tarihi: 06/11/2021).

³²⁵ Yönetmeliğe göre biyometrik imza, kişinin ses, yüz, parmak izi ve benzeri biyometrik kimlik bilgilerinin kullanılarak kimliğinin doğrulanması yöntemini ifade etmektedir. Günümüzde birçok akıllı telefon halihazırda FaceId, TouchId, ses tanıma gibi yöntemleri kullanarak kişilerin biyometrik verilerine erişebilmektedir.

son derece olumludur.

II. TÜRK CEZA HUKUKUNDA ELEKTRONİK İZLEMENİN UYGULANMA ALANLARI

A. Adli Kontrol Tedbirleri

Adli kontrol, kişiyi hürriyetinden yoksun bırakmamakla birlikte gözlemeyi ve denetlemeyi mümkün hale getiren tedbirlerdir. Bu vesileyle kişinin kaçma ihtimali azalırken kişiyi özgürlüğünden tamamen yoksun bırakmanın zararları da bertaraf edilmektedir³²⁶.

ÖZBEK/DOĞAN/BACAKSIZ'ın tanımıyla adli kontrol “hem soruşturma hem de kovuşturma evrelerinde başvurulabilen, tutuklama sebeplerinin varlığı halinde, işlendiği iddia olunan bir suçtan dolayı şüpheli veya sanığın muhakeme işlemleri ve infaz aşamasında hazır bulunması, muhakeme giderlerinin onun tarafından karşılanmasını sağlamak amacıyla, belirli yükümlülükler altına alınarak adli makam ve mercilerin denetim ve kontrolü altına sokulmasıdır³²⁷.”

DSHY m. 55'te adli kontrolün tanımı yapılmıştır. Buna göre “Adli kontrol, şüpheli veya sanığın tutuklanması yerine bir veya birden fazla yükümlülüğe tâbi tutularak, toplum içinde denetimini öngören bir koruma tedbidir.”

Ceza muhakemesi hukukunda, temel hak ve hürriyetleri kısıtlayan koruma tedbirlerinin meşru sayılabilmesi için, hedeflenen amaç ile amaca yönelik başvuru olan araç arasında bir denge olmalıdır. Yani araç, amaçtan daha üstün olmamalı, ölçülülük ilkesi gereği bir denge tesis edilmelidir³²⁸.

Adli kontrol bir yönden tutuklamaya alternatif bir tedbirdir. Bir diğer yönüyle

³²⁶ ŞAHİN, Cumhur/GÖKTÜRK, Neslihan, Ceza Muhakemesi Hukuku-I, 12. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021, s. 308. ; YENİSEY, Feridun/ NUHOĞLU, Ayşe, Ceza Muhakemesi Hukuku, 9. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021, s. 363. ; ÖZTÜRK, Bahri/ TEZCAN, Durmuş/ ERDEM, Mustafa Ruhan/ SIRMA GEZER, Özge/ SAYGILAR KIRIT, Yasemin F./ ALAN AKCAN, Esra/ ÖZAYDIN, Özdem/ ERDEN TÜTÜNCÜ, Efser/ ALTINOK VILLEMIN, Derya/ TOK, Mehmet Can, Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku, 15. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021, s. 492.

³²⁷ ÖZBEK, Veli Özer/ DOĞAN, Koray/ BACAKSIZ, Pınar, Ceza Muhakemesi Hukuku, (Ceza Muhakemesi Hukuku), 14. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021, s. 268. ; GÖKCEN, Ahmet/ BALCI, Murat/ ALŞAHİN, M. Emin/ ÇAKIR, Kerim, Ceza Muhakemesi Hukuku, 5. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2021, s. 430. ; CENTEL, Nur/ ZAFER, Hamide, Ceza Muhakemesi Hukuku, 15. Baskı, Beta Yayıncılık, 2018, s. 425.

³²⁷ ŞAHİN/GÖKTÜRK, s. 309. ; GÖKCEN/ BALCI/ ALŞAHİN/ ÇAKIR, s. 436.

³²⁸ GÖKCEN/ BALCI/ ALŞAHİN/ ÇAKIR, s. 429.

ise CMK m. 109/7 bakımından tutukluluk sürelerinin dolması sebebiyle salıverilenler hakkında uygulanabilir. Nihayet CMK m. 109/2 bakımından tutuklama yasağı öngörülen hallerde adli kontrol uygulanabilmektedir. Suç şüphesi altında bulunan çocuklar bakımından da tutuklama yasağının bulunduğu hallerde adli kontrole ilişkin karar verilebilir³²⁹.

Adli kontrol hukukumuzda ilk kez 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ile girmiştir. Adli kontrol tedbirine yalnızca tutuklama koşullarının gerçekleşmesi halinde başvurulabilmektedir³³⁰.

Adli kontrole herhangi bir ceza sınırı olmaksızın her suç bakımından, diğer şartların da bulunması halinde karar verilebilmektedir³³¹. CMK m. 110'a göre adli kontrol kararını, soruşturma evresinde Cumhuriyet savcısının istemiyle sulh ceza hâkimi, kovuşturma evresinde ise ilgili mahkeme vermektedir.

CMK m. 109/6'ya göre adli kontrol kararları altında geçen süre, CMK m. 109/3-e³³² ve 109/3-j dışında şahsi hürriyeti sınırlama nedeni sayılarak cezadan mahsup edilemeyecektir. Bu durumun iki istisnası mevcuttur. İlk olarak m. 109/3-e'de belirtilen durumun elektronik izleme ile yerine getirilemeyeceği için adli kontrolün elektronik izleme ile yerine getirilmesi durumunda cezadan mahsup etmek mümkün olmayacaktır³³³. CMK m. 109/3-e istisnası dışında bir istisna daha mevcuttur. Buna göre konutu terk etmeme yükümlülüğü kapsamında geçen her iki gün, cezanın mahsubunda bir gün olarak dikkate alınacaktır³³⁴. Kanımızca, cezanın mahsubunda konutu terk etmeme yükümlülüğünün hüküm içine alınması yerinde olmakla birlikte, diğer yükümlülükler de cezanın mahsubunda dikkate alınmalıdır.

³²⁹ ŞAHİN/GÖKTÜRK, s. 309. ; ÖZBEK/ DOĞAN/ BACAKSIZ, Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 269. ; CENTEL/ZAFER, s. 426-427.

³³⁰ ŞAHİN/GÖKTÜRK, s. 310. ; ÖZTÜRK/ TEZCAN/ ERDEM/ SIRMA GEZER/ SAYGILAR KIRIT/ ALAN AKCAN/ ÖZAYDIN/ ERDEN TÜTÜNCÜ/ ALTINOK VILLEMIN/ TOK, s. 494-495.

³³¹ ÖZBEK/ DOĞAN/ BACAKSIZ, Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 271.

³³² "...Uyuşturucu, uyarıcı veya uçucu maddeler ile alkol bağımlılığından arınmak amacıyla, hastaneye yatmak dahil, tedavi veya muayene tedbirlerine tabi olmak ve bunları kabul etmek."

³³³ UMUDUM, s. 133.

³³⁴ ÖZTÜRK/ TEZCAN/ ERDEM/ SIRMA GEZER/ SAYGILAR KIRIT/ ALAN AKCAN/ ÖZAYDIN/ ERDEN TÜTÜNCÜ/ ALTINOK VILLEMIN/ TOK, s. 494-495. ; 08/07/2021 kabul tarihli, 14/07/2021 tarih ve 31541 sayılı Resmi Gazete 'de yayımlanan 7331 sayılı Ceza Muhakemesi ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanununun 15. maddesi ile CMK'nin 109/6. maddesine "j" bendi yani "konutu terk etmeme" de eklenmiştir. Aynı maddeye ek olarak "Ancak, (j) bendinde belirtilen konutunu terk etmemek yükümlülüğü altında geçen her iki gün, cezanın mahsubunda bir gün olarak dikkate alınır." cümlesi eklenmiştir.

08/07/2021 tarihli ve 7331 sayılı Kanun ile CMK m. 110/4'e eklenen cümle ile şüpheli ya da sanığın adli kontrol yükümlülüğünün devamının gerekip gerekmeyeceği hususunda en geç dört aylık aralıklarla; soruşturma aşamasında Cumhuriyet savcısının istemi üzerine sulh ceza hâkimi, kovuşturma aşamasında ise re'sen mahkeme tarafından 109. madde hükümleri göz önünde bulundurularak karar verilecektir. 7331 sayılı Kanun'un 27. maddesine göre bu madde 01/01/2022 tarihinde yürürlüğe girecektir.

Daha evvel adli kontrolde, tutukluluktan farklı olarak, uygulanabilecek azami bir süre öngörülmemiştir. Bu sebeple adli kontrol kararları açısından herhangi bir süre bulunmamaktaydı. Ancak 08.07.2021 tarihli ve 7331 sayılı yasa ile 01.01.2022 tarihinde yürürlüğe konulmak üzere CMK'ye 110/A maddesi eklenerek adli kontrole ilişkin azami süreler getirilmiştir. Adli kontrol tedbirleri, ağır ceza mahkemesinin görevine girmeyen işlerde en çok iki yıl olup bu süre zorunlu hallerde gerekçesi gösterilmek suretiyle bir yıl daha uzatılabilecek, netice olarak toplamda üç yılı geçemeyecektir. Ağır ceza mahkemesinin görevine giren işlerde ise adli kontrol süresi en çok üç yıl olup bu süre zorunlu hallerde gerekçesi gösterilmek suretiyle üç yıl daha uzatılabilecek, netice olarak toplamda altı yılı geçemeyecektir. CMK'nin 110/A maddesi ile terör suçları bakımından süre uzaması istisnası bulunmaktadır. Buna göre Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlarda uzatma süresi dört yılı geçemeyeceğinden belirtilen suçlar bakımından azami adli kontrol süresi yedi yıla kadar uzamaktadır³³⁵. CMK m. 110/A/3'e göre bu maddede belirtilen süreler çocuklar bakımından yarı oranda uygulanacaktır.

CMK m. 111'e göre, adli kontrol kararı şüpheli veya sanığın istemi üzerine Cumhuriyet savcısının görüşü alındıktan sonra hâkim veya mahkeme tarafından kaldırılabilir. Adli kontrole ilişkin tüm kararlara karşı itiraz mümkündür (CMK m. 111/2). İtiraz, CMK m. 267 ve devamında düzenlenmiştir.

CMK m. 141'de adli kontrol kararına hukuka aykırı olarak başvurulması durumunda ilgili kişiye tazminat ödeneceğine ilişkin herhangi bir açık düzenleme bulunmamaktadır. Ancak adli kontrol kapsamında karar verilen tedbirlerin, bireyler

---

³³⁵ YENİSEY/NUHOĞLU, s. 372. ; ÖZTÜRK/ TEZCAN/ ERDEM/ SIRMA GEZER/ SAYGILAR KIRIT/ ALAN AKCAN/ ÖZAYDIN/ ERDEN TÜTÜNCÜ/ ALTINOK VILLEMIN/ TOK, s. 498.

bakımından temel hak ve özgürlüklere müdahale oluşturduğu açıktır. *ÖZTÜRK/ TEZCAN/ ERDEM/ SIRMA GEZER/ SAYGILAR KIRIT/ ALAN AKCAN/ ÖZAYDIN/ ERDEN TÜTÜNCÜ/ ALTINOK VILLEMIN/ TOK*'a göre, hukuka aykırı olarak adli kontrol tedbirine başvurulması durumunda ortaya çıkan zararın idarenin genel sorumluluğuna ilişkin kurallar kapsamında tazmini mümkün olmalıdır. Adli kontrol tedbirlerinden bazılarının elektronik izleme yoluyla yerine getirilebilmesi dikkate alındığında kanımızca bu tedbirler bakımından da tazminat talebinde bulunulabilmelidir³³⁶.

DSHY m. 57/5'e göre adli kontrol bağlamında elektronik izlemeye karar verilebilecek haller şunlardır³³⁷:

- 1) Hâkim tarafından belirlenen yerlere, belirtilen süreler içinde düzenli olarak başvurmak. (CMK m. 109/3-b)
- 2) Konutu terk etmemek³³⁸. (CMK m. 109/3-j)

³³⁶ Aynı yönde bkz. UMUDUM, s. 134. ; DEMİRTAŞ, s. 44.

³³⁷ ÖZBEK/ DOĞAN/ BACAĞSIZ, Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 277. ; ŞAHİN/GÖKTÜRK, s. 314-315. ; YENİSEY/NUHOĞLU, s. 365 vd. ; ÖZTÜRK/ TEZCAN/ ERDEM/ SIRMA GEZER/ SAYGILAR KIRIT/ ALAN AKCAN/ ÖZAYDIN/ ERDEN TÜTÜNCÜ/ ALTINOK VILLEMIN/ TOK, s. 492 vd. ; GÖKCEN/ BALCI/ ALŞAHİN/ ÇAKIR, s. 432 vd.

³³⁸ 2021 yılının başlarında Boğaziçi Üniversitesi protestolarında gözaltına alınan ve soruşturma aşamasında haklarında konutu terk etmeme şeklinde adli kontrol kararı verilen kişiler açısından bu adli kontrol kararı "elektronik izleme" aracılığıyla uygulanmıştır. <https://t24.com.tr/haber/bogazici-protestolarinda-ev-hapsi-cezasi-alan-ogrenciler-elektronik-kelepceleriyle-tepkilerini-surdurdu.932431>, (Erişim Tarihi: 11/11/2021.) ; Yine 2021 yılında emekli amiraller hakkında yayımladıkları bildiri nedeniyle, soruşturma aşamasında elektronik izleme kararı verilmiştir. <https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/amirallerin-yayimladiklari-bildiri-gerekesiyle-takilan-elektronik-kelepce-cikariliyor-1831570>, (Erişim Tarihi:11/11/2021.) ; Anayasa Mahkemesi Esra ÖZKAN ÖZAKÇA Başvurusu, Başvuru No: 2017/32052, Karar Tarihi: 08/10/2020. Esra ÖZKAN ÖZAKÇA bireysel başvurusunda, başvuru, silahlı terör örgütüne üye olma ve terör örgütünün propagandasını yapma suçlarından konutu terk etmemek suretiyle adli kontrol altına alınması istemiyle Ankara 4. Sulh Ceza Hâkimliğine sevk edilmiştir. Başvurucu; Ankara 4. Sulh Ceza Hâkimliğince yapılan sorgusunda Savcılıktaki ifadesini tekrar ettiğini, ev hapsiyle ilgili talebin doğru olmadığını, bu kararın tutuklanmaktan bir farkının bulunmadığını ve ağır olacağını zira ceza infaz kurumunda bulunan ve açlık grevinde olan eşini ziyaret ettiğini, bu nedenle serbest bırakılmak istediğini belirtmiştir. Ankara 4. Sulh Ceza Hâkimliği 10/7/2017 tarihinde, konutu terk etmemek suretiyle adli kontrol tedbirine talebinin, bu aşamada ölçülü olmayacağı nedeniyle reddine ve başvurusunun haftanın belirli günleri karakola gelip imza atması şeklindeki adli kontrol yükümlülüğüne tabi tutulmasına karar vermiştir. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı 10/7/2017 tarihinde atılı suçun vasıf ve mahiyeti ile kaçma şüphesinin varlığına atıf yaparak imza atma şeklindeki adli kontrol tedbirinin yetersiz kalacağını belirtmiş, bu nedenle başvurusunun konutu terk etmemek suretiyle adli kontrol altına alınmasına karar verilmesi için karara itiraz etmiştir. Ankara 5. Sulh Ceza Hâkimliği 10/7/2017 tarihinde inceleme sonucunda Başsavcılığın itirazının kabulü ile başvurusunun terör örgütü üyesi olma ve terör örgütünün propagandasını yapma suçlarından konutu terk etmemek suretiyle adli kontrol altına alınmasına karar vermiştir. Mahkeme, konutu terk etmeme şeklindeki adli kontrol tedbirinin kişilerin fiziksel özgürlük alanını yalnızca ikamet ettiği konutun içiyle sınırlandırması, elektronik kelepçe takılmak suretiyle infazının söz konusu olması, gün boyunca kesintisiz olarak devam etmesi ve tedbir şartlarının ihlali hâlinde kişi hakkında tutuklama tedbirinin uygulanmasına karar verilebilmesi nedeniyle anılan tedbirin

- 3) Belirli bir yerleşim bölgesini terk etmemek. (CMK m. 109/3-k, ÇKK m. 20/1-a)
- 4) Belirlenen yer veya bölgelere gitmemek. (CMK m. 109/3-l, ÇKK m. 20/1-b)

05/03/2013 tarihli ve 28578 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan mülga Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliğinin 57/5 maddesinde, elektronik izleme kararı verilebilecek adli kontrol tedbirleri arasında yurtdışına çıkamama da sayılmaktaydı. 10/11/2021 tarihli ve 31655 sayılı Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliğinin 57/5 maddesinde ise yurtdışına çıkamama adli kontrol tedbiri, elektronik izleme ile yerine getirilebilen tedbirler arasında sayılmamıştır. Kanaatimizce, zaten yurtdışına çıkamama adli kontrol tedbirinin elektronik izleme yöntemi ile denetlenmesi ve takibi elektronik izlemenin amacı ve niteliğine uygun düşmemektedir. Bu nedenle belirtilen değişiklik yerinde olmuştur.

DSHY m. 57/5'te elektronik cihazlar kullanılmak suretiyle yerine getirilebilecek yükümlülükler arasında CMK m. 109/3-c de hüküm altına alınan "*hâkimin belirttiği merci veya kişilerin çağrularına ve gerektiğinde mesleki uğraşlarına ilişkin veya eğitime devam konularındaki kontrol tedbirlerine uymak*" tedbiri sayılmamış olsa da 10/11/2021 tarihli DSHY'nin 103/3 maddesine göre soruşturma, kovuşturma ve infazın bütün aşamalarında niteliği itibarıyla elektronik izlemeye uygun bütün tedbir ve yükümlülükler hakkında yükümlüye ait elektronik cihazlar kullanılmak suretiyle izleme yapılabilecektir. Bu kapsamda eğitim gibi yükümlünün belirli zamanlarda belirli bölgelerde bulunmasının zorunlu olduğu hâllerde izleme, belirtilen bölgeler sistem haritası üzerinde kısıtlı alan haline getirilerek yükümlünün belirlenen zaman dilimi içerisinde bu bölgede bulunup bulunmadığını tespit etmek suretiyle yerine getirilecektir. Bu yeni düzenleme ile CMK m. 109/3-c kapsamında kişinin mesleğine, eğitim ve öğretimine devam etmesinin sağlanması, yoklama ve sınavlara katılması gibi kontrol tedbirlerinin elektronik izleme

---

-niteliği, uygulanış şekli ve özellikleri itibarıyla- kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına müdahale teşkil ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Mahkeme, CMK m. 109'da sayılan tutuklamaya alternatif olarak sayılan tüm adli kontrol tedbirlerinin tutuklamaya göre temel hak ve özgürlükler üzerinde daha hafif bir müdahale teşkil ettiğini belirtmektedir. Mahkeme, başvurunun suç işlediğine dair kuvvetli belirtiler ortaya konulmadan başvuru hakkında konutu terk etmeme tedbirinin uygulanmasının kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına ilişkin olarak olağan dönemde Anayasa'nın 19. maddesinde yer alan güvencelere aykırı olduğu sonucuna varmış ve oy çokluğu ile Anayasanın 19. maddesinde yer alan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir.

yoluyla uygulanması mümkün hale gelmiştir³³⁹. Ancak meslek veya eğitim kurumuna devam etme tedbirleri elektronik izleme yoluyla gerçekleştirilecek ise yükümlü için bu durumun rencide edici olmamasına özen gösterilmelidir. Böyle bir sonucun ortaya çıkma durumu var ise elektronik izleme yerine geleneksel kontrol ve izleme tedbirleri uygulanmalıdır³⁴⁰.

Adli kontrol bağlamında elektronik izlemeye karar verilebilecek haller açısından RF yöntemi, GPS yöntemi veya yükümlünün şahsi elektronik cihazı kullanılmak suretiyle elektronik izleme gerçekleştirilebilecektir.

Elektronik izlemenin uygulanması dışında diğer adli kontrol tedbirleri ile elde edilmesi beklenen neticeye ulaşılabiliyorsa, nispeten daha hafif tedbiri tercih etmek yerinde olacaktır³⁴¹. Gerçekten de ölçülülük ve orantılılık ilkesinin bu durumda da gözetilmesi gerekmektedir.

Adli kontrol yükümlülüklerinin nasıl uygulanacağı 10/11/2021 tarihli Resmî gazetede yayımlanan Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliğinde düzenlenmiştir.

Haklarında adli kontrol kararı verilenler, infaz işlemlerinin başlatılması için vaka sorumlusuna yönlendirilir (DSHY m. 14/4-a). Haklarında adli kontrol tedbirine karar verilen yetişkin yükümlülerin Müdürlüğe başvurması istenmez (DSHY m. 41/4-a). Hakkında adli kontrol kararı verilen şüpheli veya sanığa tebligat gönderilir ve bu tebligatta; adli kontrol tedbirinin türü, tedbirin ne şekilde ve ne zaman yerine getirileceği, uyulması gereken kurallar, tedbire uymamanın neticeleri ile adli kontrol tedbirinin gereklerinin derhal yerine getirilmesi gerektiği açıklanır (DSHY m. 57/1).

Yapılan tebligata rağmen mazeretsiz ve kasten adli kontrol tedbirinin gereklerini yerine getirmeyen, tedbirin infazına başladıktan sonra tedbirin gereklerini yerine getirmeye devam etmeyen veya tedbiri ihlal eden şüpheli veya sanık

---

³³⁹ ALDEMİR, Hüsnü, Hürriyeti Kısıtlayan Koruma Tedbirleri Yakalama, Gözaltına Alma, Tutuklama ve Adli Kontrol, 4. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2020, s. 293-294. ; Elektronik izlemenin belirli koşullar altında, eğitime katılmak gibi tedbirlerde yükümlünün nerede olduğunu kontrol etmek için de kullanılabilmesi yönünde bkz: Minister's Deputies CM Documents, 1192 Meeting, 19-21 February 2014, European Committee On Crime Problems (CDPC), Draft Commentary, s. 2.

³⁴⁰ ÇETİN, s. 288.

³⁴¹ UMUDUM, s. 128.

uyarılmaksızın hakkında karar verilmesi için dosya Cumhuriyet başsavcılığı aracılığıyla ilgili yargı merciine gönderilir. İlgili yargı merciinden karar gelene kadar adli kontrol tedbirinin infazına devam edilmektedir (DSHY m. 57/2).

Elektronik izleme yöntemi ile uygulanan adli kontrol tedbirinin sona ermesi için tedbirin infaz edilerek tamamlanması, CMK m. 110/A'da belirtilen sürelerin dolması, CMK m. 111 uyarınca hâkim veya mahkeme tarafından kaldırılması, soruşturma aşamasında kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verilmesi ya da kovuşturma aşamasında beraat, düşme veya mahkûmiyet kararı verilmesi gerekmektedir³⁴².

B. Kısa Süreli Hapis Cezasına Seçenek Yaptırımlar

Kişi hakkında hükmedilen bir yıl veya daha az süreli hapis cezasına kısa süreli hapis cezası denmektedir (TCK m. 49/2). Kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırımlar TCK m. 50'de düzenlenmiştir.

DSHY m. 62'ye göre: “*Kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırımlar; suçlunun kişiliği, sosyal ve ekonomik durumu, yargılama sürecinde duyduğu pişmanlık ve suçun işlenmesindeki özellikler dikkate alınarak, hükümlülerin toplum içinde belli koşullar altında denetime tabi tutularak bazı yükümlülükler konulmak suretiyle hürriyetlerinin belli şekilde kısıtlanmasını öngören kısa süreli hapis cezası yerine verilen kamusal yaptırımlardır.*”

Kısa süreli hapis cezası, TCK m. 50/1'e göre kişinin özellikleri, sosyo-ekonomik durumu, yargılama sürecindeki duyduğu pişmanlık ve suçun işlenmesindeki niteliklere göre;

a) Adli para cezasına,

b) Mağdurun veya kamunun uğradığı zararın aynen iade, suçtan önceki hale getirme veya tazmin suretiyle, tamamen giderilmesine,

³⁴² UMUDUM, s. 133. ; DÖLDÖŞ, s. 68.

c) *En az iki yıl süreyle, bir meslek veya sanat edinmeyi sağlamak amacıyla, gerektiğinde barınma imkânı da bulunan bir eğitim kurumuna devam etmeye,*

d) *Mahkûm olunan cezanın yarısından bir katına kadar süreyle, belirli yerlere gitmekten veya belirli etkinlikleri yapmaktan yasaklanmaya,*

e) *Sağladığı hak ve yetkiler kötüye kullanılmak suretiyle veya gerektirdiği dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı davranılarak suç işlenmiş olması durumunda; mahkûm olunan cezanın yarısından bir katına kadar süreyle, ilgili ehliyet ve ruhsat belgelerinin geri alınmasına, belli bir meslek ve sanatı yapmaktan yasaklanmaya,*

f) *Mahkûm olunan cezanın yarısından bir katına kadar süreyle ve gönüllü olmak koşuluyla kamuya yararlı bir işte çalıştırılmaya, çevrilebilir.”*

Madde metninden de anlaşılacağı üzere, TCK m. 50/1 kapsamında belirtilen seçenek yaptırımlar hakkında hâkime takdir yetkisi tanınmıştır. Hâkim, kısa süreli hapis cezasını seçenek yaptırıma çevirirken somut olayın özelliklerini göz önünde bulunduracaktır³⁴³.

TCK m. 50/3'e göre daha evvel hapis cezası mahkûm edilmemiş olmak şartıyla, otuz gün ve daha az süreli hapis cezası ile fiilin işlendiği tarihte yaşı 18-65 arasında bulunanların mahkûm edildiği kısa süreli hapis cezası, m. 50/1'de belirtilen seçenek yaptırımlardan birine çevrilir. Kanun koyucu burada “çevrilir” demek suretiyle, hâkimin takdir yetkisini ortadan kaldırmıştır³⁴⁴.

TCK m. 50'de belirtilen kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırımlardan, elektronik izleme yöntemi ile yerine getirilmesi uygun olan yükümlülükler, 1. fıkranın c,d ve f bentlerinde yer alan , “*eğitim kurumuna devam etme*”, “*belirli yerlere gitmekten veya belirli etkinlikleri yapmaktan yasaklanma*” ve “*kamuya yararlı bir işte çalıştırılmadır*”.

³⁴³ ÖZTÜRK/ERDEM, s. 509. ; DEMİRBAŞ, Ceza Hukuku Genel Hükümler, s. 613. ; ÖZBEK/DOĞAN/BACAĞSIZ, s. 586. ; ARTUK/ GÖKCEN/ ALŞAHİN/ ÇAKIR, s. 854.

³⁴⁴ ÖZTÜRK/ERDEM, s. 510. ; DEMİRBAŞ, Ceza Hukuku Genel Hükümler, s. 613. ; ÖZBEK/DOĞAN/BACAĞSIZ, s. 588-589. ; ARTUK/ GÖKCEN/ ALŞAHİN/ ÇAKIR, s. 854. Yargıtay 6. Ceza Dairesi, 2021/15462 E.- 2021/15957 K.- 20.10.2021 K.T. “*Suçta sürüklenen çocuğun suç tarihinde 18 yaşını tamamlamamış olması ve daha önce hapis cezasına mahkûm edilmediğinin anlaşılması karşısında; 5237 sayılı TCK'nın 50/3. maddesi gereğince, hükmedilen kısa süreli hapis cezalarının aynı Kanunun 50/1. maddesinde öngörülen seçenek yaptırımlardan birine çevrilmesinde zorunluluk bulunduğu...*” Aynı yönde karar: Yargıtay 2. Ceza Dairesi 2021/15361 E.- 2021/16384 K.- 11.10.2021 K.T. (<https://www.sinerjimevzuat.com.tr>)

DSHY m. 103/3-d'ye göre, eğitim, kamu yararına çalışma gibi yükümlünün belirli zamanlarda belirli bölgelerde bulunmasının zorunlu olduğu hâllerde bu izleme, belirtilen bölgeler sistem haritası üzerinde kısıtlı alan haline getirilerek yükümlünün belirlenen zaman dilimi içerisinde bu bölgede bulunup bulunmadığının tespiti, yükümlüye ait elektronik cihazların kullanılması suretiyle takip ile mümkün hale gelmiştir.

DSHY'de yer alan “*Eğitim kurumuna devam etme*” başlıklı m. 63'e göre, eğitim kurumuna devam etme; mahkemelerce hükümlünün kişisel, sosyal ve eğitim durumu dikkate alınarak, en az iki yıl süreyle, bir meslek veya sanat edinmesini sağlamak amacıyla gerektiğinde barınma imkânı da bulunan bir eğitim kurumuna devam etmeyi gerektiren seçenek yaptırımdır. Bu yaptırımın infazında; hükümlünün yaşı, eğitim ve sağlık durumu, yaşadığı yerde bulunan eğitim kurumlarının kapasitesi ve kuruma kabul şartları dikkate alınır. Bu yaptırımının yerine getirilmesi çerçevesinde hükümlünün eğitim kurumuna kayıt işlemleri gerektiğinde yetişkinler için eğitim ve iyileştirme bürosunda görevli denetimli serbestlik uzmanı, suça sürüklenen çocuklar için ise çocuk hizmetleri bürosunda görevli denetimli serbestlik uzmanı refakatiyle yapılır. Eğitim kurumuna devam etme yaptırımının infazı; hükümlünün denetim planında belirlenen kurumdaki programa başlaması ile başlar ve mahkeme kararında belirtilen sürenin tamamlanmasıyla sona erer.

DSHY'nin 65. maddesinde kısa süreli hapis cezasına seçenekler kapsamında “*Kamuya yararlı bir işte çalıştırma*” düzenlenmiştir. Buna göre, kamuya yararlı bir işte çalıştırma; toplumsal katılım ile hükümlünün iyileştirilmesini ve topluma kazandırılmasını amaçlayan, hükümlünün topluma verdiği zararı kamu hizmetinde ücretsiz çalışarak geri ödemesini ve bu şekilde kamu düzeninin sağlanmasını temel alan bir seçenek yaptırımdır. Kamuya yararlı bir işte çalıştırma, kamu kurumu veya kamu yararına hizmet eden özel bir kuruluşta yerine getirilir. Çalıştırılacak iş belirlenirken; hükümlünün iyileştirilmesi, kamuya verilen zararın ödetilmesi, hükümlünün becerileri, mağdurun ve toplumun güvenliği ve çalışmanın ceza niteliğinde olduğu dikkate alınır. Çalıştırılacak gün ve saatler, hükümlünün işi, aile yaşamı veya eğitimi dikkate alınarak belirlenir. Kamuya yararlı bir işte çalıştırma yaptırımının infazında iki saat çalışma bir gün sayılır. Hükümlü günde en az iki, en çok sekiz; haftada en az on dört, en çok kırk saat çalıştırılır. Kamuya yararlı bir işte

çalıştırma yaptırımının infazı, toplam ceza süresinin iki katını geçemez. Kamuya yararlı bir işte çalıştırma yaptırımının yerine getirilmesinde; hükümlünün durumu, çalıştırılacağı kurum ya da kuruluş haricinde kimseyle paylaşamaz. Kurum ya da kuruluş yetkilileri, hükümlünün ifşa olmaması ve dışlanmaması için suç bilgilerini diğer çalışan ve kişiler ile paylaşamaz. Bu konuda kurum ya da kuruluş yetkilileri bilgilendirilir. Suça sürüklenen çocuklar hakkında kamuya yararlı bir işte çalıştırma kararı verilmişse kamuya yararlı bir işte çalıştırma yaptırımının infazında hükümlünün çalışmaya başlayacağı tarihteki yaşı dikkate alınır. Hükümlünün on sekiz yaşından küçük olması halinde çalıştırılacak iş; çocuğun bedensel, zihinsel ve ahlaki gelişimi ile eğitimine engel olmayacak ve destekleyecek şekilde belirlenir. Bu şartların sağlanamaması halinde çocuk hakkında verilen bu yaptırımın değiştirilmesi mahkemesinden istenebilir.

Kanaatimizce, eğitim kurumuna devam etme zorunluluğu ile kamuya yararlı işte çalıştırma seçenek yaptırımlarının DSHY m. 103/3-d ile elektronik izlemenin uygulanma kapsamına alınması olumlu bir gelişmedir. Zira eğitim kurumuna devam etme zorunluluğunun ve kamuya yararlı bir işte çalıştırmanın elektronik izleme yoluyla yerine getirilmesi hem verimli hem de kolay olabilecektir. Yükümlünün bu kapsamda devam etmek veya gitmekle yükümlü olduğu yerlere gidip gitmediği, hangi zamanlarda orada olduğu kolay ve sağlıklı bir şekilde tespit edilebilecektir³⁴⁵. Ayrıca bu noktada elektronik izlemede yükümlüye ait elektronik cihazlar kullanılacağı için damgalanma ihtimali de ortadan kalkacaktır.

Belirli yerlere gitmekten yasaklanma tedbiri, yükümlüye ait elektronik cihazların kullanılması suretiyle yerine getirilirken, kararda belirtilen yer veya bölgenin sistem haritası üzerinde kısıtlı alan haline getirilerek, kararın niteliğine göre yükümlünün bu yer ya da bölgeye girip girmediği ya da bu bölgeden çıkıp çıkmadığı izlenerek yerine getirilir (DSHY m. 103/3).

Bu yükümlülükler, niteliklerine uygun düştüğü ölçüde elektronik izleme teknolojilerinden RF ya da GPS yöntemi kullanılmak suretiyle de yerine getirilebilir.

---

³⁴⁵ ÇETİN, s. 287 vd.

Belirli yerlere gitmekten veya belirli etkinlikleri yapmaktan yasaklanma, tekrar suç işlemenin önüne geçilmesini ve bu yönde hükümlünün iyileştirilmesini amaçlamaktadır (DSHY m. 64/1). Ek olarak kısa süreli hapis cezasının TCK m. 50/1-d'de yer alan yükümlülüğe çevrilebilmesi için, hükmedilen seçenek yaptırımın, işlenen suçla bağlantılı olması ve ayrıca suç işlemeye yönelten sosyal, psikolojik veya çevresel etkenlerle sanık arasındaki bağı ortadan kaldırarak, sanığın yeniden suç işlemesini önlemeye yönelik olması gerekir^{346,347}.

TCK m. 50/1-d fıkrasında hüküm altına alınan belirli etkinlikleri yapmaktan yasaklanma kararı kapsamında, yükümlü hakkında “alkollü iken eve gelmeme veya evde alkol kullanmama” gibi bir kararın söz konusu olması halinde bu kararın denetim ve takibi için elektronik izleme cihazlarından alkol izleme ünitesinin kullanılması suretiyle yaptırımın yerine getirilmesi mümkündür³⁴⁸.

Belirli yerlere gitmekten veya belirli etkinlikleri yapmaktan yasaklanma yükümlülüğünün süresini mahkûm olunan cezanın yarısından bir katına kadar olacak şekilde hâkim belirlemektedir³⁴⁹.

TCK m. 50/1-c,d,f bentlerinde yer alan kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırımlar, adli yargı ilk derece mahkemeleri adalet komisyonlarının bulunduğu yerde kurulan denetimli serbestlik müdürlüğü tarafından yerine getirilir (DSHY m. 62/2).

³⁴⁶ DÖLDÖŞ, s. 78. ; BAYRAK, s. 119-120.

³⁴⁷ Yargıtay 4. Ceza Dairesi, 2021/10466 E.- 2021/8874 K.- 10.06.2021 K.T. “Kısa süreli hapis cezasının TCK'nın 50/1-d maddesinde yer alan “belirli yerlere gitmekten veya belirli etkinlikleri yapmaktan yasaklanma” seçenek yaptırımına çevrilebilmesi için, hükmedilen seçenek yaptırımın, işlenen suçla bağlantılı olması, ayrıca suç işlemeye yönelten sosyal, psikolojik veya çevresel etkenlerle sanık arasındaki bağı ortadan kaldırarak, sanığın yeniden suç işlemesini önlemeye yönelik olması gerektiği gözetilmeden, görevi yaptırmamak için direnme suçundan verilen hapis cezasının, gerçekleştirilen eylemle herhangi bir bağlantısı bulunmayan “Karabük ilinde bulunan kuraathanelere, lokallere, çay bahçelerine, tekel büfelerine ve internet kafelerine gitmekten yasaklanması” tedbirine çevrilmesi, hükmün BOZULMASINA... oy birliğiyle karar verildi.” Aynı yönde kararlar: Yargıtay 4. Ceza Dairesi 2018/535 E.- 2021/15504 K.- 25.05.2021 K.T., Yargıtay 4. Ceza Dairesi 2018/3189 E.- 2021/10880 K.- 25.03.2021 K.T. (<https://www.sinerjimevzuat.com.tr>)

³⁴⁸ ÇETİN, s. 286.

³⁴⁹ Yargıtay 4. Ceza Dairesi, 2018/7197 E.- 2021/15853 K.- 26.05.2021 K.T. “Hakaret suçunda verilen TCK'nın 50/1-d maddesi uyarınca, belirli yerlere gitmekten veya belirli etkinlikleri yapmaktan yasaklanma tedbiri süresinin, hükmolunan hapis cezasının kendisinden fazla olamayacağına gözetilmemesi... hükümlerin BOZULMASINA... oy birliğiyle karar verildi.” Kanımızca Yargıtay'ın bu kararı yerinde değildir. Zira TCK m. 50/1-d'ye göre bu tedbirin süresi, mahkûm olunan cezanın yarısından bir katına kadar olacak şekilde denmek suretiyle alt ve üst sınırı açıkça belirtilmiştir. (<https://www.sinerjimevzuat.com.tr>)

Hükmün kesinleşmesinin ardından Cumhuriyet savcılığına gönderilir. Cumhuriyet başsavcılığı, ilamı Müdürlüğe iletir. Mahkeme kararının sisteme kaydedilmesinden itibaren yükümlülere üç iş günü içerisinde yapılacak yazılı veya elektronik tebligatta, tebliğden itibaren on gün içerisinde müdürlüğe başvurulması gerektiği belirtilir (DSHY m. 41/1). Tebligatta, yükümlünün haklı, geçerli ve gerektiğinde belgelendirilebilen bir mazereti olmaksızın müdürlüğe gelmemesi ya da hakkında belirlenen yükümlülüklerin gereğini yerine getirmemesi halinde, kararın niteliğine göre ceza infaz kurumuna gönderilmesine karar verilebileceği, seçenek yaptırım veya tedbirin hapse çevrilebileceği gibi gelmemenin hukuki sonuçları yükümlüye bildirilir. (DSHY m. 41/2). Usulüne uygun tebliğe rağmen yükümlü on gün içerisinde müdürlüğe müracaat etmezse uyarı ya da yeniden tebligat yapılmaksızın komisyonun onayının ardından kayıt kapatılarak infaz dosyası Cumhuriyet başsavcılığına geri gönderilir (DSHY m. 41/3).

Haklarında denetim planı hazırlanan yükümlüler, infaz bürosuna yönlendirilir. İnfaz bürosunda her yükümlü için büroda görevli bir vaka sorumlusu belirlenir. İnfaz bürosu, yükümlünün toplum içinde denetim ve takibinin gerçekleştirilmesinden sorumludur (DSHY m. 16/3,5-ç).

Mahkeme ilamının infazı, ilgili denetimli serbestlik müdürlüğü, değerlendirme ve planlama bürosunca hazırlanan denetim planının hükümlüye tebliği ile başlar ve mahkemece belirtilen sürenin tamamlanmasıyla sona erer (DSHY m. 64/3).

C. Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması

Hükmün açıklanmasının geri bırakılması, CMK m. 231'de hüküm altına alınmıştır. CMK m. 231/8'e göre: *"Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının verilmesi halinde sanık, beş yıl süreyle denetim süresine tâbi tutulur. Bu süre içinde bir yıldan fazla olmamak üzere mahkemenin belirleyeceği süreyle, sanığın denetimli serbestlik tedbiri olarak; a) Bir meslek veya sanat sahibi olmaması halinde, meslek veya sanat sahibi olmasını sağlamak amacıyla bir eğitim programına devam etmesine, b) Bir meslek veya sanat sahibi olması halinde, bir kamu kurumunda veya özel olarak aynı meslek veya sanatı icra eden bir başkasının gözetimi altında ücret karşılığında çalıştırılmasına, c) Belli yerlere gitmekten yasaklanmasına, belli yerlere*

devam etmek hususunda yükümlü kılınmasına ya da takdir edilecek başka yükümlülüğü yerine getirmesine, karar verilebilir.”

Denetim süresi içinde kasten yeni bir suç işlenmediği ve hükmedilen tedbirine ilişkin yükümlülükler riayet edilmesi durumunda, HAGB kararına konu hüküm ortadan kaldırılarak, kamu davasının düşmesi kararı verilir. (CMK m. 231/10).

Denetim süresi içinde olmak üzere kasten bir suç işlenmesi durumunda yahut ilgili tedbire ilişkin yükümlülükler aykırı davranırsa, mahkeme hükmü açıklar. Fakat mahkeme, yükümlülükler riayet etmeyen sanığın durumunu değerlendirerek; cezanın yarısına kadar belirleyeceği bir kısmının infaz edilmemesine ya da koşullarının varlığı durumunda hükümdeki hapis cezasının ertelenmesine veya seçenek yaptırımlara çevrilmesine karar vererek yeni bir mahkûmiyet hükmü kurabilir (CMK m. 231/11).

CMK m. 231/8-a,b,c kapsamında kişi hakkında eğitim programına devam etme, gözetim altında ücret karşılığında çalıştırılma ve belli yerlere gitmekten yasaklanmasına, belli yerlere devam etmek hususunda yükümlü kılınmasına ilişkin tedbirlerin elektronik izleme aracılığıyla infaz edilmesi mümkündür³⁵⁰. Daha evvel yalnızca CMK m. 231/8-c’de yer alan yükümlülüğün elektronik izleme ile infazı mümkünken, 10/11/2021 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliğinin 103. maddesi ile CMK m. 231/8-a,b’de yer alan yükümlülüklerin de elektronik izleme yöntemi ile infaz edilmesi mümkün hale gelmiştir.

Hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin olarak hükmedilen tedbirler, DSHY m. 58 ve devamında hüküm altına alınmıştır.

DSHY m. 58’ e göre, yükümlü denetim süresi içinde bir yıldan fazla olmamak üzere, mahkemece kişisel, sosyal ve eğitim durumu dikkate alınarak, meslek veya sanat sahibi olmayan sanığın bir meslek veya sanat edinmesini sağlamak amacıyla bir eğitim programına devam edecektir. Bu yükümlülüğün yerine getirilmesinde sanığın yaşı, eğitim ve sağlık durumu, bilgi ve becerileri ile kurumların yürüttükleri eğitim programları dikkate alınır. Bu yükümlülük kararları, örgün eğitime devam eden çocuk

---

³⁵⁰ ÇETİN, s. 293.

ve gençlerin eğitimlerine, fiziksel ve duygusal gelişimlerine engel olmayacak şekilde yerine getirilir. Eğitim programına devam etme yükümlülüğünün infazı, sanığın denetim planında belirlenen programa başlaması ile başlar ve mahkeme kararında belirtilen sürenin tamamlanmasıyla sona erer.

DSHY m. 59'a göre, gözlem altında ücret karşılığında çalıştırılma yükümlülüğü bir meslek veya sanat sahibi sanığın, bir kamu kurumunda veya özel olarak aynı meslek veya sanatı icra eden bir başkasının gözetimi altında ücret karşılığı çalıştırılmasını ifade eder. Sanık günde en az iki, en fazla sekiz saat çalıştırılır. Bu yükümlülüğün infazı, sanığın çalışmaya başladığı tarihte başlar ve mahkemece belirlenen sürenin bitiminde sona erer. Ayrıca bu yükümlülüğün uygulanmasında DSHY m. 65'teki ilgili diğer hükümler uygulanır.

DSHY m. 60'ta belli yerlere gitmekten yasaklama veya belli yerlere devam etme tedbiri düzenlenmiştir. DSHY'de hükmün açıklanmasının geri bırakılması kapsamında karar verilebilecek tedbirler bakımından elektronik izleme yönteminin kullanılabilmesi düzenlenmemişse de bu tedbirlerin, yükümlülükleri elektronik yöntem ve araçlar vasıtasıyla toplum içinde izlenmesine, denetim ve gözetim altına alınmasını sağlaması nedeniyle, elektronik izleme ile infazı mümkündür³⁵¹.

DSHY m. 60'a göre, belirli yerlere gitmekten yasaklama veya belirli yerlere devam yükümlülüğü; mahkeme kararında belirlenen süreyle sanığın kişisel, sosyal ve eğitim durumu ile suç işlemesindeki nedenler göz önüne alınarak iyileştirilmesini ve suçun tekrarını önlemeyi esas almaktadır. Gidilmesi yasak edilen belli yerler; suç işlemeye iten, zararlı ve bağımlılık yapıcı maddeler kullanmasında çevresel, psikolojik, sosyal, ekonomik etkisi bulunan veya sanığın suçu tekrar işlemesine itecek yerleri, devam edilmesi gereken belli yerler ise; sanığın kişisel, psikolojik, sosyal gelişimi ile eğitimine katkı sağlayacak ve diğer ihtiyaçlarına uygun nitelikteki yerleri ifade etmektedir.

Yükümlülüğün infazı, hazırlanan denetim planının sanığa tebliği ile başlayıp mahkeme tarafından belirlenen sürenin tamamlanmasıyla sona ermektedir.

---

³⁵¹ DSHY m. 103. ; UMUDUM, s. 135.

HAGB kararının kesinleşmesinin ardından karar Cumhuriyet savcılığına gönderilir. Cumhuriyet başsavcılığı, ilamı Müdürlüğe iletir. Kararın sisteme kaydedilmesinden itibaren yükümlülere üç iş günü içerisinde yapılacak yazılı veya elektronik tebligatta, tebliğden itibaren on gün içerisinde müdürlüğe başvurulması gerektiği belirtilir (DSHY m. 41/1). Tebligatta, yükümlünün haklı, geçerli ve gerektiğinde belgelendirilebilen bir mazereti olmaksızın müdürlüğe gelmemesi ya da hakkında belirlenen yükümlülüklerin gereğini yerine getirmemesi halinde, kararın niteliğine göre ceza infaz kurumuna gönderilmesine karar verilebileceği, seçenek yaptırım veya tedbirin hapse çevrilebileceği gibi gelmemenin hukuki sonuçları yükümlüye bildirilir. (DSHY m. 41/2). Usulüne uygun tebliğe rağmen yükümlü on gün içerisinde müdürlüğe müracaat etmezse uyarı ya da yeniden tebligat yapılmaksızın komisyonun onayının ardından kayıt kapatılarak infaz dosyası Cumhuriyet başsavcılığına geri gönderilir (DSHY m. 41/3).

D. Hapis Cezasının Konutta İnfazı

Hapis cezasının konutta infazı, 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanununun 110. maddesinde düzenlenmiştir³⁵².

Elektronik izlemenin yaygın olarak kullanıldığı alanlardan birisi de hapis cezasının konutta infazıdır³⁵³. Nitekim DSHY m. 74/9'a göre cezanın konutta çektirilmesine ilişkin kararların infazı, elektronik cihazların kullanılması suretiyle de yerine getirilebilir. Buna göre hapis cezasının konutta infazı için elektronik izleme yöntemlerinden RF yöntemi, GPS yöntemi ya da yükümlüye ait cihazlar kullanılmak suretiyle takip yöntemi kullanılabilir.

Hapis cezasının konutta infazı, alternatif bir ceza olmamakla birlikte, hapis cezasının ceza infaz kurumlarında çektirilmesine alternatif bir infaz şeklidir. Konutta infazda elektronik izleme ile takip edilen hükümlünün vakti önceden belirlenmek

---

³⁵² 5275 sayılı CGTİK'nin 110. maddesi, 14.04.2020 kabul tarihli ve 7242 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 50. maddesi ile tezimizde belirtildiği şekilde değiştirilmiştir.

³⁵³ PEKEL ULUDAĞLI, s. 1345. ; IŞIK, s. 33. ; UMUDUM, s. 137. ; SÜSLÜ, 225.

şartıyla doktora gitmek ya da duruşmaya katılmak vb. özel sebeplerle konut dışına çıkması mümkündür³⁵⁴.

Konutta infaz için hükümlünün belirli şartları haiz olması gerekmektedir. Konutta infaz için yaş ve cinsiyete dayalı bir ayırım mevcuttur³⁵⁵. Mahkûmiyete konu suç nedeniyle doğmuş zararın aynen iade, suçtan önceki hâle getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesine dair hukukî sorumlulukları saklı kalmak üzere; kadın, çocuk veya altmışbeş yaşını bitirmiş kişilerin mahkûm oldukları toplam bir yıl, yetmiş yaşını bitirmiş kişilerin mahkûm oldukları toplam iki yıl, yetmişbeş yaşını bitirmiş kişilerin mahkûm oldukları toplam dört yıl, veya daha az süreli hapis cezasının konutunda çektirilmesine infaz hâkimi tarafından karar verilebilir (CGTİK m. 110/2).

Toplam beş yıl veya daha az süreli hapis cezasına mahkûm olan veya adli para cezası infaz sürecinde hapis cezasına çevrilen hükümlülerden CGTİK m.16/3 fıkrasında belirlenen usule göre maruz kaldığı ağır bir hastalık veya engellilik nedeniyle ceza infaz kurumu koşullarında hayatını yalnız sürdüremeyeceği tespit edilenlerin cezasının konutunda çektirilmesine infaz hâkimi tarafından karar verilebilir (CGTİK m. 110/3).

Konut, hükümlünün ailesiyle birlikte veya tek başına yaşamını devam ettirdiği, kendisine ait veya kiracı olarak oturduğu ve bu kararın yerine getirilmesinde infaz hâkimliğine bildirdiği veya infaz hâkimliği kararında belirtilen yeri ve eklentilerini ifade eder (DSHY m. 74/2).

Hapis cezasının konutta çektirilmesi kararı alınmadan evvel hükümlünün konutu hakkında ve karar nedeniyle etkilenebilecek aynı konutta yaşayan kişiler hakkında bilgi edinilmelidir³⁵⁶.

---

³⁵⁴ DEMİRBAŞ, İnfaz Hukuku, s. 551. ; IŞIK, s. 34. ; PEKEL ULUDAĞLI, s. 1339. ; YAVUZ, Hakan A., Ceza İnfaz Sistemi ve Denetimli Serbestlik, (Denetimli Serbestlik), 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2018, s. 199. ; 14/04/2020 tarihli ve 7242 sayılı Kanun'un 50. maddesi ile CGTİK'de yapılan değişiklik ile cezanın özel infaz usulüne göre çektirilmesine karar verilenler hakkında tabi oldukları infaz rejimine göre koşullu salıverilme hükümleri uygulanır. Fakat, CGTİK m. 105/A'da yer alan denetimli serbestlik hükümleri uygulanmaz (CGTİK m. 110/5).

³⁵⁵ UMUDUM, s. 139.

³⁵⁶ KOÇ, s. 208.

Doğum yaptığı tarihten itibaren altı ay geçen ve toplam üç yıl veya daha az süreli hapis cezasına mahkûm olan ya da adli para cezası infaz sürecinde hapis cezasına çevrilen hükümlü kadınların cezasının konutunda çektirilmesine infaz hâkimi tarafından karar verilebilir. Bu fıkra uyarınca talepte bulunulabilmesi için kadının doğum yaptığı tarihten itibaren 1 yıl 6 ay geçmemiş olması gerekir. Konutta infaza karar verilmesinin ardından çocuk vefat etmiş ya da annesinden başkasına verilmiş olursa infaz hâkimi konutta infaz uygulamasına ilişkin kararını kaldırır (CGTİK m. 110/4).

Cezanın özel infaz usulüne göre çektirilmesi kararı, infaza başlandıktan sonra da verilebilir (CGTİK m. 110/6). İnfaz hâkimi talep üzerine, cezanın özel infaz usulüne göre çektirilmesi sırasında bu usulün uygulanmasına son verebilir. Özel infaz usulünün gereklerine geçerli bir mazeret olmaksızın uyulmaması hâlinde ise bu usulün uygulanmasına son verilir ve bu hâlde infaza açık ceza infaz kurumunda devam edilir. Özel infaz usulüne göre geçirilen süre, infaz aşamasında mahsup edilir. Bu fıkranın uygulandığı hâllerde 105/A maddesi hükümleri uygulanmaz (CGTİK m. 110/7). 14.04.2020 tarihli ve 7242 sayılı Kanun ile ilgili maddede değişiklik yapılmadan evvel Kanunda mahsup ile ilgili bir hüküm bulunmamaktaydı. Yapılan değişiklikle geçirilen sürenin mahsup edilmesi kanaatimizce isabetli olmuştur.

Hapis cezasının konutta çektirilmesi hükümleri, CGTİK m. 110/3,4 fıkraları dışında, terör suçları ile örgüt kurmak, yönetmek veya örgüte üye olmak suçlarından ya da örgüt faaliyeti kapsamında işlenen suçlardan mahkûm olanlar, cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlardan mahkûm olanlar, adlî para cezası infaz sürecinde hapis cezasına çevrilenler ve koşullu salıverilme kararının geri alınması nedeniyle cezası aynen infaz edilenler hakkında uygulanmaz (CGTİK m. 110/9).

Mevzuatımızda, hapis cezasının konutta çektirilmesine, koşulların varlığını değerlendirmek suretiyle infaz hakimliği karar vermektedir. Kanaatimizce elektronik izleme yoluyla hapis cezasının konutta infaz edilmesine de CGTİK m. 110 kapsamında infaz hakimliğince karar verilmeli, bu karar idari bir karara tabi kılınmamalıdır. Zira

en nihayetinde elektronik izleme de niteliği itibariyle hapis cezasından hafif fakat genel tedbirlerden daha ağır, hürriyeti kısıtlayıcı bir uygulamadır³⁵⁷.

DSHY m. 74/3'e göre hapis cezasının konutta infazına ilişkin kararın kaydedilmesinden itibaren on gün içerisinde denetim bürosunda görevli denetimli serbestlik memuru, hükümlünün adresine giderek konutu inceler. DSHY m. 100/3'e göre yükümlünün denetimi ve takibi, infaz işlemleri değerlendirme komisyonunun denetimli serbestlik daire başkanlığına önerisi üzerine şube müdürlüğünce değerlendirilerek elektronik izleme ile yerine getirilebilir.

Cezanın konutta infazında, hükümlünün sağlık, eğitim, ibadet gibi temel ihtiyaçları dikkate alınır. Hükümlünün acil sağlık durumu, depresyon, yangın, doğal afetler gibi öngörülemeyen nedenlerden dolayı konuttan ayrılması ihlal sayılmaz³⁵⁸. Zaruret nedeniyle konutunu terk eden hükümlü, bu zorunluluğun ortadan

³⁵⁷ Aynı yönde bkz: YAVUZ, Denetimli Serbestlik, s. 199. ; KOÇ, s. 206. ; UMUDUM, s. 142.

³⁵⁸ Yargıtay 1. Ceza Dairesi 2018/2199 E., 2018/4133 K., 15.10.2018 K.T. "Dosya kapsamına göre adı geçen hükümlünün bakiye cezasının koşullu salıverilme tarihine kadar olan kısmının denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak infaz edilmesine karar verildiği, yükümlünün müdürlüğe müracaat etmesi üzerine kendisi için bir yükümlülük programı düzenlenip sorumlulukların bildirildiği, ancak ilgilinin 30/04/2017 tarihinde konutta infaz yükümlülüğünü yerine getirmedikten dolayı... Denetimli Serbestlik Müdürlüğünün 05/05/2017 tarihli uyarı yazısının hükümlüye 15/05/2017 tarihinde tebliğ edildiği, bu uyarıya rağmen hükümlünün 08, 13, 15, 26/07/2015 tarihlerinde konutta infaz uygulanmaktayken konuttan çıkmadan Elektronik İzleme Merkezini arayarak hastaneye gideceğini beyan ettiği, hastaneden eve dönüş saatlerinde gecikme olduğu, 08/07/2017 tarihine ilişkin olarak hiçbir belge sunmadığı gerekçesiyle dosyasının kapatılarak hükümlünün kapalı cezaevine gönderilmesi hususunda infaz hâkimliğine müracaat edilmesine ilişkin infaz işlemleri değerlendirme komisyonu kararı alındığı, hükümlünün... İnfaz Hakimliğinin kararına vaki itirazı ekinde sunmuş olduğu Selçuk Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesinin 4647641 başvuru nolu raporunda 08/07/2017 tarihinde Acil servise müracaat etmiş olduğu, yine babasının ... Üniversitesi ...Tıp Fakültesi Üroloji servisinde 29/06/2017-17/07/2017 tarihlerinde yatan hasta olduğu ve müteakiben de nörolojide yoğun bakıma alındığı hastane dönüşlerindeki gecikmenin bundan kaynaklanabileceğinin anlaşılması karşısında, hükümlünün ikinci ihlalinde kabul edilebilir haklı bir mazeretinin bulunduğu nazara alınarak itirazın kabulü yerine yazılı şekilde reddine karar verilmesinde isabet görülmediğinden bahisle... KANUN YARARINA BOZULMASINA... oybirliği ile karar verildi." Aynı yönde karar: Yargıtay 1. Ceza Dairesi 2018/5921 E., 2018/1613 K., 18.03.2019 K.T., Yargıtay 1. Ceza Dairesi 2019/3319 E., 2019/5268 K., 02.12.2019 K.T. Belirtilen örnekler dışında, elektronik izleme cihazının, yükümlüden kaynaklanan bir neden olmaksızın işlevsiz hale getirilmesi durumunda da denetimli serbestlik tedbirinin kaldığı yerden devam etmesi gerektiği yönünde karar için bkz: "Hükümlü hakkında ... Denetimli Serbestlik Müdürlüğünce konutta infaz yükümlülüğünün infazı amacıyla 25/10/2018 tarihinde hükümlünün konutuna gidilerek elektronik kelepçenin kurulum ve takma işlemi gerçekleştirilerek hükümlüye imza karşılığında teslim edildiği, 08/12/2018 tarihinde hükümlünün ikametinde bulunmadığı sırada hükümlünün oğlu olan ...ın kelepçenin takibinde kullanılan takip cihazını elindeki bira şişesiyle vurarak kırdığı... hükümlünün yükümlülük ihlalinde kendisinden kaynaklanan bir ihmalinin bulunmadığı ve söz konusu durumun geçerli bir mazeret olarak kabul edilmesi gerektiği gözetilmeden, denetimli serbestlik tedbiri uygulanmak suretiyle infazın kaldığı yerden devamına karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde karar verilmesinde isabet görülmediğinden... KANUN YARARINA BOZULMASINA oy birliği ile karar verildi." Yargıtay 1. Ceza Dairesi 2020/133 E., 2020/1763 K., 07.09.2020 K.T. ; Aynı yönde karar: Yargıtay Ceza Genel Kurulu 2020/4 E., 2021/57 K., 25.02.2021 K.T. (<https://www.sinerjimevzuat.com.tr>)

kalkmasından itibaren üç gün içerisinde müdürlüğe başvurmak zorundadır. Bu durumda konut dışında geçen süreler infazdan sayılır (DSHY m. 74/10).

Hükümlü, mazereti olmaksızın infaz süresince kararın yerine getirildiği konutu değiştiremez³⁵⁹. Hükümlü, bir mazeret nedeniyle konutunu değiştirme talebini müdürlüğe yazılı olarak iletmek zorundadır. Komisyon hükümlünün talebini değerlendirerek konutun değiştirilip değiştirilmeyeceğine karar verir (DSHY m. 74/11).

Hükümlünün haklı, geçerli ve gerektiğinde belgelendirilebilen bir mazereti olmaksızın yirmi dört saatten fazla süreyle izinsiz olarak konuttan ayrılması veya iznin bitmesinden itibaren bu süre içerisinde konuta dönmemesi halinde uyarı yapılmaksızın dosya kapatılarak Cumhuriyet başsavcılığı aracılığıyla infaz hâkimliğine gönderilir (DSHY m. 74/12). Hapis cezasının konutta çektirilmesi kararına karşı itiraz yolu açıktır (CGTİK m. 110/8).

Cezanın konutta infazı, cezanın konutta çektirilmesi kararına ilişkin hazırlanan planın hükümlüye tebliğinden on gün sonra başlar ve kararda belirtilen sürenin dolmasıyla sona erer (DSHY m. 74/14).

E. Denetimli Serbestlik Tedbiri Uygulanarak Cezanın İnfazı

Denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezanın infazı CGTİK m. 105/A'da düzenlenmiştir³⁶⁰.

Denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezanın infazına karar verilmesi bakımından yasal düzenlemede suç ayrımı bulunmamaktadır. Böylece koşullarının

---

³⁵⁹ KILGORE, James, "Would You Like An Ankle Bracelet With That? Winners and Losers in Electronic Monitoring", Dissent Winter, 2012, ss. 66-71, s. 67.

³⁶⁰ ÖZGENÇ/SÖZÜER/KOCA, denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezanın infazının, "koşullu salıvermeyi adeta sıkı koşullu salıverme-gevşek koşullu salıverme şeklinde ikiye ayırdığını" ve İnfaz Kanununun 105A maddesiyle 107. maddesi hükümlerinin birleştirilerek koşullu salıverilme müessesesi olarak yeniden düzenlenmesi ve dünyada başka bir örneği bulunmayan, adeta iki aşamalı koşullu salıverilme uygulamasından vazgeçilmesi gerektiğini" ifade etmektedir. ÖZGENÇ, İzzet/ SÖZÜER, Adem/ KOCA, Mahmut, Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifinin Değerlendirilmesi, 06/04/2020, s. 6-7.

varlığı halinde her suç tipi bakımından denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezanın infazına karar verilebilmesi mümkündür³⁶¹.

Koşullu salıverilmesine bir yıl ya da daha az süre kalan iyi hâlli hükümlülerin talebi hâlinde, cezalarının koşullu salıverilme tarihine kadar olan kısmının denetimli serbestlik tedbiri uygulanmak suretiyle infazına, ceza infaz kurumu idaresince hazırlanan değerlendirme raporu dikkate alınarak, hükmün infazına ilişkin işlemleri yapan Cumhuriyet başsavcılığının bulunduğu yer infaz hâkimi tarafından karar verilebilir (CGTİK m. 105/A/1). Maddede her ne kadar *verilebilir* denilerek denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezanın infazı hususunda tüm şartlar oluşsa bile bu hükmün uygulanamayabileceği sonucu ortaya çıksa da ÖZTÜRK/ERDEM'in katıldığımız görüşüne göre şartları oluşması durumunda infaz hakiminin bu konuda takdir yetkisi bulunmamaktadır³⁶².

Açık ceza infaz kurumuna ayrılma şartları oluşmasına karşın, iradesi dışındaki bir nedenle açık ceza infaz kurumuna ayrılamayan ya da bu sebeple kapalı ceza infaz kurumuna geri gönderilen iyi hâlli hükümlüler, gereken şartları da taşımaları hâlinde denetimli serbestlik uygulanarak cezanın infazı hükümlerinden yararlanabilirler (CGTİK m. 105/A/2).

Bu infaz usulünden; 0-6 yaş grubunda çocuğu bulunan ve koşullu salıverilmesine 2 yıl veya daha az süre kalan kadın hükümlüler, maruz kaldıkları ağır bir hastalık, engellilik veya kocama nedeniyle hayatlarını yalnız idame ettiremeyen ve koşullu salıverilmesine üç yıl veya daha az süre kalan hükümlüler, gerekli diğer şartları da taşımaları hâlinde yararlanabilecektir. Ağır hastalık, engellilik veya kocama hâli, Adlî Tıp Kurumundan alınan veya Adalet Bakanlığınca belirlenen tam teşekküllü hastanelerin sağlık kurullarınca düzenlenip Adlî Tıp Kurumunca onaylanan bir raporla belgelendirilmelidir (CGTİK m. 105/A/3).

Adli para cezasının ödenmemesi nedeniyle, cezası hapse çevrilen hükümlüler m. 105/A hükmünden yararlanamazlar (CGTİK m. 105/A/4).

---

³⁶¹ BAYRAK, s. 64.

³⁶² ÖZTÜRK/ERDEM, s. 551.

Hükümlünün yukarıda belirtilen koşulları sağlaması halinde, koşullu salıverilme tarihine kadar denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezanın infazı kapsamında, *kamuya yararlı bir işte ücretsiz olarak çalıştırılması, bir konut veya bölgede denetim ve gözetim altında bulundurulması, belirlenen yer veya bölgelere gitmemesi, belirlenen programlara katılması yükümlülükleri*, elektronik izleme yöntemi uygulanarak infaz edilebilir³⁶³. Hükümlünün, belirtilen yükümlülüklerden bir ya da daha fazlasına tabi tutulmasına denetimli serbestlik müdürlüğüne karar verilir. Bu yükümlülükler, hükümlünün risk ve gereksinimleri dikkate alınmak suretiyle değiştirilebilir (CGTİK m. 105/A/5).

Elektronik izleme yönteminin uygulanması, hükümlünün denetiminin hedeflendiği denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezanın infazı usulü için hapsedmenin olumsuz yanlarını bertaraf etmek bakımından fayda sağlayacaktır³⁶⁴.

Hükümlünün risk durumu, suçun nitelikleri, çocukların ve suç mağdurlarının korunması bağlamında diğer yükümlülüklerle ek olarak belirlenen yer veya bölgelere girmeme veya belirli bir bölgede denetim ve gözetim altında bulundurma yükümlülüklerinden biri ya da her ikisine birlikte karar verilebilir (DSHY m. 80/5).

Hükümlü, denetimli serbestlik süresinin üçte birini kamuya yararlı bir işte çalışarak tamamlar. Hükümlü hafta sonları da çalıştırılabilmekle birlikte kural olarak günde 4 saat ayda ise 80 saat çalışacaktır. Bu süre, komisyon kararı ile aylık çalışma süresini ve günlük 8 saati aşmayacak şekilde birleştirilebilir. Bu durumda çalışma süresi haftalık 40 saati geçemeyecektir (DSHY m. 81/2).

Kamuya yararlı bir işte çalıştırılmanın infazı, hükümlünün müdürlüğe başvurmasından itibaren 30 gün içinde başlatılmakla birlikte belirlenen sürenin sona ermesiyle, her halde koşullu salıverilme süresinin tamamlanmasıyla sona erer (DSHY m. 81/3).

---

³⁶³ ÖZTÜRK/ERDEM, s. 552. ; ÇETİN, s. 299-300. ; TURHAN/ALTIKAT, s. 34. ; BAYRAK, s. 124-125. ; Çevrimiçi: <https://rayp.adalet.gov.tr/resimler/581/dosya/ds-tedbiri22-04-20214-14-pm.pdf>, (Erişim Tarihi: 09/11/2021). ; DSHY m. 78, m. 103/3-d, m.103/4.

³⁶⁴ TURHAN/ALTIKAT, s. 34.

Bir konutta denetim ve gözetim altında bulundurulmanın infazı, hükümlünün belirlenen bir konuttan dışarı çıkmaması suretiyle yerine getirilir (DSHY m. 82/1). Yüksek riskli hükümlüler, denetimli serbestlik altında geçirecekleri toplam sürenin en az üçte birini konuttan çıkmama suretiyle tamamlarlar. Bu yükümlülük, günde en az on, en fazla on iki saat süreyle yerine getirilir. Bu süre, 18:00 ilâ 08:00 saatleri arasında uygulanır. Hükümlünün konutunda bulunacağı süre ile saat aralığı, hükümlünün işi, eğitimi veya aile durumu dikkate alınarak belirlenir (DSHY m. 82/2). Bu yükümlülüğün infazına hükümlünün müdürlüğe başvurmasından itibaren 10 gün içinde başlanır ve belirlenen sürenin sona ermesiyle tamamlanır. Hükümlünün risk durumunun değişmesi halinde belirlenen süre tamamlanmadan da bu yükümlülük kaldırılabilir (DSHY m. 82/4).

Bir bölgede denetim ve gözetim altında bulunma yükümlülüğü, hükümlünün belirlenen yere belirli tarih ve saatlerde başvurma ya da belirlenen bölgelerin dışına çıkmamayı kapsamaktadır (DSHY m. 83/1).

DSHY m. 83'te hükümlünün bu kapsamda başvuracağı yerler ve başvurma vakitleri düzenlenmiş ise de bu yükümlülüğün elektronik izlemenin uygulanması suretiyle yerine getirilmesi de mümkündür. Zira DSHY m. 103/3-d kapsamında yükümlüye ait elektronik cihazlar kullanılmak suretiyle takipte, yükümlü bakımından belirtilen bölgeler sistem haritası üzerinde kısıtlı alan haline getirilerek hükümlünün belirlenen zaman dilimi içerisinde bu bölgede bulunup bulunmadığı tespit edilebilecektir. Bu yükümlülük, hükümlünün müdürlüğe başvurusundan itibaren on gün içinde başlamakla birlikte, koşullu salıverme süresinin sona ermesi ile tamamlanır (DSHY m. 83/4).

DSHY m. 84 kapsamında, belirli yer veya bölgelere gitmekten yasaklanma yükümlülüğü bakımından, hükümlünün girmemesi gereken yer veya bölgenin sistem haritası üzerinde kısıtlı alan haline getirilerek, hükümlünün bu yer ya da bölgeye girip girmediği elektronik izleme yöntemi ile tespit edilebilecektir (DSHY m. 103/3-c).

Belirlenen programlara katılma, hükümlünün bireysel görüşme, grup çalışması, tedavi ve iyileştirme programları, diğer kurumlarca yürütülen meslek ve sanat edindirmeye yönelik faaliyetler, seminer, sosyal, kültürel ve sportif etkinlikler,

sivil toplum kuruluşlarınca kamu yararına yürütülen program ve çalışmalara katılma yükümlülüğüdür (DSHY m. 85/1)

Bu yükümlülük, hükümlünün buna ihtiyacı olması durumunda müdürlüğe başvurmasından itibaren en geç üç ay içinde başlar ve belirlenen sürenin ya da program veya programların tamamlanması ile sona erer (DSHY m. 85/2). Yükümlülük kapsamında, hükümlünün bu program veya programlara katılıp katılmadığı, elektronik izleme yönteminin uygulanması suretiyle tespit edilebilir.

Hükümlünün, ceza infaz kurumundan ayrıldıktan sonra, talebinde belirttiği denetimli serbestlik müdürlüğüne beş gün içinde müracaat etmemesi, hakkında belirlenen yükümlülüklerle, denetimli serbestlik müdürlüğünün hazırladığı denetim ve iyileştirme programına, denetimli serbestlik görevlilerinin bu kapsamdaki uyarı ve önerileriyle hakkında hazırlanan denetim planına uymamakta ısrar etmesi, ceza infaz kurumuna geri dönmek istemesi hâlinde, denetimli serbestlik müdürlüğünün talebi üzerine, koşullu salıverilme tarihine kadar olan cezasının infazı için açık ceza infaz kurumuna gönderilmesine, denetimli serbestlik müdürlüğünün bulunduğu yer infaz hâkimi tarafından karar verilir (CGTİK m. 105/A/6).

Denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezanın infazına karar verilen hükümlülere ait infaz dosyaları, ceza infaz kurumu idaresince nakil nedeni ile tahliye evrakı düzenlenerek, hükümlünün talep ettiği denetimli serbestlik müdürlüğüne, kararın verildiği gün UYAP sistemi üzerinden gönderilir. Hükümlüye ait fiziki infaz dosyası, kararın verildiği gün, ceza infaz kurumunca ilgili denetimli serbestlik müdürlüğüne gönderilir (DSHY m. 77/1-2).

Hakkında denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezanın infazına karar verilen hükümlü ceza infaz kurumundan çıktıktan sonra beş gün içerisinde talebinde belirttiği denetimli serbestlik müdürlüğüne müracaat etmek zorundadır (DSHY m. 79/1). Hükümlü, denetimli serbestlik müdürlüğüne beş gün içerisinde müracaat etmezse yedinci günü mesai bitimine kadar beklenir. Yedinci günden sonra kayıt kapatılarak herhangi bir işlem yapılmadan infaz hâkiminden hükümlünün açık ceza infaz kurumuna iadesi istenir (DSHY m. 79/6).

Hakkında CGTİK m. 105/A’da belirtilen yükümlülükler uygulanmasına karar verilen her hükümlü hakkında kamuya yararlı bir işte ücretsiz çalıştırılma yükümlülüğünün uygulanmasına karar verilir (DSHY m. 80/2). Yüksek riskli hükümlüler hakkında ise ayrıca bir konutta gözetim ve denetim altında bulundurulma yükümlüğü uygulanır (DSHY m. 80/3).

Bu anlamda izleme yöntemlerinden özellikle yükümlüye ait elektronik cihazlar kullanılmak suretiyle elektronik izlemenin uygulanması, cezanın bireyselleştirilmesi, cezaevinin olumsuz koşullarının bertaraf edilmesi ve hükümlünün topluma yeniden kazandırılması bağlamında önemli kolaylık ve fayda sağlayacaktır.

Hükümlüler hakkında belirlenen yükümlülükler; hapis cezasından daha ağır sonuçlar doğuracak şekilde uygulanamaz ve bu yükümlülükler hükümlünün denetimine, topluma yeniden adapte olmasına, iyileştirilmesine imkân verecek şekilde belirlenmelidir (DSHY m. 80/7).

F. Mükerrirlere ve Bazı Suç Faillerine Özgü İnfaz Rejimi

Mükerrirlere ve bazı suç faillerine özgü infaz rejimi CGTİK m. 108’de hüküm altına alınmıştır.

Mükerrirlerin, CGTİK m. 108/1’de belirtilen süreleri iyi halli olarak geçirmesi durumunda denetimli serbestlik tedbirleri ve haliyle elektronik izleme uygulanabilir hale gelecektir³⁶⁵.

DSHY m. 46/5’te yükümlülerin topluma veya mağdura zarar verme durumu ile tekrar suç işleme riski açısından yoğun denetim altında tutulması söz konusu ise hükümlünün denetim ve takibinde elektronik cihazların kullanılabileceği belirtilmiştir. Bu anlamda mükerririn yüksek riskli suçlu grubuna girdiğini söylemek mümkündür.

Mükerrirler hakkında verilen denetimli serbestlik tedbiri hükümlünün iyileştirilmesi ve topluma yeniden kazandırılması ile yeniden suç işleme riskinin

---

³⁶⁵ UMUDUM, s. 146.

azaltılması amaçlanmaktadır (DSHY m. 94/1). Tekerrür nedeniyle belirlenen denetim süresinde, koşullu salıverilmeye ilişkin hükümler uygulanır (CGTİK m. 108/5).

İnfaz hâkimi, mükerrir hakkında cezanın infazının tamamlanmasından sonra başlamak ve bir yıldan az olmamak üzere denetim süresi belirler (CGTİK m. 108/4). Yine infaz hâkimi, mükerrir hakkında denetim süresinin uzatılmasına karar verebilir. Bu suretle denetim süresi en fazla 5 yıla kadar uzatılabilir (CGTİK m. 108/6). Burada, denetim süresinin 5 yıla kadar uzatılabilme ihtimaline binaen ölçülülük ilkesi gözden kaçırılmamalıdır³⁶⁶.

Hükümlünün, tabi tutulabileceği yükümlülükler CGTİK m. 108/9'da belirtilmiştir. Buna göre elektronik izleme ile infaz edilebilecek yükümlülükler: *Suçun mağdurunun oturduğu ve çalıştığı yerleşim bölgesinde ikamet etmekten yasaklanmak ve mağdurun bulunduğu yerlere yaklaşımdan yasaklanmak* şeklinde belirtilebilir. Bunların yanında kanaatimizce, aynı maddede belirtilen *tedavi amaçlı programlara katılmak*³⁶⁷ yükümlülüğünde de elektronik izleme yöntemi uygulanabilir. Zira DSHY m. 103/4'te niteliği itibarıyla elektronik izlemeye uygun diğer denetimli serbestlik karar ve tedbirlerinin de yükümlüye ait elektronik cihazlar kullanılmak suretiyle yerine getirilebileceği belirtilmiştir. Bu suretle hükümlünün, ilgili tedavi programına katılım katılmadığı kolaylıkla tespit edilebilecektir³⁶⁸.

Mükerrirlere ve bazı suç faillerine özgü infaz rejiminde 108. maddenin 9. fıkrası çocuklar hakkında uygulanmaz (CGTİK m. 108/10). Bu nedenle bu başlıkta çocuklar bakımından elektronik izleme mümkün olamayacaktır³⁶⁹.

---

³⁶⁶ UMUDUM, s. 148.

³⁶⁷ 26.07.2016 tarihli ve 29782 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlardan Hükümlü Olanlara Uygulanacak Tedavi ve Diğer Yükümlülükler Hakkında Yönetmelik, m. 8/1'e göre: "*Tedavi amaçlı programa katılma, hükümlülerin yeniden cinsel suç işlemelerini önlemek amacıyla ihtiyaç duyulan tedavi ve iyileştirme programları ile grup çalışmalarına veya bireysel çalışmalara katılma yükümlülüğüdür.*"

³⁶⁸ DSHY m. 96/1 kapsamında yükümlüye yönelik eğitim, iyileştirme ve rehberlik çalışmalarının, teknik altyapısının oluşturulması halinde, nitelikleri gereği elektronik izleme uygulanarak denetim yapılabilecek bir yükümlülük olarak kabul edilmesi gerektiği yönünde değerlendirme için bkz: ÇETİN, s. 306. Aynı yönde bkz: Minister's Deputies CM Documents, 1192 Meeting, 19-21 February 2014, European Committee On Crime Problems (CDPC), Draft Commentary, s. 2.

³⁶⁹ UMUDUM, s. 147.

Salıverilme ardından mükerrir hakkında verilen denetimli serbestlik kararında, denetimli serbestlik süresinin belirtilmemesi durumunda, karar kaydedilmeden evvel Cumhuriyet başsavcılığı aracılığıyla infaz hâkimliğine geri gönderilerek tedbirin süresinin belirlenmesi istenir (DSHY m. 94/3). Kayıt işlemlerinin tamamlanmasının ardından hükümlüye tebligat çıkartılır (DSHY m. 94/4). Hükümlü, tebligatta belirtilen süre içerisinde başvuruda bulunmaması ya da hakkında hazırlanmış olan denetim planının gereklerini yerine getirmemesi halinde; 44. madde kapsamında uyarılır (DSHY m. 94/5). Uyarıya rağmen hükümlünün süresi içinde başvuruda bulunmaması veya belirlenen yükümlülüklerin gereklerini yerine getirmemesi halinde infaz hâkiminden hükümlünün disiplin hapsine tabi tutulması talep edilir (DSHY m. 94/5). Mükerrir, cezanın infazı tamamlandıktan sonra devam eden denetim süresi içinde, m. 108 hükümlerine göre yükümlülüklerine ve yasaklara aykırı hareket ederse, infaz hâkimi kararı ile 15 günden az 3 aydan fazla olmamak üzere disiplin hapsine tabi tutulur (CGTİK m. 108/7).

Mükerrirlere özgü infaz rejimi kapsamında hükümlü hakkında belirlenen denetimli serbestlik tedbiri, hapis cezasının tamamen infazından sonra denetim planının hazırlanmasıyla, hazırlanamama durumunda kararın hükümlüye tebliği ile başlar ve infaz hâkimliğince belirtilen sürenin tamamlanması ile sona erer (DSHY m. 94/9).

G. Koşullu Salıverilme

CGTİK m. 107'de koşullu salıverilme düzenlenmiştir. Ceza infaz kurumunda iyi halli olarak cezasının Kanunda belirtilen kısmını çeken hükümlü, yetkili makam kararı ile koşullu salıvermeden yararlanabilecektir³⁷⁰. Koşullu salıverilme, hükümlünün özgürlüğe kavuşma umuduyla iyi halli olmasını teşvik etmektedir³⁷¹. Bunun yanında koşullu salıverilme, cezaların ferdileştirilmesine katkı sunar, ceza infaz kurumlarında disiplin ve düzeni sağlamaya yardımcı olur ve devlet yönünden tasarruf sağlar³⁷².

³⁷⁰ ÖZTÜRK/ERDEM, s. 537. ; ARTUK/ GÖKCEN/ ALŞAHİN/ ÇAKIR, s. 910. ; DEMİRBAŞ, Ceza Hukuku Genel Hükümler, s. 700. ; ÇAKIR, Kerim, "Hapis Cezasının Koşullu Salıverilme Uygulanarak İnfazı", Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 26, S. 2, Aralık 2020, ss. 669-698, s. 671.

³⁷¹ ÖZTÜRK/ERDEM, s. 538. ; AKBULUT, s. 960. ; KOCA/ÜZÜLMEZ, s. 608.

³⁷² DÖNMEZER/ERMAN, C. III, s. 287. ; DEMİRBAŞ, Ceza Hukuku Genel Hükümler, s. 701. ; AKKAŞ, Ahmet Hulusi, "Koşullu Salıverilme", Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XII, S. 1-2, 2008, ss. 305-335, s. 308.

CGTİK m. 107/16'da belirtilen suçlardan mahkûmiyet halinde koşullu salıverilme uygulanamayacaktır. Bu şekilde koşullu salıverilme imkanının yok edilmesi infaz hukukunun özüne aykırılık teşkil etmektedir³⁷³. AİHM, bu konuyu “*umut hakkı*” kapsamında incelemiştir. AİHM kararlarında belirtildiği üzere mühim olan husus, infazın herhangi bir evresinde mahpusun mutlaka serbest bırakılması değil, mahkûm olduğu cezayı günün birinde serbest kalma umuduyla çekmesidir³⁷⁴. Bu bağlamda AİHM, kişinin günün birinde serbest bırakılma ümidi olmaksızın ceza infaz kurumunda kalmasının, AİHS m. 3'ün ihlali anlamına geleceğini belirtmiştir³⁷⁵.

Koşullu salıverilme kapsamında hapis cezalarının sonuna doğru mahpuslar hakkında “*arka kapı uygulaması*” (*back door*) olarak elektronik izleme uygulanması mümkündür³⁷⁶.

Hükümlü, denetim süresinde, infaz hakimliğince verilecek karar ile infaz kurumunda öğrendiği meslek veya sanatı uygulamak üzere, bir kamu kurumunda veya özel olarak aynı meslek veya sanatı icra eden bir başkasının gözetimi altında, ücret karşılığında çalıştırılabilecektir (CGTİK m. 107/7, DSHY m. 89). Koşullu salıverilen hükümlü hakkında uygulanacak denetim süresi, m. 107'ye göre infaz kurumunda geçirilmesi gereken süre kadardır. Ancak süreli hapislerde hak ederek tahliye tarihini geçemeyecektir (CGTİK m. 107/6).

Hükümlünün, gözetim altında ücret karşılığında çalıştırılması³⁷⁷, eğitime devam etme yükümlülüğü³⁷⁸ ve rehberlik çalışmalarına katılma yükümlülüklerinin³⁷⁹, belirlenen zaman dilimi içerisinde bu bölgede bulunup bulunmadığı, belirlenen çalışmalara katılıp katılmadığı ve eğitime devam edip etmediği elektronik izleme ile tespit ve takip edilebilecektir³⁸⁰.

³⁷³ ÖZTÜRK/ERDEM, s. 542-543. ; DEMİRBAŞ, Ceza Hukuku Genel Hükümler, s. 707.

³⁷⁴ KIDIL, Fahrettin, “*Cezalandırmanın Amacı ve Umut Hakkı Bağlamında Koşullu Salıverilme Yasakları*”, TBB Dergisi, 2018 (138), ss. 39-78, s. 62.

³⁷⁵ ÇAKIR, s. 688. ; KIDIL, s. 60. Bkz: AİHM'in 09/07/2013 tarihli Vinter ve diğerleri/Birleşik Krallık kararı ve 12/02/2008 tarihli Kafkaris/Kıbrıs kararı.

³⁷⁶ BLACK/SMITH, s. 3. ; PEKEL ULUDAĞLI, s. 1345. ; ÇETİN, s. 49.

³⁷⁷ DSHY m. 90.

³⁷⁸ DSHY m. 91.

³⁷⁹ DSHY m. 92.

³⁸⁰ DSHY m. 103/3-d, m. 103/4.

Gözetim altında çalıştırılma yükümlülüğü, koşullu salıverilen hükümlünün bir kamu kurumunda ya da özel olarak aynı meslek ya da sanatı icra eden birisinin gözetimi altında ücret karşılığı çalıştırılmasını ifade eder (DSHY m. 90). Eğitime devam etme yükümlülüğü 18 yaşından küçük hükümlülerin bir eğitim kurumuna devam etmelerini kapsamaktadır (DSHY m. 91). Rehberlik çalışmalarına katılma yükümlülüğü ise hükümlünün topluma kazandırılması maksadıyla çalışma ve programlara katılmasını ifade eder (DSHY m. 92).

Belirtilen yükümlülüklerden, çalıştırılma yükümlülüğü hükümlünün çalışmaya başlamasıyla başlar, diğer yükümlülükler açısından ise hükümlü hakkında denetim planının hazırlandığı tarihte başlar ve infaz hâkiminin belirlediği sürenin dolmasıyla, infaz hakimliğince yükümlülüğün kaldırılmasıyla yahut denetim süresinin bitmesiyle sona erer.

14/04/2020 kabul tarihli ve 7242 sayılı Kanun'un 48. maddesi ile CGTİK m. 107/9'a eklenen cümleyle³⁸¹ infaz hâkimi, iki yılı geçmemek üzere denetim süresi içerisinde hükümlünün denetimli serbestlik müdürlüğüne belirlenecek yükümlülüklerle tabi tutulmasına karar verebilecektir. Bu karar uyarınca müdürlük, risk ve ihtiyaçlarını dikkate alarak hükümlüyü; *belirli bir bölgede denetim ve gözetim altında bulundurma, belirlenen yer veya bölgelere gitmeme veya belirlenen programlara katılma* yükümlülüklerinden bir veya birden fazlasına tabi tutacaktır³⁸².

³⁸¹ 7242 sayılı Kanun'un 48. maddesi ile CGTİK'nin 107/9 maddesine eklenen cümlelerin gerekçesi şu şekildedir: "Maddenin dokuzuncu fıkrasına eklenen yeni hükümlerle, infaz hâkiminin iki yılı geçmemek üzere denetim süresi içinde hükümlünün denetimli serbestlik müdürlüğüne belirlenecek yükümlülüklerle tabi tutulmasına karar verebileceği düzenlenmektedir. İnfaz hâkimi en fazla iki yıl için yükümlülüğe karar verebileceği gibi daha kısa bir süre de belirleyebilecektir. Ancak, belirlenen yükümlülük süresi, hakederek tahliye tarihini geçemeyecektir. İnfaz hâkiminin kararı üzerine denetimli serbestlik müdürlüğü risk ve ihtiyaçlarını dikkate alarak hükümlüyü; *belirli bir bölgede denetim ve gözetim altında bulunmak, belirlenen yer veya bölgelere gitmemek ve belirlenen programlara katılmak* şeklindeki yükümlülüklerden bir veya birden fazlasına tabi tutacaktır. İnfaz hâkiminin karar vermesi durumunda denetimli serbestlik müdürlüğüne hükümlüyü yükümlülüğe tabi tutması zorunludur. İnfaz hâkimi karar vermediği takdirde denetimli serbestlik müdürlüğü bu yükümlülükleri uygulayamayacaktır. Ayrıca, denetimli serbestlik müdürlüğü hükümlünün risk ve ihtiyaçlarını dikkate alarak yükümlülükleri re'sen değiştirebilecektir. Böylelikle, hükümlülerin koşullu salıverilmeleri üzerine toplum içindeki takibi daha etkin bir şekilde sağlanmış olacaktır." Çevrimiçi: <https://mevzuat.tbmm.gov.tr/mevzuat/faces/kanunmaddeleri?pkanunlarno=271580&pkanunnumarasi=7242>, (Erişim Tarihi: 15/10/2021).

³⁸² ÖZGENÇ/SÖZÜER/KOCA, CGTİK'nin 107. maddesinde yapılan değişiklik ile koşullu salıverilen kişinin denetim süresi içinde tabi tutulacağı yükümlülüklerin 9. fıkrada tek tek sayıldığını, benzer yükümlülüklerin 105/A maddesi kapsamında denetimli serbestlik uygulanmak suretiyle cezası infaz edilen kişiler bakımından da öngörülmekte ve burada da sayılmakta olduğunu ifade etmekle birlikte bu yükümlülüklerin her maddede tek tek sayılması yerine, İnfaz Hâkimliği Kanununa ya da 5402 sayılı

Ancak, belirlenen yükümlülük süresi, hak ederek tahliye tarihini geçemeyecektir (CGTİK m. 107/6). Denetimli serbestlik müdürlüğü, hükümlünün risk ve ihtiyaçlarını dikkate alarak yükümlülükleri değiştirebilecektir.

Belirli bir bölgede denetim ve gözetim altında bulundurma³⁸³, belirlenen yer veya bölgelere gitmeme³⁸⁴ veya belirlenen programlara katılma³⁸⁵ yükümlülükleri, nitelikleri itibariyle elektronik izleme ile yerine getirilebilecektir.

Bu yükümlülükler, hükümlü açısından denetim planının hazırlandığı tarihte başlar, infaz hâkiminin belirlediği sürenin sonunda ya da denetim süresinin bitmesiyle yahut yükümlülüğün kaldırılmasıyla sona erer (DSHY m. 93/8).

Görüleceği üzere, infaz hâkiminin karar vermesi durumunda müdürlüğün hükümlüyü yükümlülüğe tabi tutması zorunlu hale gelmiştir. İnfaz hâkimi karar vermediği takdirde denetimli serbestlik müdürlüğü bu yükümlülükleri uygulayamayacaktır. Diğer bir yönden, denetimli serbestlik müdürlüğü hükümlünün risk ve ihtiyaçlarını dikkate alarak yükümlülükleri re'sen değiştirebilecektir.

Koşullu salıverilme ile hükümlünün topluma adapte olmasını hızlandırmak, salıverilmenin akabinde bir süre onu denetim ve kontrol altında tutmak yerinde olacaktır³⁸⁶. Kanuna yapılan bu ekleme ile hükümlülerin koşullu salıverildikten sonra toplum içindeki takibi daha etkin bir şekilde yapılması amaçlanmaktadır. Kanaatimizce bu gelişme olumlu olsa da özel yükümlülük olarak hükümlünün alkol ve/veya uyuşturucu bağımlılığı mevcut ise tedavi gibi yükümlülükler de düzenlemeye eklenebilirdi³⁸⁷.

İnfaz hâkimi, hükümlünün kişilik özelliklerini ve topluma entegre olmadaki başarısını dikkate alarak; denetim süresinin, denetimli serbestlik tedbiri uygulanmadan ya da herhangi bir yükümlülük belirlemeden geçirilmesine karar verebileceği gibi,

---

Denetimli Serbestlik Hizmetleri Kanununa bu konuya ilişkin bir hüküm konulmasının daha isabetli olacağını belirtmektedir. ÖZGENÇ/SÖZÜER/KOCA, s. 8.

³⁸³ DSHY m. 93/3.

³⁸⁴ DSHY m. 93/4.

³⁸⁵ DSHY m. 93/5.

³⁸⁶ DÖNMEZER/ERMAN, C. III, s. 286.

³⁸⁷ YAVUZ, Denetimli Serbestlik, s. 216.

denetimli serbestlik tedbiri uygulanmasını veya belirlenen yükümlülükleri denetim süresi içinde kaldırabilecektir. (CGTİK m. 107/10).

Hükümlünün, denetim süresinde hapis cezasını gerektiren kasıtlı bir suç işlemesi ya da infaz hakiminin ikazına rağmen yükümlülüklere uymamakta ısrar etmesi durumunda koşullu salıverilme kararı geri alınır (CGTİK m. 107/12). Koşullu salıverilme kararının geri alınmasından sonra aynı hükmün infazıyla alakalı bir daha koşullu salıverilme kararı verilmez (CGTİK m. 107/13-b).

Hükümlünün denetim süresini yükümlülüklerle uygun olarak ve iyi hâlli olarak geçirdiği halde, ceza infaz edilmiş sayılır (CGTİK m. 107/14).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ELEKTRONİK İZLEME KARARININ ALINMASI, YERİNE GETİRİLMESİ, ELEKTRONİK İZLEME MÜDAHALE EKİBİ, ELEKTRONİK CİHAZLARIN TAKILMASI, YÜKÜMLÜLÜĞÜN İHLALİ VE SÖKÜLMESİ, ELEKTRONİK İZLEME KARARINA KARŞI KANUN YOLU, ELEKTRONİK İZLEMENİN MASRAFLARI

I. ELEKTRONİK İZLEME KARARININ ALINMASI VE YERİNE GETİRİLMESİ

A. Elektronik İzleme Kararının Alınması

AKEİTK'de elektronik izlemeyi tesis eden veya iptal eden kararların hangi yollarla alınacağını düzenlemek ulusal yargı mercilerine bırakılmıştır. Karar, mahkeme tarafından, savcılık tarafından, yaptırım veya tedbirlerin uygulanmasıyla görevli bir hâkim tarafından veya denetimli serbestlik kurumu tarafından alınabilmektedir. Mühim olan, cezaevi ve denetimli serbestlik hizmetleri de dahil olmak üzere idari bir makam tarafından verilen kararlarda, ilgili kişilerin etkin yargı denetimine açık olmasıdır. Çoğu Avrupa ülkesinde elektronik izlemeye karar veren ilk makam adli olmaktan çok idaridir³⁸⁸.

³⁸⁸ Minister's Deputies CM Documents, 1192 Meeting, 19-21 February 2014, European Committee On Crime Problems (CDPC), Draft Commentary. (Çevrimiçi: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016805c6829) (Erişim Tarihi:14/10/2021).

Fransa, Letonya, Litvanya ve Portekiz'de elektronik izlemenin uygulanmasına ya da iptal edilmesine ilişkin kararlar mahkemeler tarafından alınmaktadır. Norveç ve İsveç, elektronik izlemeyi uygulama ve iptal etme sürecine mahkemeyi dahil etmeyen ülkelerdir. İsveç'te hem ceza infaz kurumları hem de denetimli serbestlik müdürlükleri elektronik izleme kararını alabilmekte ancak yalnızca denetimli serbestlik müdürlükleri bu kararı iptal etme yetkisine sahiptir. Norveç'te elektronik izleme kararları, polisin sorumluluğunda olan aile içi şiddet vakaları dışında, denetimli serbestlik müdürlükleri tarafından alınmakta veya iptal edilmektedir³⁸⁹.

AKEİTK'nin 2. maddesi: *“Elektronik izleme uygulanmasına ya da uygulamaya son verilmesine ilişkin kararlar yargısal makamlar tarafından alınmalı ya da bu kararların yargısal makamlar tarafından gözden geçirilmesi sağlanmalıdır.”* şeklindedir³⁹⁰.

Tavsiye kararında üye devletler tarafından, elektronik izlemeye ilişkin kararların yargısal makamlar tarafından alınabileceği, bu kararlar yargı mercilerince alınmıyorsa da yargısal makamlarca gözden geçirilmesinin sağlanması tavsiye edilmiştir.

Türk ceza hukukunda, ilgili kişi bakımından elektronik izlemenin uygulanmasına ya da uygulanmamasına karar verecek makam, Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Denetimli Serbestlik Daire Başkanlığı bünyesinde oluşturulan Elektronik İzleme Şube Müdürlüğüdür³⁹¹.

DSHY'nin 100. maddesine göre haklarında belirli yerlere gitmekten yasaklama veya belirlenen konut, yer veya bölgeden çıkmama ya da belirlenen kişilere yaklaşmamaya dair verilen denetimli serbestlik kararları, elektronik cihaz kullanılmak suretiyle yerine getirilebilecektir. Bunun yanında DSHY m. 103/3'e göre soruşturma, kovuşturma ve infazın tüm aşamalarında niteliği itibarıyla elektronik izlemeye uygun bütün tedbir ve yükümlülükler hakkında yükümlüye ait elektronik cihazlar

³⁸⁹ ØSTER/CAIADO, s. 3.

³⁹⁰ Council of Europe, Recommendation CM/Rec(2014)4 of the Committee of Ministers to Member States on Electronic Monitoring, (Çevrimiçi: <https://pjp-eu.coe.int/documents/41781569/42171329/CMRec+%282014%29+4+on+electronic+monitoring.pdf/c9756d5b-be0e-4c72-b085-745c9199bef4>), (Erişim Tarihi: 15/10/2021).

³⁹¹ Çevrimiçi: <https://cte.adalet.gov.tr/Home/BirimDetay/16>, (Erişim Tarihi: 25/11/2021).

kullanılmak suretiyle izleme yapılabilecektir. DSHY m. 103/4'e göre niteliği itibariyle elektronik izlemeye uygun diğer denetimli serbestlik karar ve tedbirleri de 103. maddede düzenlenen biyometrik imza ile takip sistemi uygulanarak yerine getirilebilecektir.

Komisyon³⁹², vaka sorumlusunun³⁹³ talebi üzerine mevcut risk durumu, tedbir, yükümlülük ve denetimin gereklilikleri, mağdurun veya toplumun korunma ihtiyacını dikkate alarak yükümlünün elektronik cihaz ile takibini Daire Başkanlığına³⁹⁴ önermektedir (DSHY m. 100/2). Elektronik cihaz takılması önerilen yükümlünün bilgileri Daire Başkanlığına iletilmektedir. Şube müdürlüğünce, izleme merkezinin kapasitesi, yükümlünün durumu, yargı mercii kararının niteliği ve infaz kabiliyeti teknik yönden değerlendirilerek yükümlünün elektronik cihaz ile izlenip izlenmemesine karar verilmektedir (DSHY m. 100/3).

Görüleceği üzere Türk ceza hukukunda elektronik izlemeye ilişkin kararlar, idari bir makam tarafından alınmaktadır.

Kanaatimizce Türk ceza hukukunda elektronik izlemeye ilişkin kararın idari makam tarafından verilmesi yerinde olmamıştır. Zira elektronik izlemeye ilişkin kararı Elektronik İzleme Şube Müdürlüğü değil, Anayasa'nın 13. maddesi de dikkate alınarak hâkim veya mahkemenin vermesi gerekmektedir. Hâkim veya mahkeme kararı aranmayacak ise en azından Müdürlükçe alınan kararı hâkimin veya mahkemenin onaylaması gerekmektedir³⁹⁵. Nihayetinde elektronik izleme, hapsedmeden daha az fakat klasik denetimli serbestlik tedbirlerinden daha fazla kişi özgürlüğüne müdahalede bulunmaktadır³⁹⁶.

Mevzuatımızda denetimli serbestlik müdürlüğüne şikâyet yolu ve infaz hakimliğine itiraz yolu açık olsa da bu başvuru yolları elektronik izlemeye yargı kararı ile hükmedilmesi lüzumunu ortadan kaldırmayacaktır³⁹⁷.

³⁹² Komisyon: “İnfaz işlemleri değerlendirme komisyonunu, ifade eder.” (DSHY m. 4/1-o).

³⁹³ Vaka sorumlusu: “Yükümlülere yönelik iyileştirme ve denetime ilişkin belirlenen programlar ile kararların infazına ilişkin çalışmaların yürütülmesini koordine eden denetimli serbestlik memurunu, ifade eder.” (DSHY m. 4/1-v).

³⁹⁴ Daire Başkanlığı: “Denetimli Serbestlik Daire Başkanlığını, ifade eder.” (DSHY m. 4/1-d).

³⁹⁵ ÇETİN, s. 240. ; YAVUZ, Denetimli Serbestlik, s. 178,188,199,215. ; KOÇ, s. 217.

³⁹⁶ YAVUZ, Denetimli Serbestlik, s. 123.

³⁹⁷ UMUDUM, s. 123.

B. Elektronik İzleme Kararının Yerine Getirilmesi

Türk ceza hukukunda elektronik izleme kararının yerine getirilmesi için öncelikle denetimli serbestlik tedbiri kapsamında infaz edilebilir bir tedbirin bulunması gerekmektedir. Bu karar, kararı veren merci tarafından yükümlünün bulunduğu yerdeki Denetimli Serbestlik Müdürlüğü'ne gönderilir³⁹⁸.

Denetimli Serbestlik Müdürlüğü Değerlendirme ve Planlama Bürosu, yükümlünün risk ve ihtiyaçlarını belirleyerek bu risk ve ihtiyaçlara uygun olarak, toplumun ve mağdurun korunması, kararın infaz kabiliyeti, yükümlünün ihtiyaçlarını, uygunluğunu ve becerilerini dikkate almak suretiyle infaz planı hazırlar ve hazırlanan denetim planlarını İnfaz İşlemleri Değerlendirme Komisyonunun onayına sunar³⁹⁹ (DSHY m. 15/4,5,6). Denetim planı⁴⁰⁰ hazırlanan yükümlünün infaz dosyası ve ilgili bütün belgeler, Komisyonun onayı beklenmeksizin aynı gün Değerlendirme ve Planlama Bürosu tarafından İnfaz Bürosuna gönderilir (DSHY m. 15/7).

İnfaz Bürosunda, denetim planı doğrultusunda yükümlülerin toplum içinde denetimine, takibine ve iyileştirilmesine yönelik çalışmaların koordinasyonu yapılır (DSHY m. 16/1). Haklarında denetim ve infaz planı hazırlanan yükümlüler infaz bürosuna yönlendirilir ve her yükümlü için vaka sorumlusu⁴⁰¹ belirlenir (DSHY m. 16/3). Vaka sorumlusu, mevcut risk durumu, tedbir, yükümlülük ve denetim gereklerini, mağdurun ve toplumun ihtiyacını değerlendirmek suretiyle yükümlünün elektronik cihaz ile takibini Komisyona önerir. Komisyon talebi uygun görürse yükümlünün elektronik cihaz ile takibini Daire Başkanlığına önerir (DSHY m. 100/2). Elektronik İzleme Şube Müdürlüğü, izlemenin kapasitesi, yükümlünün durumu,

³⁹⁸ UMUDUM, s. 123,125. ; ÇETİN, s. 314.

³⁹⁹ Bkz: Anayasa Mahkemesi M.S. Başvurusu, Başvuru No: 2018/25505, Karar Tarihi:25/02/2021: “§18. Müdürlük ayrıca aynı tarihte İnfaz İşlemleri Değerlendirme Komisyonuna bir yazı yazarak başvurucu hakkında uygulanan tedbir kararının elektronik kelepçeyle izlenip izlenmeyeceği konusunda değerlendirme yapılmak suretiyle karar verilmesini talep etmiştir. §19. İnfaz İşlemleri Değerlendirme Komisyonu tarafından yapılan değerlendirme sonucunda, 5/3/2013 tarihli ve 28578 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği'nin (Yönetmelik) 104. maddesi uyarınca başvurunun takibinin elektronik kelepçe ile yapılmasının Elektronik Kelepçe İzleme Şube Müdürlüğüne önerilmesine 30/5/2018 tarihinde karar verilmiştir. §20. Elektronik Kelepçe İzleme Şube Müdürlüğü tarafından yapılan değerlendirme sonucunda 6/6/2018 tarihinde, başvurucuya elektronik kelepçe uygulanmasına karar verilmiştir. Başvurunun elektronik kelepçe kullanırken dikkat etmesi gereken hususlara ilişkin bilgilendirme de yine aynı tarihte başvurucuya tebliğ edilmiştir.”

⁴⁰⁰ DSHY m. 36/7-a,c: “Haklarında adli kontrol kararı verilen yetişkinler ile cezanın konutta çektirilmesi karar verilenler için denetim planı hazırlanmaz.”

⁴⁰¹ Vaka sorumlusunun diğer görevleri DSHY m. 16/5'te ayrıntılı olarak düzenlenmiştir.

kararın infaz kabiliyeti ve niteliğini teknik açıdan değerlendirerek elektronik izlemenin uygulanıp uygulanmayacağına karar verir (DSHY m. 100/3).

AKEİTK'nin 1. maddesi “*Ceza adaleti çerçevesinde elektronik izlemenin türleri, süresi ve uygulama yöntemleri kadar kullanımı da kanun ile düzenlenmelidir.*” şeklindedir⁴⁰².

Elektronik izleme kararının alınması sürecinin başından sonuna kadar bir dizi idari işlem tesis edildiği görülmektedir. Kişi hürriyetine müdahalede bulunan elektronik izleme kararının, tavsiye kararında da belirtildiği üzere, yargı mercilerince alınması ve izleme türleri, süresi, uygulama yöntemleri ve kullanımının kanun ile düzenlenmesi, Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan temel hak ve hürriyetlerin sınırlanması açısından daha isabetli olacaktır⁴⁰³.

II. ELEKTRONİK İZLEME MÜDAHALE EKİBİ, ELEKTRONİK CİHAZLARIN TAKILMASI, YÜKÜMLÜLÜĞÜN İHLALİ VE SÖKÜLMESİ

A. Elektronik İzleme Müdahale Ekibi

Yükümlülerin toplum içinde denetim ve takibi, gerekmesi halinde kolluk personeliyle iş birliği içerisinde denetim bürosunda görevli denetimli serbestlik memurları tarafından yerine getirilmektedir (DSHY m. 18/1). Denetim bürosunda görevlendirilen personel içerisinden, elektronik izleme merkezi ile çalışmak ve iletişimi sağlamak üzere elektronik izleme müdahale ekibi oluşturulur (DSHY m. 18/3).

Denetim bürosunda elektronik izleme konusunda eğitim almış yeteri kadar denetimli serbestlik memuru görevlendirilir (DSHY m. 99/2).

---

⁴⁰² Council of Europe, Recommendation CM/Rec(2014)4 of the Committee of Ministers to Member States on Electronic Monitoring, (Çevrimiçi: <https://pjp-eu.coe.int/documents/41781569/42171329/CMRec+%282014%29+4+on+electronic+monitoring.pdf/c9756d5b-be0e-4c72-b085-745c9199bef4>), (Erişim Tarihi: 15/10/2021).

⁴⁰³ Aynı yönde bkz: UMUDUM, s. 124. ; YAVUZ, Denetimli Serbestlik, s. 236.

Denetim bürosunda⁴⁰⁴ yer alan müdahale ekibi; elektronik cihazların takılmasından ve sökülmesinden, elektronik izleme merkezi ile koordinasyonun sağlanmasından, elektronik izleme merkezince iletilen taleplerin yerine getirilmesinden, elektronik cihazlarla takip edilen yükümlülerin takip ve denetiminden, elektronik cihazlarda meydana gelen arızalara ilişkin gerekli işlemlerin yapılmasından ve elektronik izleme merkezinden gelen ihlal durumunun tespit edilmesinden sorumludur (DSHY m. 99/2).

Belirtmek gerekir ki elektronik izlemenin uygulanması ile görevlendirilen personele, ekipmanın verimli, doğru kullanımı ve yükümlüler üzerindeki etkisi konularında düzenli olarak meslek içi eğitim verilmelidir⁴⁰⁵.

B. Elektronik Cihazların Takılması, Kurulması ve Yükümlülüğün İhlali

Elektronik cihazların takılması ve kurulumu DSHY m. 101’de düzenlenmiştir. Buna göre; haklarında elektronik cihazlar vasıtasıyla izlenmesine karar verilen yükümlüler, görevli denetimli serbestlik personeli tarafından bilgilendirilir. Elektronik cihazın özelliğine göre yükümlü müdürlüğe davet edilerek veya yükümlünün evine gidilerek elektronik izleme ünitesi kurulur ve devreye sokulur. Bunun yanında elektronik cihazlarla takip edilecek yükümlünün kimlik bilgilerinin kontrolü görevli personel tarafından yapılır (DSHY m. 101/1). Yükümlü, elektronik cihazların kullanımı ile alakalı uyması gereken kurallar ve uymamanın sonuçları yazılı olarak bilgilendirilir (DSHY m. 101/2). Yazılı olarak bilgilendirme yapılmaması durumunda, yükümlünün riayet etmesi gereken kurala aykırılık teşkil eden hareketi ihlal olarak ifade edilemez⁴⁰⁶.

⁴⁰⁴ DSHY m. 18/7-c,ç’de denetim bürosunda görevli denetimli serbestlik memurlarının görevleri arasında “c) *Yükümlülere elektronik izleme cihazlarını takmak ve kurmak, ç) Elektronik izleme merkezinden yükümlülerin denetim ve kontrolüne ilişkin iletilen talepleri yerine getirmek.*” sayılmıştır. Ne var ki görevler arasında elektronik izleme cihazlarını sökülmesi sayılmamıştır. Bu hususun da ilgili maddeye eklenmesi yerinde olacaktır.

⁴⁰⁵ Council of Europe, Recommendation CM/Rec(2014)4 of the Committee of Ministers to Member States on Electronic Monitoring, (Çevrimiçi: <https://pjp-eu.coe.int/documents/41781569/42171329/CMRec+%282014%29+4+on+electronic+monitoring.pdf/c9756d5b-be0e-4c72-b085-745c9199bef4>), (Erişim Tarihi: 15/10/2021).

⁴⁰⁶ ÇETİN, s. 319. ; Elektronik izlemenin uygulanmasından önce yükümlünün bilgilendirilmiş onayı alınması gerektiği yönünde bkz: HUCKLESBY/BEYENS/BOONE/DÜNKEL/MCIVOR/GRAHAM, s. 3.

Hakkında elektronik izleme kararı verilen yükümlü, elektronik cihaz takılmasına ve izleme ünitesinin kurulmasına rıza göstermek, elektronik cihazları kullanılabilir durumda bulundurmamak, kararın infazı noktasında kısıtlamalara ve elektronik cihazların kullanımına ilişkin belirlenen kurallara uygun hareket etmek zorundadır. Bu kurallara aykırı davranış yükümlülüğünün ihlali sayılır (DSHY m. 101/3).

Yükümlüye ait elektronik cihazların kullanılmasıyla elektronik izlemeyi düzenleyen DSHY m. 103/1’de bu nitelikteki elektronik izlemenin, yükümlünün rızasının alınması koşuluyla yapılabileceği hüküm altına alınmıştır. Diğer izleme üniteleri ve teknolojilerinin kurulumu açısından ise yükümlünün rıza göstermesi zorunlu kılınmıştır. Elektronik cihazlarla takibin uygulanmaması durumunda genellikle kişinin ceza infaz kurumuna gönderilmesi durumu değerlendirildiğinde, rızanın bir dereceye kadar sınırlandırılması kaçınılmazdır⁴⁰⁷.

YAVUZ’a göre “fail hakkında hükmedilen yaptırım veya tedbirin, doğrudan elektronik izleme yöntemiyle birlikte uygulanması öngörülmüş ve ilgiliye bir tercih imkanı sunulmamış ise karar bir hakim veya mahkeme tarafından verilmeli veya idari bir makam tarafından verilmiş ise ancak bir hakim veya mahkemenin onayıyla uygulamaya konulabilmeli; şayet elektronik izleme yönteminin tatbiki failin isteğine bırakılmış ve ancak rızasının varlığı durumunda uygulanacak ise idari bir makam tarafından verilebilmeli, bununla birlikte fail, bu idari kararla ilgili olarak bir hakim veya mahkemeye itirazda bulunabilme hakkı tanınmalı ve bu hak kanunla teminat altına alınmalıdır⁴⁰⁸.”

Hukukumuzda elektronik izleme, doğrudan uygulanamamakla birlikte bir infaz hukuku aracı, yaptırımın yerine getiriliş şekli⁴⁰⁹ olarak uygulanmaktadır. Yine hukukumuzda elektronik izleme kararı idari bir merci tarafından alınmaktadır. DSHY m. 101/3 bakımından yükümlünün elektronik cihazların kurulmasında rızası aranmadığı için bu idari karara karşı kanun ile düzenleme yapılarak hâkim veya mahkemeye etkin bir itiraz hakkı tanınmalıdır.

⁴⁰⁷ HUCKLESBY/BEYENS/BOONE/DÜNKEL/MCIVOR/GRAHAM, s. 22.

⁴⁰⁸ YAVUZ, Denetimli Serbestlik, s. 237.

⁴⁰⁹ KOÇ, s. 179.

Yükümlünün kurallara aykırı davrandığının izleme merkezi tarafından belirlenmesi halinde, müdahale ekibi durumdan derhal haberdar edilir. Daire Başkanlığının ilgili şube müdürlüğü, yükümlünün kurala aykırı davranışını denetimli serbestlik müdürlüğüne yazılı olarak da bildirir. Kurala aykırı davranışın vaka sorumlusu tarafından yükümlülüğün ihlali olarak değerlendirilmesi halinde durum komisyona iletilir (DSHY m. 101/4).

Yükümlünün, uyması gereken kurallar ile hakkında hazırlanan programa ve denetimli serbestlik personelinin bu kapsamdaki uyarı ve çağrılarına riayet etmemesi yükümlülüğün ihlali sayılır. Yükümlülüğün ihlal edilmesi durumunda vaka sorumlusunun teklifi üzerine yükümlü, komisyon tarafından ya da 5402 sayılı Kanunda yazılı hâllerde komisyonun önerisi üzerine infaz hâkimi tarafından⁴¹⁰ ikaz edilir⁴¹¹ (DSHY m. 44/1). Uyarı, yazılı olarak yükümlüye tebliğ edilir (DSHY m. 44/2).

Yükümlülüğün bir yıl içinde mazeretsiz ve kasten üç defa ihlal edilmesi yükümlülüğe uymamada ısrar etme sayılır. Yükümlünün ikinci kez ikaz edilmesinin akabinde bir yıl içinde üçüncü ihlalin tespit edilmesi durumunda dosyanın kapatılması süreci başlatılır. Suça sürüklenen çocuklar ve denetimli serbestlik kararının infazına başlandığı tarihte çocuk olup infaz sürecinde 18 yaşını dolduranlar açısından ise yükümlünün bir yıl içerisinde üçüncü kez uyarılmasının ardından bir yıl içinde dördüncü ihlalin tespit edilmesi halinde dosyanın kapatılması süreci başlatılır (DSHY m. 44/3). Yükümlüye gönderilen uyarı tebligatında, 3. fıkrada belirtilen sayıda ihlal durumunun tespit edilmesi durumunda tekrar bir uyarının yapılmayacağı, dosyanın kapatılması sürecinin başlatılacağı ve dosyanın ilgili yargı merciine gönderileceği ihtar edilir (DSHY m. 44/4).

Görüldüğü üzere yükümlüye ihlali durdurması, yükümlülüğe riayet etmek suretiyle devam etmesi noktasında birden ziyade fırsat ve imkân tanınmaktadır. Ancak

---

⁴¹⁰ DSHY m. 44/5'e göre, hapis cezasının ertelenmesi halinde hükmedilen denetimli serbestlik kararları ile mükerirrlere ve bazı suç faillerine özgü denetimli serbestlik kararları bakımından yükümlülüklerin ihlali halinde yükümlü infaz hâkimi tarafından, diğer yükümlülüklerin ihlali halinde ise komisyon tarafından karar verilir.

⁴¹¹ DSHY m. 44/6'ya göre adli kontrol tedbirlerinin infazında mazeret olmaksızın ve kasıtlı olarak ihlalde bulunan şüpheli veya sanık uyarılmaz, mazereti varsa komisyon tarafından değerlendirilerek karar verilir.

bütün bu uyarılara rağmen ihlalin devam etmesi durumunda ihlal prosedürü işletilebilmektedir.

Uygulamada denetimli serbestlik kararlarının birçoğunda, yükümlülerin müdürlüklerin çağrularına uymaması ya da belirlenen denetim planına aykırı davranması sebebiyle tedbir kararları infaz edilememektedir⁴¹².

Yükümlülüğün uyarılara rağmen ihlal edilmesi durumunda kayıt kapatılarak keyfiyet Cumhuriyet başsavcılığı aracılığıyla ilgili yargı merciine bildirilir⁴¹³ (DSHY m. 47/1). İhlal nedeniyle dosyanın kapatılması halinde durum yükümlüye tebliğ edilir ve tebligatta yükümlünün ilgili mahkemeye itiraz hakkı olduğu belirtilir (DSHY m. 47/3).

C. Elektronik Cihazların Sökülmesi ve İzlemenin Sonlandırılması

Yükümlülüğün sona ermesi ya da ihlal edilmesi, yükümlünün ceza infaz kurumuna alınması veya yükümlünün elektronik izleme ile takibinden vazgeçilmesi halinde, elektronik cihazlar görevli denetimli serbestlik personeline sökülür ve izleme işlemleri sonlandırılır. Elektronik cihazlar, gerekli kontroller yapılarak yükümlüden tutanak karşılığında teslim alınır (DSHY m. 102/1).

Elektronik izleme merkezi bilgilendirilmeden, elektronik cihaz sökülmemektedir. Elektronik izleme merkezine, sistem üzerinden elektronik cihazın sökülmesi yönünde talep iletilir. İzleme merkezi bu talep üzerine sistemden takibi sonlandırır ve elektronik takibe ilişkin gerekli bilgileri ilgili müdürlüğe iletir (DSHY m. 102/2).

Belirtilmelidir ki yükümlüye ait elektronik cihazın kullanılması suretiyle elektronik izlemede, elektronik cihazın takılması ya da sökülmesi söz konusu

---

⁴¹² ÇETİN, s. 315.

⁴¹³ Kaydın kapatılması bakımından DSHY m. 47/5'te iki durum için farklı koşullar belirtilmiştir. Buna göre DSHY m. 57/2'ye göre adli kontrol tedbirleri açısından, ihlalde bulunan şüpheli veya sanık uyarılmaksızın hakkında karar verilmesi için dosya Cumhuriyet başsavcılığı aracılığıyla ilgili yargı merciine gönderilir. İlgili yargı merciinden karar gelene kadar adli kontrol tedbirinin infazına devam edilir. DSHY m. 87/1'e göre denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezaların infazı kararlarında ise yükümlünün ihlalde bulunması halinde komisyonun kararı üzerine, koşullu salıverilme tarihine kadar olan cezasının infazı için açık ceza infaz kurumuna gönderilmesi, infaz hâkiminden talep edilir. İnfaz hâkiminden karar gelene kadar, denetimli serbestlik tedbirinin infazına devam edilir.

olmayacaktır. Diğer ekipmanlardan farklı olarak yükümlüye ait elektronik cihazların kullanılması durumunda izlemenin ne şekilde gerçekleşeceği ne şekilde kurulum yapılacağı ve sonlandırılacağı ayrıntılı olarak hüküm altına alınmalıdır.

III. ELEKTRONİK İZLEME KARARINA KARŞI KANUN YOLU

A. Elektronik İzleme Kararının Alınması Aşamasında Kanun Yolu

Türk ceza hukukunda elektronik izlemenin uygulanıp uygulanmamasına ilişkin kararı idari bir makam vermektedir.

Elektronik izlemenin niteliği dikkate alındığında, elektronik izleme kararına karşı etkin bir kanun yolu öngörülmelidir. Nitekim AKEİTK'nin 2. maddesine göre elektronik izleme kararları bakımından yargı denetimine izin verilmelidir.

Türk ceza hukukunda elektronik izleme kararının idari bir makam tarafından alınması ve bu karara karşı işletilebilecek bir kanun yolu düzenlemesinin DSHK ve DSHY'de mevcut olmaması belirsizliklere neden olmaktadır⁴¹⁴.

Elektronik izlemeye ilişkin karar her ne kadar idari bir makam tarafından verilmekteyse de en nihayetinde infaz hukukunu ilgilendiren bir durum söz konusudur. Bu nedenle karar bakımından infaz hakimliğine başvuru yolu öngörülmelidir. Zira Yargıtay kararına göre denetimli serbestlik müdürlüğü infaz işlemleri değerlendirme komisyonunun idari nitelikteki kararlarına karşı infaz hakimliğine itiraz edilebilmesi mümkündür⁴¹⁵.

Bu anlamda, en nihayetinde idari makam bir yargı mercii olmadığı için verilen kararın hukuka uygun olup olmadığı, kararda yazılan yükümlülüğün elektronik izleme yoluyla infaz edilip edilemeyeceği ve buna elverişli olup olmadığı, elektronik izleme hakkında olumlu ya da olumsuz karar verme gerekçeleri, kararların keyfilik içerip içermediği yargı merciiince denetlenmeli ve incelenmelidir. Yükümlü veya yasal

⁴¹⁴ ÇETİN, s. 312. ; UMUDUM, s. 125.

⁴¹⁵ ÇETİN, s. 312. ; Aynı yerde bkz: “Denetimli serbestlik müdürlüğü infaz işlemleri değerlendirme komisyonunun idari nitelikteki kararlarına karşı infaz hakimliğine itiraz edilebilir. Ehliyetin geri alınmasına ilişkin işlem adli nitelikte olduğundan infaz hakimliğine itiraz edilemez.” [Yazım hataları alıntı yapılan kaynaktaki gibi korunmuştur.] Yargıtay 12. Ceza Dairesi 2014/22580 E., 2015/917 K., 21/01/2015 K.T.

temsilcisi, bu karara karşı yükümlülüğü infaz edecek olan denetimli serbestlik müdürlüğünün bulunduğu yerdeki infaz hakimliğine itiraz edebilmelidir⁴¹⁶. Anayasa'nın 125. maddesine göre “*İdarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır*”⁴¹⁷.”

Yükümlü ve yasal temsilcisi dışında, Cumhuriyet başsavcılığının da kanun yoluna gidebilmesi mümkün olmalıdır. Zira örneğin elektronik izleme ile infazı mümkün olmayan bir tedbir bakımından idari merciin elektronik izleme kararı vermesi durumunda Cumhuriyet başsavcılığının da karara karşı itiraz yoluna başvurabilmesi mümkün olmalıdır⁴¹⁸. İtiraz yoluna başvuru, kanun ile düzenlenmelidir.

B. Elektronik İzlemenin Yerine Getirilmesi Aşamasındaki Kararlar Bakımından Kanun Yolu

DSHK'nin “*Şikâyet ve itiraz*” başlıklı 18. maddesi: “*(1) Müdürlükler ile koruma kurullarının idari nitelikteki eylem ve işlemlerine karşı infaz hakimliğine şikâyette bulunulabilir. (2) Bu Kanunun uygulanması kapsamında verilmiş olan hâkim kararları ile kanunun gösterdiği hallerde mahkeme kararlarına karşı itiraz yolu açıktır. Diğer kanunlarda belirtilen kanun yolları saklıdır.*” şeklindedir.

Maddede belirtildiği üzere denetimli serbestlik müdürlüğünün yükümlü hakkında almış olduğu denetimli serbestlik kararı ve elektronik izleme ile ilgili alınan tüm kararlara karşı infaz hakimliğine *şikâyette* bulunulabilir. Kanunda, şikâyet yoluna kimin/kimlerin nasıl başvurabileceği belirtilmemiştir. ÇETİN'in katıldığımız görüşüne göre yükümlü veya yasal temsilcisi şikâyet yolunu işletebilir⁴¹⁹.

DSHK'nin 18/2 maddesi kapsamında hâkim veya mahkeme kararlarına karşı itiraz kanun yolunun kullanılabilmesi, pek tabii mümkündür.

DSHK dışında, DSHY'nin “*Şikâyet ve itiraz*” başlıklı 48. maddesine göre yükümlüler ile kanuni temsilcileri, müdürlükçe hazırlanan denetim planları ve

---

⁴¹⁶ ÇETİN, s. 313.

⁴¹⁷ UMUDUM, s. 125.

⁴¹⁸ ÇETİN, s. 314.

⁴¹⁹ ÇETİN, s. 321.

raporları, müdürlükçe yapılan ikazlar gibi işlem ve fiillerin DSHK ve DSHY ile ilgili diğer mevzuata aykırı olduğu sebebiyle müdürlüğe itirazda ya da infaz hâkimliğine şikâyette bulunabilirler (DSHY m. 48/1).

Yükümlü, hakkında tesis edilen işlem ve eylemleri öğrendiği tarihten itibaren 15 gün, her halde işlem ve eylemlerin yapıldığı tarihten itibaren 30 gün içinde şikâyet yolu ile infaz hâkimliğine başvurabilecektir (DSHY m. 48/2).

Şikâyet yoluna başvurulması durumunda, yapılan işlem veya faaliyetin yerine getirilmesi durmayacaktır. Fakat infaz hâkimi telafisi güç ya da imkânsız neticelerin doğması ve işlem ya da faaliyetin açıkça hukuka aykırı olması koşullarının birlikte gerçekleşmesi halinde işlem ya da faaliyetin ertelenmesine veya durdurulmasına karar verebilir (DSHY m. 48/4).

Müdürlük işlemlerine karşı yapılan itirazları komisyon, koruma kurulu kararlarına karşı itirazları ise koruma kurulu inceleyip sonuçlandırılır. Kararlara karşı infaz hâkimliğine şikâyette bulunulabilmesi mümkündür. Müdürlük işlemlerine ve koruma kurulu kararlarına yapılan itirazlarda şikâyeteki usuller uygulanır (DSHY m. 48/5). Yükümlülerin, 1. fıkra kapsamında sahip olduğu şikâyet ve itiraz hakkı ile süresi, yazışma ve belgelerde açıkça belirtilir (DSHY m. 48/6).

İtiraz yolunun işletilmesi durumunda müdürlük işlemlerine karşı yapılan itirazlarda komisyon tesis edilen işlem veya fiili gözden geçirecektir. İtiraz neticesinde işlem ya da fiili düzeltilmezse, konu hakkında infaz hakimliğine şikâyette bulunulabilecektir⁴²⁰.

Görüldüğü üzere, DSHK'nin 18. maddesinde şikâyet ile itiraz yollarına kimin başvurabileceği belirtilmemişken DSHY m. 48'de yükümlüler ile kanuni

---

⁴²⁰ Bkz: Anayasa Mahkemesi M.S. Başvurusunda “§21. Başvurucu, hakkında uygulanan elektronik kelepçe işlemiyle ilgili olarak elektronik izleme yöntemlerinin kullanılması için gerekli koşulların mevcut olmadığı gerekçesiyle 7/6/2018 tarihinde Müdürlüğe itiraz etmiştir. §22. Komisyon tarafından, 8/6/2018 tarihinde talebin reddine karar verilmiştir. §23. Başvurucu -aynı konuda- elektronik kelepçenin kaldırılması talebiyle 7/6/2018 tarihinde İnfaz Hâkimliğine de dilekçe vermiştir. §24. İzmir 1. İnfaz Hâkimliği 19/6/2018 tarihinde yaptığı değerlendirme sonucunda başvurusunun talebinin reddine karar vermiştir. §25. Başvurucu bu karara karşı 26/6/2018 tarihinde itiraz etmiştir. §26. İzmir 1. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından yapılan değerlendirme sonucunda 3/7/2018 tarihinde, başvuru tarafından yapılan itirazın reddine karar verilmiştir.” ; ÇETİN, s. 322.

temsilcilerinin şikâyet ile itiraz yollarına başvurabileceği hüküm altına alınmıştır. Bu hususun DSHK'de de açıkça düzenlenmesi yerinde olacaktır.

IV. ELEKTRONİK İZLEMENİN MASRAFLARI

Avrupa Konseyi üyesi devletlerin birçoğunda, elektronik izleme kullanımının maliyetini karşılayan devlettir. Bazı ülkelerde yükümlü, kullanım masraflarına katkıda bulunmaktadır⁴²¹. Kullanım masraflarına katkıda bulunan ülkelere ABD (Florida eyaleti), İsveç, İsviçre ve Birleşik Krallık örnek gösterilebilir⁴²².

Yükümlünün masrafları karşılayabilme kapasitesi hesaba katılmalı ve eşit muamele ilkesine bağlamında yükümlünün masraflardan muaf olduğu durumların belirlenmesi gerekmektedir. Yükümlülerin elektronik izlemenin kullanılmasına ilişkin masraflara katkıda bulunmaları durumunda, katkılarının miktarı, yükümlülerin mali durumları ile orantılı olmalı ve nihayetinde kanunla düzenlenmelidir⁴²³.

Ülkemizde, 2016-2018 yılları arasında elektronik izleme hizmet alımı için toplam üç yıllık ihale bedeli 10.743.956,64 USD olarak belirlenmiştir⁴²⁴.

Türk ceza hukuku açısından, elektronik izlemeye ilişkin masraflar, elektronik izlemenin uygulandığı yükümlüden istenememektedir. Zira bunun yasal bir zemini bulunmamaktadır. ÇETİN'in katıldığımız görüşüne göre bu konuda yasal bir düzenleme yapılarak elektronik izlemeden kaynaklanan masrafların bir kısmının elektronik izleme yükümlüsünden alınması gerekmektedir. Bir kısım masrafın yükümlüden alınması durumunda bu miktar yine elektronik izleme için kullanılmalıdır⁴²⁵.

⁴²¹ NELLIS/LEHNER, s. 2. ; CARUANA, s. 135.

⁴²² ÇETİN, 327-328. ; Minister's Deputies CM Documents, 1192 Meeting, 19-21 February 2014, European Committee On Crime Problems (CDPC), Draft Commentary. (Çevrimiçi: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016805c6829) (Erişim Tarihi:14/10/2021).

⁴²³ CARUANA, s. 137. ; Minister's Deputies CM Documents, 1192 Meeting, 19-21 February 2014, European Committee On Crime Problems (CDPC), Draft Commentary. (Çevrimiçi: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016805c6829) (Erişim Tarihi:14/10/2021).

⁴²⁴ ÇETİN, s. 327.

⁴²⁵ ÇETİN, s. 328.

Yükümlülere ait elektronik cihazların kullanılması suretiyle elektronik izlemede, elektronik izlemede kullanılacak cihaz yükümlünün şahsi teknolojik aleti olacağı için izleme ekipmanı bağlamında bir masraftan da söz edilemeyecektir. Bu durum kaynaktan tasarruf ve elektronik izlemenin maliyeti açısından hem yükümlü için hem de devlet için olumludur.

SONUÇ

Cezanın acı ve ızdırap verici nitelikleri toplumlarda medeniyet geliştikçe azalma ivmesi göstermiştir. Cezanın amacına yönelik olarak çeşitli teoriler bulunmakla birlikte çağdaş ceza hukukunda baskın görüş, ödetici ve önleyici amaçları birleştiren karma görüştür.

Türk ceza hukukunda, suçun karşılığında uygulama alanı bulan yaptırımlar “iki izlilik” şeklinde ifade edilmekle birlikte cezalar ve güvenlik tedbirleri olarak ikiye ayrılmaktadır. Yaptırım fikrinin, günümüzde gevşediği söylenebilmektedir. Nitekim vücuda karşı cezalardan, özgürlüğü sınırlayan cezalara ve son olarak alternatif yaptırımlara evrilen değişim ve gelişim bu durumu yansıtmaktadır.

Denetimli serbestlik, seçenek yaptırımlar ve elektronik izleme gibi müesseselerin yaygınlaştırılması ve geliştirilmesi, ceza adalet sisteminin kapsama alanını daraltacak genel stratejilerin terk edilmesine katkı sunması bakımından önem arz etmektedir.

Dünya genelinde, cezaevlerindeki hükümlü ve tutuklu mevcudundaki yükseliş, cezaevlerinin bir tür suç okuluna dönüşerek cezanın caydırıcı etkisini azaltması, cezaevlerinin kişinin yeniden sosyalleşmesi noktasında başarılı olamaması ve cezaevleri maliyetleri, bu alanda alternatif çareleri tartışmaya açmıştır. Dünyada birçok ülkede elektronik izleme önemli bir araç haline gelmiştir. Ülkelerin elektronik izlemeyi uygulaması ve kullanmasıyla birlikte teknoloji, altyapı ve mevzuat anlamında da iyileştirmeler yapılmıştır ve yapılmaya devam etmektedir.

Elektronik izleme, tutuklamanın veya hapsedmenin alternatifi mahiyetinde, ceza muhakemesinin çeşitli evrelerinde uygulanmaktadır. Elektronik izleme, şüpheli, sanık veya hükümlülerin elektronik yöntem ve araçlar ile toplum içinde izlenmesini, gözetim ve denetim altında tutulmasını sağlayan, mağdurun ve toplumun korunmasını destekleyen kararların infaz edilmesinde kullanılan bir yöntemdir. Avrupa Konseyi'nin elektronik izlemeye ilişkin temel belgesi, yani Bakanlar Komitesi'nin 19 Şubat 2014'te Bakanlar Komitesi tarafından kabul edilen ve 40 kural içeren elektronik izleme hakkında üye Devletlere CM/Rec(2014) 4 sayılı Tavsiyesi, üye devletlerin

mevzuatlarını ve uygulamalarını uyumlu hale getirmeleri amacıyla temel ilkeleri ortaya koymaktadır. Bu tavsiye kararı, elektronik izlemeye ilişkin uluslararası alanda en önem belgelerdendir.

Türk hukukunda elektronik izleme temel olarak 5402 sayılı Denetimli Serbestlik Hizmetleri Kanunu'nda düzenlenmiştir. Anılan Kanuna 05/04/2012 tarihli ve 6291 sayılı Kanun'un 4. maddesi ile 15/A hükmü olarak eklenmiştir. Elektronik izleme, gözetim ve denetime ilişkin usul ve esaslar ise 10/11/2021 tarihli Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliğinde düzenlenmiştir. Ayrıca, 5402 sayılı Kanun'un 15/A maddesine, 14/04/2020 tarihli ve 7242 sayılı Kanun'un 59. maddesi ile bir cümle eklenmiştir. Buna göre elektronik izleme, rızası dahilinde, yükümlüye ait elektronik cihazlar kullanılmak suretiyle de yapılabilir hale gelmiştir.

Türk ceza hukukunda elektronik izleme, soruşturma aşamasında, kovuşturma aşamasında veya kovuşturma aşamasından sonra uygulanabilecek teknik bir yöntemdir. Türk ceza hukukunda elektronik izleme, yükümlüsü olan kişinin hareket serbestisini sınırlamak ve onu izlemek amacıyla uygulanan bir infaz hukuku aracı, yaptırımın infaz şeklidir. Elektronik izleme, bir kontrol biçimidir, özgürlüğü kısıtlayıcı niteliktedir, iyileştirici, cezalandırıcı ve toplumu koruma amaçlarına hizmet eder.

Yükümlülerin topluma ya da mağdura zarar verme durumu ile yeniden suça karışma riski açısından yoğun denetim altında tutulması söz konusuysa yükümlünün denetim ve takibinde elektronik cihazlar kullanılabilir. Bu anlamda yükümlü hakkındaki konutun terk edilmesinin yasaklandığı ya da kısıtlandığı, belirli bir bölgeden çıkışın yasaklandığı, belirli bir bölgeye girişin yasaklandığı, yükümlünün bir kişiye yaklaşmasının yasaklandığı vb. kararların denetim ve takiplerinde elektronik izleme yöntemlerinden yararlanılabilmektedir.

Elektronik izleme cihazları, suç ayırımı yapılmaksızın, kararın niteliğine göre şüpheli, sanık ve hükümlülerde kullanılabilir. Denetimli serbestlik sisteminin görev alanına giren hüküm öncesinde tutuklama yerine verilen bazı adli kontrol tedbirlerinin yerine getirilmesinde, ceza yaptırımını kapsamında hüküm olarak hapis cezası yerine verilen bazı kararların infazında, salıverme sonrasında ise ceza infaz kurumundan şartlı salıverilen hükümlüler ile bazı suç faillerinin toplum içinde denetim

ve takibinde elektronik izleme yöntemi kullanılmaktadır. Elektronik izleme sistemi ile bugüne kadar yaklaşık 55.000 kişinin denetim ve takibi yapılmıştır. Kanaatimizce elektronik izlemenin hangi durumlarda, hangi suçlar için, kimler açısından uygulanacağı Kanun'da açıkça düzenlenmelidir. Hakkında elektronik izleme kararı verilen yükümlüler, düşük, orta ve yüksek risk grubuna ayrılarak buna göre bir program yapılabilir. Elektronik izlemeye karar verilen yükümlü bakımından risk değerlendirmesi yapılarak elektronik izleme ile birlikte rehabilite, iyileştirme ve destek programları gibi programlar da uygulanabilir.

10/11/2021 tarihli Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliğinde “*elektronik kelepçe*” kullanımının terk edilmesi kanaatimizce olumlu ve isabetli olmuştur.

Elektronik izleme, niteliği gereği bireylerle ilgili önemli miktarda veri üretmektedir. Bu anlamda Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliğinin, kişisel verilerin işlenmesi, paylaşılması ve kullanılması noktasında Kanun'a nazaran uygulaması daha geniştir. Bu sebeple ilgili Yönetmelik ve Kanun maddesi, AKEİTK'ye uygun olarak daha dar kapsamlı düzenlenmelidir. Elektronik izleme neticesinde elde edilen verilere erişim ve verilerin paylaşımı hususunda titiz davranılmalıdır.

Kanaatimizce, DSHK m. 15/A-1'e 7242 sayılı Kanun'un 59. maddesi ile eklenen ek cümle ile elektronik izlemenin, rızası alınmak koşuluyla yükümlüye ait elektronik cihazlar kullanılmak suretiyle de yapılabilmesine imkân verilmesi olumlu bir gelişme olmuştur. Bu izleme yönteminde, yükümlü ayak ya da kol bileğine bileklik şeklinde takip cihazı takmayacağı için, damgalanma ihtimali de ortadan kalkacaktır.

DSHY m. 103/3'e göre suç ayırımı yapılmamakla birlikte soruşturma, kovuşturma ve infazın bütün aşamalarında niteliği itibarıyla elektronik izlemeye uygun bütün tedbir ve yükümlülükler hakkında yükümlüye ait elektronik cihazlar kullanılmak suretiyle izleme yapılabilir. DSHY m. 103/4'e göre diğer denetimli serbestlik karar ve tedbirleri bakımından da niteliğine uygun düştüğü ölçüde BIOSİS yöntemi uygulanabilir. Kanaatimizce mevzuatımızdaki bu gelişme ceza adaleti açısından olumludur. Böylece elektronik izleme yönteminin çok daha fazla kişi

bakımından yükümlülüklerin kapsamı genişletilerek uygulanabilmesi, ayrıca bir maliyet olmaksızın mümkün olacaktır. Yükümlüye ait elektronik cihazların kullanılması suretiyle elektronik izlemede, yükümlüye ait elektronik cihaz kullanılacağı için buna ilişkin yükümlü ayrıntılı ve yazılı olarak bilgilendirilmeli, elektronik izleme dolayısıyla erişilebilecek veriler sadece elektronik izlemeyle sınırlandırılmalı, izlemeye ilişkin programın kurulumu ve kaldırılması ayrıntılı ve açık olarak mevzuatta düzenlenmelidir. Elektronik izlemenin uygulanmasına ilişkin veriler suç türleri, risk grubu, ceza muhakemesinin hangi evresinde uygulandığı gibi değişkenler dikkate alınarak Adalet Bakanlığı tarafından yıllık olarak yayınlanmalıdır.

Elektronik izleme uygulamasında kişi özgürlüğüne yapılan müdahalenin izlenen amaçla karşılaştırıldığında orantılı ve ölçülü olması gerekmektedir.

Türk ceza hukukunda elektronik izlemeye ilişkin kararlar, idari bir makam tarafından alınmaktadır. Kanaatimizce Türk ceza hukukunda elektronik izlemeye ilişkin kararın idari makam tarafından verilmesi yerinde değildir. Elektronik izlemeye ilişkin kararı, Anayasa'nın 13. maddesi de dikkate alınarak hâkim veya mahkemenin vermesi daha isabetli olacaktır. Yahut en azından Müdürlükçe alınan kararı hâkimin veya mahkemenin onaylaması yerinde olacaktır. Nihayetinde elektronik izleme kararı bakımından, infaz hakimliğine başvuru yolu öngörülmelidir.

KAYNAKÇA

ADALET BAKANLIĞI, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü, 2016 Yılı Birim Faaliyet Raporu, Ar-Ge Bürosu, Rapor No:2017/1 Denetimli Serbestlik Hizmetlerinde Elektronik İzleme, Ankara, 2016.

ADALET BAKANLIĞI, Strateji Geliştirme Başkanlığı, 2020 Yılı Faaliyet Raporu, Denetimli Serbestlik Hizmetlerinde Elektronik İzleme, Ankara, Şubat 2021.

ADALET BAKANLIĞI, Yargı Reformu Stratejisi, Mayıs 2019.

AKBULUT, Berrin, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 7. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2020.

AKKAŞ, Ahmet Hulusi, “Koşullu Salıverilme”, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XII, S. 1-2, 2008, ss. 305-335.

AKKAYA, Aybüke, Türk Hukukunda Denetimli Serbestlik, (Danışman: ÖZBEK, Veli Özer, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2016, İzmir.

AKTAŞ, Sururi, “Cezalandırmanın Amacı Üzerine”, Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XIII, S. 1-2, 2009, ss. 1-25.

ALDEMİR, Hüsni, Hürriyeti Kısıtlayan Koruma Tedbirleri Yakalama, Gözaltına Alma, Tutuklama ve Adli Kontrol, 4. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2020.

APAYDIN, Cengiz/KAPLAN, Hasan, “Ceza İnfaz Sistemi ve Denetimli Serbestlik”, İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Yıl:5, S. 2, 2019, Aralık, ss. 185-207.

ARDLEY, Jenny, “The Theory, Development and Application of Electronic Monitoring In Britain”, Internet Journal of Criminology, 2005.

ARMSTRONG, G. S./FREEMAN, B. C., “*Examining GPS Monitoring Alerts Triggered by Sex Offenders: The Divergence of Legislative Goals and Practical Application in Community Corrections*”, *Journal of Criminal Justice*, 39(2011), ss. 175-182.

ARTUK, Mehmet Emin, “*Güvenlik Tedbirleri*”, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. XII, S. 1-2, 2008, ss. 461-492.

ARTUK, M. Emin/GÖKCEN, Ahmet/ALŞAHİN, M. Emin/ÇAKIR, Kerim, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 14. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2020.

AYDIN, Melike Belkıs, “*Kant’ın ve Hegel’in Felsefesinde Cezanın Amacı*”, *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 11, S. 1, 2020, ss. 126-138.

AYGÜN EŞİTLİ, Ezgi, “*Kısa Süreli Hapis Cezası ve Kısa Süreli Hapis Cezasına Seçenek Yaptırımlar*”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 65 (1), 2016, ss. 63-100.

BALES, William/MANN, Karen/BLOMBERG, Thomas/GAES, Gerry/BARRICK, Kelle/ DHUNGANA, Karla/MCMANUS, Brian, *A Quantitative and Qualitative Assessment of Electronic Monitoring, Final Report*, The Florida State University, College of Criminology and Criminal Justice, Centre for Criminology and Public Policy Research, May, 2010.

BATTAGLINI, Giulio, *La Peine dans Le Système des Sanctions Juridiques* (RIPD,1924, no.1)

BAYRAK, Adem, *Denetimli Serbestlik Kapsamındaki Seçenek Yaptırımlar*, (Danışman: ARIKAN, Cengiz), (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2013, Kırıkkale.

BECCARIA, Cesare, *Suçlar ve Cezalar Hakkında*, (Çev: SELÇUK, Sami), 6. Baskı, İmge Kitabevi, Ankara, 2016.

BEUMER, Soraya/ØSTER, Marianne Kylstad, Survey of Electronic Monitoring in Europe: Analysis of Questionnaires 10th CEP Electronic Monitoring Conference, 2016.

BIÇAKÇI, Yunus Serhat/ ŞEKER, Dursun Zafer, “*Elektronik İzleme Teknolojisi ve Türkiye’de Uygulanması*”, Türkiye’de Denetimli Serbestlik 10. Yıl Uluslararası Sempozyumu, 8-10 Aralık 2015, ss. 214-218.

BLACK, Matt/SMITH, Russell G., “*Electronic Monitoring in the Criminal Justice System*”, Australian Institute of Criminology, No. 254, Mayıs 2003, ss. 1-6.

BOONE, Miranda/van der KOOIJ, Matthijs/RAP, Stephanie, “*The Highly Reintegrative Approach of Electronic Monitoring in the Netherlands*”, European Journal of Probation, Vol. 9(1), 2017, ss. 46-61.

CARUANA, Omar, The Use of Electronic Monitoring of Offenders in The Maltese Criminal Justice System: A Proposal for Implementation, Doctoral Thesis, University of Malta, July, 2018.

CECEP, Mustafa, “*In What Ways Is The Electronic Monitoring (EM) of Offenders Supportive of Traditional Ways of Supervising Offenders In The Community, and In What Ways Does It Threaten Them?*”, Mayıs, 2015.

CENTEL, Nur, “*Cezanın Amacı ve Belirlenmesi*”, Prof. Dr. Turhan Tufan Yüce’ye Armağan, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayını, İzmir, 2001, ss. 337-372.

CENTEL, Nur/ZAFER, Hamide, Ceza Muhakemesi Hukuku, 15. Baskı, Beta Yayıncılık, 2018.

CENTEL, Nur/ZAFER, Hamide/ÇAKMUT, Özlem, Türk Ceza Hukukuna Giriş, 9. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2016.

CROWE, Ann H./SYDNEY Linda/BANCROFT, Pat/LAWRENCE, Beverly, Offender Supervision with Electronic Technology: A User's Guide, American Probation and Parole Association Council of State Governments, October 2002.

ÇAKIR, Kerim, “*Hapis Cezasının Koşullu Salıverilme Uygulanarak İnfazı*”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 26, S. 2, Aralık 2020, ss. 669-698.

ÇETİN, Soner Hamza, Türk Ceza Hukukunda Elektronik İzleme, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ocak, 2020.

ÇETİNTÜRK, Ekrem/TÖNGÜR, Ali Rıza, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2020.

DEMİRBAŞ, Timur, “*Cezaevleri Gerçeği*”, Prof. Dr. Seyfullah EDİS'e Armağan, Dokuz Eylül Üniversitesi Rektörlük Matbaası, İzmir, 2000, ss. 235-247.

DEMİRBAŞ, Timur, “*Cezaevlerinde Yeniden Sosyalleştirme (Tretman) Sorunları*”, İnfaz Hukukunun Sorunları Semineri, Ankara, 24/25.11.2000.

DEMİRBAŞ, Timur, Ceza Hukuku Genel Hükümler, (Ceza Hukuku Genel Hükümler), 11. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2016.

DEMİRBAŞ, Timur, “*Denetimli Serbestlik Tedbiri Uygulanarak Hapis Cezasının İnfazı (CeGTİK m. 105A)*”, Türkiye’de Denetimli Serbestlik 10. Yıl Uluslararası Sempozyumu, 8-10 Aralık 2015, ss. 27-31.

DEMİRBAŞ, Timur, İnfaz Hukuku, (İnfaz Hukuku), 7. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020.

DEMİRTAŞ, Soner, “*Elektronik Cihazların Kullanılması Suretiyle Şüpheli, Sanık veya Hükümlülerin Toplum İçinde İzlenmesi*”, Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XIX, S. 3-4, 2015, ss. 23-55.

DOĞAN, Duygu Çağlar, Hapis Cezasına ve İnfazına Seçenek Kurumlar, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021.

DOĞAN, Duygu Çağlar, Hapis Cezasına ve İnfazına Seçenek Kurumlar, (Danışman: GÜNGÖR, Devrim), (Yayınlanmış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2020, Ankara.

DÖLDÖŞ, Necmettin, Denetimli Serbestlik ve Yardım Hizmetlerinde Elektronik İzleme Kurumunun Uygulanması, (Danışman: NUHOĞLU, Ayşe), (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2018, İstanbul.

DÖNMEZER, Sulhi/ERMAN, Sahir, Nazarî ve Tatbikî Ceza Hukuku, Cilt I, 14. Baskı, Der Yayınları, İstanbul, 2020.

DÖNMEZER, Sulhi/ERMAN, Sahir, Nazarî ve Tatbikî Ceza Hukuku, Cilt III, 14. Baskı, Der Yayınları, İstanbul, 2020.

DÜNKEL, Frieder/THIELE, Christoph/TREİG, Judith, Electronic Monitoring in Germany, Criminal Justice Programme of the European Union, May, 2016.

EREM, Faruk, Ümanist Doktrin Açısından Türk Ceza Hukuku, C: 1 Genel Hükümler, 11. Baskı, Sevinç Matbaası, Ankara, 1976.

FITZALAN-HOWARD, Flora, “*Experience of Electronic Monitoring and the Implications for Effective Use*”, The Howard Journal Vol. 59, No.1, March 2020, ss. 17-43.

GABLE, Robert S., “*The Ankle Bracelet Is History: An Informal Review of the Birth and Death of a Monitoring Technology*”, The Journal of Offender Monitoring, Civic Research Institute, 2015.

GACEK, James, “*In the Era of E-Carceration: Criminal Justice Trends and Concerns with Electronic Monitoring*”, (Edited by: KOHM, Steven/WALBY, Kevin/

GORKOFF, Kelly/ MAIER, Katharina), The Annual Review of Interdisciplinary Justice Research, Vol. 9, 2020, ss. 31-56.

GEIRAN, Vivian/DURNESCU, Ioan, Implementing Community Sanctions and Measures, Council of Europe, December, 2019.

GÖKCEN, Ahmet/BALCI, Murat/ALŞAHİN, M. Emin/ÇAKIR, Kerim, Ceza Muhakemesi Hukuku, 5. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2021.

GRAHAM, Hannah/MCIVOR, Gill, “*Electronic Monitoring In The Criminal Justice System*”, (Criminal Justice System), INSIGHTS A Series of Evidence Summaries, Scottish Centre for Crime & Justice Research, No:40.

GRAHAM, Hannah/MCIVOR, Gill, “*Scottish and International Review of the Uses of Electronic Monitoring*”, (Scottish), The Scottish Centre for Crime & Justice Research, Report No:8/2015, University of Sterlinng, August, 2015.

GÜLER, Zafer, “*Elektronik İzleme Sistemlerinin Farklı Ülkelere Göre İncelenmesi*”, Türkiye’de Denetimli Serbestlik 10. Yıl Uluslararası Sempozyumu, 8-10 Aralık 2015, ss. 206-213.

HAKERİ, Hakan, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 22. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2019.

HUCKLESBY, Anthea/BEYENS, Kristel/BOONE, Miranda/DÜNKEL, Freider/MCIVOR, Gill/GRAHAM, Hannah, “*Creativity and Effectiveness in the use of Electronic Monitoring: A Case Study of Five Jurisdictions*”, (Five Jurisdictions), May 2016.

HUCKLESBY, Anthea/HOLDSWORTH, Ella, Electronic Monitoring in England and Wales, Criminal Justice Programme of the European Union, May, 2016.

İŞIKTAÇ, Yasemin, “*Ceza Adaleti Açısından Hapis Cezası ve Rehabilitasyon İlişkisi*”, İÜHFİM, C. LXXI, S.1, ss. 625-638.

İLGÜN, Candaş, Türk Hukukunda Denetimli Serbestlik ve Uygulamaları, (Danışman: ŞAFAK, Ali), (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, 2010, Ankara.

JAHİC, Galma, “*Ceza Adaleti Sistemini Kullanarak Suçu Önlerken Adaleti Sağlamak*”, Hukuk ve Adalet Eleştirel Hukuk Dergisi, S.5, Günışığı Yayıncılık, İstanbul, Nisan 2005.

KAMER, Vehbi Kadri, “*Ceza ve Adalet İnfaz Sistemi İçinde Denetimli Serbestlik Sisteminin Önemi*”, Adalet Dergisi, Yıl:99, S:31, 2008, ss. 69-86.

KANGAL, Zeynel T., “*Ceza Hukukunda Elektronik İzleme*”, Prof. Dr. Çetin ÖZEK Armağanı, Galatasaray Üniversitesi Yayınları, No:32, İstanbul, Haziran 2004, ss. 525-560.

KAPLAN, Hasan, Denetimli Serbestlik ve Türkiye Uygulaması, (Danışman: İSBİR, Eyyub Günay), (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019, İstanbul.

KIDIL, Fahrettin, “*Cezalandırmanın Amacı ve Umut Hakkı Bağlamında Koşullu Salıverilme Yasakları*”, TBB Dergisi, 2018 (138), ss. 39-78.

KILGORE, James, “*Would You Like An Ankle Bracelet With That? Winners and Losers in Electronic Monitoring*”, Dissent Winter, 2012, ss. 66-71.

KOCA, Mahmut/ÜZÜLMEZ, İlhan, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 13. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020.

KOÇ, Ziya, “*Elektronik İzleme ile Hapis Cezasının Konutta Çektirilmesi*”, Ankara Barosu Dergisi, 2013/2, ss. 171-220.

LILLY, J. Robert/BALL, Richard A., “*A Brief History of House Arrest and Electronic Monitoring*”, Northern Kentucky Law Review, Volume:13, Number:3, 1987, ss. 343-375.

MAES, Eric/DE MAN, Benjamin Mine Caroline/VAN BRAKEL, Rosamunda, “*Belçika’da Elektronik İzlemenin Tutuklama Çerçevesinde Ceza İnfaz Kurumlarının Kalabalıklaşmasına Bir Çözüm Olup Olmayacağı Konusunda Düşünme*”, (Çev: USTA, İbrahim/ALICI, Burhan), Adalet Dergisi, S: 45, 2013, ss. 36-62.

MAHMUTOĞLU, Fatih Selami/KARADENİZ, Serra, Türk Ceza Kanunu Genel Hükümler Şerhi, 1. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2017.

MAIR, George/NEE, Claire, Electronic Monitoring: The Trials an Their Results, Home Office Research Study, No: 120, 1990, London.

MAMPAEY, Luc/RENAUD, Jean-Philippe, Prison Technologies, European Parliament, Luxemburg, July 2000.

MARKLUND, Fredrik/HOLMBERG, Stina, Effects of Early Release from Prison Using Electronic, 2009.

MCIVOR, Gill/GRAHAM, Hannah, Electronic Monitoring in Scotland, Criminal Justice Programme of the European Union, (Scotland), May, 2016.

NELLIS, Mike, “*Devices And Desires-Shaping Electronically Monitored Punishment In A Digital Era*”, The CEP 10th Electronic Monitoring Conference, 2016.

NELLIS, Mike, “*Standards and Ethics In Electronic Monitoring*”, Council of Europe, Handbook for Professionals Responsible for the Establishment and the Use of Electronic Monitoring, June, 2015.

NELLIS, Mike, “*Surveillance and Confinement: Explaining and Understanding The Experience of Electronically Monitored Curfews*”, (Surveillance and Confinement), European Journal of Probation, Vol. 1, No. 1, 2009, ss. 41-65.

NELLIS, Mike, *Surveillance-Based Compliance Using Electronic Monitoring*, (Surveillance-Based) Palgrave Macmillan, a Division of Macmillan Publishers Limited 2013.

NELLIS, Mike, “*Understanding the Electronic Monitoring of Offenders in Europe: Expansion, Regulation and Prospects*”, (Understanding the Electronic Monitoring), *Crime, Law and Social Change An Interdisciplinary Journal*, Vol. 62, No. 4, 2014, ss. 489-510.

NELLIS, Mike/BEYENS, Kristel/KAMINSKI, Dan, “*Introduction: Making Sense of Electronic Monitoring*”, *Electronically Monitored Punishment International and Critical Perspectives*, 2013, ss. 1-18.

NELLIS, Mike/LEHNER, Dominik, *Scope and Definitions*, European Committee on Crime Problems, Council for Penological Cooperation, Strasbourg, October, 2012.

NELLIS, Mike/ROSELL TORRES, Núria, *Electronic Monitoring and Probation: Offender Rehabilitation and the Reduction of Prison Populations*, Conference Report, 7th European Electronic Monitoring Conference, 2011.

ÖLMEZ, Gökhan/ÜNAL, Osman Gazi/KARABULAT, Efe Can/KAYA, Funda, *İnfaz Hukuku*, (Editörler: ÖZGENÇ, İzzet/ ŞAHİN, Cumhur), 4. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021.

ÖZBEK, Veli Özer, *İnfaz Hukuku*, 13. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021.

ÖZBEK, Veli Özer/DOĞAN, Koray/BACAĞSIZ, Pınar, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, (Ceza Muhakemesi Hukuku), 14. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021.

ÖZBEK, Veli Özer/DOĞAN, Koray/BACAĞSIZ, Pınar, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 11. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020.

ÖZGENÇ, İzzet, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 16. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020.

ÖZGENÇ, İzzet/SÖZÜER, Adem/KOCA, Mahmut, Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifinin Değerlendirilmesi, 06/04/2020.

ÖZTÜRK, Bahri/ERDEM, Mustafa Ruhan, Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku, 20. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020.

ÖZTÜRK, Bahri/TEZCAN, Durmuş/ERDEM, Mustafa Ruhan/SIRMA GEZER, Özge/ SAYGILAR KIRIT, Yasemin F./ALAN AKCAN, Esra/ÖZAYDIN, Özdem/ERDEN TÜTÜNCÜ, Efser/ALTINOK VILLEMIN, Derya/TOK, Mehmet Can, Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku, 15. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021.

ÖZYÖRÜK, Deniz, Electronic Monitoring Application in Turkey, Workshop,19-21 Riga Latvia, April, 2016.

ØSTER, Marianne Kystad/CAIADO, Nuno Franco Survey of Electronic Monitoring in Europe: Analysis of Questionnaires, 11th CEP Electronic Monitoring Conference, 2018.

PATERSON, Craig, “*Commercial Crime Control and the Development of Electronically Monitored Punishment: A Global Perspective*”, (Editörler: NELLİS, Mike/BEYENS, Kristel/KAMİNSKİ, Dan), *Electronically Monitored Punishment: International and Critical Perspectives*, 2012, ss. 211-227.

PEKEL ULUDAĞLI, Nilay, “*Hükümlülerin Denetiminde ve Toplum Kazandırılmasında Yeni Bir Yöntem Olarak Elektronik İzleme*”, AÜHFD, 61 (4), 2012, ss. 1337-1368.

RENZEMA, Marc/MAYO-WILSON, Evan, “*Can Electronic Monitoring Reduce Crime for Moderate to High-Risk Offenders?*”, *Journal of Experimental Criminology*, 2005:1, ss. 215-237.

ROOSEN, Marijke/PENN, Caroline, *The CEP 10th Electronic Monitoring Conference Final Report*, 19-21 April 2016, Riga, Latvia.

SAĞLIK, Durmuşali/KURT, Emine Büşra, “*Denetimli Serbestlik Sisteminde Penolojik Yaklaşımlar*”, *Türkiye’de Denetimli Serbestlik 10. Yıl Uluslararası Sempozyumu*, 8-10 Aralık 2015, ss. 122-129.

SMIT, Dirk van Zyl, *Hapsetmenin Alternatifleri Temel İlkeler ve Umutveren uygulamalar Elkitabı*, (Çev: ALPAR, Danende Zeynep), *Birleşmiş Milletler Yayını*, Newyork, 2007.

SÜSLÜ, Güven, *Ceza İnfaz Kurumlarında Hükümlülük*, Seçkin Yayıncılık, 1. Baskı, Ankara, 2016.

ŞAHİN CEYLAN, Şule, “*Nesiller Arası Adalete Faydacı Yaklaşım*”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, S:61 (2), 2012, ss. 749-771.

ŞAHİN, Cumhur, “*Tahliye Öncesi ve Sonrası hükümlüye ve Eski Hükümlüye Yardım*”, *Ceza ve Tedbirlerin İnfazında İnsan Haklarının Korunması* konulu 15. Hukuk İhtisas Semineri Tebliği.

ŞAHİN, Cumhur/GÖKTÜRK, Neslihan, *Ceza Muhakemesi Hukuku-I*, 12. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021.

TEZCAN, Durmuş/ERDEM, Mustafa Ruhan/SANCAKDAR, Oğuz/ÖNOK, Rifat Murat, *İnsan Hakları El Kitabı*, 9. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021.

TONRY, Michael, *The Future of Imprisonment*, Oxford University Press, 2004.

TURHAN, Faruk/ALTIKAT, Abdurrahim, “*Yeni Bir Ceza İnfaz Usulü Olarak Denetimli Serbestlik ve Bu Usulden Yararlanma Şartları*”, Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 2, S. 2, 2012, ss. 1-46.

UMUDUM, C. Erdem, Denetimli Serbestlik Bağlamında Elektronik İzleme, 1. Baskı, Oniki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2021.

YAKIŞIR, Berivan, Türkiye’de Tutuklu ve Hükümlülerin Yeniden Sosyalleştirilmesi, (Danışman: JAHİC, Galma), (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Bilgi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2006.

YAVUZ, Hakan A., Ceza Adalet Sisteminde Denetimli Serbestlik, (Doktora Tezi), (Danışman: ÖZGENÇ, İzzet), (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2011, Ankara.

YAVUZ, Hakan A., Ceza İnfaz Sistemi ve Denetimli Serbestlik, (Denetimli Serbestlik), 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2018.

YAVUZ, Hakan A., “*Denetimli Serbestliğin Türk Ceza Adalet Sistemi İçerisindeki Genel Görünümü Üzerine*”, Adalet Dergisi, S:42, 2012, ss. 58-75.

YAZAR YOK, “*Alternatives to Detention for Asylum Seekers and People in Return Procedures*”, European Union Agency for Fundamental Rights, ss. 1-23.

YENİSEY, Feridun/NUHOĞLU, Ayşe, Ceza Muhakemesi Hukuku, 9. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021.

YILDIRIM, Nilay/VAROL, Asaf, “*Türkiye ve Dünya’da Elektronik İzleme Yöntemleri ve Elektronik İzlemede Kullanılan Cihazlar Üzerine Bir Araştırma*”, Türkiye’de Denetimli Serbestlik 10. Yıl Uluslararası Sempozyumu, 8-10 Aralık 2015, ss. 195-205.

YILMAZ, Ejder, Hukuk Sözlüğü, 1. Baskı, Doruk Yayınları, Ankara, 1976.

YÜCEL, Mustafa Tören, Türk Ceza Siyaseti ve Kriminolojisi, 4. Baskı, Türkiye Barolar Birliği Yayınları: 126, Şen Matbaa, Ankara, 2007.

WALMSYLEY, R., World Prison Population List, (Dünya Hapishane Nüfusu Listesi), International Centre of Prison Studies, King's College, London, 2005.

WALTER, Michael, "Ev Hapsinde Elektronik Gözetleme (Electronic Monitoring) Kapasitenin Üstünde Dolu Cezaevlerine Bir Çözüm", (Çev: ARTUK, Mehmet Emin/NUHOĞLU, Ayşe), İstanbul Barosu Dergisi, C:75, S:1-2-3, 2001, ss. 17-34.

WHITFIELD, Dick, Tackling The Tag, Waterside Press, Winchester London.

WISE, S. S. (2004). Global Positioning System (GPS) Technology Use in Monitoring the Activities of Probationers. State of Florida USA: The Florida Senate Committee on Criminal Justice Interim Project Report 2005-126.

<https://anayasagundemi.com>

<https://dictionary.cambridge.org/tr/sözlük/ingilizce>

<http://help.elearning.ext.coe.int>

<https://hudoc.echr.coe.int>

<https://mevzuat.tbmm.gov.tr>

<https://plato.stanford.edu>

<https://sozluk.adalet.gov.tr>

<https://t24.com.tr>

<https://www.anayasa.gov.tr>

<https://www.coe.int/en/web/portal>

<https://www.cte.adalet.gov.tr>

<https://www.cumhuriyet.com.tr>

<https://www.lexpera.com.tr>

<https://www.resmigazete.gov.tr>

<https://www.sinerjimevzuat.com.tr>

www.netflix.com

ÖZGEÇMİŞ

Ad Soyad : Serdar ÇİFCİ

Lisans : Yaşar Üniversitesi, Hukuk Fakültesi (2019)

İş Deneyimi :

- 1- Avukat – İzmir Barosu (2020-)
- 2- Avukatlık Stajı (2019-2020)

Yabancı Dil : İngilizce (iyi derecede)

